ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА ЛОЗНИЦЕ

На основу члана 35. став 6. Закона о планирању и изградњи („Сл. гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - исправка, 64/10 - одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13 – одлука УС, 50/13 - одлукаУС, 98/13 – одлука УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 - др. закон, 9/20 и 52/21), члана 48. Закона о озакоњењу објеката („Службени гласник РС”, број 96/15, 83/18 и 81/20 - одлука УС), члана 68. и 69. Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС”, број 32/19) и члана 40. и 84. Статута града Лознице („Службени лист града Лознице”, број 1/19 - пречишћен текст), Скупштина града Лознице на седници одржаној 29.07.2021. године, донела је:

ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА ЛОЗНИЦЕ

УВОД

На основу **Одлуке о приступању изради измена и допуна Просторног плана града Лознице,** коју је донела Скупштина града Лознице на седници одржаној 17.7.2018. године („Службени лист града Лознице“, бр.10/18) приступило се изради Измене и допуне Просторног плана града Лознице.

Предходни Просторни план града Лознице, који се мења и допуњује, усвојен је на седници Скупштине скупштине града Лознице одржаној 29.12.2011. године и објављен у Службеном листу града Лознице број 13/11 од 30.12.2011. године. Након верификације Нацрта Измена и допуна просторног плана, констатовано је да је план који се мења и допуњује измењен више од 50% основног плана. На основу тога закључено је да се не ради Измена и допуна већ нови Просторни план града Лознице (у даљем тексту: Просторни план или ППГ).

На основу Одлуке о приступању изради Стратешке процене утицаја на животну средину Измена и допуна просторног плана града Лознице, коју је донела Скупштина града Лознице на седници одржаној 17.7.2018. године („Службени лист града Лознице“, бр.10/18), приступа се изради Стратешке процене утицаја на животну средину (у даљем тексту: Стратешка процена утицаја или СПУ) Просторног плана града Лознице, а у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, број 135/04 и 88/10) и на основу претходно прибављеног мишљења Одељења за привреду и локални економски развој, Градске управе града Лозница бр. 501-сл/2018 од 19.6.2018. год.

Израда Просторног плана града Лознице – поверена је „ИНФОПЛАН", д.о.о. из Аранђеловца.

Просторни план града Лознице, ради се у складу са Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС" бр.72/09, 81/09– исправка, 64/10-УС, 24/11,121/12, 42/13-УС и 50/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 и 09/20), Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр.

135/04 и 88/10) и Законом о Просторном плану Републике Србије („Службени гласник РС", број 88/10) и другим релевантним законима и уредбама.

Просторни план града представља основни плански инструмент за усмеравање и управљање дугорочним одрживим развојем локалне заједнице, коришћењем, организацијом и уређењем простора територије града Лознице. Овим планом се разрађују основна стратегијска опредељења, планска решења и смернице утврђене Просторним планом Републике Србије.

Хоризонт Просторног плана је **2035. година**, с првом фазом и приоритетима реализације планских решења до 2025. године.

Процес израде Просторног плана је започео доношењем одлуке о изради Измена и допуна плана, којом је дефинисан циљ израде плана, садржај плана и рокови за израду плана.

Израдом Просторног плана добија се плански основ за израду планова нижег реда за стратешки значајна подручја и делове појединих насеља, израду стратегија и развојних програма на нивоу појединачних развојних области, учествовање и утицање на решавање локалних проблема на регионалном и републичком нивоу. Саставни део Просторног плана су и правила уређења и грађења за подручја директне примене Плана, на основу којих се издају локацијски услови за грађење објеката, уређивање простора, израду техничке документације и др.

Садржина Просторног плана је одређена чланом 20. и 20а. Закона о планирању и изградњи и члановима 6-11 Правилник о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник Републике Србије", бр. 32/19).

Нови Просторни плана као основу користи предходни Просторни план, на тај начин остварен је континуитет у планирању, преиспитана нереализована планска решња, извршено усаглашавање са новом законском регулативом. Нови Просторни план представља измену целог важећег Просторног плана. Поред израде уређајних основа за рурална подручја, односно појединa сеоска насеља, промењени су и биланси површина, појединa планска решења и графички прилози. Графички прилози Рефералне карте се израђују на топографским картама 1:50 000, док се уређајне основе израђују на катастарским подлогама 1:5 000 и 1:2 500.

A) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС", бр.72/09, 81/09 – исправка, 64/10-УС, 24/11,121/12, 42/13-УС и 50/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 и 09/20),
- Правилник о садржини, начину и поступку израде, докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС" бр. 32/19);
- Одлука о приступању Изради измена и допуна просторног плана града Лознице („Службени лист града Лознице“, бр.10/18).

ПЛАНСКИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

- Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС", број 88/10);
- Регионални просторни план за подручје Колубарског и Мачванског управног округа („Службени гласник РС“, бр. 11/15);
- Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора железничке пруге Ваљево – Лозница („Службени гласник РС", број 1/13);
- Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора државног пута I реда број 21 Нови Сад – Рума – Шабац и државног пута I реда број 19 Шабац – Лозница („Службени гласник РС“, број 40/11 и 88/17).
- Просторни план подручја посебне намене за реализацију пројекта експлоатације и прераде минерала „Јадарит“, („Службени гласник РС“ бр. 26/20).

Решења ППГ Лознице су усаглашена и са следећим планским документима:

1) Просторног плана подручја посебне намене планине Цер, (Одлука о изради плана објављена у Службеном гласнику РС бр. 78/17) – план је у изради. У случају измена Нацрта ПППН планине Цер, примењиваће се усвојени план;
2) План детаљне регулације инфраструктурног коридора државног пута IБ реда број 26 на административној територији града Лознице („Службени лист града Лознице“ бр. 4/20).
3) План детаљне регулације нове деонице дела државног пута IБ реда бр. 27 Ваљево – Лозница на територији града Лозница (Одлука о изради плана објављена у Службеном листу града Лознице бр. 4/20).
4) План детаљне регулације за изградњу заштитног водног објекта – насипа на десној обали реке Дрине на подручју насељених места Липнички Шор и Јелав у Лозници (Одлука о изради плана објављена у Службеном листу града Лознице бр. 4/20)

Поред планова вишег реда као планских основа, ППГ Лознице су размотрена и друга документа која се односе на овај простор у просторно – развојном смислу:

- План о регионалном управљању отпадом - Лозница (2010);
- Стратегија локалног одрживог развоја града Лознице („Сл. лист града Лознице", бр. 2/2012);
- Локални план управљања отпадом града Лознице;
- Стратегија развоја пољопривреде и руралног развоја;
- Процена угрожености од елементарних непогода и других несрећа за територију града Лознице;

и друга стратешка, планска, урбанистичка, техничка и остала докумета.

2. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦЕ ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Подручје града Лозница се налази у западном делу Републике Србије на самој граници са Босном и Херцеговином уз реку Дрину. Са северне и источне стране граничи се са територијом града Шабац, са јужне стране са општином Крупањ са југозападне стране са општином Мали Зворник, док се са западне стране налази река Дрина и државна граница са Босном и Херцеговином. Град Лозница припада Мачванском управном округу и Региону Шумадија и западна Србија1.

- **ОПИС ГРАНИЦЕ ПЛАНА**

Граница ППГ је одређена административном границом територије града Лознице и идентична је граници ППГ Лозница који је предмет измена и допуна. Административна граница града Лозница представља границу обухвата Просторног плана, коју чине спољне границе катастарских општина Ново Село, Чокешина, Јошева, Милина, Трбосиље, Текериш, Помијача, Горња Сипуља, Доња Бадања, Цикоте, Шурице, Ступница, Коренита, Зајача, Горња Борина, Пасковац, Трбушница, Бања Ковиљача, Лозница, Шор, Јелав и Лешница.

Укупна површина у оквиру обухвата износи 612 km^2.

Граница плана обухвата 47 катастарских општина и 54 насеља. Поред Лознице која има статус града, као приградска насеља издвајају се Клупци, Лозничко Поље, Башчелуци, Крајишници, Плоча и Трбушница. Као посебно насеље градског типа издваја се Бања Ковиљача и Лешница. Остала насеља су: Брадић, Брњац, Велико Село, Воћњак, Горња Бадања, Горња Борина, Горња Сипуља, Горње Недељице, Горњи Добрић, Грнчара, Доња Бадања, Доња Сипуља, Доње Недељице, Доњи Добрић, Драгинац, Зајача, Јадранска Лешница, Јаребице, Јелав, Јошева, Југовићи, Каменица, Козјак, Коренита, Клупци, Лешница, Липница, Шор, Милина, Ново Село, Пасковац, Помијача, Рибарица, Руњани, Симино Брдо, Слатина, Стража, Ступница, Текериш, Трбосиље, Тршић, Филиповићи, Цикоте, Чокешина, Шурице и Брезјак.

2.1 СКРАЋЕНИ ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

- **АНАЛИЗА ПОДРУЧЈА ЛОКАЦИЈЕ**

Подручје ППГ Лозница обухвата целу територију градског подручја Лознице.

Лозница се налази у западном делу Републике Србије. Припада Мачванском округу и налази се уз државну границу Републике Србије са Босном и Херцеговином. Град Шабац је регионални центар Мачванског округа на који је поред општина Богатић, Владимирци, Коцељева, Крупањ, Љубовија и Мали Зворник, административно упућен и град Лозница.

Градски центар је Лозница која је позициониран у средњем западном делу градске територије и релативно добро је доступна осталим насељима. Поред градског центра Лознице, град има још 47 катастарских општина са укупно 54 насеља.

Положај Лознице и самог градског центра као граничне територије Републике Србије чини једну од одредница у правцима развоја и формирању насеља. Саобраћајни коридори железничке пруге Рума - Шабац – Распутница Доња Борина државна граница - (Зворник Нови) и државних путева ІБ реда: Ваљево - Лозница (државни пут ІБ реда бр. 27), Шабац – Лозница (државни пут ІБ реда бр. 26) око којих

[1] *Закон о регионалном развоју, „Службени гласник РС”, број 51/09 и 30/10.*

се и формира Лозница центар и развијенија сеоска насеља, су основна веза са суседним општинама и центрима. Поред наведених коридора и планирана пруга Ваљево - Лозница, као и обилазница државног пута IБ број 26, су значајни потенцијали за развој града, али и фактори који утичу на физичко обликовање простора са низом ограничења.

Поред саобраћајних инфраструктурних коридора, планирана експлоатација и прерада минерала Јадарита, имаће вишеструки утицај на Лозницу, од економског, социјалног, социолошког до просторно - развојног.

Територија града Лознице се граничи са градом Шабац, општинама Крупањ и Зворник и преко Дрине са Републиком Босном и Херцеговином. Иако Лозница има статус града и самим тим треба да представља административни центар, Лозница административно гравитира Шапцу и даље Београду. Удаљеност градског центра Лозница од општинских центара у региону је: Мали Зворник – 27 km; Крупањ - 30 km; Љубовија – 67 km. Удаљеност од значајних центара у земљи је: Београд – 150 km; Ваљево – 75 km; Шабац – 58 km; Сремска Митровица – 76 km; Нови Сад – 124 km; Бајина Башта – 114 km и у Босни и Херцеговини: Тузла – 71 km; Бијељина – 32 km.

Морфологија терена је од планинског до равничарско – брежуљкастог карактера, пресечена реком Јадар која је притока реке Дрине. Цео терен се делимично постепено и благо, а делимично нагло, уздиже од реке Дрине, односно од запада ка истоку и од реке Јадар ка северу и ка југу. Котлина реке Дрине се постепено шири од уласка на територију Лознице, тако да је код Бање Ковиљаче најужа и шири се према северу. Река Јадар и знатно мање река Лешница формирају котлине од којих се јужно и северно уздижу планински гребени, на југу планина Гучево са највишим врхом 779 мнм – Црни врх, и на северу планина Цер са највишом котом 689 мнм. Цео терен дренира према реци Дрини.

Геолошки, морфолошки и хидролошки услови, затим појава термоминералних вода и разноврсност минералних сировина, уз географско – историјско наслеђе су утицали на формирање и морфологију самих насеља и везу између њих, као и повезаност са градским центром Лозницом.

Закључак је да је простор који разматра овај план, геостратешки на повољном подручју за развој. Међутим појединачне повољности као што су саобраћајна приступачност и повезаност, хидролошки потенцијал, рудни потенцијал посебно руде Јадарит, плодност земљишта и традиција развоја пољопривреде, солидна шумовитост, потенцијал за развој туризма који се заснива на историјском значају подручја Лознице, културном и природном богатству.... сви ови потенцијали су у одређеним међусобним конфликтима, који само озбиљним и систематским планирањем и реализацијом планова могу да буду ублажени и позитивно искоришћени.

- **НАЧИН КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА У ГРАНИЦАМА ПЛАНА**

Од укупне површине која износи 61276 ha, према подацима Републичке службе за катастар непокретности, евиденцијом на терену, анализом сателитских снимака и подацима Пописа пољопривреде 2012 у постојећем стању, грађевинско земљиште је на 11.245,0 ha, пољопривредно земљиште на 30.317,3 ha, шумско земљиште на 19.144,3 ha и водно земљиште на 569,4 ha.

Грађевинско земљиште

Грађевинско земљиште обухвата изграђени простор свих 54 насеља. Већи део од укупне површине грађевинског земљишта су грађевинска подручја неколико урбаних и делимично урбаних насеља. Мањи део грађевинског земљишта је у већем броју насеља која су претежно разбијеног типа. Компактно грађевинско подручје претежно урбаног типа обухвата Лозницу, већи део Бање Ковиљаче и делове Липничког Шора, Лешнице, Новог Села и Драгинца. Остала насеља су сеоског типа, делимично са

компактним грађевинским подручјем, а делимично разбијеног брдско – планинског типа.

Грађевинска подручја сеоских насеља су претежно са индивидуалном стамбеном наменом ниске и средње густине изграђености, руралног типа. У градском центру доминантна је вишепородична стамбена изградња. Индивидуална стамбена намена, али са већом густином изграђености и са појединачним блоковима и објектима вишепородичног становања је заступљена у ободним насељима градског центра, делимично у Бањи Ковиљачи и Лешници. Привредне и радне зоне су претежно лоциране у Лозници, а мање радне зоне и појединачни привредни објекти уз главне путне правце. У сеоским насељима привреда је непосредно везана за пољопривреду и у знатно мањем обиму за шумарство, експлоатацију неметаличних сировина, туризам.

У Лозници као градском центру је и највећи број објеката јавне намене – образовање, здравство, дечија и социјална заштита, култура, администрација, спорт. У појединим сеоским насељима се налазе издвојена одељења основних школа, вртића, здравствених станица, затим месне канцеларије, отворени спортски терени и инфраструктурни објекти...

Геоморфологија терена је утицала на начин формирања насеља, њихову типологију и начин коришћења земљишта. Тако да су се дуж котлинског дела Дрине, уз пут Лозница – Шабац формирала насеља са урбанијим карактером, збијена дуж пута. Саобраћајна матрица је у овим насељима правилна, са широким регулацијама, а слободно земљиште се користи за пољопривредну производњу. Други тип насеља се формира у брежуљкасто – брдској зони дуж река Јадар и Лешница. Ова насеља су делимично збијеног типа око формираног центра у којем је углавном црква, школа и услужни сектор. Мање групације домаћинстава су грађене по целом атару. Саобраћајна мрежа је разграната и неправилна са променљивом регулацијом. Трећи тип насеља је брдско – планински, на падинама Гучева и Цера. Ова насеља углавном имају збијени центар са мањим бројем домаћинстава у центру. Појединачна домаћинства су раштркана по атару са неправилном и оскудном путном мрежом.

Управо реке Дрина, Јадар и Лешница, као и путна и железничка инфраструктура су одредили просторне зоне развоја и функционисања територије града, насеља и градског центра. Река Јадар дели територију града на северни и јужни део, а обод дринске котлине на западни и источни. Ове просторне зоне немају јасне границе у функционисању, ипак специфичне карактеристике сваке зоне имају значајни утицај на економски, социјални и еколошки аспекта развоја.

У нацрту Плана посебно треба билансирати површине отворених експолатација рудних сировина, а то су планирана експлоатација Јадарита, и мање постојеће експлоатације у Јадранској Лешници, Зајачи и др. У површине за експлатацију треба рачунати и пратеће површине одлагалишта, депонија, припадајуће заштитне зоне и др.

Саобраћај и примарни саобраћајни правци

Планска решења из домена путне и железничке инфраструктуре заснивају се на основама усвојених планских решења из планова вишег реда. Само подручје Плана се одликује повољним саобраћајно–географским положајем.

Кроз планско подручје пролазе следећи државни путеви*:*

- **државни пут I Б реда број 26,** Београд - Обреновац - Шабац - Лозница - државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Мали Зворник), 102+530 до km 135+934,
- **државни пут I Б реда број 27,** државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Трбушница) - Лозница - Осечина - Ваљево - Лајковац - Ћелије - Лазаревац - Аранђеловац – Крњевац - Топола - Рача – Свилајнац, од km 0+000 до km 27+611,
- **државни пут II А реда број 137**, Шабац - Волујац - Завлака - Крупањ - Грачаница од km 27+438 до km 38+816,

- **државни пут II А реда број 138,** Липнички Шор - Текериш, од km 0+000 до km 25+497,
- **државни пут II А реда број 139,** Крст - Коренита - Крупањ од km 0+000 до km 8+867,
- **државни пут II Б реда број 323,** Прњавор - Чокешина - Липове Воде - Волујац - Синошевић - Накучани - Матијевац - веза са државним путем 21, од km 4+151 до km 28+154,
- **државни пут II Б реда број 330,** Лозница - Зајача - Шарена буква - Мачков камен - веза са државним путем 137 од km 0+000 до km 24+519,
- **државни пут II Б реда број 331,** Бања Ковиљача - Гучево - Зајача од km 0+000 до km 22+337,
- **државни пут II Б реда број 332**, веза са државним путем 27 - Жеравија – Тршић, од km 0+000 до km 3+577,
- **државни пут II Б реда број 333,** Коренита - Манастир Троноша, од km 0+000 до km 4+568.

Укупна дужина државних путева на територији града Лозница износи 148,88 km, што представља веома добру покривеност града са државним путевима и добру повезаност са Шапцем, Ваљевом и Бајином Баштом.

Кроз планско подручје пролази **регионална пруга Рума - Шабац – Распутница Доња Борина - државна граница - (Зворник Нови).** Постојећа железничка пруга представља значајну саобраћајну вредност, а посебно као веза са Босном и Херцеговином и могућност остваривања мултимодалности у Шапцу (функционисања сва три вида саобраћаја - путничког, железничког и пловног).

Од новопланираних капацитета од капиталног, државног, значаја су:

- „Брза саобраћајница“, инфраструктурни коридор државног пута I Б реда број 26 (овим коридором се измешта државни пут I Б реда број 26 из насељених места, у дужини од око 16,467 km.)
- планирана изградња обилазнице на државном путу I Б реда број 27 око насељеног места Лозница;
- планирана изградња једноколосечне железничке пруге Ваљево–Лозница

Мрежу ДП употпуњује мрежа општинских путева којима се стиже до сваког насеља., за које је предвиђена рехабилитација, реконструкција и доградња појединих везних деоница. Укупна дужина општинских путева је око 355 km.

Цело подручје плана је **инфраструктурно опремљено** електричном енергијом и телекомунакционом инфраструктуром на задовољавајућем нивоу, али неопходне су планске интервенције на нивоу појединих насеља. Водоснабдевање је на високом нивоу што се тиче територијалне покривености. Значајан проблем представља канализациона мрежа, која готово да не постоји на нивоу сеоских насеља

Пољопривредно земљиште

Према подацима Пописа пољопривреде 2012, пољопривредно земљиште се налази на 30.317,3 ha и најзначајнији је природни ресурс на подручју територије града. Од укупне површине територије града пољопривредно земљиште је на око 50% и претежно се користи за ратарство и воћарство, док је сточарство потенцијална пољопривредна грана овог краја.

Према начину коришћења процентуално највише је оранице око 67%, а затим ливада око 10%, остало су воћњаци, пашњаци и незнатно виногради. Културе које се најчешће узгајају су кукуруз, пшеница, соја и крмно биље. Сточарство је претежно на индивидуалном нивоу, и најчешће се гаји живина, свиње, овце и мање говеда.

Значај пољопривреде и велики потенцијал је проистекао из високог бонитета самог земљишта, јер је око 60% од укупне површине територије града земљиште I-IV класе. Земљиште највећег бонитета је уз дринску котлину у насељима Ново Село, Лешница,

Стража, Доњи Добрић, Козјак, Липнички Шор, Лозничко поље, у којима је ратарство најзаступљенија пољопривредна грана. У већини ових насеља, на укупно 6.672,0 ha је спроведена комасација пољопривредног земљишта и на тај начин повећана продуктивност самог земљишта. Планирана је изградња каналске мреже за хидротехничку мелиорацију укупне дужине 31.165,0 m, од чега је реализовано више од половине.

Средњи бонитет земљишта је простор у котлини Јадра, где се уз ратарство паралелно развија и воћарство и то у насељима: Горњи Добрић, Липница, Брадић, Брњац, Рибарице, Руњани, Горња Бадања, Велико Село, Јаребице, Доње Недељице, Грнчара, Горње Недељице, Слатина и Шурице.

Брдско планински део територије града је оријентисан на ратарску и сточарску пољопривреду, али слабијег интезитета, претежно за потребе домаћинства. На нижим падинама Цера и Гучева заступљени су ливаде и пашњаци високог квалитета, док су оранице у класи 5 и 6. У насељима на југу и северо – истоку територије града карактеристична је велика шумовитост.

Шумско земљиште

На територији града шумама и шумским земљиштем газдује Шумско газдинство „Борања“ Лозница у оквиру које су 4 шумске управе и 1 радна јединица. Шумско газдинство управља државним шумама, али спроводи све мере газдовања и на приватне шуме.

Укупно шумско земљиште је на површини од 19.144,3 ha, односно на 31,24% од укупне површине територије града Лознице. Површине под шумама су претежно у јужном и северо – источном делу градске територије у насељима Чокешина, Јадранска Лешница, Каменица, Јошева, Милина, Коренита, Ступница, Цикоте, Пасковац, Зајача и Горња Борина. Средишњи и западно, северо – западни део територије града је са мањим фрагментима шума. У средишњем делу брдо Иверак је у гребенском делу под шумама 6 и 7 класе.

Најзаступљеније су високе шуме 4., 5. и 6. класе на око 65% површине шума и то су углавном листопадне шуме – буква и храст на Церу, буква и граб на Гучеву. Мале површине су под девастираним шумама и шикарама, тако да се може дати општа позитивна оцена стања шума. Већина површима под шумама и шумским земљиштем је у државном власништву, тако да се шумама газдује на основу годишњих планова на нивоу више газдинских јединица.

Наменски шуме се користе као производња техничког дрвета – око 85% шума, затим за производњу осталих производа (шумски плодови, дивљач, лековито биље...) – око 10% и за заштиту од ерозије око 5%.

Водно земљиште

Водно земљиште обухвата све водотокове са обалама и све друге сталне или повремене водене површине. Укупно под водним земљиштем је 569,4 ha.

Хидрографска мрежа на територији града Лозница припада сливу реке Дрине. На потезу од Бање Ковиљаче до Новог Села, алувијон Дрине је веома широк, местимице достиже и до 400m. Речно корито је усечено у алувијалне седименте, а дубина варира од 3 до 7m. Река Дрина је на потезу који полази кроз подручје Лознице регулисана на потезу од Козлучког навоза, до иза улива Штире у Дрину. Поред насипа је изграђен заобилазни пут. Водотоци који се уливају на том потезу у Дрину су такође регулисани, и то Штира и Трбушница и потоци који пролазе кроз Б. Ковиљачу (Симића поток, Циганский поток, Дубоки поток).

Највећа притока Дрине на планском подручју је Јадар, а од мањих притока су Штира, Трбушница, Жеравија, Криваја, Боринска река и друге.

Река Јадар, која пролази централним делом подручја, има слив који се простире и на територијама суседних општина Крупањ и Осечина. У водопривредној основи реке

Јадар из 1970. год., предвиђено је да се изгради низ мини и микро акумулација (усвојено је око 30) у сливном подручју, које би могле бити основ за управљање режимом вода.

Изграђене акумулације у узводном току Дрине имају повољан утицај на режим вода Дрине јер смањују пикове великих вода и повећавају количине воде у периоду малих вода. Режим великих вода карактеришу два периода, и то пролећни поплавни талас који се јавља у периоду фебруар-мај и јесењи у периоду октобар-децембар.

Збијени тип издани на подручју Лознице је веома распрострањен с обзиром да су на половини територије града Лозница развијене наслаге које карактерише интергрануларни тип порозности. Прихрањивање издани врши се инфилтрацијом атмосферских и површинских вода, а ређе притицајем из дисолуционе или пукотинске издани распрострањених у јужном делу територије.

На територији града Лозница постоје термоминералне појаве, које су уређене као бањска подручја, и са дугом традицијом. Веома позната у Србији је Бања Ковиљача, а регионалног карактера је Бања Бадања. Бања Ковиљача налази се шест километара јужно од Лознице и већ дуже од сто година се користи као лечилиште. У бањи постоји неколико термоминералних извора, чија је температура воде до 30°C. Термоминералне воде су хидрокарбонатно, хлоридно-натријумско, калцијумско и магнезијумског типа.

У Бањи Бадањи постоје два извора: „Главни извор“ сумпоровите воде и извор „Гвоздене воде“. Извор сумпоровите воде спада у ред сумпоровито-гвожђевитих. Температура воде је 15 °C, минерализација износи 0,82 g/l, Ph вредност је 7. Капацитет „Главног извора“ је 1 l/s. У гасном саставу воде преовлађује азот, док је садржај раствореног угљен-диоксида до 28 mg/l, а сумпор-водоника 4,2 mg/l. „Гвоздени извор“ спада у ред гвожђевитих вода. Вода је хладна, укупне минерализације 0,8 g/l, али са знатно повишеном радиоактивношћу 100,3 бекерела.

Заштита од подземних вода треба да се спроводи у долинском делу уз корито Дрине и Јадра. Висок ниво подземних вода може се појавити поред насипа у делу Бање Ковиљаче и делу Лознице, као последица високог нивоа воде у кориту водотока, и као последица педолошког и хидрогеолошког склопа појединих делова, као што су Обрежански и Липнички лугови. На овим територијама је извршено дренирање тла постављањем дренажне мреже.

Геолошка својства и минералне сировине

Територија града Лозница у геолошком смислу припада геотектонској јединици Вардарска зона, тачније јадарском блоку њене екстерне субзоне. Највећи део овог блока има за основу палеозоик јадарског развића. Геолошку грађу јадарског блока чине стене и седименти који су настајали током палеозоика, мезозоика и кенозоика, а на терену су веома распрострањени и квартарни седименти (Аналитичко-документациона основа Просторног плана).

Речне терасе се налазе у западном делу, од Трбушнице до Новог Села, као и дуж Јадра. Изграђене су од глине, шљункова, супескова и местимице пескова. Дебљина ових седимената варира од 20 до 30m. Повлату терасних седимената изграђују хумус и барски седименти мале моћности. Алувијалне наслаге имају највеће распрострањење у долинама Дрине, Јадра, Коренитe и Лешнице. Изграђују их шљункови, пескови и суглине, а дебљина је местимице већа од 40m.

Територија града Лозница припада јадарској области и налази се између две гранитоидне интрузије, церског и борањског масива због чега у структурном склопу доминирају дисјунктивни поремећаји. На терену се дисјунктивни облици (пукотине, разломи и раседи) лако уочавају у јужном делу где су развијени палеозојски и мезозојски седименти.

Једна од најмаркантнијих и јасно изражених дислокација је зајачко-костајнички расед, правца пружања северозапад-југоисток и може се пратити на дужини од 5 km од Пушкаревца на северозападу, преко Зајаче до Костајника на југоистоку. Дуж овог раседа релативно је спуштен комплекс тријаских седимената, због чега су они свуда у тектонском контакту са карбонатним творевинама. Величина скока на основу структурних истраживања, одређена је на преко 200 m, и према југоистоку је у опадању. Горњопалеозојски седименти имају веома сложен тектонски склоп, интензивно израседан, убран и испробијан жичним и ефузивним стенама.

Централни део подручја нема изражене структурне облике, јер је подина прекривена кенозојским седиментима који их маскирају. Највећим делом су благо поремећене или хоризонталног положаја.

Територија Лознице налази се у Вардарској сеизмичкој екстерној субзони која се простире у залеђу Динарида (могући земљотреси са магнитудама 6,4 > M > 5,7, односно интензитета 9° > МСК > 8°). Подручје града Лозница према својим сеизмолошким обележјима је једно од мање сеизмички угрожених подручја Србије.

Територија града Лозница се налази у склопу Подрињског рудног рејона, који карактерише производња антимонових и олово-цинканих руда. Од лежишта металичних минералних сировина на територији Лознице се налазе лежишта или појаве антимона, калаја, тантала, анобијума, урана, олова и цинка, живе. Специфичност овог рејона је концентрација групе рудника мањег капацитета годишње производње са подземном експлоатацијом. У експлоатацији су рудник антимона Зајача и каолина, опекарске и ватросталне глине у Јадранској Лешници. У Зајачи су инсталирана постројења за обогаћивање руде и топионица, са капацитетом од 40.000t метала.

По разноврсности неметаличних минералних сировина, односно њихових појава и лежишта територија града Лозница представља веома перспективно подручје. Досадашњим истраживањима утврђено је присуство или отворена лежишта ватросталних и керамичких глина, каолинског гранита, кварцних пескова, доломита и доломитичних кречњака, шљунка, песка и тањих слојева и прослојака угљева.

Експлоатација речног шљунка и песка из корита реке Дрине и реке Јадар врши се перманентно и с обзиром на природно обнављање представља обновљиви ресурс.

На територији Лознице бројна су лежишта грађевинског камена, од којих се користе гранити, гранодиорити, кречњаци и доломити. Мајдани у експлоатацији налазе се у Јошеви, Лешници, Коренити и Ступници.

2.2 ОСНОВНА ОГРАНИЧЕЊА И ПРОБЛЕМИ

Природна и антропогена ограничења су основни фактори даљег развоја овог простора. Не смеју се занемарити и социолошки, економски, историјски и други утицаји на начин и тенденције коришћења подручја градског центра Лознице и осталих насеља.

Изразитих природних ограничења нема у оквиру планског подручја, али има појединих који су евидентан проблем у организацији и коришћењу простора. У првом реду то је оскудност вода на вишим котама, затим бујични карактер водотокова и опасност од поплава, висок сеизмични ризик целог подручја, веома еродибилно земљиште на појединим потезима.

Све текуће воде Лознице имају бујични режим, а карактеришу их неуједначени протицаји. Бујични водотоци су проблеми који погађају и изграђени простор и пољопривредно земљиште. Оскудност подземних вода и сталних водотокова који би се користили у пољопривреди у систему наводњавања су ограничења за брдска и брдско – планинска насеља.

Геолошки склоп терена и структура порозности стенских маса указује на појаву подземних вода у виду издана разбијеног и збијеног типа. Овакви издани се појављују у Бањи Ковиљачи, и знатно мањи у селима Доња Бадања, Коренита и Текериш.

Површинска експлоатација минералних сировина може негативно да утиче на промену режима подземних вода, тако да се на територијама експлоатационих поља у даљој будућности не може рачунати са стабилним снабдевањем водом из подземних резервоара. Због обарања нивоа подземних вода све већи број локалних изворишта подземних вода неће бити употребљив, тако да ће бити неопходно да се регионалним водоводним системима обухвате и она сеоска насеља која су се раније снабдевала из властитих бунара.

На подручју плана изражени су процеси ерозије и клизишта. Евидентирано је 108 клизишта од којих је само једно санирано и једно тренутно умирено. Западни део плана је раван без већих нагиба терена, али се брежуљкасти делови налазе на седиментним наслагама, иначе веома еродибилним земљиштима. Јужни и северни делови плана су са изражајнијом конфигурацијом терена, тако да су могуће појаве клизишта уколико би дошло до интензивнијег крчења постојећих шума и изградње објеката и инфраструктуре без обезбеђивања терена.

На основу Процене угрожености од елементарних непогода и других несрећа за територију града Лознице, поплаве су најчешћи облик угрожавања, а уз поплаве се јављају и клизишта и одрони, тако да су ризици и штете значајни. Поред поплава и клизишта, суше са пожарима, снег и ниске температуре су процењени са високим степеном ризика. Остале опасности - олујни ветар и атмосферске непогоде, земљотреси, техничко – технолошки удеси и удеси у саобраћају и др., а на основу утврђених нивоа ризика и критеријума за утврђивање прихватљивости ризика су средњи или мањи и ограничени на делове територије и појединачне локације. Међутим, ризици ипак постоје и потребно је кроз нацрт плана прописати мере за ублажавање или отклањање појединачних ризика.

Антропогени утицаји су свако деловање човека у простору и они су свакако далеко већи, а утицали су и на измену природних утицаја и чинилаца. Мора се напоменути да свако деловање човека у природи, поред позитивних ефеката има и одређене негативне ефекте. У овом поглављу се наводе ограничења и проблеми, занемарујући позитивне ефекте, који се односе на просторни развој насеља, коришћење ресурса, животну средину..., са циљем да се идентификацијом проблема нађу што адекватнији начини ублажавања или елиминисања истих.

На подручју Лознице један од потенцијалних проблема је екплоатација минералних сировина. Тренутно, експлоатациона подручја нису велике површине и обима који може да утиче на макро нивоу, али утицаји на микро локацију и ближе окружење су евидентни (антимон у Зајачи, каолитни гранит у Јадранској Лешници, грађевински песак и камен у више насеља). Поред постојеће експлоатације минералних сировина, планирана експлоатација јадарита је значајно већег обима и по површини и по могућим утицајима на шире окружење. Осим потпуне деградације природног предела у оквиру експлоатације, долази до угрожавања животне средине околног простора, измене режима подземних вода, угрожености становништва у непосредном и ширем окружењу, измештање инфраструктуре, пресељење становништва... Посебан проблем за становништво може да представља чекање на пресељење. Делови насеља који су планирани за пресељење су ускраћени за било какву врсту интервенција на својим објектима.

Други значајан проблем је изградња железничке пруге Ваљево – Лозница, али и обилазног пута (ІБ реда бр. 26). Поред великих утицаја на животну средину у току градње али и у току експлоатације, пруга физички дели територију Лознице на северо-источни и југо-западни део. Настаје низ проблема у саобраћајној повезаности, хидрологији, коришћењу пољопривредног земљишта, коришћењу земљишта у зонама заштите и у деловима између реке Јадар, пруге и новопланираног пута Слатина –

Липница (за потребе рудника јадарита). Могућ је проблем водопропусних моћи планираних пропуста кроз труп пруге за бујичне водотоке који се уливају у Јадар. Недовољан број путних прелаза може да отежа комуникацију становништва, али и коришћење пољопривредних путева.

Поред поделе простора која ће настати изградњом пруге, постоји дугогодишњи проблем поделе на источни неразвијени и западни развијенији део. Обилазница државног пута је мањи проблем јер се укрштаји путева са државним путевима могу решавати у нивоу. Западно од обилазнице нема насеља, тако да се прекидају углавном пољски путеви који се могу повезивати сервисним путевима. Укрштања са постојећом железничком пругом решена на прописан начин је занемарљив број.

На свим путевима и државним и општинским, а делом и на градским саобраћајницама, проблем представља кретање пешака и бициклиста, јер не постоје издвојене површине за њихово кретање. Такође, пешачки прелази у сеоским насељима нису обележени, што је велики проблем код прелаза преко државних путева.

Иако у Лозници постоје радне и привредне зоне, а једним делом и у Лешници, недостају мање мешовите радне зоне у селима. Овде долази до изражаја дислоцираност градског центра и слабија доступност радних места и услуга за насеља источно од центра.

Проблем транзитног саобраћаја кроз центре насеља уз државне путеве, првенствено уз пут за Шабац решиће се изградњом обилазнице, која је стратешки планирана у свим ранијим урбанистичким и развојним плановима и за коју је у току израда ПДР.

Значајан део територије покривен је водоводном мрежом (Бања Ковиљача и Лозница из извора „Зеленица“ и „Горње Поље“), а постоје и сеоски водоводи за снабдевање по неколико домаћинстава или засеока. Остала насеља се водом снабдевају из индивидуалних бунара где је највећи проблем квалитет воде и слаба контрола квалитета ових бунара. На загађење воде утиче и употреба препарата за заштиту биља и непрописно израђене септичке јаме које се користе на већем делу територије за прикупљање фекалних отпадних вода.

Одвођење отпадних вода је без икаквог предтретмана и у градском и у сеоским насељима. Отпадне воде из домаћинстава, привреде, али и из пољопривреде се директно или преко фекалног колектора испуштају у природне реципијенте, односно реке и потоке. Планирана је изградња ППОВ у Лозници чиме би се део проблема решио. Осим недостатка канализационог система у већини сеоских насеља и испуштања отпадних вода у реке, великих загађивача нема, али треба радити на смањењу потенцијалних опасности од употребе хемијских средстава у пољопривреди, загађењу од саобраћаја (посебно у граду и дуж оптерећенијих саобраћајних праваца), неконтролисано уништавању шума, експлоатацији минералних сировина и непланском ширење грађевинског подручја.

Проблем депоновања отпада постоји у већини сеоских насеља. Депонија постоји у Лозници, код улива реке Штире у Дрину на само 2 км од града. Међутим, на територији града не постоје рециклажна дворишта или неки други вид селекције отпада.

Јавне функције и службе се налазе највећим делом у Лозници, али и поједина сеоска насеља су на солидном нивоу у области здравства и образовања. Већина сеоских насеља осим издвојених одељења основних школа, готово да немају јавних служби. Тако да је дневно велика концетрација становништва у Лозници које има потребу за неком од услуга јавних или комуналних служби. Ово отвара проблем диспозиције појединих јавних установа, комуналних предузећа, али и услуга у самом граду. Велики број прометних тачака је на релативно уском простору центра града.

Поред наведених конкретних проблема, постоји и проблем недовољно или неадекватно искоришћених потенцијала. У првом реду то је пољопривреда, сточарство

и ратарство. Наводњавање ратарских површина је локално, осим у деловима комасираног подручја, без савремених система. Поседи су уситњени и не постоји удруживање на нивоу кластера. Сточни фонд је у опадању, и претежно је на нивоу домаћинства за личне потребе и локалну трговину.

Поред недовољно искоришћених потенцијала у пољопривреди, неискоришћени су и потенцијали у туризму, који су евидентирани и плански опредељени у плановима вишег реда, али и у ранијим просторним плановима града Лознице. Релативно богата понуда у туристичком смислу не остварује пун потенцијал због тога што у насељима са туристичким потенцијалом нема у првом реду смештајних капацитета, затим недостају уређене зелене површине које би тематски биле повезане са значајним тачкама, културно-историјским, спортским, рекреативним, угоститељским. Теме као што су: планине Цер и Гучево, реке Дрина и Јадар, бања Бадања, поједине културно историјске целине и многе друге, дужи период су само потенцијали који се не користе.

На крају, али не и најмање значајан проблем је становништво. Опадање броја становника је континуално од 1991. године. Градско становништво је у опадању у односу на попис из 2002. године, док је опадање сеоског становништва од 1991. године. Број домаћинстава је такође у опадању, али је посебно забрињавајуће то што је просечна величина домаћинства 2011. године била 2,92 на нивоу града, а просечна старост 41,6 година.

Претежно се наведени проблеми и ограничења односе на онај сегмент који је под утицајем антропогених активности. Неизграђени део плана је са знатно мање створених проблема. Међутим, управо та разлика између изграђеног, урбаног простора и неизграђеног подручја отвара одређене потенцијале за развој, за функционално и физичко повезивање и допуњавање различитих развојних потенцијала од пољопривреде, преко рударства до туризма.

Сви наведени проблеми и ограничења се могу закључно подвести под неколико основних оцена:

- да постоје релативно повољни природни услови за будући развој, ограничања се односе на просторно ширење грађевинског подручја. Са једне стране ограничење су природни услови (нагиб терена, шумовитост, реке), а са друге постојећа и планирана инфраструктура;
- да нису у већој мери, односно на великој површини, изражени процеси плављења, ерозије и клизања земљишта иако постоји велики ризик;
- да су постојеће саобраћајне везе са центрима у окружењу повољне, и да је секундарна саобраћајна мрежа изграђена на солидном нивоу;
- да постоје проблеми и претње у очувању и заштити животне средине и природе постојећом и планираном урбанизацијом подручја посебно рударским објектима;
- постоје значајни конфликти у основним правцима развоја: привредно – индустријски и еколошко, пољопрвредни и туристички.

3. ПРИНЦИПИ, ВИЗИЈА И ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Визија просторног развоја града Лозница јесте:

да град Лозница буде урбани центар државног значаја, који ће да даје посебан допринос развоју западне Србије и трансграничној сарадњи, ублажавању разлика у развијености на овом подручју, функционално јаче повезан са руралним окружењем, уз заустављене негативне демографске трендове и одрживи развој, првенствено заснован на туризму, обновљеној индустрији и саобраћају.
Поред наведене визије, која је стратешки општег карактера, посебна визија у будућем планирању секторских и просторних развоја је и да се Лозница формира као будући центар заједнице подрињских општина Мали Зворник, Крупањ и Љубовија.

Основни методолошки приступ у изради Просторног плана јесте интегрални метод који се заснива на **принципима одрживог развоја**. Анализом бројних фактора економског, еколошког, социјалног и институционалног развоја утврђени су следећи **основни принципи** у изради Просторног плана, и то:

- јачање територијалне кохезије, односно уравнотежени развој планског подручја;
- просторно-функционална интегрисаност са окружењем и јачање регионалних и трансграничних веза;
- одржива животна средина (смањење штетног утицаја на животну средину) и одрживо коришћење природног и културног наслеђа;
- развој културног идентитета и територијалне препознатљивости;
- полицентричан развој и јачање веза град-село;
- јачање конкурентности и ефикасности;
- субсидијарност и јавно-приватно партнерство;
- одрживи развој саобраћаја и инфраструктуре, као и повећана доступност информацијама.

Наведени принципи, који су изведени и прилагођени потребама планирања развоја планског подручја, базирани су на основу принципа одрживог просторног развоја из бројних европских докумената, који дефинишу следеће **принципе и смернице за њихову** примену**:**

Принцип полицентричног развоја који представља опште прихваћени принцип у просторном планирању као израз потребе да се плански утиче на негативне појаве у просторној организацији, настале као последица неравномерног развоја у последњих неколико деценија. Принцип се првенствено односи на планско усмеравање организације мреже насеља и јавних служби, размештај производних и услужних активности у простору, као и на јачање веза између урбаних и руралних средина. Истовремено је потребно планским решењима побољшати везе сеоских насеља са већим центрима, што подразумева даље развијање одговарајућих урбаних функција првенствено у насељима која представљају центре заједнице села;

Принцип одрживог развоја инфраструктуре чијом применом се подстиче равномеран просторни развој, кроз стварање услова за повезивање неразвијених и изолованих подручја са већим насељима и омогућавање њиховог приступа магистралним инфраструктурним системима. У циљу постизања уравнотеженог просторног развоја он подразумева побољшање веза између малих градова и руралних области са транс-европским мрежама и саобраћајним центрима, као и активности на повећању регионалне доступности кроз остваривање недостајућих унутар регионалних веза. Принцип подразумева и спровођење активности изградње мрежа електронске комуникације и елиминисања физичких и других ограничења, са циљем да се свим насељима обезбеди подједнак приступ информацијама. У том смислу је потребна обнова и проширење мрежа електронске комуникације које треба да покривају читаво подручје града;

Принцип смањивања штетног утицаја на животну средину који подразумева сагледавање квалитета животне средине и дефинисање планских решења којима се она штити од негативних утицаја у постпланском периоду. При томе је потребно базирати концепт заштите, не само у циљу побољшања квалитета животне средине, већ и у циљу превенције и заштите од негативних утицаја који могу настати имплементацијом планских решења. Примена принципа мора предупредити или ублажити различите врсте штетних утицаја по животну средину, првенствено промовисањем мање штетних поступака у пољопривреди и шумарству, подстицањем адекватних видова саобраћаја и енергетских система, превенцијом индустријских акцидената, ревитализацијом подручја угрожених индустријским загађењем, као и спречавањем субурбанизације;

Принцип заштите природних ресурса и природног наслеђа који подразумева адекватну заштиту и одрживо коришћење природних ресурса и наслеђа, на начин да они доприносе правилној уравнотежености екосистема, атрактивности ширег простора, као и повећању њихове естетске и рекреационе вредности. Потребно је да политика просторног развоја брине о поновном успостављању и конзервирању екосистема. Стратегије за управљање водним ресурсима треба да укључе заштиту површинских и подземних вода, мониторинг коришћења ђубрива и наводњавања, третман отпадних вода и сл., а у контексту шумских површина избор врсте дрвећа, обим итд. Чињеница да се природни ресурси највећим делом налазе у руралним подручјима за која се не припремају урбанистички планови, указује на значај просторног плана у њиховој заштити и одрживом коришћењу;

Принцип повећања и заштите фонда културног наслеђа као развојног фактора који подразумева повећање вредности културног наслеђа, као један од најзначајнијих доприноса економском развоју и јачању локалног идентитета, и то кроз повећање привлачности локалитета за инвеститоре, туристе и јавност; и

Принцип подстицања одрживог туризма који подразумева коришћење развојних могућности које обезбеђује туризам, посебно у случају неразвијених подручја, при чему предност имају висококвалитетни видови туризма. Облици „меког туризма" који су брижљиво прилагођени локалним околностима, као што је екотуризам, нуде значајну могућност за даљи развој.

3.1 ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Основни циљ израде Просторног плана јесте дефинисање планског основа за организацију, коришћење, уређење и заштиту простора града Лозница, који треба да доведе до организованог активирања просторних потенцијала и усмеравања даљег просторног развоја у оквирима одрживости.

Према основним карактеристикама простора града Лозница, као и на основу обавеза и смерница из планских докумената вишег реда и других законских одредби, основни циљ израде Просторног плана је разрађен кроз неколико **специфичних посебних циљева израде плана**, и то:

- дефинисање планских решења тако да се Просторни план примењује директно (издавањем локацијских услова) тј. дефинисање правила изградње и уређења простора за подручја за која није предвиђена израда урбанистичких планова;
- спровођење стратешке процене утицаја планских решења на животну средину (израда и усвајање Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину), уз дефинисање и примену најстрожијих мера заштите животне средине и повећања њеног квалитета; и
- стварање основа за привлачење инвестиција и израду пројеката који могу користити приступне фондове Европске Уније.

Као **општи циљеви** просторног развоја града Лозница одређују се:

- равномерни просторни развој подручја Града, првенствено кроз оптимално активирање свих потенцијала и планско стимулисање недовољно развијених делова (развој пољопривреде у источном делу подручја);
- јачање веза у оквиру функционалног урбаног подручја Лознице са суседним општинским центрима Мали Зворник и Крупањ, као и у оквиру развојне осовине II ранга са градом Шабац и општинским центром Богатић;
- валоризација пограничног положаја града Лозница, кроз повезивање коридора X (деоница аутопута граница Хрватске-Београд) и реке Саве као пловног пута, са источним и југоисточним деловима Босне и Херцеговине;
- развој туризма, базиран на бањском (здравственом) туризму Бање Ковиљаче и Бање Бадање, транзитном туризму у граду Лозница, као и излетничком и рекреативном туризму у оквиру природних и непокретних културних добара (Тршић, манастир Троноша и др.);
- развој индустрије кроз реструктуирање постојећих индустријских капацитета и субјеката и активирање браунфилд локација;
- повећање доступности на свим деловима територије града Лозница развојем мреже локалних путева и техничке инфраструктуре;
- усмеравање и контролисано ширење грађевинског земљишта, на начин да се прекине ширење грађевинских подручја линеарно уз путне правце, уз које је потребно да се усмери изградња нових привредних зона;
- заштита и унапређење животне средине и очување, унапређење и коришћење природних и културно-историјских добара на подручју града.

Као **посебни циљеви** просторног развоја града Лозница одређују се:

- **у погледу заштите и коришћења природних ресурса,**

- заустављање ерозије, побољшање природне плодности пољопривредног земљишта и елиминисање утицаја аерозагађења и других штетних агенса из окружења на плодност пољопривредног земљишта и здравствени квалитет хране;
- унапређење квалитета шума, уз одрживо коришћење шума за различите потребе (дрвопрерађивачка индустрија, различити видови туризма, заштита од ерозије и спирања тла, заштита изворишта водоснабдевања, очување и заштита биодиверзитета и животне средине, коришћење споредних шумских производа);
- коришћење хидроенергетског потенцијала река и изградња малих акумулација на реци Јадар (наводњавање, регулисање режима вода и др.);
- заштита и унапређење локалних изворишта и ефикасније коришћење постојећих локалних водних ресурса;
- даљи развој истраживања и одрживо коришћење минералних ресурса, и то антимона и каолина, опекарске и ватросталне глине, грађевинског камена и песка и шљунка у долини Дрине;

- **у демографском развоју, развоју мреже насеља, руралних подручја и јавних служби,**

- повећање природног прираштаја, смањивање миграција село-град и задржавање младог становништва у сеоским подручјима, уз поправљање образовне структуре и смањење незапослености;
- даљи развој и јачање улоге града Лозница, првенствено у повезивању и интегрисању овог подручја са окружењем и посебно Босном и Херцеговином, али и као центра који треба да поседује виши квалитет урбаних функција (услужне делатности и јавне службе), уз формирање центара заједнице насеља и њихово квалитативно повезивање са насељима која им гравитирају;
- интегралан развој сеоских подручја као вишефункционалних производних простора, кроз унапређење сеоске економије дисперзијом производње у мање развојне центре, посебно у недовољно развијеном брдско-планинском подручју;

- побољшање опремљености јавним службама у центрима заједница насеља, као и инфраструктуре у насељима и у међунасељском простору;
- задовољавање егзистенцијалних потреба становништва у примарним сеоским насељима, нарочито када су у питању опрема, комуналним објектима и објектима обавезних јавних служби (основно образовање и примарна здравствена заштита);

○ **у погледу развоја привредних делатности,**

- модернизација постојећих и изградња нових савремених прерађивачких капацитета, усклађених са европским стандардима;
- формирање специјализованих задруга и удружења;
- развој малих и средњих предузећа, која треба да допринесу равномернијем просторном развоју, чија производња треба да буде везана првенствено за сировинску основу (приоритет прерада пољопривредних производа);
- развој индустрије кроз активирање браунфилд локација у Лозници и другим центрима, као и постепено планско формирање нових привредних зона уз државне путеве I и II реда;
- развој специјализованих комерцијално-трговинских и робно-транспортних центара регионалног значаја (бесцаринска зона у пограничном појасу), у циљу јачања појединих пунктова, и проширења њихове зоне утицаја како на суседна подручја, тако и на простор града у целини;
- стално осавремењивање производно-програмске структуре индустрије увођењем нових технологија са значајнијом улогом знања, уз ефективност и енергетску штедљивост;
- укључивање еколошке компонентне у све сегменте развоја и размештаја производних капацитета;
- успостављање система заокружене туристичке понуде;
- валоризовање туристичких потенцијала у складу са трендовима тражње на регионалном и националном нивоу;
- афирмисање културних потенцијала као тачака регионалне препознатљивости и изузетности, али и једног од битних економских покретача (посебно у формирању атрактивне туристичке понуде);
- коришћење приобаља Дрине за спортско-рекреативне активности;
- увођење савремених стандарда квалитета услуга у туристичкој привреди;
- функционално повезивање туризма са комплементарним делатностима (традиционално занатство, екопољопривреда и сл.);

○ **у погледу развоја инфраструктурних система и саобраћаја,**

- проширење градске водоводне мреже, реконструкција цевовода и модернизација постојеће водоводне мреже;
- успостављање система контроле сеоских локалних водовода и изворишта и њихово редовно одржавање;
- проширење канализационе мреже, раздвајање атмосферских и фекалних отпадних вода и пречишћавање отпадних вода пре испуштања у реципијенте (Дрина, Јадар), уз изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода првенствено у насељима у долини Дрине;
- регулисање и унапређење начина третмана отпадних вода у сеоским насељима која немају канализациону мрежу;
- модернизација, доградња и ефикасно одржавање преносне и дистрибутивне електроенергетске мреже и трафо станица уз повећање енергетске ефикасности;
- веће коришћење нових и обновљивих извора енергије;
- даља гасификација града Лозница и околних насеља;
- равномернија покривеност мрежом електронске комуникације и развијање и ширење мреже оптичких каблова;
- јачање сигнала мобилне телефоније и већа покривеност сигналом брдско-планинске зоне;

- трансформација и модернизација постојећих ТТ јединица;
- даљи развој и јачање саобраћајних веза са окружењем, првенствено друмског саобраћаја на државним путевима првог и другог реда, као и железничког саобраћаја на планираном правцу Ваљево-Лозница;
- оптимално повезивање општинским путевима свих насеља са центром Лознице;
- подизање нивоа услуге и повећање безбедности у саобраћају;
- реконструкција и појачано одржавање општинских путева;

○ **у погледу заштите животне средине, природних и културних добара,**

- обезбеђивање квалитетне животне средине што подразумева чист ваздух, довољне количине квалитетне и хигијенски исправне воде за пиће, затим очуваност пољопривредног земљишта, екосистема и биолошке разноврсности, квалитетне површине за рекреацију и туризам, уређеност насеља и сл;
- постизање рационалне организације, уређења и заштите простора усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним ресурсима (пољопривредно земљиште, шуме, воде и др) и створеним вредностима;
- заустављање даље деградације природне средине (ваздух, вода, земљиште и др.) одређивањем стања, приоритета заштите и услова одрживог коришћења простора;
- предузимање адекватних превентивних мера уз успостављање система контроле свих облика загађивања;
- заштита посебно вредних, угрожених и деградираних подручја;
- санација стања еколошких „црних тачака“ града Лозница;
- заштита и контрола изворишта за водоснабдевање становништва;
- унапређење система управљања отпадом;
- имплементација заштите животне средине у све појединачне, секторске политике и стратегије развоја града;
- подстицање производње и примена технологија које смањују загађивање животне средине и количину отпада;
- израда интегралног катастра извора загађивања града;
- успостављање система мониторинга и еколошког информационог система града;

○ **у погледу заштите природних вредности:**

- Основни циљ је заштита и одрживо коришћење природних добара, предела, као и биолошке разноврсности на подручју града Лознице.
- Оперативни циљеви заштите природних вредности су:

- укључивање природних добара у туристичку понуду;
- успостављање заштите предложених просторних целина;
- примена утврђених мера заштите природних вредности;
- очување/одржавање разноврсности флоре и фауне;
- очување разноврсности и живописности предела;
- унапређење и уређење предела у непосредном окружењу насеља, изграђених простора, дуж коридора саобраћајница и привредних зона;
- очување аутентичности и идентитета неизмењених предела, као и других мање измењених предела.

○ **у погледу заштите културног наслеђа,**

-Основни циљ је заштита делова насеља као амбијенталних целина, евидентираних објеката сакралне и грађанске архитектуре, као и заштита археолошких налазишта
-Оперативни циљеви заштите културног наслеђа су:

- интегративна заштита и управљање непокретним културним добрима;
- заштита, очување, конзервација или обнова културних вредности;
- проглашење непокретних културних добара који су под претходном заштитом;
- увођење у списак до сада неевиденитраних објеката, амбијенталних целина или археолошких налазишта;

- уклапање културног наслеђа у одрживи развој града Лознице;
- заштита непокретних културних добара од свих облика неконтролисане изградње;
- увођење културног наслеђа у туристичку понуду града Лознице;
- формирање етно – туристичких комплекса, аутентичне народне архитектуре и традиционалног градитељства;
- повећање приступачности непокретних културних добара унапређењем мреже саобраћајне инфраструктуре.

4. КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Имајући у виду анализирано стање и природне и створене потенцијале развоја, подручје града Лозница се условно посматрано може поделити на две развојне зоне, и то западну и источну зону.

Западну зону чини градско насеље Лозница са насељима у његовом непосредном окружењу која му гравитирају и која у просторном и функционалном погледу представљају целину (Горња Ковиљача, Бања Ковиљача, Трбушница, Пасковац, Воћњак, Тршић, Руњани, Липница), као и насеља у долини Дрине линеарно распоређена дуж државног пута I реда Шабац-Лозница (Липнички Шор, Козјак, Јелав, Доњи Добрић, Стража, Лешница и Ново Село). По питању коришћења земљишта у овој зони је доминантно пољопривредно земљиште и грађевинско земљиште, које поред грађевинског подручја Лознице обухвата и знатне површине грађевинског земљишта линеарно распоређеног дуж пута. Мање површине шумског земљишта се налазе у ободним деловима зоне на падинама Цера и Гучева. Водно земљиште поред изразито меандарског тока реке Дрине и нижих плавних површина између меандара, чине и доњи токови Јадра, Штире, Трбушнице и других река.

У овој зони, која по већини демографских и економских показатеља представља развијенију зону, будућу концепцију просторног развоја је потребно заснивати на даљем развоју и јачању функција града Лозница (јавне службе, услужне делатности и др.). Развој индустрије у овој зони може представљати активност од посебног значаја, коју је потребно развијати путем браунфилд инвестиција на постојећим локацијама у грађевинском подручју Лознице и Лешнице. Развој нових привредних зона се предвиђа на локацијама дуж магистралног пута, и то првенствено у насељима Јелав, Доњи Добрић, Козјак и Липнички Шор, у којима је потребно зауставити линеарно ширење грађевинског земљишта уз пут за потребе становања. Овим планом се приоритет даје уређењу привредне зоне између постојећег магистралног пута и железничке пруге у Липничком Шору, на месту укрштања постојеће са планираном пругом Ваљево-Лозница.

Развој туризма у овој зони је потребно базирати на здравственом туризму у Бањи Ковиљачи, излетничком туризму у зони Тршића и манастира Троноша, спортско-рекреативном туризму на реци Дрини и транзитном туризму у граду Лозница.

У долини Дрине приоритет се даје заштити пољопривредног земљишта, како од плављења водом, тако и од нерационалног ширења грађевинског земљишта. Као активност која може бити од посебног значаја, предвиђа се експлоатација шљунка и песка у алувијалном земљишту Дрине.

У погледу заштите животне средине, концепција просторног развоја се базира на заштити водоизворишта у Горњој Ковиљачи и Бањи Ковиљачи, смањењу загађености ваздуха у граду и третману отпадних вода, првенствено из Бање Ковиљаче и Лознице.

Источну зону чине насеља брдско-планинског подручја на падинама Цера, Иверка и Гучева и насеља у долини Јадра и других притока Дрине (Чокешина, Јадранска Лешница, Горњи Добрић, Јошева, Каменица, Милина, Трбосиље, Текериш, Помијача, Горња Сипуља, Доња Сипуља, Горња Бадања, Доња Бадања, Југовићи, Филиповићи, Рибарице, Симино Брдо, Драгинац, Јаребице, Велико Село, Брњац,

Брадић, Грнчара, Доње Недељице, Горње Недељице, Брезјак, Слатина, Ступница, Шурице, Цикоте, Коренита, Горња Борина, Зајача).

Приоритет у овој зони представља заштита пољопривредног и шумског земљишта и развој пољопривреде. Посебан потенцијал развоја представља пољопривредно земљиште у долини Јадра, на чијем току се предвиђа формирање низа мањих вишенаменских акумулација у циљу заштите од вода и наводњавања. У циљу подстицања задржавања становништва у овој зони, посебно се планским решењима подржава повећање квалитета јавних служби и опремање простора инфраструктурним мрежама и објектима.

Најзначајнији стратешки задатак подржан бројним планским решењима представља јачање **регионалних веза** града Лозница са окружењем. То подразумева јачање функционалног урбаног подручја Лознице, односно веза са суседним општинским центрима Мали Зворник и Крупањ, као и јачање веза у оквиру развојне осовине II ранга са градом Шабац и општинским центром Богатић.

Јачању поменутих регионалних веза, као и валоризацији пограничног положаја града Лозница и повезивању коридора X (деоница аутопута граница Хрватске-Београд) и реке Саве као пловног пута, са деловима Југозападне Србије и са источним и југоисточним деловима Босне и Херцеговине, допринеће реализација два **стратешка планска решења у области саобраћаја и инфраструктуре**, чија реализација је у надлежности Републике Србије. Прво решење се односи на изградњу државног пута IБ реда бр. 26 (стара ознака М-21) (Нови Сад –Рума-Шабац-Лозница, који кроз подручје Града треба да прође паралелно са постојећим путем, односно између постојећег пута и реке Дрине, заобилазећи грађевинска подручја Новог Села, Лешнице, Јелава, Козјака, све до Липничког Шора и Лозничког поља.

Друго решење је од значаја за равномернији развој планског подручја и јачање попречне везе Лознице са Ваљевом, а односи се на изградњу пруге Ваљево-Лозница, која уз рехабилитацију постојећег државног пута IБ реда бр. 27 може допринети бољем повезивању са Ваљевом и централном Србијом. Уједно и планирана нова деоница државног пута IБ реда бр. 27 треба да омогући брже и безбедније везе будуће експлоатације јадарита са источним саобраћајним везама.

Поред наведених основних елемената развоја, концепт просторног развоја града Лозница се заснива и на:
- значајним површинама пољопривредног и шумског земљишта;
- богатству минералних ресурса, на првом месту антимона, шљунка, песка, глине и грађевинског камена;
- гео и биодиверзитету кога чине делови више еколошких целина, од којих свака има недовољно искоришћене вредности;
- демографском потенцијалу у квалитативном и квантитативном смислу, где се истиче становништво градског подручја на једној страни, а традиција и искуство становника из руралног подручја на другој;
- мрежи сеоских насеља са различитим функционалним улогама груписаних око града Лозница и центара заједнице насеља;
- природним вредностима, које чине основни потенцијал развоја источног дела;
- постојећој и планираној техничкој инфраструктури; и
- постојећим објектима јавних служби које у планском периоду треба даље развијати и модернизовати.

Посебна пажња при будућој изградњи објеката се усмерава на увођење принципа компатибилности са основном врстом земљишта. У том циљу дозвољава се изградња:
- пољопривредних објеката на пољопривредном земљишту;
- шумских објеката на шумском земљишту;
- водних објеката на водном земљишту; и
- стамбених, привредних, комерцијалних и других објеката на грађевинском земљишту.

Б) ПЛАНСКИ ДЕО ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

I ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. ОПИС И НАМЕНА ПРОСТОРА

План развоја територије града Лознице заснива се на просторном развоју који представља синтезу друштвено-економских и еколошких фактора са циљем да се у наредном периоду постигне ефикасно коришћење свих ресурса уз уважавање еколошко – просторних ограничења а са сталним повећањем стандарда живота.

Основна подела земљишта у оквиру плана је: грађевинско земљиште, пољопривредно, шумско и водно земљиште и земљиште за потребе рударства.

Биланси површина за територију града Лознице утврђени су на основу затеченог стања, као и планираних промена у простору (табела 1).

Постојеће површине земљишта дефинисане су на основу података из катастра непокретности, података Србијашума, идентификацијом на терену и са ортофото подлога. Због комбиновања различитих нивоа података и прецизности самих података и подлога, оставља се резерва од +/-1,5 % на нивоу површине плана у коначном билансу површина.

*Табела бр. **1.** Биланс планиране намене површина на подручју ППГ Лознице, (у ha и %)*

	2020		2035		разлика	
	ha	%	ha	%	ha	%
Грађевинско земљиште	6809,4	11,1	9895,2	16,1	3085,8	45,3
Изграђени простор	6143,5	10,0	8860,0	14,5	2716,5	44,22
саобраћајна инфраструктура	665,9	1,1	1035,2	1,7	369,3	55,46
државни путеви	205,8	0,3	410,3	0,7	204,5	99,37
општински путеви	302,2	0,5	387,0	0,6	84,8	28,06
железница	157,9	0,3	237,9	0,4	80	50,66
Пољопривредно земљиште	31895,8	52,1	24796,4	40,5	-7099,4	-22,3
пољопривредне површине	26649,4	43,5	19915,6	32,5	-6733,8	-25,27
комасирано земљиште	5246,4	8,6	4880,8	8,0	-365,6	-6,97
Шуме и шумско земљиште	21554,3	35,2	24716,1	40,3	3161,8	14,7
Шуме			18449,3	30,1		
шуме у заштићеном режиму			6266,8	10,2		
Водно земљиште	989,4	1,6	1184,2	1,9	194,8	19,7
Друго (рудно) земљиште	27,4	0,0	684,4	1,1	657,0	2397,8
УКУПНА ПОВРШИНА	61276,3	100,0	61276,3	100,0		

Највеће умањење пољопривредног земљишта је у корист рудног земљишта. Из табеле се види да је значајно увећање површина за државне правце саобраћаја (аутопут, обилазнице, општински путеви, ...).

Пољопривредно земљиште је смањено и на рачун површина резервисаних за регулацију водотокова, заштитне шуме и грађевинско подручје и др.

1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Основни дугорочни циљ у области заштите и коришћења пољопривредног земљишта и развоја пољопривреде јесте очување и унапређење услова за производњу квалитетних пољопривредно-прехрамбених производа.

У погледу коришћења пољопривредног земљишта основно планско опредељење се односи првенствено на рационално газдовање пољопривредним земљиштем и његову заштиту, уређење и коришћење на принципима одрживости. Приоритет је заштита најквалитетнијег пољопривредног земљишта као природног ресурса и потенцијала за развој пољопривреде, и то првенствено у долинама речних токова Дрине, Јадра и Лешнице (највећа заступљеност повољних и условно повољних терена). Апсолутни приоритет имају мере и радови заштите пољопривредног земљишта на теренима угроженим ерозионим процесима (на брдско – планинским теренима североисточног и југозападног дела града) подизањем и гајењем пољозаштитних појасева, сађењем вишегодишњих дрвенастих биљака, као и перманентна контрола спровођења тих мера од стране надлежних служби.

Пољопривредно земљиште, према фактичком стању у 2020. години захвата површину од 31895,8 ha, и обухвата оранице, воћњаке, пашњаке и ливаде.

Укрупњавање пољопривредног земљишта је један од приоритета, са циљем да се достигне просек од 20 ha по пољопривреном газдинству, што је и просек Европске уније.

Предвиђено је повећање просечних приноса код различитих врста биљне производње и повећање броја грла стоке. Повећање приноса у биљној производњи може да се оствари пре свега бољим коришћењем пољопривредног земљишта применом савремене технологије и механизације, избором бољих сорти биљака, избором локација ових производњи обзиром на природне ресурсе. Повећање грла стоке може да се оствари делимично из сопствених репродукционих извора тј. одабирањем и селекцијом на терену, а једним делом и набавком расних грла са стране.

Код биљне производње планирано је знатно повећање приноса код појединих култура што подразумева виши ниво агротехнике и боље коришћење пољопривредног земљишта.

У циљу рационалног коришћења и заштите пољопривредног земљишта неопходно је израдити Пољопривредну основу за територију града, а у складу са важећом законском регулативом, коју доноси Скупштина града, а спроводи на основу годишњег програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта.

1.2. ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

Основни циљ управљања шумама у шумским подручјима је одрживо (трајно) газдовање шумама, што подразумева управљање и коришћење шума и шумског земљишта на такав начин и у таквом степену, да се очува биодиверзитет, а продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума да буду на нивоу којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе, а да се при том не угрозе и оштете неки други екосистеми.

Површине под шумама ће се повећати са 21554,3 ha на 24716,1ha, што је повећање од око 14,7% у односу на постојеће стање.

Концепт уређења шума и шумског земљишта јесте очување и унапређење постојећег шумског фонда, при чему приоритет представља превођење ниских (изданачких) у високе шуме. Увећање степена шумовитости града остариће се пошумљавањем земљишта најнижег производно – економског потенцијала (претежно

7. и 8. катастарске класе, на теренима са великим нагибима) и површина угроженим ерозионим процесима.

С обзиром на могућа загађења, посебно у зонама привредно производних делатности и зонама експлоатације минералних сировина, велика пажња се поклања примени врста које ослобађају знатне количине кисеоника, које у већој мери од других задржавају чврсте честице из ваздуха (брест, храстови, борови, платан и сл.). Структура шума у погледу очуваности је врло повољна јер мали проценат отпада на деградиране шуме и шикаре. Високе шуме заузимају око 65% површине, а ниске шуме 35%.

У складу са Законом о шумама („Сл. гласник РС" бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18-др.закон) у просторном плану се штити и унапређује шумско земљиште и шуме. На шумском земљишту није дозвољена промена састава шумских састојина и њихова неконтролисана експлоатација, као ни изградња која би угрозила основну намену простора. Минимално дозвољена изградња је у функцији побољшања стања шума или њене боље приступачности и квалитетнијег коришћења. Под само планским одређеним условима (у складу са Шумском основом и овим Планом) може се врло ограничено мењати основна намена шумског земљишта, уз претходно добијену сагласност управљача.

1.3. ВОДЕ И ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

Основни **циљ** јесте одрживо, интегрално уређење, коришћење и заштита водних ресурса на територији града, али и заштита вода од све опаснијег нарушавања принципа да је она јавно добро.

У погледу коришћења и уређења вода и водног земљишта, приоритет је на рационалном газдовању водним ресурсима и одрживом коришћењу за потребе водоснабдевања насеља и привредних капацитета, заштити вода и заштити од вода, контролисаној изградњи рибњака и наводњавања пољопривредних површина.

Обезбеђење количина и квалитета питке воде за водоснабдевање становништва вршиће се из Мачванског регионалног система за снабдевање водом насеља и из постојећих водозахвата – изворишта која се могу експлоатисати до рационалног нивоа. Код свих врста изворишта, а посебно код изворишта чије су воде намењене за водоснабдевање становништва, морају се предузети све потребне мере превентивне заштите изворишта од случајног и намерног загађивања, што се посебно односи на даље спречавање изградње стамбених и привредних објеката у широј зони санитарне заштите градског изворишта „Зеленица". Снабдевање водом насеља која из функционалних разлога не буду прикључена на регионални водоводни систем, вршиће се из постојећих изворишта, уз обавезу побољшања њихових квалитативних карактеристика.

Заштита од вода спроводиће се применом комбинације хидротехничких и организационих мера, где је неопходна примена активних мера заштите од бујица и ерозивних процеса које обухватају техничке радове (прагови и бујичарске преграде), биотехничке радове (градони, плетери, контурни ровови, итд.) и биолошке радове (пошумљавање, затрављивање, мелиорација пашњака). Неопходно је уређење доњег тока реке Дрине као и ојачавање постојећих одбрамбених насипа дуж речног тока Дрине, ради заштите града Лознице и околних насеља најмање од тзв. стогодишњих великих вода и пољопривредних површина најмање од тзв. педесетогодишњих великих вода. На мањим водотоцима уређење се врши искључиво методама натуралне регулације, да би се сачувале њихове еколошке и амбијенталне вредности, као и биодиверзитет. За стабилизацију корита користити искључиво природне материјале (камен, габионе са шљунком и каменом, фашине), уз стабилизацију обала фитосанационом заштитом, наменски одабраним растињем итд.

Активности на заштити вода подразумевају изградњу комуналне инфраструктуре и постројења за прераду комуналних и индустријских отпадних вода (приоритетно за градски центар), као и минимизирање и неутралисање штетних утицаја од интензивне пољопривредне производње. Од посебне важности је и заштита свих површинских и подземних вода од загађивања и непланског коришћења, као и одржива експлоатација свих локалних изворишта. Опасност од загађивања вода мора се отклонити изградњом канализације за отпадне воде (тамо где технички није изводљиво, изградњом непропусних септичких јама), уз услов за упуштање у реципијенте довољних пропусних моћи и њихово пречишћавање до захтеваног квалитета у складу са законском регулативом. Даљу експлоатацију песка и шљунка из речних корита могуће је вршити тако да се не наруше њихове морфолошке, визуелне и еколошке карактеристике, а уз обавезу прибављања услова и сагласности надлежних водопривредних организација.

Посебан значај даје се очувању и стављању у функцију изворишта термоминералних вода на подручју Бање Ковиљаче и Бање Бадање (коришћење термоминералних вода за балнеолошке потребе, уз могућност топлификације насеља и производних погона - пластеника).

1.4. ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ

Грађевинско земљиште обухвата сва изграђена земљишта и земљишта планирана за изградњу. Просторним планом је дефинисано грађевинско подручје насеља на основу преиспитивања планираних грађевинских подручја дефинисаних ППГ Лознице који се мења, нових катастарских и других подлога, на основу Уређајних основа које су саставни део овог Просторног плана и на основу новонасталих промена у простору. Размотрени су проблеми настали у досадашњем спровођењу ППГ, посебно у сеоским насељима и на деловима подручја која се спроводе директном применом плана.

Специфичан део грађевинског земљишта су инфраструктурни коридори, у првом реду саобраћајнице и железнички коридори, али и планирани рударски објекти. Овде се посебна пажња мора посветити заштити околног простора и простора у зонама утицаја од свих негативних ефеката у простору.

На основу расположивих података (ортофото снимка) на графичким прилозима плана је евидентирана постојећа изграђеност, најчешће по фактичком стању (оградама). Постојеће изграђено земљиште, у највећем обиму, представљају рурална домаћинства, комунални објекти (гробља), верски објекти и у малом обиму производња.

Делови парцела на којима се налазе постојећи изграђени објекти, изграђени до доношења овог плана, а које нису на графичким прилозима приказани као грађевинско земљиште, овим планом се планирају као грађевинско земљиште и за њих важе правила дефинисана овим планом за намену којој припадају у постојећем стању – дефиниасано у поглављу 4.1. Постојећи објекти изван грађевинског подручја насеља. Уколико се парцела на којој се налази објекат, делом користи као пољопривредно или шумско земљиште, могуће је пројектом парцелације формирати парцелу, у складу са правилима овог плана (поглавље 4.1. Постојећи објекти изван грађевинског подручја насеља), за део парцеле на којој је објекат изграђен, а на остатаку од парцелације задржати постојећи начин коришћења. Правила дата у овом ставу се не односе на објекте који су изграђени на водном земљишту и на површинама јавне намене.

Планирањем грађевинских подручја, одређени су простори са претежним наменама: становање, привреда, туризам, спорт и рекреација, и прописани услови изградње са минимумом конфликата међу наменама које се међусобно угрожавају.

Грађевинско земљиште које се спроводи непосредном применом плана, дефинисано је у оквиру:

- уређајних основа насеља: Ново Село, Јелав, Липнички Шор, Јадранска Лешница, Тршић – Троноша (део КО Коренита) и Драгинац са деловима КО Јаребице, Симино брдо и Цикоте;
- грађевинских подручја села (за сва насеља осим за насеља и делове насеља у обухвату важећих урбанистичких и просторних планова).

Табела бр. 2. Површине основне намене земљишта по насељима у ha:

Насеља	постојеће грађ. зем.	укупно грађевинско	водно земљиште	шумско земљиште	пољопривредно земљ.	рудно	укупно
Бања Ковиљача	268,00	640,00	98,00	527,00	60,76		1325,76
Горња Ковиљача	30,00	150,00	40,00	373,00	28,90		591,90
Брадић	71,00	95,00	17,96	495,95	528,07		1136,98
Брњац	75,00	97,00	7,50	198,05	406,05		708,60
Велико Село	59,00	73,00	8,25	292,28	499,17	10,00	882,70
Воћњак	80,00	130,00	6,88	273,31	157,18		567,37
Горња Бадања	78,00	100,00	10,53	298,20	1035,86		1444,59
Горња Борина	65,00	78,00	8,33	1529,24	168,91		1784,48
Горња Сипуља	53,00	79,00	2,57	602,93	479,06		1163,56
Горње Недељице	78,00	96,00	4,70	72,20	387,16	71,50	631,56
Горњи Добрић	63,00	88,00	30,97	306,29	443,07		868,33
Грнчара	95,00	123,00	2,64	142,47	452,92		721,03
Доња Бадања	87,00	209,00	14,81	328,44	589,33		1141,58
Доња Сипуља	30,00	40,00	10,83	118,29	1119,25		1288,37
Доње Недељице	94,00	123,00	5,71	118,92	493,02		740,65
Доњи Добрић	106,00	135,00	23,32	468,88	889,46		1516,66
Драгинац	8,68	12,68					12,68
Зајача	47,00	102,00	7,07	857,64	256,73	9,30	1232,74
Јадранска Лешница	254,00	318,00	19,80	1445,00	876,40	12,40	2671,60
Јаребице	234,00	277,00	16,11	831,62	932,26	44,50	2101,49
Јелав	145,50	232,00	92,00	312,00	351.68		987,68
Јошева	131,00	165,00	7,92	1289,56	521,05		1983,53
Југовићи	22,00	28,00	1,35	120,00	227,62	0,00	376,97
Каменица	35,00	44,00	4,31	508,32	105,34		661,97
Козјак	87,00	129,00	63,00	59,00	560,52		811,52
Коренита	352,00	460,00	29,50	2383,00	1286,19	4,00	4162,69
Лешница	306,00	613,00	192,00	774,00	1256,41		2835,41
Липница	81,00	135,00	11,60	98,00	461,78		706,38
Лозница	780,66	813,66	31,00	108,00	10,00		962,66
Лозничко Поље	793,07	955,07	70,00	70,00	487,00		1582,07
Клупци	420,00	538,28		51,00	110,00		699,28
Крајишници	66,05	88,05		98,00	5,00		191,05
Башчелуци	50,28	110,28		132,00	12,00		254,28
Плоча	64,14	109,14		48,00	5,00		162,14
Милина	33,00	51,00	10,20	536,00	1062,23		1659,43

Насеља	постојеће грађ. зем.	укупно грађевинско	водно земљиште	шумско земљиште	пољопривредно земљ.	рудно	укупно
Ново Село	103,00	200,00	79,00	677,00	1174,02		2130,02
Пасковац	55,00	75,00	8,50	858,00	231,26		1172,76
Помијача	23,00	31,00	1,00	182,00	396,95		610,95
Рибарице	36,00	53,00	5,00	341,00	377,25		776,25
Руњани	207,00	430,00	9,30	229,00	798,95		1467,25
Симино Брдо	39,00	56,00	7,60	127,00	306,70		497,30
Слатина	29,00	34,00	2,30	77,00	74,62	2,70	190,62
Брезјак	17,00	25,00	5,90	8,00	66,79	275,00	380,69
Стража	60,00	72,00	34,00	21,00	422,03		549,03
Ступница	118,00	147,00	2,80	450,00	450,66	130,00	1180,46
Текериш	75,00	97,00	4,50	281,00	647,63		1030,13
Трбосиље	59,00	79,00	8,70	1102,00	400,02		1589,72
Трбушница	104,00	118,00	3,70	843,00	269,85		1234,55
Тршић	138,00	229,00	4,90	522,00	404,58	1,70	1162,18
Филиповићи	35,00	47,00	2,80	91,50	205,66		346,96
Цикоте	178,00	240,00	30,00	1065,00	609,21	114,00	2058,21
Чокешина	94,00	119,00	22,00	1564,00	731,54		2436,54
Липнички Шор	164,00	360,00	100,00	342,00	761.74		1563,74
Шурице	33,00	46,00	3,30	69,00	201,68	9,30	329,28
укупно	6809,38	9440,66	1184,16	24716,09	25251,02	684,40	61276,3

У односу са планом дефинисане површине, грађевинска подручја се могу увећати израдом плана детаљне разраде или директном применом плана за:

- изградњу оптимално око 5-7% у центрима заједнице насеља и насељима са специфичном функцијом;
- у осталим насељима око 2%;
- и за површине које имају остварен приступ јавној саобраћајној површини.

Развој грађевинских подручја планиран је уз очување хетерогене структуре кроз: очување отворених поља (њива, винограда, пашњака и ливада) у претежно шумским пределима; усклађивање изградње инфраструктурних објеката са карактером предела и обезбеђење њиховог мултифункционалног коришћења; избегавање изградње на предеоно изложеним локацијама, као и у плавним и ерозионим подручјима; очување специфичне мреже насеља, изграђивање и груписање објеката у складу са традицијом грађења у пределу.

Планиране активности у развоју грађевинског подручја, намена и делатности у грађевинском подручју:

- дефинисање грађевинских подручја центара заједнице насеља и појединих насеља са специфичним функцијама (туризам, историјско културне вредности, индустрија) уважавањем и валоризацијом економских, демографских, урбаних и функционалних карактеристика, опремања села, у наредном планском периоду;
- унапређење економске инфраструктуре: изградња модерне индустријске зоне са посебним услугама и одговарајућим маркетингом уз реструктурирање и ревитализацију индустрије са циљем привлачења инвеститора и очувања животне средине;
- побољшање атрактивности града као туристичке дестинације. Посебне мере и улагања остварити у еко и етно сеоски туризам; стварање услова за улагање у

туристичке објекте (спорт и рекреацију, угоститељске објекте и сл.) и друге туристичке центре;
- унапређење инфраструктуре: развој путне мреже, локалних и државних путева (реконструкција и ревитализација и нова изградња), мреже електронске комуникације, енергетске, водне и канализационе, као и одржавање инфраструктурних система и управљање отпадом;
- изградња инфраструктуре у функцији афирмације туристичке понуде (бициклистичке стазе и сл.).

1.5. ЗЕМЉИШТЕ У ОБУХВАТУ РУДАРСКИХ РАДОВА

- **Истраживања и експлоатација минералних сировина**

Условима Министарства рударства и енергетике бр. 350-01-00052/2019-01 од 10.10.2019. дати су следећи подаци:

- **Одобрена геолошка истраживања минералних сировина**: 1) Предузеће Јадар Lithium д.о.о. Београд – локалитет Цер, сировина бор и литијум; 2 и 3) Предузеће Euro lithium Balkan д.о.о. Београд – локалитети Јадар и Бадање, сировина бор, литијум, натријум и стронцијум; 4) Rio Sava Exploration д.о.о. Београд, локалитет Јадар, сировина бор и литијум; 5) Metalfer д.о.о. Сремска Митровица, локалитет Борањски гранодиоритски масив, сировина гвожђе и пратећи метали.

  Привредном друштву „НАФТНА ИНДУСТРИЈА СРБИЈЕ" а.д. - Нови Сад одобрено је извођење геолошких истраживања нафте и гаса, јужно од Саве и Дунава, на истражном простору који се у регистру истражних простора води под бројем 1915 (решење бр: 310-02-059/2010-06 од 1.04.2010. год.). Одобрени истражни простор обухвата територију Републике Србије јужно од Саве и Дунава и исти је омеђен координатама: 42° 15' 22" и 45° 03' 06" северне географске ширине и 19° 00' 54" и 23° 00' 43" источне географске дужине.

- **Апликанти за истраживање су следећи**: 1) Medgold истраживање д.о.о. Београд, локалитет Завлака; 2) Terragold&Co д.о.о. Београд, локалитет Костајник, сировина антимон, олово-цинк, бакар, барит и флуорит; 3) Суперпет д.о.о. Београд, локалитет Зајача, сировина антимон; 4) ЕкоМет рециклажа д.о.о. Лозница, локалитет Зајача, сировина антимон, олово и цинк.

- **Истражене су и оверене резерве следећих минералних сировина:** 1) Алас холдинг Нови сад, локалитет Бели мајдан, сировина каолински гранит; 2) Завод за пољопривреду Лозница, локалитет Добриловићи – Тршић, сировина кречњак као карбонатна сировина за производњу ђубрива; 3) ЈП Град Лозница, локалитет Воћњак, сировина доломит; 4) Стобекс Лозница, локалитет Грановине 1, сировина кречњак као ТГК.

- **Постојећа експлоатациона поља:** 1) Зорка керамика Београд, лежиште Бели Мајдан, сировина каолинитисани гранит; 2) Калиси МЦ-плус Лозница, лежиште Добриловићи, сировина кречњак као карбонатна сировина; 3) ЈП Град Лозница, лежиште Воћњак, сировина доломит; 4) Екомет рециклажа, Лозница, лежиште централни ревир Зајача, сировина антимон; 5) Стобекс Лозница, лежиште Грановине 1, сировина кречњак као ТГК.

- **Геолошка истраживања и експлоатација подземних вода:** 1) V-957 – предузеће Алебра доо, локалитет изворište алебра, - питка вода; 2) V-991 – предузеће ПМБ Троноша, локалитет Изворište ПМБ Троноша, - питка вода; 3) G8 – предузеће Rio Sava Exploration д.о.о. Београд, локалитет Коренита, - истраживања; 4) V-1089 – Специјална болница за рехабилитацију Бања Ковиљача, локалитет изворište Бања Ковиљача, - подземне воде; 5) V-1145 – ЈП Водовод и канализација Лозница, локалитети Изворište горњи Јадар 1, 2, 3, 4, и 5 - питка вода; 6) E-29 – ПМБ Троноша, Лозница, локалитет Врело Девет Југовића код манастира Троноша – питка вода; 6) E-124 Специјална болница за

рехабилитацију Бања Ковиљача, локалитет извориште термоминералних вода Бања Ковиљача.

- **Експлоатација јадарита***

Део територије града Лознице обухваћен је Просторним планом подручја посебне намене за реализацију пројекта експлоатације и прераде минерала јадарит „Јадар“ (даље ПППЗН „Јадар“) и то целе катастарске општине (К.О.): Руњани, Липница, Брадић, Брњац, Велико Село, Јаребице, Драгинац, Симино Брдо, Цикоте, Шурице, Ступница, Слатина, Коренита, Горње Недељице, Доње Недељице, Грнчара и Липнички Шор.

ПППЗН „Јадар“ дефинисане су Границе обухвата детаљне регулационе разраде (Тематска карта у размери Р 1:2.500) у оквиру којих се ППЗН „Јадар“ директно спроводи.

У погледу концепције просторног развоја, будућих функција, намене земљишта и правила уређења и грађења, простор потребан за реализацију пројекта „Јадар“ је подељен на више зона и подзона.

(1) Зона рударских активности – обухвата простор потребан за одвијање рударских активности и простор у коме ће доћи до утицаја тих активности на околину, површине 854,8 ha, који је подељен на две подзоне.

Подзона приступа руднику (подзона 1А) обухвата простор и површине потребне за приступ руднику и изградњу површинских објеката рудника, који заузима 140,24 ha. У овој подзони се планира и изградња појединих инфраструктурних система и објеката.

Овим Просторним планом се у Подзони приступа руднику врши трајна промена намене површина у грађевинско земљиште посебне намене за рударске и друге пратеће објекте и активности.

Подзона рудника и утицаја рударских активности на околину (подзона 1Б) обухвата простор у коме ће се одвијати рударске активности у ужем смислу, односно простор одређен рудним телом у коме ће се формирати подземни рудник и вршити ископавање и експлоатација руде (минерала јадарита) у дугорочном (постпланском) периоду. Ова подзона обухвата и површине изнад рудника на којима ће доћи до утицаја рударских активности, односно до могућег слегања терена. Границу ове подзоне чини површина од 849,81 ha, одређена хоризонталном пројекцијом контуре рудног тела планираног за експлоатацију и зоном утицаја рудника на површини.

У овој подзони се задржава постојећа намена површина (претежно пољопривредно земљиште). У погледу режима коришћења, уређења и заштите простора, у овој подзони се забрањује изградња нових објеката, изузев објеката у функцији посебне намене и појединих објеката у функцији пољопривреде.

Узевши у обзир сложеност геометрије рудног тела, подземна експлоатација лежишта сматра се једином економичном методом екстракције, због распона његове дубине и чињенице да се налази у мање насељеној области, са употребом пољопривредног земљишта у долини реке која је склона плављењу.

(2) Зона производно-индустријских активности – обухвата простор и површине потребне за изградњу и формирање комплекса у коме се врши прерада руде и даља производња, као и простор у коме ће доћи до утицаја тих активности на околину, укупне површине од 646,54 ha. Ова зона је подељена на две подзоне.

Подзона производно-индустријских активности (подзона 2А) – обухвата простор и површине потребне за изградњу и формирање комплекса у коме се врши прерада руде и даља производња (литијум-карбоната, натријум-сулфата и борне киселине). Ова подзона је одређена границом комплекса и заузима површину од 79,8 ha.

Овим просторним планом се врши трајна промена намене површина и земљишта у овој подзони у грађевинско земљиште посебне намене за производно-индустријске и друге пратеће објекте и активности.

У овој подзони се планира изградња индустријског железничког колосека, интерних саобраћајница и других инфраструктурних система и објеката.

Подзона утицаја производно-индустријских активности на околину (подзона 2Б)–обухвата заштитну зону од 1000 m око комплекса у којима се врши прераде руде и даља хемијска производња, односно површину од 646,54 ha.

У овој подзони се задржава постојећа намена површина. У погледу режима коришћења, уређења и заштите простора, у овој подзони дозвољена је изградња нових објеката у складу са важећом планском документацијом, изузев јавних објеката из области здравста, школства, спорта, културе и сл.

(3) Зона депоновања индустријског отпада – обухвата простор потребан за депоновање индустријског отпада, као и за изградњу приступних саобраћајница и пратеће инфраструктуре, површине од 358,52 ha. Састоји се од две подзоне.

Подзона депоније (Подзона 3А) обухвата простор потребан за формирање депоније индустријског отпада, изградњу бране, сервисних саобраћајница, инфраструктуре и других пратећих објеката поред депоније, површине од 164,71 ha.

Овим Просторним планом се врши трајна промена намене површина и земљишта у овој зони, у грађевинско земљиште посебне намене за изградњу депоније, саобраћајница и инфраструктуре.

За потребе изградње бране и депоније, овим Просторним планом се дефинише посебна локација позајмишта глине у близини планиране приступне саобраћајнице депоније и државног пута IБ реда број 27 Ваљево-Лозница, при чему се планира обавезна пољопривредна рекултивација локације.

Подзона утицаја депоније на околину (Подзона 3Б) - обухвата заштитну зону од 500 m око објекта депоније, односно површину од 193,81 ha.

У овој подзони се задржава постојећа намена површина (претежно шумско земљиште). У погледу режима коришћења, уређења и заштите простора, ова подзона представља зону контролисане градње, при чему је дозвољена изградња саобраћајних, инфраструктурних и објеката хидротехничке инфраструктуре у функцији депоније.

Подзона приступа руднику (подзона 1А), Подзона производно-индустријских активности (подзона 2А) и Подзона депоније (подзона 3А) чине комплекс посебне намене у ужем смислу, односно привредно-индустријски комплекс, који обухвата површину од 384,75 ha, на којој се врши трајна промена намене земљишта за потребе реализације пројекта „Јадар“.

(4) Зона саобраћајно-инфраструктурног коридора (планираних саобраћајних и инфраструктурних система) у функцији посебне намене – обухвата простор коридора планиране железничке пруге, планиране нове деонице државног пута IБ реда број 27 Ваљево-Лозница који је кључни за приступ комплексу посебне намене, коридора планираног бочног гасовода високог притиска и цевовода техничке воде у функцији посебне намене, површине од 480,02 ha.

Поред наведених зона, подручје посебне намене у ширем смислу обухвата и површине потребне за изградњу појединачних система изван комплекса посебне намене и Зоне саобраћајно-инфраструктурног коридора, као што су планиране приступне саобраћајнице, заштитна зона далековода, регулације водног земљишта и позајмиште глине (5).

Табела бр. 3 – биланс површина комплекса посебне намене „Јадар“

Зона/Подзона		Површина (ha)
1	Зона рударских активности	**854,8**
1А	Подзона приступа руднику	**140,24**
1Б	Подзона рудника и утицаја рударских активности на околину	**849,81**
2	Зона производно-индустријских активности	**646,54**
2А	Подзона производно-индустријских активности	**79,8**
2Б	Подзона утицаја производно-индустријских активности на околину	**646,54**
3	Зона депоновања индустријског отпада	**358,52**
3А	Подзона депоније	**164,71**

Зона/Подзона		Површина (ha)
3Б	Подзона утицаја депоније на околину	**193,81**
4	Зона саобраћајно-инфраструктурног коридора	**480,02**
5	Површине система изван комплекса посебне намене и зоне саобраћајно индустријског коридора	**91,51**
	Планирана саобраћајница С1 – приступ подзонама 1А и 2А	**3,22**
	Планирана саобраћајница С2 – приступ подзонама 1А и 2А	**3,96**
	Планирана саобраћајница С3 – приступ Подзони 3А	**40,9**
	Заштитна зона планираног далековода 110кV	**23,23**
	Регулација дела тока реке Корените – водно земљиште	**8,04**
	Позајмиште глине	**12,16**
	УКУПНО КОМПЛЕКС ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ (1А+2А+3А)	**384,75**
	УКУПНО ПОДРУЧЈЕ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ - ОБУХВАТ ДЕТАЉНЕ РАЗРАДЕ (1+2+3+4+5)	**2030,64**

2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И РЕСУРСА

Укупни природни потенцијали – услови и ресурси – разматрани су кроз анализу продуктивног земљишта, његових основних карактеристика, настали под утицајем бројних међусобно условљених геофизичких процеса који утичу на њихов квалитет и посебно просторни размештај и структуру.

Основно стратешко опредељење ка одрживом управљању природним ресурсима на територији града Лознице је обезбеђење повољних техничко-технолошких, финансијских и еколошких решења за њихово коришћење, управљање и заштиту.

Природни услови и ресурси (геоморфолошки, водни, и др.) су разноврсни и омогућују развој бројних делатности (пољопривреда, шумарство, лов, риболов, хидротехничка инфраструктура, енергетика и др.) који уз адекватне мере заштите не угрожавају животну средину, а могу да допринесу повећању броја становника, запослених и равномернијем развоју подручја.

2.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

- **План развоја пољопривреде**

Планско решење подразумева трансформацију простора у три специфична производна рејона:

1. ***Пољопривредни рејон равничарског дела*** који карактерише интензивна ратарска, нарочито повртарска, и сточарска производња, тј. ратарско-сточарски рејон. Простире се дуж реке Дрине до надморске висине од 200m; Плански приоритет је поновно успостављање директних веза између развоја биљне и сточарске производње на нивоу пољопривредних газдинстава, са ослонцем на обезбеђење сопствене крмне базе. Трајну одредницу производне оријентације чине потребе за пшеницом, крмним житима и индустријским културама, као и за говеђим, свињским и живинским месом, поврћем, млеком и другим пољопривредно-прехрамбеним производима.

Напредак у области производње хране огледа се у опадању удела примарне пољопривредне производње, односно повећању удела индустријских сегмената и комплементарних и услужних делатности. У том смислу, агробизнис обухвата: индустрију средстава за производњу у пољопривреди и прехрамбеној индустрији; пољопривреду, рибарство и друге изворе хране и/или прехрамбених сировина (шумски плодови, производња гљива и сл.); прехрамбену индустрију, укључујући пића, сточну храну и дуван; промет и потрошњу хране.

Основе *ратарства* чине пшеница, кукуруз и луцерка, што се и у будућности неће битније мењати. Просечни и укупни приноси последњих деценија најозбиљније указују на потребе наводњавања-одводњавања на просторима најпогоднијих земљишта за интензивну пољопривредну производњу.

С обзиром на изузетно повољне природне услове и близину тржног подручја, нарочито балнеолошког центра Бање Ковиљаче, затим Шапца и Ваљева, повећавати производњу *повртарских* култура. Повртарство се издваја као водећа пољопривредна грана на простору града у овом рејону. Специјализација у пољопривредној производњи развијаће се **у правцу гајења раног поврћа и пластеничке производње**. *Сточарство* је традиционална привредна грана, која ће ојачати активирањем постојећих и подизањем нових фарми на за то одређеном земљишту ради производње меса, млека и млечних производа. У области сточарства недостају прерађивачки капацитети, чија би изградња омогућила финализацију производње и ново запошљавање. Развоју пољопривреде се даје важнија улога и кроз пратећу прехрамбену индустрију и то као:

а) прехрамбена индустрија с вишим степеном финализације (нпр. производња смрзнуте хране и сл.); и
б) прерада производа кроз мала породична газдинства (производња и прерада меса, млека, воћа, поврћа, брашна).

У складу с тим, **посебна подршка се даје иницијативама за изградњу пољопривредних објеката за прераду, сушење, замрзавање, складиштење** итд..

2. ***Пољопривредни рејон побрђа***, који се простире јужно и северно од претходног рејона на надморској висини од 200-500m, као воћарски рејон, али су заступљени и ратарство и сточарство. Тај простор одликује издиференцираност природних услова за развој пољопривреде и учестала смењивања у простору где у комплексима ораничних површина доминира производња жита, пашњаци и ливаде пружају солидну основу за развој сточарства, а воћњаци за развој ове прозводне гране.

У планском периоду би требало подстицати развој *сточарства*: говедарства, овчарства и козарства ради производње млека и меса. То је могуће променом расног састава стоке, као и побољшањем њихове исхране и услова смештаја, изградњом фарми, повезивањем привредних субјеката пољопривреде и породичних газдинстава. *Воћарство*, такође, представља потенцијалну развојну линију пољопривреде овог микрорејона, посебно када су у питању: шљиве, јабуке, крушке, вишње и бресквe. Због тога се подржава **изградња мреже хладњача** за воће и поврће, чиме се породичним пољопривредним газдинствима стварају услови за конкурентско понашање на тржишту. Импулс развоју воћарства и повртарства представљала би **изградња капацитета за производњу и прераду** (конзервисање, сушење и смрзавање) воћа и поврћа.

3. ***Пољопривредни планински рејон*** који обухвата обронке Цера, Гучева и Иверка - рејон ситног екстензивног сточарства и планинског воћарства, погодан за узгој аутохтоних врста. Развојни потенцијали овог простора су и повољност природних услова за производњу аутохтоног и плантажног лековитог биља, гљива, сакупљање шимских плодова и сл..

Планом се подржава организована перманентна обука сакупљача, формирање и **изградња откупних и прерађивачких центара**. Приступом интегралног руралног развоја овај простор се планира и за делатност сеоског туризма. У том смислу, неопходна је едукација сеоских домаћинстава (курсеви, искуства страних земаља, професионално обављање улоге угоститеља и др.) али и примена одговарајуће стандардизације и категоризације услуга.

- На нивоу града, Планом се подржава укрупњавање пољопривредних газдинстава што има за резултат мање пољопривредника, већа газдинства и производњу која је више специјализована и фокусирана на захтеве тржишта.

- **Мере заштите пољопривредног земљишта**

Заштита, унапређење и коришћење пољопривредног земљишта остариће се кроз:

- заштиту традиционалних аграрних садржаја руралних предела, очување природних или полуприродних енклава (међе, баре, шумарци, забрани и сл.) у атарима са интензивном пољопривредном производњом, односно високим уделом оранице и воћњака;
- спречавање негативних утицаја пољопривредне производње на стање животне средине и живог света, успостављањем контроле коришћења минералних ђубрива и средстава за заштиту биља;
- заштиту пољопривредног земљишта од I до V катастарске класе од стамбене и друге изградње, које се може предвидети за друге намене само у изузетним случајевима (значајни објекти инфраструктуре ширег значаја), у складу са одредбама Закона о пољопривредном земљишту („Сл. гласник РС“, бр. 62/06, 68/08-др.закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18-др.закон);
- комасацију површина које се због велике уситњености и неправилног облика катастарских парцела не могу рационално користити;
- пошумљавање пољопривредног земљишта најнижих бонитетних класа са израженим нагибима терена (у централном и североисточном делу града) ;
- очување природних ливада и заштиту биодиверзитета планинских пашњака, ради обезбеђења адекватних услова за унапређење развоја сточарства;
- заштиту пољопривредног земљишта од површинских и подземних вода (посебно у алувијалној равни реке Дрине), као и од процеса ерозије у брдско-планинским деловима града;
- умањење прекомерног заузимања плодних земљишта у непољопривредне сврхе активирањем браунфилд локација у насељима, у периферној и рубној зони насеља и на локацијама са претежно индустријском структуром привреде;
- коришћење пољопривредног земљишта у туристичке, рекреативне и друге сврхе које доприносе пунијој економској валоризацији природних и створених потенцијала простора;
- спровођење систематског праћења квалитета земљишта: праћења концентрације тешких метала у земљишту и праћења концентрације азота у земљишту;
- контролисану употребу пестицида, ограничавање употребе хербицида и вештачких ђубрива- едукацијом пољопривредних произвођача о утицајима пољопривреде на животну средину и предностима производње еколошки безбедне хране на бази органске пољопривреде;
- спречавање непланске и стихијске конверзије пољопривредног земљишта у грађевинско;
- изградњу објеката компатибилних пољопривредном земљишту, у функцији даљег развоја пољопривредне производње (сушаре, хладњаче, силоси, магацини за складиштење сточне хране и сл.);
- стимулисање укрупњавања земљишних поседа; и
- рекултивацију запуштених и деградираних пољопривредних земљишта.

2.2. ШУМЕ, ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ И ЛОВСТВО

Једна од мера уређења предела треба да буде и очување постојећег стања шумског комплекса према важећим прописима и мерама газдовања шумама. Ту не сме да се занемари чињеница да су контролисане сече шума такође вид неге и унапређења природних предела, а не експлоатација природног ресурса. Овакве мере се примењују искључиво у циљу унапређења предела, а не ширења индустријских и других делатности које угрожавају предео.

На подручју плана шуме којима газдује ЈП „Србијашуме“ су:

- део Газдинских јединица (око 9192ha): „Дринско – Савске аде“, „Цер – Видојевица“, „Иверак“, „Гучево“, „Троноша“, „Источна Борања“ и „Мишковац – Јеђур“, којима газдује Шумски газдинство „Борања“ Лозница.
- Основна намена шума је производња техничког дрвета, заштита земљишта од ерозије, стална заштита шума (изван газдинског третмана), заштита вода (водоснабдевање) III степена, производња осталих производа и меморијални природни споменик (шуме историјско – меморијални споменик).
- На шумским површинама се налазе састојине: букве, цера, китњака, граба, топола, сладуна, врба, јавора, јова, шибљак и шикара; вештачки подигнуте састојине: топола, лужњака, китњака, осталих четинара, осталих лишћара, белог бора, смрче и црног бора.
- Степен угрожености шуме од пожара припада I, II, IV, V и VI степену угрожености.
- План обухвата шуме високе заштитне вредности (HCVF-4) које представљају подручја која пружају основне природне користи у критичним ситуацијама и (HCVF-6) које представљају подручја значајна за традиционални културни идентитет локалних заједница.
- Планом је обухваћено ловиште „Цер-Видојевица“ које је установљено „Решењем о установљењу ловишта“ бр. 324-02-00345/5-95-6 од 24.5.1995.г.

Концепција развоја шумарства је заснована на заштити и унапређењу стања постојећих шума, уз рационализацију коришћења потенцијалних могућности станишта и уз максимално коришћење природног подмлађивања, како би се елиминисале категорије деградираних и разређених шума и свеле на најмању могућу меру.

1. У обухвату предметног дела ради очувања шума, забрањена је чиста сеча која није планирана као редован вид обнављања шума;
2. Изузетно чиста сеча је дозвољена ради изградње шумских саобраћајница, жичара, шумских просека, електроводова и других објеката, али само који служе газдовању шумама и којима се обезбеђује унапређивање и коришћење свих функција шума;
3. Чиста сеча ради изградње објеката који не служе газдовању шумама сматра се крчењем шума;
4. Крчење шума може се вршити и у другим случајевима ако то захтева општи интерес утврђен на основу Закона: у том случају плаћа се једнократна накнада за искрчену шуму у висини петоструке вредности шуме утврђене у складу са прописима о експропријацији у корист буџета Републике Србије;
5. У случају прибављене сагласности да се могу изводити чисте сече ради изградње објеката који не служе газдовању шумама, обавезно се пре сече мора извршити дознака стабала без обзира да ли су шуме у приватном или државном власништву. Дознаку стабала врши ЈП „Србијашуме“, односно надлежно Шумско газдинство;
6. Уколико се радови изводе на површинама под шумом или на шумском земљишту, неопходно је обавестити надлежно Шумско газдинство;
7. При извођењу радова морају се поштовати опште мере заштите које се односе на забрану уништавања и оштећивања ретких, рањивих и угрожених биљних и животињских врста као и њихових станишта, затим правила о противпожарним мерама, правила о прикупљању и евакуацији отпада на одговарајуће депоније.

У остваривању планираног унапређења стања постојећих шума и повећања површина под шумама примењиваће се следеће мере:

- **газдовања шумама** - рационално коришћење укупних производних потенцијала шума; повећање укупне обраслости и попуњавање недовољно обраслих површина; нега постојећих састојина и интензивирањем шумско-узгојних радова; организовање чувања шуме и форсирање мера превентивне заштите како се не би нарушила биолошка и еколошка стабилност шума овог подручја; максимално сузбијање бесправне сече, контролисано коришћење шумских плодова; развој туристичко-

рекреативне инфраструктуре; смањење степена угрожености од пожара на појединим локалитетима, антиерозивна заштита и др;

– **управљања шумама** - успостављање јединственог и једнаког статуса свих шума без обзира на власништво; обезбеђење услова и средстава за унапређивање стања и функција шуме и шумског земљишта од стране власника или корисника шума; компензацијама власницима шума од стране државе или корисника за штете услед ограничења у коришћењу шума и шумских подручја; усклађивање општих и посебних шумско-привредних основа и програма газдовања шумама и планираног развоја туризма.

- **Мере заштите шума и шумског земљишта**

Мере заштите шума и шумског земљишта, заштита вегетације, нарочито шума, која је у уској вези са заштитом земљишта – мере обнове, заштите, унапређења и експлоатације шумских површина, неопходно је спроводити кроз шумско-привредне основе, и то:

- пошумљавање, као меру обнове спровести у деградираним деловима шума на теренима где су педолошки услови неповољни;
- одржавање шумских путева и планирање нових у зависности од конфигурације терена у циљу заштите од пожара;
- контролисана испаша у шумама;
- измена структуре по врстама дрвећа ради подизања шумских култура и повећање прираста у наредном планском периоду;
- антиерозивна заштита остварице се применом биолошких мера (пошумљавање и затрављивање), биотехничких мера (плетери и зидићи против спирања) и техничких мера (габионске преграде и прагови у циљу стабилизације терена и заустављања вученог наноса) на површинама и локалитетима које угрожава средња, ексцесивна и јака ерозија.

На подручју просторног плана **не може** се вршити:

- уништавање биљних и животињских врста заштићених Законом или планом;
- уношење врста дрвећа страних, природним ороклиматогеним шумама, подручја, а нарочито неегзота, сеча шума, као и други видови коришћења, који доводе у питање стабилност шумске заједнице и станишта и њихову заштитну улогу (уклањање постојећих аутохтоних шумских врста приликом вршења прореда и чишћења састојина, остављање лежевине, брање и копање декоративних биљних врста у природним састојинама и брање плодова и лековитог биља на начин и у мери која ограничава репродуктивне могућности врста и сл.);
- уношење страних врста фауне које слободно живе;
- одлагање смећа и штетних и опасних материја и отпадака на шумском земљишту на удаљености мањој од 200 m од руба шуме, као и изградња објеката за складиштење, прераду или уништавање смећа;
- одводњавање и извођење других радова којима се водни режим у шуми мења тако да се угрожава опстанак или виталност шуме.

На подручју просторног плана **треба обезбедити:**

- употребу аутохтоних врста за озелењавање око културно-историјских, туристичких, стамбених и пратећих објеката;
- очување мањих пашњачких и ливадских површина унутар шумских комплекса као природних хранилишта дивљачи и ради очувања постојећег пејзажа;
- привођење пашњачких површина и површина подложних процесима спирања и еродирања одговарајућим шумским културама и преоријентацију култура на свим озраченим површинама изложеним денудирању и ерозији на нагибима који се смеју обрађивати са једногодишњих на производњу са вишегодишњим културама (ливаде са вишегодишњим травама, детелина, воћњаци, шуме);

- уређивање шумских површина као парк шума у оквиру грађевинских подручја и посебних рекреативних и туристичких површина;
- компензационо подизање нових шумских површина у случају просецања постојећих шума за потребе изградње инфраструктурних система и објеката туристичко – рекреативне функције;
- подизање заштитних имисионих шума у комплексима будућих радно – привредних зона и у оквиру биолошких антиерозивних радова, посебно у долини реке Јадра (заштитна функција);
- мелиорацију деградираних шума и
- континуирани надзор шумског подручја.

Уређење и експлоатација шумских подручја, чије коришћење у сврхе одмора и рекреација има колико-толико друштвено-економског оправдања, не сме да буде условљено и подређено само шумско-привредном интересу, што је до сада било искључиво и што је још увек искључив случај. С друге стране, задовољавање све више потреба рекреације и туризма за шумским амбијентима, не би смело да пренебрегава потребе шумарства као таквог и најосновнијих интереса шумске привреде, ако се они могу задовољавати без опасности од еколошких поремећаја средине.

Шумско-привредно планирање на подручју града и уређење шума мора у довољној мери да обухвати, па у конкретним важнијим случајевима и да буде подређено специфичном просторном планирању и уређењу која ће у највећем степену имати у виду рекреативна својства и особености дотичног шумског подручја, њихово одржавање и унапређивање. Обезбеђивање и једног и другог интереса гарантује се обавезним укључивањем и применом мера просторног уређења и заштите, односно одржавања животне средине.

Режим заштите мора да буде веома изнијансиран, тако да обезбеди одржавање динамичке равнотеже шумске заједнице и њеног станишта, њихових биолошких рекреативних потенцијала и истовремено њихове продуктивности као шуме и њених непосредних економских вредности.

- **План уређивања површина за одмор и рекреацију**

Рекреација у шумском простору може се одвијати у оквиру следећих активности: обиласка културно историјских споменика, обиласка предела посебних природних лепота, видиковца, шетње у шумском комплексу, посматрање дивљачи и уопште присутне флоре и фауне, у оквиру образовно-културног садржаја, прикупљању шумских плодова и слично.

У том смислу потребно је извршити обележавање правца кретања кроз поједине шумске комплексе оријентишући се на постојеће шумске путеве и стазе, уређивање ливада унутар шумског комплекса, изградњу инфрастуктуре (клупе за одмор са столовима, надстрешнице, шетне стазе и друго), уређивање и заштита постојећих извора.

Изградња нових и одржавање постојећих путева не смеју битније да угрозе стабилност шумских екосистема прављењем и подржавањем „дубоких“ усека, односно нивелета пута мора у највећој могућој мери бити прилагођена терену кроз који пролази. Изградња путева не сме да угрози постојеће изворе и водотоке.

Класична туристичка понуда све више уступа место специфичним облицима туристичког кретања, која настају као продукт вишег степена туризма, а посебно у заштитним деловима природе. Нови видови такозваног „еколошког“ или „зеленог“ туризма захтевају и посебну врсту услуга које су усмерене ка боравку гостију у одређеним деловима шумског комплекса који одликује природне и културно-историјске вредности, школе у природи организоване по посебним програмима и интересовањима група посетилаца, специјализованим камповима и низом других активности.

- **Ловишта и ловство**

Развој ловства и управљање ловиштима спроводиће се: очувањем разноврсности ловне фауне; гајењем, насељавањем и заштитом дивљачи у ловишту; усклађивањем ловне и осталих делатности у ловишту; организацијом стручне службе за праћење и усмеравање развоја популације основних и споредних врста дивљачи; изградом и одржавањем ловно-узгојних и ловно-техничких објеката; санитарним одстрелом дивљачи, а по поправци стања и организованом лову основних врста; организовањем ловног туризма и едукацијом ловних стручњака и ловаца у циљу заштите и узгоја дивљачи и др.

2.3. ВОДЕ И ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

Хидрографска мрежа на територији града Лозница припада сливу реке Дрине. На потезу од Бање Ковиљаче до Новог Села, алувијон Дрине је веома широк, местимице достиже и до 400m. Речно корито је усечено у алувијалне седименте, а дубина варира од 3 до 7m. Река Дрина је на потезу који полази кроз подручје Лознице регулисана на потезу од Козлучког навоза, до иза улива Штире у Дрину. Поред насипа је изграђен заобилазни пут. Водотоци који се уливају на том потезу у Дрину су такође регулисани, и то Штира и Трбушница и потоци који пролазе кроз Б. Ковиљачу (Симића поток, Циганski поток, Дубоки поток).

Највећа притока Дрине на планском подручју је Јадар, а од мањих притока су Штира, Трбушница, Жеравија, Криваја, Боринска река и друге.

Сходно Одлуци о утврђивању Пописа **вода I реда** („Службени гласник РС“, бр. 83/2010), водотоци Дрина, Јадар и Штира су воде I реда. Сви остали водотоци на територији града су воде II реда. Слив реке Дрине – водотока I реда обухвата водотокове: река Јадар, река Лешница, река Штира, река Трбушница, река Жеравија, река Криваја, Боринска река, Симића поток, Циганski поток и Дубоки поток. Слив реке Јадра - водотока I реда обухвата водотокове: река Церница, река Коренита, река Ликодра, река Пецка, река Брезовица, река Раковица и Ступничка река. Река Дрина је главни реципијент за све реке и потоке (осим Чокешинске реке) са подручја града Лознице. Површина слива износи 17.490 km², дужина речног тока износи 35,6 km.

Регулација реке Дрине са притокама извршена је у дужини од 35,64 km (деонице С.6.1).

Река Јадар је највећа притока реке Дрине, захвата сливно подручје од 878,30 km^2. Кроз подручје Лознице протиче кроз плодну долину у дужини од 32 km. Извршена је регулација реке Јадра са притокама (деонице С.6.2). Нерегулисани ток (горњи и средњи) одликује се великом вијугавошћу тока са оштрим кривинама, наизменичном сменом високих и ниских обала, речно корито је пуно наноса обрасло вегетацијом.

Река Штира: Сливно подручје реке износи 43,38 km^2, а дужина речног тока износи 15,5 km. Река Штира протиче кроз катастарске општине Зајача, Пасковац, Воћњак, Лозничко Поље и град Лозница. Регулисани део корита – обострани насип реке у укупној дужини износи 8,98 km и предвиђен је за проток воде од 120 m^3 у секунди.

*Табела бр. **4**: Пројектовани и остварени степен заштите водотока*

Р.бр. техн. Деон.	Опис деонице	Заштитни водни објекти на којима се спроводе мере одбране од поплава	Критеријумим за увођење одбране од поплава		Штићено поплавно подручје
С.6.1.	Дрина, Штира Десна обала Дрине у зони Лознице и Бање	1. Десни насип и регулисано корито Штире од ушћа у Дрину, 4.49 km 2. Насип уз дрину-обилазни пут око Лознице,1.50 km	В ВВ	Дрина: Радаљ (Р); л,д,и; „0“129.47 659 (03.12.2010.)	„Лозничко поље“ Затворена касета 5.99 km ЛОЗНИЦА
		3. Леви насип и регулисано корито Штире од ушћа у Дрину, 4.49 km 4. Насип уз Дрину-обилазни пут око	РО ВО	380 133.27 480 134.27	„Лозница-Бања

Р.бр. техн. Деон.	Опис деонице	Заштитни водни објекти на којима се спроводе мере одбране од поплава	Критеријумим за увођење одбране од поплава		Штићено поплавно подручје
	Ковиљаче	Лознице, 4.42 km са** обостраним насипима (2x3.20 km) уз Трбушницу, 6.40 km, укупно 10.82 km 5. Десни насип уз Дрину у зони Бање Ковиљаче, 4.50 km са** обостраним насипима и регулисаним коритом: Симића потока (2x1.16 km), 2.32 km и Циганског потока (2x0.70 km), 1,40 km, укупно 8.22 km			Ковиљача“ Затворена касета 23.53 km ЛОЗНИЦА
С.6.2.	Јадар на ушћу у Дрину 23.55 km	1. Леви насип уз Јадар од инудације уз Дрину до пута Горњи Добрић.Козјак, 9,36 km	В ВВ РО ВО В	Јадар: Завлака (Р); л, лим, ив; „0“ 153.65 467 (14.05.2014.) 230 155.95 330 156.95 Јадар: Лешница (Р); Л,Д,И, „0“ 103.47	„Козјак-Јелав“ Затворена касета 9.36 km ЛОЗНИЦА
		2. Десни насип уз Јадар од инудације уз Дрину до ушћа везног канала за превођење Лешнице у Јадар. 7.00 km са**десним насипом уз везни каналод ушћа у Јадар до Лешнице, 2.42 km, укупно 9.42 km			„Стража“ Затворена касета 9.42 km ЛОЗНИЦА
		3. Десни насип уз Јадар од ушћа везног канала за превођење Лешнице у Јадар до пута Горњи Добрић-Козјак, 2.36 km са** левим насипом уз везни каналод ушћа у Јадар до Лешнице, 2.41 km, укупно 4.77 km	ВВ РО ВО	447 (16.05.2014.) 230 105.77 330 106.77	„Горњи Добрић“ Затворена касета 4.77 km ЛОЗНИЦА

Водотокови **II реда** на територији града Лознице, који су од значаја за одбрану од поплава: Трбушница, Жеравија, Коренита, Кривача, Лешница, Чокешинска река, Црвени поток, Симића поток, Циганski поток, Дубоки поток, Грабички поток (Јакића поток), Болнички поток, Слатина, Грнчара, Церница, Раковица, Карлаганска река, Ступничка река, Боринска река, Златни поток (ул. Карађорђева, па Учитељском до Штире), остали мањи водотоци. Водотокови II реда где постоје водни објекти за уређење водотока и заштиту од поплава:

- Трбушница (обострани насипи 2 x 3.20 km),
- Симића поток (регулисано корито и обострани насип 2.32 km),
- Црвени поток 0.72 km,
- Дубоки поток 1.06 km,
- Вискозин канал 0.88 km,
- Циганski поток (регулисано корито и обострани насип 1.4 km),
- Регулисано корито реке Жеравије кроз Лозницу (Клупци) 3.25 km,
- Болнички поток (регулисано корито 2.87 km),
- Регулисано корито реке Кривање кроз Козјачко поље, 3.83 km,
- Регулисано корито реке Корените кроз Слатину, 2,40 km.

Река Жеравија се карактерише површином слива од 40,26 km², дужина тока 15 km и обим слива 35 km. Река Жеравија у месној заједници Тршић је под заштитом споменика културе и на њој нису извођени регулациони радови. Брањено подручје реке Жеравије са карактеристикама:

- Кроз Лозницу (Клупци), 3,25 km са притоком Болнички поток (регулисано корито 2,87 km).
- Просецање оштрих кривина на деоницама км 7+640 до km 8+217 и km 8+938 до km 9+266.
- „Пољска“ регулација од km 7+891 (мост на путу Руњани – Лозница) до km 9+541 (мост на путу Ваљево-Лозница). На овој деоници примењен је „пољски тип“

регулације, у оквиру кога је ископом и делимичним насипањем обала формиран протицајни профил за 2% велику воду, који може да прихвати и 1% велику воду.
- Железнички мост на прузи Лозница – Шабац од km 0+422 до km 1+840 мост на путу Лозница – Руњани.

Река Коренита је лева притока Јадра, површине слива 80,58 km², дужина речног тока износи 23 km. Регулација ове реке извршена је у дужини од 2,40 km. Брањено подручје реке Коренте са карактеристикама:
- Израђени попречни објекти (бујичарске преграде) у средњем и горњем току.
- Регулација корита у дужини од око 1,2 km, између моста на путу Лозница - Ваљево и моста на локалном путу.
- Регулација на деоници која почиње око 1 km узводно од ушћа у реку Јадар, формиран насип (депонија).

Река Трбушница има сливно подручје од 9,78 km^2, дужина речног тока износи 7km, а обим слива 17 km. Регулација ове реке извршена је целим током почев узводно од бивше фабрике ,,Вискозе" кроз Трбушницу све до реке Дрине. Целом дужином протиче кроз катастарску општину Трбушница. Насипи су димензионисани на услове коинциденције Q1% Дрине и Q1%. Извршена је санација регулисаног дела реке Трбушнице у Лозници од km 0+000 до km 0+950 чишћење минор корита реке и повећање њеног протицајног профила. Брањено подручје реке Трбушнице је деоница од насипа (обилазни пут око Лознице) до моста на прузи Лозница-Зворник. У плавном подручју око реке Трбушнице нема већих индустријских комплекса.

Циганski поток у регулисаном делу корита са успорским насипима од ст. km 0+178,1 до ст.km 0+609, постоји оштећење облоге регулисаног корита са урушавањем обала и велике количине бујичног наноса што успорава протицајни профил водотока. Површина слива Циганског потока је 1.81 km², а дужина тока 1.8 km. За заштиту од поплава вода Циганског потока у Бањи Ковиљачи изведени су регулациони радови и изграђене су бујичарске преграде за задржавање наноса у средњем току. Критична тачка на овом водотоку од ст.km 0+000 до ст.km 0+250 узводно од пруге Лозница – Зворник поред комплекса стамбених зграда „Пејак Хандел“ д.о.о. које угрожава својим изливањем при већим бујичним поплавама и деоница око уставе на заобилазном путу. Изградњом станице за препумпавање атмосферских вода са сливног подручја потока знатно би се смањио ризик од бујичних поплава.

Дубоки поток од ст.km 0+000 до ст. km 0+426 од улива у Симића поток до пута Лозница – Зворник. Критична тачка од ст.km. 0+426 до ст.km. 1+800, од пута Лозница – Зворник, вршити чишћење корита водотока од речног наноса и обезбеђивање протицајног профила.

Симића поток је десна притока река Дрине, у коју се улива код Бање Ковиљаче, а површина слива је 4.5 km². За заштиту Бање Ковиљаче од бујичних вода овог водотока изведена је регулација корита, на три карактеристичне деонице:
- Од заштитног насипа Дрине до обилазног пута до железничке пруге Лозница – Зворник ископано је корито дужине око 300 m, које је обложено каменом.
- Обострани успорни насипи димензионисани су на велике воде реке Дрине.
- Од пропуста на железничкој прузи до железничке станице (Л=562m).
- Узводно од железничке станице кроз Бању Ковиљачу од стрмих падина планине Гучево на дужини од око 300 m.

Критичне деонице су око депонијске преграде и деонице око уставе у Дрину.

Безимени канал поред улице Луке Стевића и Заобилазног пута ІБ-26, ради спречавања повратка великих вода у брањено подручје потребно је размотрити могућност и изградњу црпне станице мањег капацитета (може бити и мобилног типа), како се успор не би простирао узводно и плавио ниже делове Лозничког Поља.

- **Термоминералне воде**

На територији града Лозница постоје термоминералне појаве, које су уређене као бањска подручја, и са дугом традицијом. Веома позната у Србији је Бања Ковиљача, а регионалног карактера је Бања Бадања. Бања Ковиљача налази се шест километара јужно од Лознице и већ дуже од сто година се користи као лечилиште. У бањи постоји неколико термоминералних извора, чија је температура воде до 30°C. Термоминералне воде су хидрокарбонатно, хлоридно-натријумско, калцијумско и магнезијумског типа.

У Бањи Бадањи постоје два извора: „Главни извор“ сумпоровите воде и извор „Гвоздене воде“. Извор сумпоровите воде спада у ред сумпоровито-гвожђевитих. Температура воде је 15 °C, минерализација износи 0,82 g/l, Ph вредност је 7. Капацитет „Главног извора“ је 1 l/s. У гасном саставу воде преовлађује азот, док је садржај раствореног угљен-диоксида до 28 mg/l, а сумпор-водоника 4,2 mg/l. „Гвоздени извор“ спада у ред гвожђевитих вода. Вода је хладна, укупне минерализације 0,8 g/l, али са знатно повишеном радиоактивношћу 100,3 бекерела.

- **Акумулације**

Изграђене акумулације у узводном току Дрине имају повољан утицај на режим вода Дрине јер смањују пикове великих вода и повећавају количине воде у периоду малих вода. Режим великих вода карактеришу два периода, и то пролећни поплавни талас који се јавља у периоду фебруар-мај и јесењи у периоду октобар-децембар.

- **Систем малих ретензија и акумулација**

У водопривредној основи реке Јадар из 1970год., предвиђено је да се изгради низ мини и микро акумулација (усвојено је око 30) у сливном подручју, које би могле бити основ за управљање режимом вода. Сличне системе треба применити и на другим рекама и потоцима бујичног карактера.

- **Регулација водотока**

Због изградње значајних инфраструктурних система као што је железничка пруга Ваљево – Лозница, планирани путеви I Б реда бр. 26 и 27, затим због формирања експлоатационог поља и радних зона у оквиру прераде јадарита, планирана је регулација и делимично измештање појединих речних токова. Ови радови на регулацији и измештању су дефинисани у планским документима који се односе на конкретне инфраструктурне системе и у ППППН „Јадар“.

- **Мере заштите вода и водног земљишта**

Базна дугорочна стратегија на којој се заснива развој хидротехничке инфраструктуре је следећи:

- Заштита од спољних вода остварује се у складу са пројектима који су изграђени за дефинисање рада водорегулације река и бујичних протока, имајући у виду да већина река меандрира правећи меандре и спрудове, самим тим се успорава проток воде. Услед исправљања речног корита, долази до значајног скраћења речног тока, што доводи до повећања уздужног пада речног тока и појаве регресивне ерозије, која угрожава стабилност регулисаног тока.
- Бројне поплаве су честа појава на овом подручју, јављају се сваке године, а некад и више пута током године.
- Ради заштите површинских вода и подземних вода уводе се заштитне зоне које обухватају хидролошке сливове изворишта групних водоводних система. Режим заштите се своди на спречавање изградње објеката и садржаја који би својим отпадним материјалима угрозили квалитет површинских и подземних вода.

Заштита од подземних вода треба да се спроводи у долинском делу уз корито Дрине и Јадра. Висок ниво подземних вода може се појавити поред насипа у делу Бање Ковиљаче и делу Лознице, као последица високог нивоа воде у кориту водотока, и као последица педолошког и хидрогеолошког склопа појединих делова, као што су

Обрежански и Липнички лугови. На овим територијама је извршено дренирање тла постављањем дренажне мреже.

Очување и унапређење квалитета вода може се рационално постићи само у склопу интегралног комплексног јединственог система коришћења вода, заштите вода и заштите од вода, уз оптимално захватање вода за поједине кориснике, добро технолошко коришћење, рециркулацију, као и рационалне мере у технолошком производном процесу, уз што мању емисију опасних и штетних материја и коришћене воде и смањење отпадних и непожељних материја уопште.

- **Заштита од вода**

Сви водотоци града Лознице, имају претежно бујични карактер, хидролошког режима, поплаве на њима имају изразито бујичне карактеристике, брзу појаву и разорне ефекте уз упоредно јављање бујичне лаве, одрона и клизишта.

Уобичајени приступ у одбрани од великих вода са увођењем степена редовне и ванредне одбране није могуће применити код водотокова са бујичним режимом па се код њих морају применити превентивне мере заштите, које треба да обухватају просторно целину водотока, приобаља и слива.

Одбрану од поплава за водотоке Града (првог реда), на којима постоје објекти за заштиту од штетног дејства воде спроводи ЈВП „Србијаводе“-ВПЦ „Сава-Дунав“ уз ангажовање водопривредних предузећа. Одбрана од поплава на водотоцима II-реда у надлежности је града Лознице. Град Лозница израђује и доноси Оперативни план одбране од поплаве за воде II-реда. У циљу спречавања настајања поплава и умањења штетних последица на нерегулисаним водотоцима, неопходно је у потпуности реализовати превентивне мере заштите. Носиоци активности спровођења оперативних мера одбране од поплава у складу са Оперативним планом за одбрану од поплава су ЈВП „Србијаводе“-ВПЦ „Сава-Дунав“ уз ангажовање водопривредних предузећа, ЈП „Лозница развој“ Лозница, ЈКП „Наш дом“ Лозница и организационе јединице РХМЗ.

Уређење сливног подручја мањих водотокова подразумева изградњу бујичних преграда за заустављање наноса. Сва места укрштања водотокова и саобраћајница хидраулички анализирати на прорачун велике воде вероватноће појаве Q1%.

Велики водни потенцијал омогућава изградњу малих акумулација, на водотоцима где се стекну повољни услови у смислу рационалног коришћења водног потенцијала и економске исплативости.

Као основну заштиту вода, предвидети системе за каналисање отпадних вода и уређаје за пречишћавање истих. Квалитет испуштене воде у водотокове мора задовољавати прописане вредности.

У зони водотокова, где постоје потребни услови, могуће је планирати изградњу рибњака, водозахватних грађевина за разне потребе, врећастих брана, воденица али све уз посебно прибављена водна акта, према одредбама Закона о водама (Сл.гласник РС 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон).

Свако неконтролисано уклањање вегетације са обала водотокова, формирање комуналних депонија, депоновање било каквог материјала строго је забрањено. Заштитни објекти са обостраним заштитним појасом су неприкосновени - није дозвољена изградња било каквих објеката на њима, а неизбежно укрштање инфраструктуре могуће је само под условом очувања пројектоване стабилности и функционалности. У самом кориту за велику воду могу се градити регулациони објекти у склопу уређења водотока. Тип регулационих објеката и њихов карактер у директној је зависности од садржаја у приобаљу - ови објекти се граде првенствено у циљу заштите приобаља од штетног утицаја вода (ерозије обала или изливања).

У циљу повећања поузданости постојећих линијских заштитних система, потребно је применити концепт заштите применом, комбинованих метода. Задржавање дела

поплавног таласа помоћу мини и микро акумулација, као и ретензија, представља једну од мера активне одбране од поплава. Размотрити могућност обезбеђења ретензија у сливном подручју опремљених објектима за прихват великих вода и користити их само у изузетним приликама, када су главни објекти заштите - насипи, угрожени или када велике воде превазилазе обезбеђени степен заштите.

- **Заштита квалитета и квантитета вода**

Очување и унапређење квалитета и квантитета воде; елиминисање загађивача у непосредној и ужој зони санитарне заштите издани воде. Захватање и флаширање воде је забрањено изузев у случају добијања лиценце према поступку прописаном од стране Републике за коришћење природног добра институције надлежне за управљање.

Организационо-економске мере предвиђају стварање организационих оквира (административне мере, прописи) као и економских предуслова (економска дестимулација загађивача накнадама за загађивање, стимулација радова на заштити вода) којима се подстичу мере заштите вода.

Посебно су битне следеће групе мера:

- Санитација свих сеоских насеља, која не могу да буду обухваћена малим групним системима са ППОВ, посебно у брдским подручјима (код диспергованих и неприступачних насеља) обављаће се по принципима руралне санитације - са одвођењем отпадних вода у индивидуалне или групне водонепропусне објекте, уз оперативну организацију даљег поступка са отпадним водама, односно, уклањања и коришћења у пољопривреди на санитарно безбедан начин, како не би дошло до загађења површинских и подземних вода. У случају реализације нових сточних фарми, морају се обезбедити услови да се отпадне воде (осока), стајско ђубре и отпадне воде сакупљају у вододрживим резервоарима и прерађују у ђубриво за пољопривреду, тако да не могу да доспеју у површинске воде.
- Примена организационо-економских мера за спречавање и смањење загађења вода (ограничавање изградње нових рибњака на рекама које се користе за снабдевање водом насеља, строга контрола санитарне дисциплине и манипулације са хранивима у рибњацима у зони изворишта), смањење специфичне потрошње воде увођењем реалних накнада за коришћење вода и испуштање употребљених вода, увођење мониторинга квалитета вода и др.).
- Најефикаснија економска мера заштите вода је увођење реалне накнаде за загађивање вода. Накнада у специфичном износу не сме да буде мања од трошкова пречишћавања отпадних вода.
- Заштита локалних изворишта и њиховог одрживог коришћења у складу са следећим правилима: експлоатација алувијалних изворишта сме се обављати само до граница до којих формирање депресионог левка не угрожава еколошке и друге услове у окружењу; захватање из изворишта површинских вода сме се обављати само до границе која не угрожава проточност водотока низводно од захвата (што се дефинише водопривредним условима, али генерално, не сме бити мања од тзв. мале месечне воде обезбеђености 80% - Qmes.mv.8o%). Ова заштита се остварује израдом Елабората о резервама подземних вода и њиховом одбраном пред надлежном Комисијом Министарства животне средине, рударства и просторног планирања.
- Извршити одређивање зона санитарне заштите за сва изворишта према Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС“, бр.92/08).
- Забранити успостављање пропусних септичких јама.
- Сва производна предузећа, укључив и она у кућној радиности, своје отпадне воде које испуштају у водотоке или канализационе системе морају довести у стање које одговара Правилнику, уз поштовање МДК које се односи на опасне и штетне материје. Морају се уклонити све опасне материје, посебно оне које би својим токсичним деловањем ометале рад биоаерационог дела ППОВ.

- Атмосферске воде се у ужим зонама насеља одводе посебним системима, а на просторима где то није неопходно прикупљају се отвореним каналима и риголама и одводе у локалне реципијенте. Није дозвољено другим објектима (приступним рампама до дворишта кућа) преграђивати те канале.

- **Остала планска решења**

Поред поменутих, основна планска решења су и:

- уређење простора, акваторије и опремање уређених делова обале у подручју града;
- уређење простора на делу водног земљишта заузетих бесправно грађеним објектима и депонијама;
- наставак изградње насипа дуж реке Дрине у циљу заштите пољопривредног земљишта;
- није дозвољена изградња ограда у водном земљишту до минор корита, тј. обебеђује се коридор дуж минор корита у ширини од 5m као инспекцијска стаза;
- искоришћење повољних локација за формирање експлоатационих поља шљунка у кориту реке и на обрадивим површинама уз сагласност надлежног водопривредног предузећа;
- реализација развојних програма наводњавања комплекса пољопривредних земљишта Лешничког платоа и делова дуж реке Јадар; и
- реализација система за одводњавање Лугови.

2.4. ГЕОЛОШКИ РЕСУРСИ

Минералне сировине спадају у групу необновљивих ресурса, то су исцрпљиви ресурси и због тога је потребно њихово рационално коришћење и штедња. Поред тога треба нагласити да експлоатација минералних сировина поред економске добити носи са собом и низ негативних елемената као што су: раубовање и деградација пољопривредног земљишта, уништавање флоре, фауне и материјалних добара, загађење човекове средине, губитак подземних вода и слично.

Територија града Лозница у геолошком смислу припада геотектонској јединици Вардарска зона, тачније јадарском блоку њене екстерне субзоне. Највећи део овог блока има за основу палеозоик јадарског развића. Геолошку грађу јадарског блока чине стене и седименти који су настајали током палеозоика, мезозоика и кенозоика, а на терену су веома распрострањени и квартарни седименти (Аналитичко-документациона основа Просторног плана).

Речне терасе се налазе у западном делу, од Трбушнице до Новог Села, као и дуж Јадра. Изграђене су од глине, шљункова, супескова и местимице пескова. Дебљина ових седимената варира од 20 до 30m. Повлату терасних седимената изграђују хумус и барски седименти мале моћности. Алувијалне наслаге имају највеће распрострањење у долинама Дрине, Јадра, Коренитe и Лешнице. Изграђују их шљункови, пескови и суглине, а дебљина је местимице већа од 40 m.

Територија града Лозница припада јадарској области и налази се између две гранитоидне интрузије, церског и борањског масива због чега у структурном склопу доминирају дисјунктивни поремећаји. На терену се дисјунктивни облици (пукотине, разломи и раседи) лако уочавају у јужном делу где су развијени палеозојски и мезозојски седименти.

Једна од најмаркантнијих и јасно изражених дислокација је зајачко-костајнички расед, правца пружања северозапад-југоисток и може се пратити на дужини од 5 km од Пушкаревца на северозападу, преко Зајаче до Костајника на југоистоку. Дуж овог раседа релативно је спуштен комплекс тријаских седимената, због чега су они свуда у тектонском контакту са карбонатним творевинама. Величина скока на основу структурних истраживања, одређена је на преко 200 m, и према југоистоку је у

опадању. Горњопалеозојски седименти имају веома сложен тектонски склоп, интензивно израседан, убран и испробијан жичним и ефузивним стенама.

Централни део подручја нема изражене структурне облике, јер је подина прекривена кенозојским седиментима који их маскирају. Највећим делом су благо поремећене или хоризонталног положаја.

Територија Лознице налази се у Вардарској сеизмичкој екстерној субзони која се простире у залеђу Динарида (могући земљотреси са магнитудама 6,4 > М > 5,7, односно интензитета 9° > МСК > 8°). Подручје града Лозница према својим сеизмолошким обележјима је једно од мање сеизмички угрожених подручја Србије.

Територија града Лозница се налази у склопу Подрињског рудног рејона, који карактерише производња антимонових и олово-цинканих руда. Од лежишта металичних минералних сировина на територији Лознице се налазе лежишта или појаве антимона, калаја, тантала, анобијума, урана, олова и цинка, живе. Специфичност овог рејона је концентрација групе рудника мањег капацитета годишње производње са подземном експлоатацијом. У експлоатацији су рудник антимона Зајача и каолина, опекарске и ватросталне глине у Јадранској Лешници. У Зајачи су инсталирана постројења за обогаћивање руде и топионица, са капацитетом од 20.000t метала.

По разноврсности неметаличних минералних сировина, односно њихових појава и лежишта територија града Лозница представља веома перспективно подручје. Досадашњим истраживањима утврђено је присуство или отворена лежишта ватросталних и керамичких глина, каолинског гранита, кварцних пескова, доломита и доломитичних кречњака, шљунка, песка и тањих слојева и прослојака угљева.

Експлоатација речног шљунка и песка из корита реке Дрине и реке Јадар врши се перманентно и с обзиром на природно обнављање представља обновљиви ресурс.

На територији Лознице бројна су лежишта грађевинског камена, од којих се користе гранити, гранодиорити, кречњаци и доломити. Мајдани у експлоатацији налазе се у Јошеви, Лешници, Коренити и Ступници.

- **Минералне сировине**

Коришћење и заштита минералних сировина спроводиће се интензивирањем геолошких истраживања у перспективним подручјима; применом технолошких система са минимумом отпадака (тзв. „зелено инжењерство“); санацијом свих позајмишта материјала (посебно у речним коритима ради заустављања деградације њихових морфолошких карактеристика) и оптималним коришћењем мањих лежишта минералних ресурса, при чему ће њихова експлоатација бити условљена режимима санитарне заштите изворишта водоснабдевања и режимима заштите предела посебних природних вредности. Експлоатација минералних сировина обављаће се на просторима за која су одобрени експлоатациони радови.

Са аспекта квалитета и количина корисне супстанце која омогућује експлоатацију значајна су лежишта антимона (Зајача), каолинисаног гранита (Јадр. Лешница), ватросталне и керамичке глине (Јадр. Лешница), кварцног песка (Горња Ковиљача), кречњака (Грановине и Пркоречка мала) и најзначајније јадарита (Слатина, Брезјак, Јаребице).

Могућа је експлоатација минералних сировина на територији града Лознице уз могућност формирања парцеле зависно од процеса технологије и на основу посебних закона који регулишу ову материју.

- **Коришћење и заштита геолошких ресурса спроводиће се:**

– интензивирањем геолошких истраживања у перспективним подручјима;

- санирањем деградиране, загађене и девастиране површине и развој пројеката који минимално угрожавају животну средину, применом тзв. „зеленог инжењерства" и „технологије без или са минимумом отпадака".

Експлоатација минералних сировина условљена је режимима санитарне заштите регионалних изворишта водоснабдевања.

За одрживу експлоатацију геолошких ресурса значајна је примена следећих принципа:

- искоришћавање основних минералних сировина из лежишта, као и свих пратећих компоненти које се могу рентабилно екстраховати, уз посебан нагласак на бочне и подинске стене лежишта које се често могу користити као грађевинско-технички камен или у друге сврхе;
- минимизирања техногеног отпада и његове трансформације у техногену сировину која се користи у одговарајућем производном процесу;
- очување и унапређење квалитета и квантитета воде;
- елиминисање загађивача у непосредној и ужој зони санитарне заштите издани воде.

3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА, МРЕЖЕ НАСЕЉА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ

3.1. СТАНОВНИШТВО, СОЦИЈАЛНИ РЕСУРСИ И СТАНОВАЊЕ

Стратешко опредељење будућег локалног развоја је ревитализација становништва на подручју целе територије града.

Нужан корак ка побољшању демографске структуре града, пре свега, представљају подстицајне мере за рађање и останак становништва у месту становања. Из тако дефинисаног концепта демографског развоја проистичу различите социо-економске мере од којих су најважније финансијски подстицаји, пореске олакшице, посебна социјална и здравствена заштита, запошљавање младих, организација радног и слободног времена и др.

У посредне мере спадају сва планска решења која воде општем побољшању услова живота, било да је реч о инфраструктурном опремању, развоју јавних служби, функционалном повезивању насеља, развоју перспективних привредно-радних зона и делатности у оквиру њих или заштити и валоризацији природног и културног наслеђа.

Планске пропозиције су дефинисане у правцу:

- унапређења квалитета становања, инфраструктуре, јавних служби и услужног сектора;
- дефинисања неопходних образовних профила за локалну привреду и образовања таквих кадрова;
- ангажовања неупослене радне снаге;
- додатне обуке становништва за рад у пољопривреди, туризму и угоститељству, према утврђеним потенцијалима;
- унапређења и модернизације секундарног и терцијарног сектора кроз доквалификацију постојећих и запошљавање нових кадрова;
- подршке развоју заната; и
- социјално-здравствене заштите и помоћи старијим грађанима и старачким домаћинствима.

Уколико наведена планске пропозиције буду реализоване у пуном облику, имаће за резултат повећање наталитета, досељавање новог становништва, као и смањење

смртности. У том смислу, у наредној табели је дата реално-оптимистичка прогноза броја становника за наредни период.

- **Пројекција броја и структуре становништва**

Табела бр. 5: Упоредни преглед броја становника са прогнозом за 2035.г.

Назив насеља	Број становника									
	пописна година							прогноза		
	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011	2020	2025	2035
Лозница (укупно)	59796	70534	78228	84180	86875	86413	79327	84140	86814	89488
Градска насеља*	7991	14434	19070	23268	24361	26203	24363	26177	27185	28194
Сеоска насеља	51805	56100	59158	60912	62514	60210	54964	57963	59628	61294
Бања Ковиљача*	2960	4023	5199	5478	5516	6340	5151	4812	4624	4435
Башчелуци	469	514	649	751	955	980	872	895	907	920
Брадић	1414	1268	1121	1027	948	841	735	739	742	744
Брезјак	233	225	195	241	230	241	167	118	91	64
Брњац	920	881	772	773	773	631	532	513	502	491
Велико Село	809	729	673	651	577	466	418	433	441	449
Вођњак	721	773	852	1069	1181	1204	1185	1344	1432	1520
Горња Бадања	1289	1246	1077	901	688	598	461	393	355	318
Горња Борина	373	406	392	310	231	188	140	113	98	83
Горња Ковиљача	310	421	545	574	586	585	539	574	593	613
Горња Сипуља	875	870	745	522	339	250	179	135	110	86
Горње Недељице	942	872	816	811	811	699	717	843	912	982
Горњи Добрић	1044	952	896	884	786	728	637	642	644	647
Грнчара	655	674	584	608	655	654	588	610	623	635
Доња Бадања	1152	1061	879	756	670	510	384	316	278	240
Доња Сипуља	916	799	623	444	320	244	176	134	111	88
Доње Недељице	931	872	755	705	673	566	512	535	547	560
Доњи Добрић	1420	1474	1458	1320	1232	1268	1164	1235	1274	1313
Драгинац	277	278	269	315	324	324	146	-10	-97	-184
Зајача	1117	1272	886	814	721	693	582	558	545	532
Јадранска Лешница	2023	2039	2039	2355	2280	2088	1933	2068	2143	2218
Јаребице	1747	1802	1723	1549	1507	1324	1173	1198	1212	1226
Јелав	950	987	977	883	825	849	854	987	1061	1135
Јошева	1329	1346	1190	1228	1207	1123	1037	1107	1145	1184
Југовићи	341	310	284	223	201	168	124	99	84	70
Каменица	272	258	260	242	244	189	170	177	180	184
Клупци	1088	2104	4222	5592	6885	7297	7112	7994	8484	8974
Козјак	1124	1178	1160	1201	1228	1102	996	1039	1064	1088
Коренита	3208	2971	2733	2713	2777	2680	2415	2512	2566	2620
Крајишници	590	857	1144	1103	1003	1048	982	1063	1108	1154
Лешница	1812	2723	3692	4678	4935	4731	4276	4462	4566	4670

Назив насеља	Број становника									
	пописна година							прогноза		
	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011	2020	2025	2035
Липница	891	953	952	994	978	974	894	948	978	1008
Липнички Шор	1606	1775	1969	2240	2557	2673	2623	2966	3157	3348
Лозница*	5031	10411	13871	17790	18845	19863	19212	21443	22682	23921
Лозничко Поље	1712	3033	5075	6094	7188	7922	7556	8323	8750	9176
Милина	679	587	471	408	382	228	183	165	156	146
Ново Село	1377	1526	1518	1452	1475	1404	1204	1185	1174	1163
Пасковац	712	704	779	763	748	687	609	622	630	637
Плоча	213	329	458	582	771	945	937	1070	1143	1217
Помијача	490	482	414	340	261	201	128	74	44	14
Рибарице	676	655	595	522	456	407	337	318	307	296
Руњани	1707	1811	1850	2131	2447	2525	2487	2822	3008	3194
Симино Брдо	360	347	336	309	277	244	223	235	242	249
Слатина	408	391	319	274	287	214	151	111	88	66
Стража	862	994	979	963	984	1018	896	908	915	922
Ступница	1495	1404	1278	1250	1159	941	891	975	1021	1068
Текериш	925	913	820	616	424	370	286	245	222	199
Трбосиље	796	773	632	476	413	352	317	330	337	343
Трбушница	1460	2276	2579	1780	1745	1061	836	736	681	626
Тршић	1098	1149	1156	1214	1210	1263	1154	1218	1254	1289
Филиповићи	322	309	268	261	207	177	131	105	90	75
Цикоте	1822	1697	1447	1383	1319	1173	948	865	819	773
Чокешина	1469	1477	1334	1262	1117	881	751	734	724	714
Шурице	374	353	318	355	317	281	216	183	165	147
укупно	**59796**	**70534**	**78228**	**84180**	**86875**	**86413**	**79327**	**84217**	**86934**	**89651**

У изради прогноза будућег кретања укупног становништва коришћени су следећи поступци:

1. математички, који полази од претпоставке да ће будућност личити на прошлост, а при чему се располаже подацима из два или три или више претходна пописа становништва;
2. аналитички или методи компонената, који у прогнози укупног становништва према старости и полу полази од актуелне старосно-полне структуре, док се за будући фертилитет, смртност и миграције постављају хипотезе које се заснивају на досадашњим тенденцијама, као и на њиховом будућем развитку, у зависности од општег социјалног и економског развоја.

– **Радна верзија пројекције становништва**

Пројекције кретања укупног броја становника су различите у зависности од методе прорачуна пројекције (аритметичка, геометријска или аналитичка). На основу сагледавања сва три метода, користи се радна верзија пројекције становништва, која представља основу за пројектовање броја становника, а рачунајући и претпостављени позитивни развој подручја на основу планских решења по свим областима.

Посматрањем демографских обележја и на основу извршене процене могу се издвојити следеће **категорије насеља**, која одражавају различите демографске прилике:

- „врло повољне“ демографске услове имају насеља : Лозница – градско подручје, Клупци, Лозничко поље, Липнички шор, Руњани и Лешница;
- „повољне„ демографске услове имају: Лешница, Воћњак, Јадранска Лешница, Јелав, Плоча, Горње Недељице и Коренита;
- „задовољавајуће„ демографске услове имају: Ступница, Крајишници, Доњи Добрић, Јошева, Тршић, Липница, Козјак, Горња Ковиљача, Јаребице, Башчелуци, Доње Недељице и Грнчара;
- „незадовољавајуће“ демографске прилике имају: Велико Село, Пасковац, Трбосиље, Симино Брдо, Стража, Каменица, Горњи Добрић, Брадић и Чокешина;
- „неповољне“ демографске услове имају: Милина, Брњац, Ново Село, Рибарице, Зајача, Југовићи, Филиповићи, Горња Борина, Шурице, Слатина, Текериш, Доња Сипуља, Горња Сипуља, Брезјак, Помијача, Горња Бадања, Доња Бадања, Цикоте, Трбушница, Драгинац и Бања Ковиљача..

Са становишта одрживог развоја и настојања локалне самоуправе и шире заједнице, ниједно насеље се не може оценити као „врло неповољно“ или са непоправљивим демографским приликама, које би водиле његовом нестајању. И најмања насеља у граду, нису у фази демографског пропадања. За насеља која су процењена са „неповољним“ условима, потребно је смерницама просторног развоја подстицати, најпре економски развој, како би се створио основ демографског опоравка.

Посебно треба посматрати насеља Бању Ковиљачу, Бању Бадању због специфичног туристичког потенцијала, где се очекује појачан развој али смањење стално насељеног становништва. Драгинац и насеља у обухвату утицаја експлоатације Јадарита ће доживети демографску трансформацију, делом због расељавања становништва, делом због радних миграција.

- **Пројекција структуре становништва**

У наредним табелама дат је преглед и прогноза за 2035. годину, старосне структуре становништва насеља града Лознице.

Из наведене **пројекције структуре становништва** за пројектовану 2035.годину, најбројније становништво је у добној групи од 55-59 и то 17%, затим у добној групи 50-54 година и то 10,4% , затим у добној групи од 60-64 године 10,1%. Млађе добне групе у просеку обухватају од око 5% од укупног броја становништва, док су старији од 65 година са учешћем од око 3,5%.

Просечна старост на територији града је 53,7 година, а преко 50% становништва имаће више од 50 година живота. Подаци указују на лошу старосну структуру, те овом текућем и будућем проблему, треба дати приоритет у настојањима да се обезбеди развој посматраног подручја.

*Табела бр. **6-а**. Пројекције старосне структуре становништва*

Насеље	годи-на	Укупно	Старост									
			0–4	5–9	10–14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49
Бања Ковиља-ча	2002	6340	276	347	418	472	421	386	385	417	469	574
	2011	5151	186	242	261	319	302	327	307	284	325	336
	2035	**4435**	**61**	**105**	**20**	**107**	**156**	**316**	**249**	**102**	**134**	**-49**
Башче-луци	2002	980	49	47	61	83	63	75	64	83	59	101
	2011	872	44	48	45	42	59	74	43	65	63	65
	2035	**948**	**49**	**67**	**27**	**-30**	**71**	**98**	**14**	**50**	**93**	**12**
Брадић	2002	841	37	47	55	54	45	51	48	70	58	59
	2011	735	27	34	37	45	54	38	39	37	49	68

Насеље	годи-на	Укупно	Старост									
			0–4	5–9	10–14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49
	2035	**767**	**15**	**18**	**12**	**42**	**92**	**24**	**34**	**-20**	**47**	**111**
Брезјак	2002	241	8	12	12	19	22	11	13	17	19	31
	2011	167	1	7	7	8	9	9	8	7	10	15
	2035	**69**	**-13**	**-1**	**-1**	**-12**	**-15**	**8**	**0**	**-12**	**-6**	**-14**
Брњац	2002	631	32	32	47	54	42	31	47	39	41	47
	2011	532	31	24	32	29	33	38	36	24	41	35
	2035	**508**	**40**	**15**	**11**	**-14**	**25**	**66**	**25**	**1**	**55**	**22**
Велико Село	2002	466	30	41	25	21	24	25	29	31	24	38
	2011	418	12	13	29	33	22	17	16	21	24	34
	2035	**462**	**-22**	**-42**	**48**	**70**	**25**	**6**	**-6**	**7**	**32**	**37**
Воћњак	2002	1204	55	59	86	93	93	86	99	83	91	106
	2011	1185	60	67	63	66	85	83	76	70	90	88
	2035	**1558**	**91**	**107**	**36**	**32**	**98**	**106**	**54**	**67**	**119**	**81**
Горња Бадања	2002	598	28	34	29	18	25	46	32	35	32	46
	2011	461	4	19	27	29	16	18	20	29	31	38
	2035	**332**	**-45**	**-6**	**32**	**62**	**3**	**-35**	**2**	**26**	**40**	**34**
Горња Борина	2002	188	7	4	6	8	13	11	15	9	11	17
	2011	140	8	6	5	2	5	6	10	9	8	9
	2035	**87**	**13**	**12**	**5**	**-10**	**-10**	**-2**	**3**	**12**	**4**	**-5**
Горња Ковиљача	2002	585	26	32	33	56	39	38	33	33	51	50
	2011	539	24	24	23	29	30	44	31	29	32	32
	2035	**630**	**28**	**15**	**10**	**-18**	**21**	**72**	**38**	**31**	**3**	**5**
Горња Сипуља	2002	250	9	8	10	14	13	12	10	14	15	23
	2011	179	5	8	8	8	10	5	8	6	9	14
	2035	**91**	**-2**	**11**	**7**	**-2**	**7**	**-8**	**7**	**-9**	**-1**	**0**
Горње Недељице	2002	699	42	45	38	44	47	54	40	42	48	50
	2011	717	30	41	46	43	40	37	48	51	36	43
	2035	**1005**	**15**	**47**	**79**	**56**	**39**	**14**	**82**	**88**	**23**	**43**
Горњи Добрић	2002	728	36	28	40	43	52	45	49	37	53	69
	2011	637	21	44	32	22	35	32	38	35	42	39
	2035	**667**	**-3**	**93**	**26**	**-15**	**11**	**16**	**28**	**43**	**33**	**-11**
Грнчара	2002	654	40	47	49	38	34	48	54	46	38	41
	2011	588	18	24	32	51	37	30	29	37	48	43
	2035	**653**	**-22**	**-16**	**7**	**96**	**56**	**2**	**-14**	**31**	**86**	**62**
Доња Бадања	2002	510	18	16	22	32	29	20	22	21	32	44
	2011	384	10	21	17	8	8	16	18	18	19	19
	2035	**252**	**-3**	**39**	**12**	**-40**	**-34**	**13**	**16**	**18**	**-2**	**-27**
Доња Сипуља	2002	244	7	10	10	13	10	11	6	14	14	20
	2011	176	2	7	8	6	3	8	4	10	7	13
	2035	**94**	**-8**	**3**	**7**	**-7**	**-11**	**4**	**1**	**5**	**-5**	**3**
Доње Недељице	2002	566	28	38	29	34	35	37	39	33	43	50
	2011	512	19	27	25	35	30	32	21	30	36	39
	2035	**576**	**7**	**13**	**25**	**49**	**30**	**33**	**-10**	**34**	**34**	**29**

Насеље	годи-на	Укупно	Старост									
			0–4	5–9	10–14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49
Доњи Добрић	2002	1438	87	111	96	97	90	106	109	100	101	97
	2011	1164	48	72	79	95	71	58	65	89	93	76
	2035	**991**	**-18**	**15**	**71**	**124**	**56**	**-23**	**-5**	**97**	**109**	**58**
Драгинац	2002	324	13	21	20	27	19	18	15	27	23	34
	2011	146	7	7	5	15	5	7	7	8	8	13
	2035	**-179**	**-3**	**-20**	**-25**	**-5**	**-23**	**-14**	**-7**	**-29**	**-21**	**-27**
Зајача	2002	693	24	37	38	60	58	44	44	40	61	61
	2011	582	27	31	18	36	44	43	40	34	33	38
	2035	**550**	**43**	**29**	**-18**	**-2**	**30**	**56**	**45**	**33**	**-15**	**3**
Јадранска Лешница	2002	2088	118	137	158	171	152	151	126	138	158	150
	2011	1933	125	135	133	132	142	122	124	120	123	139
	2035	**2279**	**183**	**178**	**127**	**96**	**170**	**103**	**163**	**124**	**92**	**164**
Јаребице	2002	1324	56	68	83	100	75	66	85	94	105	80
	2011	1173	47	49	53	61	79	65	59	71	72	98
	2035	**1263**	**44**	**26**	**8**	**0**	**115**	**86**	**25**	**47**	**27**	**170**
Јелав	2002	679	30	35	36	53	58	36	41	44	71	50
	2011	854	56	52	33	51	48	58	70	48	48	61
	2035	**1521**	**130**	**106**	**38**	**65**	**44**	**125**	**156**	**73**	**16**	**105**
Јошева	2002	1123	50	76	90	102	74	78	78	77	92	76
	2011	1037	73	53	48	69	82	70	58	66	70	69
	2035	**1217**	**147**	**23**	**-24**	**23**	**127**	**77**	**36**	**66**	**48**	**78**
Југовићи	2002	168	8	11	13	6	7	10	15	15	7	7
	2011	124	1	5	3	7	8	3	2	9	9	15
	2035	**74**	**-13**	**-6**	**-17**	**12**	**13**	**-11**	**-25**	**-1**	**16**	**37**
Каменица	2002	189	10	11	17	21	7	10	14	18	14	10
	2011	170	6	8	11	12	12	9	8	11	15	17
	2035	**189**	**0**	**4**	**2**	**-3**	**27**	**10**	**-2**	**0**	**22**	**38**
Клупци	2002	7297	395	419	488	581	566	550	481	519	625	633
	2011	7112	352	372	408	424	462	522	478	522	444	490
	2035	**9199**	**384**	**402**	**381**	**240**	**403**	**645**	**638**	**710**	**217**	**359**
Козјак	2002	1102	64	64	68	99	56	76	67	91	89	73
	2011	996	53	54	62	51	61	76	53	63	55	80
	2035	**1119**	**48**	**52**	**71**	**-33**	**93**	**102**	**42**	**26**	**2**	**123**
Коренита	2002	2680	158	152	154	204	191	203	186	186	196	216
	2011	2415	111	135	147	139	136	148	152	168	159	189
	2035	**2697**	**50**	**146**	**183**	**50**	**67**	**83**	**133**	**189**	**136**	**198**
Крајишници	2002	1048	57	51	72	92	71	71	65	78	98	79
	2011	982	37	57	56	51	76	64	63	74	63	73
	2035	**1185**	**8**	**90**	**42**	**-18**	**113**	**72**	**81**	**91**	**11**	**86**
Лешница	2002	4731	243	275	292	377	333	330	307	327	369	402
	2011	4276	213	200	219	254	282	283	267	281	269	313
	2035	**4805**	**224**	**111**	**141**	**83**	**273**	**282**	**276**	**282**	**152**	**234**
Липница	2002	974	46	53	59	65	65	75	77	57	77	85

Насеље	годи-на	Укупно	Старост									
			0–4	5–9	10–14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49
	2011	894	43	40	52	44	45	55	61	62	66	55
	2035	**1037**	**52**	**26**	**55**	**15**	**18**	**32**	**48**	**94**	**66**	**11**
Липнички Шор	2002	2673	133	139	164	230	205	187	152	187	214	240
	2011	2623	130	133	137	144	169	199	186	173	163	174
	2035	**3431**	**169**	**167**	**128**	**13**	**152**	**294**	**323**	**204**	**112**	**95**
Лозница г	2002	19863	864	1021	1222	1507	1577	1526	1171	1244	1592	1812
	2011	19212	934	1026	915	1128	1179	1266	1393	1448	1192	1282
	2035	**24530**	**1407**	**1394**	**586**	**721**	**749**	**1158**	**2347**	**2383**	**763**	**610**
Лозничко Поље	2002	7922	403	440	553	583	568	577	525	519	702	701
	2011	7556	331	413	388	449	535	496	502	526	483	520
	2035	**9415**	**294**	**500**	**175**	**323**	**652**	**498**	**628**	**724**	**189**	**319**
Милина	2002	228	9	13	19	10	11	12	13	9	12	15
	2011	183	11	5	6	10	9	6	8	10	10	9
	2035	**152**	**19**	**-10**	**-19**	**13**	**8**	**-5**	**0**	**16**	**9**	**-1**
Ново Село	2002	1404	47	56	98	129	101	61	73	101	129	123
	2011	1204	50	43	43	63	88	97	62	55	78	98
	2035	**1201**	**74**	**31**	**-58**	**-54**	**91**	**207**	**60**	**-23**	**-2**	**79**
Паско-вац	2002	687	29	40	41	50	47	49	41	67	51	57
	2011	609	26	28	26	33	29	47	28	40	34	58
	2035	**656**	**29**	**12**	**3**	**9**	**1**	**59**	**10**	**-3**	**10**	**80**
Плоча	2002	945	44	52	88	79	72	54	68	71	84	96
	2011	937	47	47	34	61	81	72	65	48	60	75
	2035	**1246**	**70**	**53**	**-68**	**44**	**128**	**135**	**81**	**16**	**30**	**57**
Помија-ча	2002	201	4	12	10	12	4	8	12	10	12	7
	2011	128	2	2	2	6	3	5	3	2	10	11
	2035	**18**	**-2**	**-18**	**-14**	**-5**	**2**	**0**	**-15**	**-14**	**9**	**23**
Рибари-це	2002	407	19	29	36	25	17	22	31	36	24	22
	2011	337	12	22	15	30	23	16	12	18	29	32
	2035	**307**	**1**	**15**	**-24**	**51**	**44**	**9**	**-24**	**-14**	**50**	**64**
Руњани	2002	2525	123	138	160	195	189	182	158	158	213	220
	2011	2487	152	136	133	139	147	152	172	170	167	159
	2035	**3273**	**266**	**179**	**122**	**69**	**110**	**142**	**261**	**255**	**128**	**86**
Симино Брдо	2002	244	9	18	10	16	14	15	17	19	23	14
	2011	223	7	3	12	19	11	10	11	17	14	22
	2035	**256**	**5**	**-28**	**20**	**32**	**8**	**3**	**2**	**19**	**0**	**47**
Слатина	2002	214	12	11	12	11	8	12	8	13	12	14
	2011	151	2	6	13	4	6	3	5	12	7	10
	2035	**71**	**-18**	**-2**	**20**	**-9**	**4**	**-15**	**0**	**14**	**-1**	**5**
Стража	2002	1018	49	56	77	87	54	59	72	85	88	79
	2011	896	40	37	50	54	65	70	39	60	66	74
	2035	**951**	**35**	**10**	**10**	**3**	**111**	**118**	**-17**	**28**	**43**	**89**
	2002	941	34	50	40	52	68	57	51	51	55	77

Насеље	годи-на	Укупно	Старост									
			0–4	5–9	10–14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49
Ступни-ца	2011	891	35	45	34	54	48	64	61	45	51	59
	2035	**1096**	**49**	**50**	**33**	**77**	**22**	**101**	**103**	**48**	**60**	**42**
Текериш	2002	370	14	15	11	11	15	23	12	14	17	19
	2011	286	9	7	14	18	5	6	6	14	12	13
	2035	**208**	**2**	**-7**	**25**	**39**	**-14**	**-28**	**-5**	**19**	**6**	**5**
Трбо-сиље	2002	352	11	26	18	27	19	29	12	23	22	24
	2011	317	21	23	11	23	21	16	12	26	14	23
	2035	**354**	**49**	**25**	**0**	**23**	**33**	**-6**	**16**	**41**	**2**	**29**
Трбу-шница	2002	1061	52	57	79	86	94	77	63	91	83	105
	2011	836	41	38	40	43	64	59	60	56	56	65
	2035	**652**	**32**	**11**	**-28**	**-33**	**23**	**42**	**75**	**2**	**19**	**3**
Тршић	2002	1263	70	78	80	97	91	97	90	87	94	110
	2011	1154	37	64	69	76	87	63	64	76	90	83
	2035	**1326**	**-20**	**57**	**70**	**58**	**109**	**13**	**31**	**79**	**113**	**55**
Филипо-вићи	2002	177	11	5	4	8	13	11	9	14	8	13
	2011	131	0	2	8	4	5	3	5	7	9	13
	2035	**80**	**-23**	**-4**	**19**	**-3**	**-10**	**-13**	**-2**	**-5**	**14**	**18**
Цикоте	2002	1173	34	71	68	77	72	84	63	75	91	111
	2011	948	39	33	24	67	58	50	45	62	57	69
	2035	**803**	**63**	**-36**	**-61**	**69**	**49**	**-4**	**23**	**56**	**5**	**4**
Чоке-шина	2002	881	47	41	51	61	44	47	53	64	72	67
	2011	751	25	33	43	41	38	45	32	43	47	65
	2035	**738**	**-13**	**28**	**41**	**13**	**39**	**56**	**-1**	**14**	**11**	**83**
Шурице	2002	281	15	18	24	14	11	12	23	18	17	23
	2011	216	1	5	13	14	20	5	9	16	20	14
	2035	**154**	**-28**	**-21**	**-6**	**19**	**46**	**-8**	**-17**	**17**	**33**	**0**
Укупно град	2002	86413	4120	4754	5519	6518	6123	6012	5412	5791	6799	7368
	2011	79327	3653	4077	4054	4696	5022	5147	5039	5312	5066	5584
	2035	92000	3940	4068	2373	2485	4447	5114	6007	6151	3172	3763
%			**4,28**	**4,42**	**2,58**	**2,70**	**4,83**	**5,56**	**6,53**	**6,69**	**3,45**	**4,09**

*Табела бр. 6-**б**. Пројекције старосне структуре становништва*

Насеље	годи-на	Уку-пно	Старост								Пунолетно становништво	Просечна старост
			50–54	55–59	60–64	65–69	70–74	75–79	80–84	85 и више		
Бања Ковиљача	2002	6340	432	270	349	382	317	198	77	150	5028	39,2
	2011	5151	432	479	432	234	267	229	135	54	4243	43,3
	2035	**4435**	**582**	**1087**	**758**	**3**	**254**	**374**	**304**	**-130**	**4064**	**44,7**
Башче-луци	2002	980	71	54	59	56	22	14	3	16	772	37,2
	2011	872	53	89	62	42	36	28	9	5	710	40,4
	2035	**948**	**33**	**194**	**90**	**27**	**78**	**67**	**25**	**-16**	**826**	**49,2**
Брадић	2002	841	47	45	62	63	46	42	10	2	673	41,2
	2011	735	48	56	51	38	55	33	17	9	611	43,5

Насеље	годи-на	Уку-пно	Старост								Пунолетно становништво	Просечна старост
			50–54	55–59	60–64	65–69	70–74	75–79	80–84	85 и више		
	2035	**767**	**67**	**99**	**46**	**-2**	**93**	**25**	**38**	**27**	**693**	**50,5**
Брезјак	2002	241	10	13	9	13	20	11	1	0	197	40,8
	2011	167	15	23	9	11	11	7	7	3	149	47,8
	2035	**69**	**31**	**52**	**12**	**11**	**-4**	**1**	**22**	**10**	**100**	**41,0**
Брњац	2002	631	26	38	29	44	42	17	16	7	491	39,5
	2011	532	45	43	25	27	23	26	14	6	429	41,3
	2035	**508**	**101**	**69**	**25**	**1**	**-9**	**54**	**15**	**6**	**448**	**42,5**
Велико Село	2002	466	25	16	25	38	36	22	8	8	361	40,6
	2011	418	26	40	28	21	19	31	21	11	340	46,2
	2035	**462**	**37**	**105**	**44**	**-8**	**-10**	**61**	**56**	**21**	**414**	**61,8**
Вођњак	2002	1204	81	53	67	77	44	14	10	7	953	37,3
	2011	1185	94	93	81	46	56	45	20	2	955	40,2
	2035	**1558**	**154**	**210**	**139**	**-3**	**101**	**126**	**48**	**-8**	**1292**	**57,8**
Горња Бадања	2002	598	35	33	39	64	57	24	10	11	493	44,4
	2011	461	29	44	26	28	31	38	24	10	394	48,5
	2035	**332**	**26**	**83**	**8**	**-38**	**-13**	**81**	**62**	**11**	**322**	**43,5**
Горња Борина	2002	188	15	11	18	14	17	8	3	1	164	45,6
	2011	140	9	11	17	12	8	9	3	3	120	47,5
	2035	**87**	**-1**	**15**	**21**	**12**	**-8**	**14**	**4**	**8**	**69**	**33,4**
Горња Ковиљача	2002	585	46	26	33	41	30	17	1	0	465	39,0
	2011	539	49	52	41	24	30	25	14	6	446	43,6
	2035	**630**	**72**	**125**	**72**	**-4**	**40**	**51**	**46**	**21**	**561**	**60,6**
Горња Сипуља	2002	250	16	16	25	21	18	15	11	0	214	47,0
	2011	179	14	23	14	15	12	12	7	1	152	48,0
	2035	**91**	**15**	**46**	**-4**	**8**	**4**	**10**	**1**	**3**	**74**	**27,5**
Горње Недељице	2002	699	57	37	44	34	36	32	8	1	552	39,4
	2011	717	54	62	54	41	33	23	22	13	570	42,4
	2035	**1005**	**66**	**136**	**94**	**70**	**38**	**12**	**59**	**43**	**807**	**64,7**
Горњи Добрић	2002	728	44	42	41	53	46	30	15	5	599	41,8
	2011	637	51	61	45	36	37	34	20	13	523	44,8
	2035	**667**	**84**	**122**	**69**	**13**	**31**	**54**	**38**	**34**	**545**	**52,9**
Грнчара	2002	654	53	31	44	37	25	15	11	3	492	37,7
	2011	588	40	43	48	30	41	23	10	4	486	42,7
	2035	**653**	**26**	**83**	**73**	**26**	**89**	**48**	**11**	**8**	**643**	**58,1**
Доња Бадања	2002	510	33	27	32	62	54	29	17	0	434	47,5
	2011	384	29	48	38	20	29	38	20	8	334	50,9
	2035	**252**	**31**	**109**	**64**	**-62**	**-14**	**70**	**33**	**28**	**239**	**42,6**
Доња Сипуља	2002	244	12	5	16	33	37	15	10	1	208	49,7
	2011	176	17	21	11	8	10	23	12	6	156	52,9
	2035	**94**	**33**	**62**	**4**	**-42**	**-44**	**48**	**20**	**19**	**101**	**37,3**
Доње Неде-	2002	566	34	26	30	34	37	19	11	9	448	40,1
	2011	512	38	41	31	29	28	26	19	6	419	43,6

Насеље	годи-на	Уку-пно	Старост								Пунолетно становништво	Просечна старост
			50–54	55–59	60–64	65–69	70–74	75–79	80–84	85 и више		
љице	**2035**	**576**	**60**	**87**	**44**	**29**	**19**	**50**	**43**	**2**	**504**	**54,8**
Доњи Добрић	2002	1438	89	93	72	77	65	28	14	6	1084	36,9
	2011	1164	84	84	76	65	45	34	18	12	918	39,8
	2035	**991**	**103**	**94**	**111**	**62**	**18**	**59**	**33**	**29**	**887**	**40,5**
Драгинац	2002	324	14	16	17	21	18	10	4	7	252	39,2
	2011	146	9	17	5	7	9	11	5	1	117	44,1
	2035	**-179**	**2**	**25**	**-19**	**-20**	**-7**	**17**	**9**	**-11**	**-127**	**-36,4**
Зајача	2002	693	51	31	38	37	30	20	12	7	561	39,1
	2011	582	58	56	38	22	29	18	14	3	483	41,6
	2035	**550**	**93**	**128**	**51**	**-2**	**37**	**20**	**23**	**-4**	**487**	**43,5**
Јадранска Лешница	2002	2088	111	98	104	117	96	53	31	19	1566	36,9
	2011	1933	126	140	104	73	62	81	40	12	1463	38,0
	2035	**2279**	**202**	**277**	**140**	**6**	**12**	**168**	**73**	**1**	**1755**	**45,5**
Јаребице	2002	1324	68	42	92	114	95	45	22	34	1057	41,2
	2011	1173	97	94	76	49	75	69	42	17	985	44,6
	2035	**1263**	**192**	**237**	**69**	**-71**	**59**	**144**	**99**	**-13**	**1176**	**53,0**
Јелав	2002	679	42	29	40	39	31	17	9	18	544	38,8
	2011	854	84	68	50	42	44	26	12	3	684	40,1
	2035	**1521**	**202**	**174**	**89**	**63**	**87**	**54**	**23**	**-28**	**1218**	**70,5**
Јошева	2002	1123	52	46	51	69	64	32	14	2	847	37,4
	2011	1037	97	65	54	48	40	42	28	5	823	39,6
	2035	**1217**	**226**	**128**	**79**	**20**	**3**	**78**	**67**	**13**	**1059**	**51,0**
Југовићи	2002	168	8	9	11	17	13	5	3	3	133	41,4
	2011	124	6	7	7	10	11	15	6	0	111	50,5
	2035	**74**	**4**	**5**	**1**	**-1**	**11**	**41**	**14**	**-6**	**103**	**53,1**
Каменица	2002	189	8	10	13	11	8	5	2	0	137	37,2
	2011	170	15	12	7	9	10	6	2	0	139	40,9
	2035	**189**	**35**	**20**	**-3**	**8**	**18**	**10**	**3**	**0**	**192**	**53,6**
Клупци	2002	7297	544	338	356	340	236	116	52	58	5657	36,4
	2011	7112	619	614	512	289	273	208	90	33	5721	39,9
	2035	**9199**	**993**	**1411**	**1020**	**282**	**446**	**475**	**202**	**-8**	**7849**	**57,6**
Козјак	2002	1102	73	52	69	72	43	28	14	4	848	38,1
	2011	996	78	77	67	43	56	39	17	11	791	41,2
	2035	**1119**	**116**	**157**	**86**	**-3**	**103**	**76**	**29**	**30**	**946**	**52,2**
Коренита	2002	2680	168	138	150	136	108	67	29	38	2096	37,6
	2011	2415	184	208	147	131	112	85	39	25	1941	41,2
	2035	**2697**	**282**	**428**	**192**	**166**	**159**	**153**	**74**	**6**	**2290**	**52,2**
Крајишници	2002	1048	59	31	56	64	52	34	7	11	812	37,8
	2011	982	95	81	54	26	48	36	25	3	804	40,6
	2035	**1185**	**204**	**215**	**69**	**-45**	**56**	**53**	**72**	**-13**	**1067**	**53,6**
Лешница	2002	4731	320	217	261	277	205	111	33	52	3678	37,8
	2011	4276	352	390	305	179	186	167	87	29	3484	41,4

Насеље	годи-на	Уку-пно	Старост								Пунолетно становништво	Просечна старост
			50–54	55–59	60–64	65–69	70–74	75–79	80–84	85 и више		
	2035	**4805**	**542**	**891**	**504**	**34**	**211**	**343**	**231**	**-9**	**4288**	**53,1**
Липница	2002	974	55	53	62	50	56	23	6	10	779	38,8
	2011	894	73	85	64	45	47	34	16	7	733	42,2
	2035	**1037**	**136**	**182**	**91**	**50**	**44**	**69**	**43**	**3**	**891**	**55,4**
Липнички Шор	2002	2673	190	135	140	135	93	57	28	44	2089	37,5
	2011	2623	217	245	170	122	120	85	37	19	2135	40,7
	2035	**3431**	**350**	**563**	**293**	**137**	**219**	**174**	**69**	**-27**	**2976**	**57,8**
Лозница	2002	19863	1674	972	1019	1148	819	405	172	118	15855	38,3
	2011	19212	1497	1709	1443	782	807	740	349	122	15668	41,0
	2035	**24530**	**1645**	**3860**	**2841**	**282**	**1063**	**1705**	**844**	**173**	**20731**	**57,1**
Лозничко Поље	2002	7922	544	343	424	440	350	143	58	49	6190	37,5
	2011	7556	648	669	501	328	330	281	120	36	6147	40,8
	2035	**9415**	**1093**	**1590**	**838**	**206**	**403**	**670**	**293**	**21**	**8197**	**56,8**
Милина	2002	228	14	16	16	19	19	9	8	4	183	43,6
	2011	183	16	20	18	14	12	13	4	2	153	47,1
	2035	**152**	**26**	**35**	**28**	**8**	**1**	**26**	**-3**	**-2**	**143**	**45,7**
Ново Село	2002	1404	90	61	64	104	87	49	16	15	1130	40,4
	2011	1204	126	115	76	57	51	61	31	10	1034	43,5
	2035	**1201**	**246**	**269**	**128**	**-22**	**-7**	**108**	**73**	**3**	**1192**	**49,5**
Пасковаць	2002	687	41	37	49	37	25	18	4	4	546	38,4
	2011	609	43	65	45	32	33	26	10	6	509	43,4
	2035	**656**	**62**	**147**	**52**	**33**	**61**	**52**	**26**	**12**	**608**	**57,5**
Плоча	2002	945	70	44	41	39	24	8	8	3	711	35,7
	2011	937	83	88	68	36	32	19	16	5	768	39,9
	2035	**1246**	**139**	**212**	**149**	**42**	**60**	**49**	**38**	**11**	**1156**	**61,5**
Помијача	2002	201	10	14	22	26	24	7	7	0	169	48,1
	2011	128	13	6	10	11	14	15	10	3	118	55,9
	2035	**18**	**24**	**-9**	**-12**	**-17**	**-2**	**37**	**20**	**10**	**51**	**33,2**
Рибарице	2002	407	22	14	28	38	24	11	9	0	309	39,7
	2011	337	20	23	22	14	22	17	9	1	271	41,8
	2035	**307**	**23**	**50**	**17**	**-32**	**25**	**36**	**12**	**3**	**285**	**43,2**
Руњани	2002	2525	158	112	147	139	127	52	34	20	1992	38,3
	2011	2487	201	210	152	112	121	90	54	20	1987	40,7
	2035	**3273**	**362**	**490**	**216**	**94**	**150**	**202**	**115**	**27**	**2669**	**57,3**
Симино Брдо	2002	244	11	17	13	22	17	5	4	0	197	41,0
	2011	223	18	12	12	15	17	14	7	2	186	45,3
	2035	**256**	**39**	**6**	**14**	**5**	**23**	**38**	**16**	**7**	**228**	**62,2**
Слатина	2002	214	11	12	23	19	19	12	5	0	174	45,0
	2011	151	8	16	14	9	13	11	10	2	127	49,7
	2035	**71**	**4**	**30**	**0**	**-9**	**5**	**13**	**24**	**7**	**72**	**37,5**
Стража	2002	1018	64	59	47	63	44	27	5	3	785	37,9
	2011	896	88	72	66	40	28	27	11	9	738	40,8

Насеље	годи-на	Уку-пно	Старост								Пунолетно становништво	Просечна старост
			50–54	55–59	60–64	65–69	70–74	75–79	80–84	85 и више		
	2035	**951**	**169**	**125**	**129**	**5**	**4**	**36**	**27**	**25**	**896**	**49,3**
Ступни-ца	2002	941	70	51	53	77	68	27	25	35	788	42,8
	2011	891	62	77	67	51	45	51	31	11	741	44,2
	2035	**1096**	**67**	**159**	**120**	**14**	**12**	**119**	**54**	**-36**	**900**	**53,0**
Текериш	2002	370	22	29	31	51	46	22	17	1	325	50,7
	2011	286	18	23	26	24	32	26	26	7	244	53,4
	2035	**208**	**16**	**18**	**25**	**-25**	**14**	**44**	**54**	**22**	**158**	**46,5**
Трбо-сиље	2002	352	20	17	23	26	30	15	7	3	282	41,9
	2011	317	18	23	16	18	18	18	13	3	249	41,9
	2035	**354**	**20**	**44**	**7**	**7**	**-1**	**31**	**30**	**4**	**266**	**45,0**
Трбу-шница	2002	1061	65	44	47	48	43	19	5	3	826	36,2
	2011	836	70	88	49	33	30	23	15	6	690	40,7
	2035	**652**	**105**	**212**	**70**	**13**	**13**	**39**	**41**	**14**	**643**	**42,6**
Тршић	2002	1263	77	58	49	57	59	35	13	21	979	36,9
	2011	1154	91	103	76	57	40	40	25	13	937	41,2
	2035	**1326**	**152**	**234**	**159**	**77**	**14**	**64**	**59**	**1**	**1175**	**54,9**
Филипо-вићи	2002	177	10	11	22	17	13	5	3	0	154	44,6
	2011	131	6	14	11	13	16	11	3	1	118	52,2
	2035	**80**	**0**	**25**	**-8**	**9**	**28**	**27**	**4**	**3**	**83**	**53,2**
Цикоте	2002	1173	72	83	59	56	73	49	26	9	960	41,3
	2011	948	86	96	73	74	38	34	32	11	810	44,9
	2035	**803**	**146**	**157**	**128**	**138**	**-23**	**14**	**56**	**19**	**775**	**46,3**
Чоке-шина	2002	881	37	36	47	85	68	36	16	9	705	41,9
	2011	751	70	59	37	38	40	52	32	11	623	45,1
	2035	**738**	**164**	**128**	**29**	**-48**	**-5**	**104**	**77**	**19**	**667**	**50,7**
Шурице	2002	281	20	19	16	15	16	9	10	1	217	40,6
	2011	216	13	22	20	15	11	7	8	3	187	45,9
	2035	**154**	**3**	**36**	**35**	**20**	**4**	**5**	**7**	**8**	**189**	**46,5**
Укупно град	2002	86413	5991	4130	4694	5168	4092	2136	954	832	68161	38,6
	2011	79327	6432	6982	5551	3595	3643	3182	1668	624	64674	41,6
	2035	92000	9603	15435	9294	1526	3964	6499	3756	402	79841	53,7
%			**10,4**	**16,78**	**10,1**	**1,66**	**4,3**	**7,06**	**4,08**	**0,44**	**86,78**	

– **Пројекција броја домаћинстава**

Број домаћинстава прати тренд броја становништва, али и тренд смањења броја чланова домаћинства. Процењује се да, уз позитиван друштвено економски развој, број домаћинстава има благи раст до прогнозиране 2035. године. Величина од 2,75 члана по домаћинству је мања у односу на пописну годину 2011. када је величина домаћинства износила 2,92 члана.

Табела бр. 7: Упоредни преглед броја домаћинстава и прогноза за 2035.г.

Назив насеља	Број домаћинстава									
	пописна година							прогноза		
	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011	2020	2025	2035
Лозница (укупно)	11705	16303	20058	23352	25716	27272	27127	31051	33231	35411
Градска насеља*	2336	4431	6006	7315	7774	8638	8946	10596	11513	12429
Сеоска насеља	9369	11872	14052	16037	17942	18634	18181	20455	21719	22982
Бања Ковиљача*	824	1090	1594	1700	1816	1972	1918	2152	2282	2411
Башчелуци	86	116	156	206	286	296	276	297	309	321
Брадић	228	247	249	257	270	258	223	221	221	220
Брезјак	44	49	51	70	65	84	61	47	39	32
Брњац	167	186	182	192	209	178	177	203	217	231
Велико Село	155	159	157	166	184	154	154	177	190	203
Воћњак	110	167	201	273	319	349	376	459	506	552
Горња Бадања	244	245	228	234	219	203	173	169	167	164
Горња Борина	54	79	95	87	79	74	61	57	55	53
Горња Ковиљача	79	94	153	163	187	191	192	222	238	255
Горња Сипуља	144	144	142	122	108	88	64	50	42	34
Горње Недељице	152	172	178	206	220	209	223	270	297	323
Горњи Добрић	186	200	223	250	228	230	234	273	295	317
Грнчара	104	119	133	157	193	194	211	260	287	314
Доња Бадања	202	208	193	192	197	182	152	145	141	137
Доња Сипуља	135	127	119	117	105	97	75	64	58	52
Доње Недељице	157	165	171	181	201	168	165	187	199	211
Доњи Добрић	251	314	342	337	344	390	381	429	456	483
Драгинац	64	78	79	81	102	100	52	12	-11	-33
Зајача	316	404	251	249	238	224	208	223	232	240
Јадранска Лешница	394	432	487	600	650	668	629	684	715	746
Јаребице	317	348	361	365	397	392	391	449	481	513
Јелав	175	218	237	234	239	268	289	353	389	425
Јошева	213	235	246	291	335	350	372	450	493	536
Југовићи	54	56	50	49	55	51	43	41	41	40
Каменица	45	47	46	57	69	66	67	78	84	90
Клупци	220	527	1099	1548	2011	2234	2202	2500	2666	2832
Козјак	200	231	255	312	348	326	289	295	299	302
Коренита	488	566	612	712	796	824	745	778	796	814
Крајишници	121	210	319	320	318	323	334	395	429	463
Лешница	436	697	969	1277	1458	1516	1358	1404	1429	1454
Липница	167	208	229	264	289	301	326	400	441	482
Липнички Шор	270	340	445	556	645	720	809	1019	1136	1253
Лозница*	1512	3341	4412	5615	5958	6666	7028	8444	9231	10018
Лозничко Поље	352	765	1328	1701	2095	2432	2619	3199	3521	3843
Милина	102	100	93	91	90	75	86	110	123	136

Назив насеља	Број домаћинстава									
	пописна година							прогноза		
	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011	2020	2025	2035
Ново Село	280	362	377	384	427	437	390	402	408	414
Пасковац	120	137	180	202	223	205	223	274	303	332
Плоча	42	83	128	166	235	288	304	366	400	434
Помијача	93	88	90	85	78	67	55	51	49	47
Рибарице	104	106	113	118	117	123	104	101	99	97
Руњани	270	357	451	569	690	798	799	920	987	1054
Симино Брдо	66	75	75	81	83	81	84	100	108	117
Слатина	75	77	82	73	84	78	68	68	68	68
Стража	157	209	222	234	265	283	287	334	360	386
Ступница	226	247	275	298	296	285	275	306	324	341
Текериш	177	195	192	191	158	156	126	115	109	103
Трбосиље	126	144	135	126	117	108	101	109	114	118
Трбушница	285	554	641	488	460	307	282	299	309	319
Тршић	172	224	253	303	350	376	346	368	380	392
Филиповићи	54	56	56	60	62	56	49	49	50	50
Цикоте	319	321	326	345	362	398	339	331	326	322
Чокешина	304	312	306	311	307	282	259	275	284	292
Шурице	67	72	71	86	79	91	73	66	62	58
укупно	**11705**	**16303**	**20058**	**23352**	**25716**	**27272**	**27127**	**31051**	**33231**	**35411**

- **Становање и социјални ресурси**

Подизање нивоа некомфорног стамбеног фонда требало би почети кроз пробне пројекте као што су «побољшање / легализација бесправно подигнутих / саграђених објеката и подизање нивоа квалитета становања у сиромашнијим насељима територије града.

Гледано дугорочно, решење стамбеног проблема зависи од општег економског раста. Да би се остварило неко значајније побољшање у односу на садашњу ситуацију препорука је – оснивање стамбеног друштва или стамбених задруга, стимулисање стамбене изградње од стране садашњих и будућих предузећа/компанија и повољнији услови кредитирања и субвенционирања стамбене изградње за повратнике, пре свега. Треба дакле, подстаћи стамбене програме Града а посебно програме за стимулисање повратка људи из других подручја/центара у земљи, програме стамбене изградње за изнајмљивање или куповину.

Посебан вид је стамбена изградња за потребе пресељења становништва са подручја рударских копова. Пресељење се спроводи према Програму пресељења дефинисаном у ПППУН „Јадар“.

Један од видова социјалног становања, поред изградње социјалних станова, може бити и пренамена, адаптација и реконструкција напуштених стамбених објеката услед депопулације у угроженим насељима. Овај вид социјалне политике би обезбеђивао становање руралног типа, а то подразумева могућност прибављања земљишта које би било у категорији „социјалног“. Овако дефинисано рурално социјално становање мора се развијати према посебним програмима који ће дефинисати односе, обавезе и права власника и корисника.

Активности у области становања, биле би следеће:

– Усклађивање обима стамбене изградње за тржиште и нових облика социјалног становања;

- Социјално подржани програми становања биће усмерени према јасно дефинисаним циљним групама.

Развојни интереси Града упућују на следеће циљне групе које ће имати приоритет у програмима субвенционисаног становања:

- млађи, квалификовани и радно компетентни грађани који заснивају сопствено домаћинство и настоје да се осамостале од родитеља;
- породице са малом децом, и
- стручњаци (локални и повратници) за чијим профилима постоји потреба.

Реконструкција у области стамбеног фонда, биће тежиште стамбене политике Града, у наредном планском периоду. Како је у предходном периоду започета легализација стамбених (бесправно изграђених) објеката, основни приоритет у побољшању квалитета становања је редовно одржавање целих зграда и њихових фасада. Санирање бесправно изграђених објеката и проналажење модалитета опремања и уређења ових станова/зона, модалитета и извора финансирања и дугорочних финансијских аранжмана, са циљем да се у урбанизовању ових објеката обезбеди учешће власника, на нешто дужи рок отплаћивања.

Решавање стамбених питања на територији ц захтеваће системске промене у складу са новим друштвено-економским условима и са организованим активностима Републике и Града, а које се односе на квалитетан начин живота не би ли и то био један од фактора задржавања становништва на овом подручју. Од посебног значаја ће бити подстицање задругарства и организовање стамбених задруга према стандардима и позитивним искуствима савремених европских земаља.

Посебни програми становања биће усмерени ка осетљивијим друштвеним групама као што су социјално угрожено становништво, избеглице и друге нискодоходовне категорије становништва.

3.2. МРЕЖА ЦЕНТАРА И НАСЕЉА

Основно опредељење у развоју мреже насеља и центара је планско усмеравање и подстицање напретка функција у већ формираним центрима са иницираним процесима урбанизације и потенцијалним микроразвојним нуклеусима, посебно у руралном подручју. У циљу задржавања становништва у периферним сеоским насељима, приоритет је развој сеоских центара, отварање производних (прерађивачких) погона, посебно уз магистралне саобраћајнице, као и даљи развој инфраструктурних система и локалне путне мреже. Такође, групе мањих насеља груписаће се у гравитациона подручја центара вишег нивоа, што ће им омогућити лакше решавање комуналних проблема и опремање неопходним сервисима, као и модернизовање саобраћајница између примарних сеоских насеља и њихових најближих центара.

Економска структура данашњег становништва је релативно уједначена на целој територији града. Значајан утицај на становништво имаће експлоатација руде јадарит. Од чисто пољопривредног становништва очекује се да ће део становништва бити запослен на пословима екплоатације и прераде јадарита, а да ће се бавити пољопривредом као додатном делатношћу.

Мрежу насеља града чини 54 насеља. Градско насеље Лозница као центар обухвата насеља Лозница, Клупци, Лозничко Поље, Башчелуци, Крајишници, Плоча и Трбушница.

У постојећој **просторно-функционалној структури** мреже насеља доминира Лозница као главни пол развоја целе територије. Лозница је градски центар, односно административни, управни, здравствени, образовни и културни центар. Поједина насеља су развила одређене функције које су се временом показале потенцијал да децентрализују простор и успоставе рационалну територијалну прерасподелу економских активности и становништва.

- **План развоја мреже насеља**

План просторног развоја заснива се на следећим полазиштима:

- одрживи развој еколошко прихватљивих, традиционалних делатности (пољопривреде - на бази производње органске хране, туризма и др), и еколошко прихватљивих нових активности;
- функционално повезивање и интеграција долинске и брдско-планинске привреде; континуирано очување и развој културног идентитета локалног становништва;
- очување и заштита водних ресурса, пољопривредног и шумског земљишта и коришћење обновљивих извора енергије;
- мултифункционално коришћење земљишта које омогућава вишеструке ефекте и користи: мини акумулације за водоснабдевање, против-поплавне уставе, рекреацију, против-пожарна заштита, вештачки снег; шуме за енергију, едукацију, рекреацију, пољопривреда и туризам и др;

Основа просторне организације и будућег развоја мреже насеља и центара према стратешким опредељењима, јесте даље јачање и развој Лознице као градског центра, односно оних насеља који су се својим карактеристикама истакли као центри мањег или већег гравитационог утицаја (пре свега Лешница и Бања Ковиљача).

Посебну улогу у овом процесу имаће заједнице насеља, односно групације насеља формиране на основу већ активираних просторних, функцијских, физиономских, социоекономских, културних и традиционалних веза и односа. У оквиру ових заједница насеља, улогу центра добиће она насеља која се истичу саобраћајно-географским положајем, бројем становника, нивоом опремљености објеката јавних служби и комуналне инфраструктуре, функцијским значајем и бројем привредних и ванпривредних капацитета, процентом деаграризованог становништва, итд. Заједнице насеља су резултат покушаја остварења циља – задржавања становништва у руралним просторима, с једне, и стварања хијерархијски хомогеног система насеља и центара са могућношћу добре интеграције с друге стране.

Према овој концепцији, даље ће се развијати следећа хијерархија насеља и центара:

- I ранг - **градски центар** (град Лозница) – административни центар територије града;
- II ранг - **секундарни центри заједнице насеља** (Лешница и Бања Ковиљача) - представљају матичне центре за насеља, која се на њих непосредно наслањају. Они су нуклеуси, око којих се формирају основне заједнице насеља. Они треба да омогуће остваривање принципа „концентрисане децентрализације", односно груписање становништва;
- III ранг - **терцијарни центри заједнице насеља** (Јадранска Лешница, Драгинац, Зајача и Текериш) – најнижи ниво центалитета са акцентом на јачање привредних и услужних делатности;
- IV ранг - остала, рурална насеља, при чему се за насеља са позитивним демографским показатељима и потенцијалима за привредни развој (Тршић, Коренита, Доња Бадања и Текериш) може очекивати даља функцијска специјализација.
- Насеља са специфичним функцијама, могу бити II, III или IV ранга, чија је специфичност у једној или више развојно планираних функција, односно потенцијалних капацитета за развој специфичне понуде. Та специфичност се огледа превасходно у туристичким капацитетима и понудама, планираним привредним капацитетима, инфраструктурним објектима и природним посебностима.

Хијерархија мреже центара планирана је на основу традиционалних веза између насеља, као и размештаја појединих функција. Затим на основу просторне дистрибуције самих насеља са циљем да се равномерним распоредом центара другог и трећег ранга обезбеди покривеност што веће површине и броја становника услугама

и садржајима центра. Развој центара у мрежи насеља и њихова хијерархија, заснива̂ће се на следећим и функционално - просторним везама:

*Табела бр. **8**: Гравитациона подручја централних места*

	Функција централног места	ГРАВИТАЦИОНО ПОДРУЧЈЕ
1.	**Градски центар** Лозница **(ГЦ)**	Сва насеља, а непосредно Лозница, Лозничко Поље, Клупци, Трбушница, Тршић, Бања Ковиљача, Руњани, Воћњак, Горња Ковиљача, Козјак, Грнчара, Башчелуци, Плоча, Крајишници, Липнички Шор и Липница.
2.	**Секундарни центри заједнице насеља (СЦЗН)**	
	Лешница	Лешница, Јелав, Ново Село, Чокешина, Стража и Доњи Добрић
	Бања Ковиљача	Бања Ковиљача, Горња Ковиљача и Трбушница
3.	**Терцијарни центри заједнице насеља (ТЦЗН)**	
	Јадранска Лешница	Јадранска Лешница, Каменица, Милина, Јошева, Горњи Добрић, Брадић, Рибарице и Трбосиље
	Драгинац	Драгинац, Јаребице, Велико Село, Брњац, Доње и Горње Недељице, Доња Бадања, Брезјак, Слатина, Ступница, Шурице, Цикоте, Симино Брдо, Филиповићи
	Зајача	Зајача, Пасковац и Горња Борина
	Текериш	Текериш, Помијача, Горња и Доња Сипуља, Горња Бадања и Југовићи
4.	**Остала насеља (примарна села)**	
*.	**Насеља са специфичним функцијама**	
	Бања Ковиљача, Бања Бадања, Тршић – Троноша, Текериш, Трбосиље – специфичност у вези природних и културних добара и туризма. Слатина и насеља под утицајем експлоатације јадарита, Зајача – специфичност у вези експлоатације минералних сировина.	

Посебан значај у остваривању функционалне кохезије подручја и децентрализације функција из градског центра имаће насеља која се ослањају на државне путеве I и II реда, а према пројекцијама становништва имају и демографски потенцијал. Пре свега, неопходна је њихова социоекономска трансформација (од аграрних ка аграрно-индустријским и аграрно-услужним насељима – комплементарним развојем пољопривреде и осталих делатности) и опремање основном јавно – социјалном и комуналном инфраструктуром, чиме ће се створити основне претпоставке за задржавање становништва у сеоским насељима.

Развој осталих сеоских насеља на подручју града зависи од демографске пројекције, изградње недостајућих објеката јавних служби, водоводне и канализационе инфраструктуре у насељима, побољшања саобраћајне инфраструктуре (према центрима заједнице насеља у оквиру њихових гравитационих веза), односно побољшања укупног квалитета живљења. Комплементаран развој пољопривреде и осталих делатности намеће се као једина реална опција оживљавања сеоских насеља и сеоске економије, тј. омогућавања социоекономског преображаја сеоских насеља и успоравања негативних депопулационих процеса. Из тог разлога, Планом се омогућава формирање микроразвојних нуклеуса (насеља предиспонирана за лоцирање индустријских погона која су прилагођена савременим технологијама, еколошким стандардима и локалним сировинама) у свим примарним сеоским насељима, уколико се у планском периоду појаве иницијативе и могућности њиховог активирања.

Имајући у виду остварене мале густине настањености изграђеног земљишта и његово нерационално коришћење, опредељење је да се што је могуће више ограничи ширење изградње на нове површине и да се користе постојеће резерве изграђеног земљишта, првенствено ради заштите пољопривредног и шумског земљишта. Планира се повећање густине насељености и изграђености и интензивирање коришћења постојећег грађевинског земљишта, ради њеног рационалнијег опремања комуналном, саобраћајном и социјалном инфраструктуром.

- **Планиране величине насеља и распоред становништва**

Према пројекцији становништва у Лозници ће бити 20 насеља са малим бројем становника (до 500 становника), 13 насеља са 500-1000 становника, 14 насеља са 1000-3000 и 7 са бројем становника преко 3000 становника. Овде се рачуна и градско подручје Лозница које на делу насеља Лозница има 23921 становника, али на целом градском подручју које обухвата насеља Лозничко поље, Клупци, Крајишници, Башчелуци и Плоча, процењује се да ће до 2035. године бити 45.362 становника. Овом броју становника би требало додати и готово целе Руњане, део Воћњака, Липнице и Липничког Шора, јер су делови тих насеља део градског грађевинског подручја Лознице.

Сеоска насеља, у којима је број становника испод 500 становника (а њих је 19 по попису из 2011. године), немају демографски потенцијал и тиме могућност да се осамостале у функционалном смислу, осим насеља Драгинац, Брезјак и Слатина чија се пројекција може сматрати статистичком грешком, а која ће, због свог саобраћајног положаја и претпостављеног привредног развоја, постати центар заједнице насеља, односно насеља са специфичним функцијама.

Посматрањем демографских обележја и на основу извршене процене броја становника могу се издвојити следеће категорије насеља, која одражавају различите демографске прилике:

- Клупци, Лозничко поље, Липнички Шор, Руњани и Лешница;
- „повољне“ демографске услове имају: Лешница, Воћњак, Јадранска Лешница, Јелав, Плоча, Горње Недељице и Коренита;
- „задовољавајуће“ демографске услове имају: Ступница, Крајишници, Доњи Добрић, Јошева, Тршић, Липница, Козјак, Горња Ковиљача, Јаребице, Башчелуци, Доње Недељице и Грнчара;
- „незадовољавајуће“ демографске прилике имају: Велико Село, Пасковац, Трбосиље, Симино Брдо, Стража, Каменица, Горњи Добрић, Брадић и Чокешина;
- „неповољне“ демографске услове имају: Милина, Брњац, Ново Село, Рибарице, Зајача, Југовићи, Филиповићи, Горња Борина, Шурице, Слатина, Текериш, Доња Сипуља, Горња Сипуља, Брезјак, Помијача, Горња Бадања, Доња Бадања, Цикоте, Трбушница, Драгинац и Бања Ковиљача.

Са становишта одрживог развоја и настојања локалне самоуправе и шире заједнице, ниједно насеље се не може оценити као „врло неповољно“ или са непоправљивим демографским приликама, које би водиле његовом скором нестајању. И најмања насеља, попут нпр. Помијаче, још увек нису у фази демографског пропадања, иако преовлађују негативни демографски процеси и појаве. Јачина негативних утицаја се још увек не може оценити као непоправљива.

Резултати пројекције становништва у свим варијантама показују да ће се наставити процес депопулације становништва, па је основни циљ демографског развитка у планском периоду - успоравање депопулације становништва кроз спречавање одласка становништва, пре свега у друге окружне и републичке центре и у центре иностраних држава, а то ће се остварити кроз могућност запошљавања и повећања стандарда житеља овог подручја.

Основне препреке бржег развоја града са демографског становишта, су интензивна миграциона кретања и негативан наталитет, односно негативан природни

прираштај, на основу чега се укупан број становника константно смањује. Проценат незапослених се стално повећава, а старосна структура становништва све више има карактер регресивног, односно старијег типа становништва (низак удео младог становништва), будући да се смањује фертилни (недовољан обим рађања) и омладински контигент становништва, а што све укупно доводи до осиромашења становништва, а што значајно утиче на демографске токове на овом простору, те је основно ограничење за развој насеља, његова депопулација и старење становништва, што узрокује бројне негативне последице и утицаје на промене демографских структура (образовна, економска) и формирање функционалних контигената становништва.

- **План коришћења и изградње мреже насеља**

Полазећи од остварених малих густина насељености изграђеног земљишта на руралном подручју и његовог нерационалног коришћења, опредељење је да се што је могуће више ограничи ширење изградње на нове површине и да се користе унутрашње резерве изграђеног земљишта, у првом реду ради заштите пољопривредног и шумског земљишта и коридора јавних путева.

У појединим центрима заједнице насеља и центрима са специфичним функцијама на руралном подручју града предвиђено је проширење грађевинског подручја од 7 до 15% у односу на постојећу површину изграђеног земљишта. Само је у насељима Драгинац, Бања Ковиљача са Горњом Ковиљачом планирано повећање грађевинског земљишта за око 30%. У осталим насељима повећање грађевинског подручја је око 4%.

Уколико се појави већи број захтева за изградњом, може се одобрити проширење грађевинског подручја највише до 5% на појединачним парцелама од овим планом предвиђене површине земљишта за изградњу на нивоу појединачног насеља. За проширење грађевинског земљишта није потребна израда измена и допуна овог ППО за изградњу објеката на појединачним парцелама.

Проширење грађевинског земљишта у складу са одредбама Просторног плана утврдиће се према потреби одговарајућим урбанистичким планом или директно на основу правила дефинисаних у поглављу 4. Правила уређења и грађења за просторе осталог земљишта (изван грађевинског земљишта). За проширење грађевинског земљишта до 5%, од овим планом дефинисане површине, када се ради о изградњи на више парцела (привредни комплекси, туристички и стамбени комплекси), као и за већа проширења од 5%, потребна је израда или Плана генералне регулације за цело насеље, или израда Уређајне основе за насеље, или израда Плана детаљне регулације који ће да обухвати шире подручје са анализом утицаја на цело насеље.

У селима која припадају разбијеном и полуразбијеном типу (Грнчара, Ступница, Рибарице, Милина....), основе за очување и развој одређеног броја села ће се заснивати на следећим полазиштима:

- усмеравање развоја по моделу заједница сеоских насеља са центрима заједнице села и повезивање села на функционалној основи;
- дефинисање посебних програма и пројеката, заснованих на критеријуму економско-еколошке оправданости (коришћење и очување природних ресурса, заштита и презентација природног и културног наслеђа, туризам, мали индустријски погони, занатство, рекреација, пољопривреда и сл);
- реконструкција и доградња локалне путне мреже и комуналне инфраструктуре заједница насеља, приоритетно центара заједнице села;
- (ре)организација мобилних јавних служби, приоритетно из домена социјалне и здравствене заштите и организација специфичних облика превоза (за децу до школе, за остарела лица, особе са посебним потребама);
- поштовање регионалних и предеоних специфичности при обнови, грађењу и уређењу села у циљу очувања и неговања идентитета.

- **Основне промене у мрежи насеља обухватају следеће:**

– заокруживање функција центра града (ту се мисли и на његову функцију центра заједнице насеља);
– подизање стандарда у осталим насељима-селима;
– развијање привредне и пољопривредне производње;
– даљи развој насеља са израженом туристичком и рекреативном функцијом (Бања Ковиљача, Тршић, Бања Бадања, Текериш).

Планирана функционална мрежа насеља има 4 хијерархијска нивоа: главни градски центар, центре заједнице насеља (секундарни и терцијарни), и сеоска насеља као примарна села. Уводи се посебна категорија, насеља са специфичним функцијама, којом се не одређује хијерархија насеља у смислу функционалности и опремљености, већ у специфичном потенцијалу за развој.

Поједине јавне функције у насељима, број становника и одређени развојни потенцијали одређују ранг насеља. Поред тога, основу развоја насеља ће чинити развој прерађивачких капацитета, сервиса и услуга везаних за привредну и пољопривредну производњу. Контролом коришћења земљишта неопходно је очувати квалитет пољопривредног земљишта и животне средине. Акценат у пољопривредној производњи је стварање услова за производњу здраве хране и органске пољопривреде, као и развој сточарства. У функцији привредног развоја пожељно је обезбедити: погоне за прераду сировина овог подручја, као и друге службе везане за модеран рад сточарства – ветеринарска испостава, саветодавна служба и друге основне службе везане за функционисање малих предузећа, у области прераде пољопривредних производа.

- **Организација и управљање мрежом насеља и јавних служби**

– **Градски центар Лозница**

Лозница ће се развијати као градски центар са вишим квалитетом урбаних функција. Поред развоја секундарног сектора, јачаће функције Лознице као центра услужних делатности, здравства, културе, информатике, и других терцијарних и квартарних делатности. Уже гравитационо подручје су насеља која директно гравитирају Лозници: Лозничко Поље, Клупци, Трбушница, Тршић, Бања Ковиљача, Руњани, Воћњак, Горња Ковиљача, Козјак, Грнчара, Башчелуци, Плоча, Крајишници, Липнички Шор и Липница. Шире гравитационо подручје је цела територија града, односно сва остала насеља преко Центра заједнице насеља.

За градски центар ће се Изменом и допуном ПГР-е, или новим ПГР по потреби, преиспитати постојећи капацитети јавних служби и у складу са будућим потребама планирати нови капацитети или садржаји.

– **Центри заједнице насеља**

Центри заједнице насеља представљају матичне центре за насеља, која се на њих непосредно наслањају. Они су нуклеуси, око којих се формирају основне заједнице насеља. Они треба да омогуће остваривање принципа „концентрисане децентрализације”, односно груписање становништва.

Центри заједнице насеља ће обезбедити квалитетне животне услове за задржавање становништва. У овим центрима ће се обезбедити развој и виши квалитет услуга и објеката јавних служби које ће опслуживати становништво гравитирајућих насеља.

Они обавезно треба да имају: становање са услугама и пансионским смештајем за туристе и радну зону за мале и средње производне погоне, здравствену станицу, апотеку, осморазредну основну школу, предшколску установу, пијацу, ветеринарску амбуланту и пољопривредну апотеку.

Као пожељни и виши ниво опреме, у складу са друштвеном и приватном иницијативом, економски оправданом, могу да садрже и: насељски парк, културне

садржаје, спортско-рекреативни центар са теренима за фудбал и мале спортове, базеном и друге садржаје за задовољавање заједничких и туристичких потреба.

У функцији привредног развоја пожељно је обезбедити: сервисне станице за одржавање механизације и погона за прераду сировина овог подручја, као и друге службе везане за модеран рад сточарства – ветеринарска испостава, саветодавна служба и друге основне службе везане за функционисање малих и средњих предузећа, у области индустријске прераде пољопривредних и шумских производа-сировина као и развоја туризма.

– **Насеље са специфичном функцијом**

Специфичност ових насеља је у једној или више развојно планираних функција, односно потенцијалних капацитета за развој специфичне понуде. Та специфичност се огледа превасходно у туристичким капацитетима и понудама, планираним привредним капацитетима, инфраструктурним објектима и природним посебностима.

У ову групу насеља спадају:

- **Бања Ковиљача, Бања Бадања, Тршић – Троноша, Текериш, Трбосиље – специфичност у вези природних и културних добара и туризма.**
- **Слатина и насеља под утицајем експлоатације јадарита (спровођење на основу ППППН „Јадар“), Зајача – специфичност у вези експлоатације минералних сировина.**

Насеља са специфичним функцијама, морају у знатној мери да буду уређена на савременијим основама него што је то данас. Овде се не мисли само на адекватну комуналну опремљеност и инфраструктуру (савремени водовод и канализација, телефонска мрежа, асфалтиране улице и сл.) и на постојање јавних функција, већ и на адекватно уређење и одржавање објеката и слободних неизграђених површина. Контролом коришћења грађевинског земљишта, као и контролом заштите животне средине, природних и културних вредности подстицати очување и стварање аутентичних амбијенталних целина, културолошких вредности и туристичко рекреативних понуда.

Основне функције су туризам, мала привреда и пољопривреда. Контролом коришћења земљишта неопходно је очувати квалитет пољопривредног земљишта и животне средине. Акценат у пољопривредној производњи је на сточарству, са стварањем услова за производњу здраве хране и органске пољопривреде.

– **Остала насеља (примарна села)**

Остала насеља имаће, претежно, мешовиту намену, која подразумева: становање са услугама, туристичким смештајем и малим производним погонима у домаћој радиности, коју би могли садржајно да прате и: амбуланта, апотека, библиотека, просторије за културу, забаву и рекреацију а по могућству, и истурена одељења четворогодишње основне школе у насељима са преко 400 становника или за два до три суседна насеља, на екстремним позицијама, са мање од 300 становника. И овде се акценат ставља на пољопривредну производњу и на сточарство са могућношћу производње здраве хране и органске пољопривреде и на шумарство.

3.3. МРЕЖА ЈАВНИХ СЛУЖБИ

Развој система јавних служби се односи на побољшање квалитета живота грађана кроз подизање квалитета услуга и лакшу доступност објеката. У складу с тим, пропозиције и принципи су представљени у смислу:

– подизања нивоа квалитета у свим насељима, адаптацијом и реконструкцијом постојећих објеката или изградњом нових;
– обезбеђивања ефикасније доступности корисника организовањем нових, прилагођених форми услуга (формирање мобилних здравствених служби,

оснивање интернатског или приватног смештаја за основце, адекватан смештај и брига о старим лицима итд.);
- стимулисања приватног сектора (пореским олакшицама); и
- равнотежа у пружању услуга становништву градског центра и осталих насеља, нарочито кад су у питању основне школе и примарна здравствена заштита, као обавезне установе јавних служби.

Развој јавних служби у наредном периоду одвијаће се у складу са постојећом мрежом објеката, у зависности од будућих потреба и у складу са економским могућностима и новим улагањима. Поред градског центра, приоритет у том смислу имају центри заједница насеља: Лешница, Бања Ковиљача, Јадранска Лешница, Драгинац и Зајача.

У том смислу дају се одређене препоруке у погледу опремљености насеља (финансијским установама, организацијама, јавним службама, комуналним инфраструктурним предузећем и др), што представља приоритетну фазу у развоју насеља, како би се створили услови за постепену обнову становништва, најпре у центрима.

На нивоу града, планска решења су:
- реконструкција већине здравствених објеката у сеоским насељима, као и изградња здравствених пунктова у насељима без основне здравствене заштите (приоритетно у периферним насељима источног дела града);
- даља реконструкција сеоских основних школа;
- изградња нових капацитета дечјих вртића у сеоским насељима;
- подизање нивоа комуналне опремљености у јавним службама у центрима заједнице насеља;
- доградња или реконструкција већ постојећих спортских сала у оквиру школских комплекса; и
- санација и модернизација постојећих објеката културе, као и унапређење туристичких и културних манифестација.

Планска решења за **градски центар** су:
- даља реконструкција постојећих или изградња нових основних школа;
- организовање интернатског смештаја за средњошколце и старије разреде основне школе, уз евентуалну сарадњу са приватним сектором;
- подршка увођењу приватних средњих школа специфичних профила и знања;
- развијање услуге „Помоћ и нега у кући“ за особе са ниским пензијама, за особе са инвалидитетом и корисницима материјалног обезбеђења; и
- изградња Геронтолошког центра са капацитетом који би задовољавао потребе укупне територије града.

Сви **центри заједница насеља** до краја планског периода треба да обнове постојеће објекте или изграде недостајуће са минималним следећим садржајима:
- матична основна школа са фискултурном салом и компјутерском опремом;
- здравствена станица са апотеком;
- предшколска установа;
- установа за бригу о старим лицима;
- дом културе са библиотеком и мањом салом; и
- терен за мале спортове.

Опремљеност услужним делатностима у центрима на свим нивоима ће бити у складу са бројем корисника у њиховим гравитационим зонама, уз стварање повољних услова за коришћење услуга за становништво удаљенијих насеља.

3.3.1. ДЕЧЈЕ ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ

- **Предшколско васпитање**

– оцена постојећег стања је незадовољавајућа у сеоским насељима;
– већа доступност и могућност за равноправније коришћење услуга предшколског васпитања и образовања обезбеђује се за обухват од најмање 50% деце узраста до 6 година, уз увођење специјализованих програма и мобилних екипа дечјих вртића (из градског центра);
– организовање обавезног припремног предшколског програма за децу узраста 5,5-6,5 година обезбеђује се проширењем мреже постојећих предшколских група новим групама при матичним осморазредним школама и појединим четворогодишњим школама у насељима у којима се искаже потреба за њиховим формирањем, ради постизања обухвата од 100% контингента деце тог узраста.

Повећање капацитета објеката дечије заштите остварице се ширењем постојеће мреже јавних објеката и у приватним објектима, уз одговарајућу здравствену, хигијенску и педагошку супервизију. Приоритет у организацији објеката предшколског васпитања имају насеља: Јадранска Лешница, Липнички Шор, Јелав, Јошева и Ново Село, а у другој фази насеља: Зајача, Воћњак, Брњац, Цикоте, Коренита, Липница, Ступница и Козјак.

- **Основно образовање**

Постојећа мрежа основних матичних и подручних школа задовољава потребе у планском периоду. Постојеће осмогодишње школе задржавају своје капацитете. Потреба за проширењем мреже основних школа се може очекивати у складу са демографиским кретањима. Рационализација мреже и програми реконструкције и обнове објеката четворогодишњих школа заснивање се на демографским променама и обухвату 100% контигента деце за обавезно похађање школе, доступности, квалитету и опремљености објеката.

Планирана је реконструкција свих основних школа у првом реду због инфраструктурне опремљености и енергетске ефикасности, у складу са приоритетима. Приоритете треба одредити кроз израду студије, а на основу овог плана, која ће анализирати постојеће стање објеката, планирани број школске деце и постојећу опремљеност школских комплекса.

Неопходно је боље организовати превоз ученика из села у којима нема осмогодишњих школа. Превоз мора бити организован као школски, не може се користити јавни превоз за децу узраста испод 15 година. Главни саобраћајни приступи школама морају имати тротоаре, минимум са једне стране коловоза и морају да буду означени саобраћајном сигнализацијом.

У свим школама потребно је повећати ниво комуналне опремљености. Такође, све слободне површине уредити за наставу у природи. Спортска игралишта и сале опремити неопходном опремом. Решавање недостатка затворених физичких сала је једно од приоритетних планских решења. До изградње фискултурних сала, постојећа игралишта се могу делом затворити постављањем демонтажих затворених конструкција (балон хала).

- **Средње образовање**

Постојеће школе средњег образовања налазе се у градском насељу Лозница. Не захтева се проширење капацитета за тренутне и будуће потребе подручја Просторног плана. Повећање избора и постојећих капацитета средњошколског образовања подразумева постепену трансформацију школског система и повећање гравитационог подручја школа. С тим у вези планска препорука је организовање средње школе у Бањи Ковиљачи са смеровима везаним за здравствено-бањски туризам.

Одређене планске смернице у овој области су:
- опремљеност школа потребним садржајима (специјалне наставне просторије, библиотеке, трпезарије и ресторани, спортски терени и остале пратеће услуге);
- побољшан квалитет наставе и понуда адекватног и модерног знања и вештина;
- потреба за набавком рачунара новије генерације са јачим перформансама како не би застарели у блиском року и тако били исплативији;
- уређење школских дворишта и реновирање спортских терена;
- организовање ђачког интерната при школама;
- увођење приватних средњих школа специфичних профила и знања.

Развој средњошколских установа у јавном и приватном сектору, и њима комплементарних спортско-рекреативних и услужних садржаја усмераваће се и стимулисати на подручју Лознице.

3.3.2. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Постојеће стање мреже установа здравствене заштите се оцењује као релативно повољно. Доступност и опремљеност примарне здравствене заштите је слабија у источним насељима, док се установе секундарне здравствене заштите налазе само у Лозници и делом у Бањи Ковиљачи.

Планско опредељење је виши квалитет примарне здравствене заштите и обезбеђење уједначеног приступа за све становнике, како би се смањиле неједнакости између корисника из урбаног и сеоских насеља. Обезбеђивање веће доступности услуга примарне здравствене заштите становништву на руралном подручју подразумева прилагођавање рада здравствених служби потребама локалне средине.

Предвиђено је организовање комбинованих мобилних здравствених и апотекарских служби које ће, периодично и по позиву, пружати услуге примарне и специјалистичке здравствене заштите становништву руралног подручја. Приоритет има развој специјализованих мобилних медицинских екипа за заштиту мајке и детета, школске популације и старих лица.

Значајно ће се вршити активно укључивање приватног сектора, посебно у развијенијим сеоским насељима у којима није организовано пружање услуга јавног сектора.

Предвиђена је реконструкција појединих и опремање савременом медицинском опремом свих станица и амбуланти. Виши квалитет услуга здравствених станица обезбедиће сталне, а здравствених амбуланти повремене услуге лекара опште праксе и стоматологије и пружање лабораторијских и апотекарских услуга. Врсте услуга и интензитет опслуживања корисника прилагођаваће се и проширивати према потребама и здравственом стању становника.

Оскудна опрема, мањак простора и вишак нездравственог кадра, утичу на неефикасност здравтвених установа.

Потребе које треба задовољити ради успешнијег функционисања здравственог система су:
- интензивирати рад саветовалишта за младе, труднице и рад развојног саветовалишта;
- проширити службу кућног лечења и неге и на сеоска подручја;
- обезбедити свакодневни рад лекара у сеоским амбулантама;
- обезбедити адекватне просторије, опрему и возила за хитну помоћ, кућно лечење;
- појачати возни парк;
- увести информациони систем за све објекте.

3.3.3. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Постојеће стање у области здравствене заштите је незадовољавајуће и у градском и у сеоским насељима.

Планско опредељење је обезбеђивање доступности услуга социјалне заштите становницима руралног подручја, у првом реду најосетљивијим циљним групама - деци без родитељског старања и старим лицима. У складу с тим опредељењем, Центар за социјални рад у Лозници ће организовати пружање услуга социјалне заштите у свим насељима града.

Потребе за различитим облицима заштите старих лица, нарочито у сеоским насељима, повећаваће се с повећањем удела старачких (самачких и двочланих) домаћинстава, која ће све теже решавати свакодневне текуће проблеме (снабдевање, здравствена заштита и друге врсте услуга). У том смислу неопходно је повезивање институција примарне здравствене заштите (дом здравља) са институцијама социјалне заштите (центар за социјални рад) и развој мултидисциплинарног тимског рада, ради задовољавања потреба за различитим облицима заштите старих.

Локална самоуправа, у сарадњи са приватним сектором, понудиће модалитете смештаја, заштите и бриге пензионерима и старим лицима, које ће бити економски исплативе и одрживе. Развијаће различите модалитете смештаја, заштите и бриге о пензионерима и старим лицима, као што су:

- заједнице становања старих људи и модификовани типови домова за старе;
- организовано пресељење старих домаћинстава (уз сагласност истих) из мало приступачних планинских заселака у центре заједнице насеља или насеља са појединим функцијама, у објекте за живот старачких домаћинстава са малом окућницом, чиме би се они приближили одговарајућим услугама јавних служби и остварили квалитетнији живот;
- форме доживотног издржавања уз контролу и супервизију надлежних служби и специјализованих организација и
- мобилне екипе које би радиле на непрофитној основи у тзв. отвореном смештају.

Повећањем стопе запослености смањиће се социјални притисак који представља ограничавајући елемент развоја.

У оквиру Центара месних заједница организовати заједнице становања за старе које би пружале услуге помоћи старима у кући, смештај старих у хранитељске породице. Поред старих као најугроженије категорије представљају и млади којима је потребно организовати психосоцијалне радионице, саветовалишта за децу и младе, за проблематичне категорије, за брак и породицу. Ставља се акценат на превенцију насиља у породици кроз едукативне и креативне радионице.

3.3.4. УПРАВА И АДМИНИСТРАЦИЈА

Планско опредељење је интензивнији развој административно-управних послова и јавни сервис за грађане, проширењем врсте услуга и повећањем квалитета кадровске и техничке опремљености и доступности постојеће мреже месних канцеларија.

Остваривање тог опредељења обезбедиће се пружањем:

- стручне помоћи грађанима при обраћању градској управи, обављању послова са појединим органима управе, издавања уверења, аката и других потребних докумената (нпр. прибављање потребних услова и дозвола за изградњу објеката);
- организовањем повременог рада служби градске управе, грађевинске, комуналне, санитарне и других инспекција и др.

3.3.5. КУЛТУРА

У развоју културних делатности приоритетним се сматра употпуњавање мреже библиотека, уређење објеката сеоских домова културе, сала за приредбе и одговарајућих простора у школама за ову намену, као и боља организација културних и јавних манифестација.

Будући да библиотеке припадају основним културним садржајима, потребно је развијати огранке библиотеке у сеоским насељима, или заједничке библиотеке за два-три мања насеља. Потребно је предвидети простор за библиотеке у свим школским објектима, остављајући могућност да, према просторним могућностима, представљају део библиотекарске мреже за све групе корисника.

Потребно је очување, унапређење и промоција свих постојећих културних вредности и заштићених објеката градитељске и друге вредности.

У сеоским насељима неопходна је реконструкција и налажење начина за адекватно одржавање домова културе, имајући у виду њихов значај за подстицање друштвеног живота на руралном подручју. Неопходан је развој нових програма и повећање њихове доступности корисницима, организовањем различитих секција, клубова и радионица (фолклорне секције, клубови младих, аматерска позоришта и сл).

Објекте културе и културне делатности функционално и садржајно повезати са туристичким и спортско – рекреативним активностима.

Локална самоуправа ће обезбедити подршку јавног и приватног сектора програмима локалних културних друштава и група и њиховом укључивању у еко и етно туристичку понуду подручја.

3.3.6. СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Проблеми у области спорта и рекреације на нивоу целе територије града су бројни. Решавање неких од проблема се претежно односе на Лозницу и Бању Ковиљачу.

Планско решење подразумева повећање површина за спорт и рекреацију кроз повезивање са другим областима као што су образовање, туризам, услужне делатности и презентација културно – историјских вредности.

У мрежи спортско-рекреативних објеката повећаће се квалитет опремљености постојећих објеката (свлачионице с мокрим чвором, трибине, зеленило и др.) и спортских терена и проширити обухват мреже на сва насеља на руралном подручју града, за задовољење потреба локалног становништва и ради укључивања појединих насеља у туристичку понуду. Обезбедиће се подршка јавног и приватног сектора развоју и организовању нових спортско-рекреативних садржаја у оквиру туристичке понуде.

У сеоским насељима планира се употпуњавање постојећих садржаја, који се могу комбиновати са игралиштима за основне школе. На нивоу насеља планира се најмање 1,5 m^2 по становнику за отворене спортске терене и фискултурна сала за сваку 8-разредну основну школу. У оквиру школских комплекса резервисаће се простор за фазну изградњу спортских садржаја, укључујући и најмање заступљене садржаје (као што су мали пливачки базени, тенис игралишта и сл.), или растерећење садржаја које дели више различитих група корисника (на пример, коришћење исте површине од стране вртића и основне школе или за туристе ван школског времена).

Нови програми рекреације представљају активни допринос обогаћивању туристичке понуде. То би конкретно били:

- програм организованих рекреативних шетњи, који би повезивао места која су географски интересантна и културно и историјски значајна;
- едукативни програми о спорту;
- програми за одмор и припрему спортиста и спортских екипа;

- програм школе у природи, са могућношћу упознавања богатства флоре и фауне;
- подручја у којима доминира зеленило и природни мотиви (подручја уз Дрину и на падинама планина), плански намењена за одвијање активности у слободном простору, уз минимум прилагођавања терена (за купалишта, пешачке, бициклистичке и трим стазе) и без изградње већих објеката.

3.3.7. ВЕРСКИ ОБЈЕКТИ

Мрежа верских објеката прилагођава се захтевима становништва.

На територији града Лознице верски објекти српске православне цркве налазе се у следећим насељима: Бања Ковиљача, Воћњак, Драгинац, Јадранска Лешница, Козјак, Лешница, Липница, Ново село, Рибарице, Текериш, Трбосиље, Липнички Шор, манастир Троноша (Коренита), манастир Чокешина, манастир Свете Великомученице Марине (Лозница).

4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

- **Дугорочна развојно-производна оријентација**

Суштина развојне оријентације односи се на процесе трансформације власничких односа и посебно система доношења одлука. У том погледу, посебно је значајно у тој трансформацији јачање приватног сектора као носиоца иницијативе и предузетништва.

Стварање погодних услова привређивања оријентисаних на јачање тржишта утицаће на ефикасније и рационалније активирање и коришћење развојних природних, људских и створених ресурса са којима планско подручје располаже.

Разлике међу деловима подручја са своје стране утицаће на конкретније утврђивање њихових развојно-производних оријентација. Наиме, поред развојних сличности међу њима постоје и разлике у погледу расположивости, али и могућности коришћења развојних, посебно људских потенцијала.

С обзиром на природне и привредне ресурсе, потенцијале, конкурентске предности и традицију, локална предузећа, се морају ослонити на даљи развој и искоришћење доступних природних добара, уз решавање власништва и заинтересованости потенцијалних инвеститора за позитивно пословање фирми. Ово би свакако значило свођење броја запослених на реалан ниво, како би ова предузећа ушла у позитивну зону пословања, али и налажења нових власника, који ће бити заинтересовани за производњу са профитом и обнављање старих и налажење нових тржишта за пласман својих производа ових фирми, уз могуће дељење ових компанија и приватизацију само потенцијалних погона, уколико се покаже да би ово могло бити решење. Кључна је даља успешна сарадња градских фирми у домену заједничког наступа на тржишту и продаје финалних производа, као и проактивно праћење светских трендова дизајна и пласмана, уз појачани акценат на истраживање и освајање нових тржишта.

Изузетно је битан детаљ развој сектора малих и средњих предузећа, у циљу стварања динамичније привредне климе и решавања проблема запошљавања локалног становништва. У измењеним условима пословања, након великих проблема, неповољног привредног окружења и започетог процеса реформи у Републици и региону, развој пословног предузетништва мора добити нове димензије као главни покретач привредног развоја и генератор нових радних места. Мала и средња предузећа ће се развијати и кроз сарадњу са страним и домаћим инвеститорима – са великим предузећима у граду, ближем окружењу и Републици. Заједно са развојем сектора малих и средњих предузећа, посебну пажњу требало би поклонити и развоју микро-бизниса и тзв. породичних фирми (укључујући занатске, трговинске и друге

радње, задруге, туризам и сл.), као основним карикама у привредном ланцу и делу сектора развоја предузећа и предузетничких радњи посебно у центрима заједница насеља и селима уз државне путне правце.

- **Грађевинско земљиште и земљишна политика**

Развој и уређење грађевинског земљишта је део политике развоја градова и насеља, а које треба да представља део укупне развојне политике земље, региона, градова и општина. Како развој у целини представља политику мобилизације приватних и јавних ресурса у циљу општег привредног развоја, тако и развој грађевинског земљишта као репродуктивна активност треба да представља основну компоненту развоја локалних самоуправа.

Град Лозница и појединачна насеља треба да предузму активности које представљају логистику њихове реализације:

- убрзати процедуру издавања одобрења за изградњу и сагласности,
- дефинисати површине јавних и осталих намена;
- евидентирати све облике бесправне изградње;
- евидентирати муниципалну (градску) имовину;
- регистровати појавне облике увећане вредности грађевинског земљишта и његово приватно присвајање као незарађене дохотке;
- трагати за механизмима успостављања партнерства јавног и приватног сектора;
- спречавати претварање пољопривредног у грађевинско земљиште, посебно у заштитним појасевима инфраструктурних коридора и на комасираном пољопривредном земљишту;
- заштитити вредне пределе и културна добра;
- заштитити животну средину.

- **Компаративне предности, трендови и правци развоја**

Анализом предности, недостатака, шанси и претњи и ономе што стварност показује, постоји неколико значајних компаративних предности, које одређују и будуће правце развоја територије града:

- природни ресурси – резерве јадарита;
- резерве кречњака и других минералних сировина на отвореним и истраженим експлоатационим пољима, каменоломи;
- пољопривредно земљиште високе класе бонитета;
- повољан географски положај са магистралним и регионалним саобраћајницама које пролазе кроз територију града и друге капиталне инфраструктурне системе;
- напуштени производни, складишни и други капацитети предузећа у стечају, који се реконструкцијом могу релативно лако оспособити за нове пословне програме, погоне МСП и сл.;
- активирања постојећих производних погона и инфраструктурно опремање нових индустријских и радних зоне, посебно у погледу смештаја МСП, промовисања нових привредних садржаја;
- природне, саобраћајне и просторне погодности за развој ексклузивних рекреативно-спортских и туристичких садржаја.

- **Текуће и будуће инвестиције**

Постојећи модел организације производно-пословних садржаја представља полицентричну мрежу са магистралним правцима као окосницама развоја, дуж којих су оформљени или планирани већи центри:

- примарни градски центар - Лозница;
- Лешница - по моделу града Лознице, али мањих просторно-физичких капацитета;
- Јадранска Лешница - захваљујући релативно доброј саобраћајној повезаности са околним насељима и магистралним правцем Лозница-Шабац, постепено прераста у привредни центар средишњег дела града;
- специјализовани - Бања Ковиљача са садржајима комплементарним лечилишно-туристичкој намени;

- Тршић – Троноша као туристичко-образовни центар ширег значаја;
- подручја планине Цер и Гучево и бања Бадања као туристичко рекреативни центри у развоју, и
- подручје експлоатације јадарита као специфичан индустријско рударски центар.

С обзиром на испресецаност подручја јаким саобраћајним правцима, сировинске потенцијале одређених подручја града и већ развијене туристичке пунктове, могућ је мултиумрежен развој кроз слојевито умрежавање подручја по следећим нивоима:

- магистрални правци (Шабац-Лозница-Зајача, Лозница-Ваљево, кроз Доњу Бадању ка Шапцу);
- истраживање и експлоатација лежишта сировина (два главна појаса: обронци Цера и Иверка и долине река Дрине и Јадра); и
- постојећи туристички центри који могу да прерасту у носиоце привредно-економског развоја непосредног окружења.

Заједнички именитељ је, пре свега, јачање већ формираних (развијенијих) центара, одакле потичу услови за улагање у развој мање развијених (неразвијених) подручја. Тиме се омогућава њихово адекватно функционално повезивање и развој конкурентних предности.

Основна планска решења представљена су кроз развој:

1. **Слободне зоне** специјализованог комерцијално-трговинског центра регионалног значаја на локацији граничног прелаза ка Босни и Херцеговини;
2. **Подручја** експлоатације јадарита кроз реализацију решења ППППН „Јадар“.
3. **Јадранске Лешнице** као специјализованог пословно-производног центра у области пољопривреде и производње грађевинског материјала, уз обезбеђење услова за развој услуга трговине и пословања ослоњених на примарне производне активности у околним насељима, као и природне потенцијале;
4. **Јелава** као специјализованог пословно-производног центра у области риболова и производње грађевинског материјала уз обезбеђење услова за развој услуга трговине и пословања ослоњених на примарне производне активности у приобаљу реке Дрине, као и природне потенцијале;
5. **Лешнице** и насеља уз магистрални првац ка Шапцу: Ново Село, Чокешина, Козјак, Липнички Шор, у циљу стварања понуде активности усмерених на задовољавање свакодневних и периодичних потреба становништва;
6. **Насеља уз магистрални правац ка Ваљеву**: Драгинац, Брезјак, Горње и Доње Недељице, Грнчара и Коренита;
7. Простора **долином реке Јадар** са активирањем насеља специфичне пословно - производне понуде и услужних капацитета у области пољопривреде и сточарства. Услов за развој овог потеза је унапређење путне и инфраструктурне мреже;
8. Простора **у подножју Иверка** са активирањем насеља специфичне пословно - производне понуде и услужних капацитета у области сточарства, шумарства и експлоатације калаја и антимона. Неопходно је унапређење путне и инфраструктурне мреже и даље истраживање рудних потенцијала;
9. Простора **долином реке Штире** са центром у Зајачи и **југоисточног дела територије града** активирањем насеља специфичне пословно - производне понуде и услужних капацитета у области сточарства, шумарства и експлоатације калаја, антимона, олова и цинка. Неопходно је унапређење путне и инфраструктурне мреже и даље активности на истраживању рудних потенцијала.
10. Активирањем шумарства као гране привреде, створиће се предуслови за продукцију дрвета, дивљачи, шумских производа и др., у складу са производним могућностима станишта; и
11. Агрокомлекса у општем смислу, са што већом финализацијом пољопроизвода за које је локална средина посебно атрактивна.

Инвестиције у примарне развојне пројекте су следећи:

- Завршетак започетих инвестиционих радова на објектима јавне и комуналне инфраструктуре (основне школе, спортска хала и сале, обданишта, главни колектор отпадних вода и веза са њим, локалних и некатегорисаних путева, водоводне и канализационе мреже са третманом отпадних вода за сва насеља).
- Изградња транзитне саобраћајнице око Лознице и измештање саобраћаја из центра града.
- Изградња железничке пруге Ваљево – Лозница.
- Модернизација постојећих индустријских зона и појединачних локација на којима се очекује наставак привредних активности и активирање потенцијалних зона на правцима државних путева 26 и 27, посебно након изградње обилазних и нових деоница ових путева.
- Увођење чистије производње и повећање енергетске и сировинске ефикасности.
- Израда пројеката топлификације и гасификације.
- Реализација аграрне стратегије.
- Пројекат санације дивљих депонија.
- Пројекат инжењерско-геолошке рејонизације терена око површинских копова и на подручјима геолошких нестабилности.
- Израда стратегија и пројеката за коришћење приобалог подручја реке Дрине.

5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ТУРИЗМА

Основ будућег развоја туризма односи се на:

1. **Развој Бање Ковиљаче** као туристичког центра за одмор, релаксацију и здравствену негу који треба да понуди виши квалитет урбаних функција регионалног значаја. Развој Бање Ковиљаче, осим као бањског лечилишта, ће се преусмерити и ка развоју специјализоване понуде у домену рекреације, риболова, забаве и одмора у природним и створеним амбијентима, а посебно пословно - услужних делатности.
2. **Развој Тршића** као специјализованог едукативно - културног центра у оквиру културно-историјског парка који обухвата локалитете са подручја Корените све до Драгинца, а са специјализованим центром у Тршићу. Простор је богат споменицима, остацима старих градова и утврђења (Косанин и Тројанов град, Видојевица, Градац и Ковиљкин град, некропола на Брезјаку, спомен костурница на Гучеву и Церу, споменик стрељаним родољубима у Драгинцу, манастир Троноша). Активности услуга у смислу смештајних капацитета, трговине и пословања везаних за ове програме биће лоцирани и у околним насељима: Воћњак, Коренита, Драгинац, Бања Ковиљача.
3. **Развој Доње Бадање (и Текериша)** као специјализованог центра за породични одмор и бањску рехабилитацију, уз понуду програма у функцији задовољења потреба локалног становништва и становника викенд насеља. У том смислу, стимулисати развој услуга снабдевања, трговине, забаве и културе.
4. Организовање **спортско-рекреативног туризма у шумским комплексима** - уређењем и одржавањем простора уз дозвољену изградњу спортских садржаја и пешачких стаза чиме се утиче на развој не само излетничког већ и спортско-рекреативног туризма (на реци Дрини лов и риболов).
5. **Организовање руралног туризма** - уређење и организовање сеоских домаћинстава, туристичких пунктова у селима и културно-историјских објеката руралног типа:
   - увођење савремених стандарда квалитета услуга у туристичку привреду и обука сеоских домаћинстава за бављење туризмом (курсеви, искуства страних земаља, професионално обављање улоге угоститеља и др.); и
   - формирање туристичких пунктова у селима која ће се бавити овим видом туризма и укључивање у регионалну туристичку понуду.

6. **Организацију туристичких манифестација** која подразумева одржавање: дринских регата, фолклорних фестивала, такмичења у лову и риболову, спортских такмичења на реци и др.
7. **Културно-манифестациони туризам** и организацију различитих локалних и регионалних приредби, културних, спортских, уметничких и забавних манифестација и фестивала на отвореном простору. Поред природних геолошких облика и изузетака као посебних природних вредности, за развој туризма подједнако су значајни и антропогени мотиви представљени објектима сакралне архитектуре, старим грађевинама, споменицима културе и др.. Посебан значај представља близина непокретног културног добра највишег државног нивоа у Тршићу што је од изузетног значаја у циљу привлачења нових гостију. Мање значајна културна добра су и трагови примерака старе традиционалне архитектуре, сеоских гробља итд.. Планирано је опремање и уређење излетишта и уређених пешачких стаза које ће олакшати доступност и евентуално повезивање важнијих локалитета.
8. **Транзитни и пословни туризам** су врсте туризма које нису раније биле акцентоване а имају потенцијала за развој. Ови видови туризма се првенствено везују за градско насеље Лозницу и насеља кроз која пролазе државни путни правци.
9. **Унапређење маркетинга** туризма града кроз одговарајуће промотивне и информационе пројекте, рекламне кампање, интернет презентације као и формирањем туристичких инфо пунктова и јасним обележавањем маркантних објеката и целина.

Планска решења подразумевају формирање:

А) Туристичке зоне првог ранга
- Бања Ковиљача - примарни туристички центар са диверзификованом туристичком понудом;
- Тршић - секундарни туристички центар комплементарно са Лозницом; и
- излетишта у окружењу.

Б) Туристичке зоне другог ранга
- Бања Бадања - секундарни туристички центар;
- Драгинац и Текериш - излетишта;
- Гучево - секундарни туристички центар, излетиште;
- Цер - секундарни туристички центар;
- излетишта у окружењу; и
- развој еколошког и сеоског туризма.

В) Туристичких „потеза“ – (линијске туристичке зоне) дуж правца Шабац-Лозница-Бања Ковиљача
- у циљу подршке транзитном туризму; и
- мањи комплекси дуж приобаља реке Дрине.

Поменута планска решења пратиће следеће активности:
- проширење постојећих смештајних капацитета;
- развој пратећих садржаја туризма;
- уређење и опремање простора намењених спорту и рекреацији (еко кампови, рекреативне стазе, пунктови за лов и риболов, простори за школе, радионице);
- обезбеђење културних, едукативних и забавних туристичко-рекреативних програма и садржаја;
- уређење плажа;
- адекватна туристичка опремљеност за здравствено/лечилишни туризам; и
- развој екскурзионе туристичке понуде.

За туристичку зону Бања Ковиљача урађен је План генералне регулације који се примењује. За остале зоне и врсте туризма овим планом се дефинишу опште смернице и правила грађења.

Ради побољшања постојећег стања туризма и код опремања и изградње нових садржаја потребно акцентирати следеће активности:

- увести олакшице (у смислу ослобађања од такси, ефикаснијег добијања потребних докумената, подршка и лобирање у добијању подстицајних средстава из републичких фондова и сл.) за градњу или реконструкцију смештајних објеката и других туристичких садржаја и садржаја комплементарних туризму;
- путеве на територији града, фазно, према приоритетима и значају, реконструисати и опремити туристичком инфраструктуром (обележавање, одморишта, паркинзи, инфо пунктови, смештајно-угоститељски објекти и сл.);
- додатно обележити туристичким и саобраћајним путоказима пут према локалним туристичким дестинацијама;
- омогућити афирмацију верског туризма са специфичном понудом смештајних капацитета и промоцијом традиционалних вредности;
- радити на одржавању доброг стања ловишта, броја дивљачи и објеката од значаја за ловце;
- омогућити ископавање и реконструкцију великог броја делимично испитаних археолошких налазишта;
- омогућити реконструкцију и ревитализацију старих амбијенталних целина и појединачних локација (воденице (поједине су идентификоване и графички приказане), аутентични објекти и домаћинства, амбаре, чесме, камене мостове, записе и сл) и уклучити их у туристичко угоститељску понуду, и
- омогућити изградњу мањих смештајних објеката у шумским и планинско брдским пределима – Гучево и Цер типа планинарски и ловачки домови, мањи хотели и сл.

Неопходна је квалитетна изградња и опремање смештајних капацитета (хотела, одмаралишта, домаћинства и викендица), ради категоризације према следећим смерницама за:

- домаћинства у централним насељима - реализација мањих хотела, породичних пансиона и луксузних вила уклопљених у пејзаж и зеленило, и/или подизање квалитета постојећих изграђених структура;
- викендице - ограничавање изградње ван грађевинских подручја, усмеравање градње у насеља у руралном залеђу, као и стављање одређеног броја викендица у функцију туризма;
- одмаралишта - комерцијално хотелијерство;
- домаћинства у руралном залеђу - ревитализација у нове туристичке структуре и изградња нових смештајних капацитета у оквиру аутентичних туристичких села заснованих на традицији локалних кућа, уз обезбеђење добре комуникације са припадајућем центру заједнице насеља.

- **Рурални туризам**

Природно-амбијенталне предиспозиције за развој овог туристичког производа су повољне. Истраживања у туризму говоре да овај производ доживљава прави бум у Европи. Овде се мора нагласити да тзв. нове, неистражене дестинације имају предност у односу на већ афирмисане. У Лозници овај вид туризма има ограничену традицију у Тршићу и делом у Бањи Бадањи. Сеоска насеља се углавном баве пољопривредом, тако да ће развој сеоског туризма допринети да газдинства имају додатни приход од издавања смештајних капацитета, али и продаје пољопривредних производа.

Потребно је припремити и спровести анкету на територији града из које ће се добити подаци о заинтересованости локалног становништва за бављење сеоским туризмом. Следећи корак је организација едукативних предавања о овом производу са посетом сеоским домаћинствима са искуством у бављењу овим видом туризма.

Задатак локалне самоуправе је да различитим бонификацијама мотивише становнике сеоских насеља у граду. Укључивањем различитих медија и система информисања, постићи ће се додатна мотивација (базирати се, на почетку, на сеоска домаћинства која се такмиче у избору за најбоље уређено газдинство).

Етно села треба организовати у типичној локалној форми појединачних објеката, поштујући традиционалну аутохтону архитектуру и специфичности локалне типологије. Село треба да буде и одговарајуће урбанистички уређено, са планским подизањем појединачних објеката и уређењем урбане средине, тргова, путева, и сл. Величине села димензионисати на максимум 50 туриста, смештених у појединачне објекте, при чему величина појединачног објекта не треба да иступа из архитектонског узорка. Код уређења етно села од суштинског значаја је надовезивање на начине живота у прошлости, односно од убедљивости имитирања тог живота. Део сеоског становништва, треба активно да буде укључено у функционисање етно села. Етно села се могу организовати на целој територији града где постоје услови за њихово формирање и заинтересовани грађани.

- **Спортско - рекреативни туризам**

У разматрање су узете, пре свега, природне карактеристике које изузетно погодују развоју овог туристичког производа. Спортски објекти који се тренутно граде и они који су у плану изградње, потенцијално су изузетно интересантни за масовну рекреацију туриста, али и за припреме спортских екипа.

Поред традиционалних спортова, требало би размишљати и о неким новим, као што су нпр. бициклизам, брдски бициклизам и др. Спортске садржаје повезати са другим туристичким понудама као што су заштићена културно-историјска и природна добра, угоститељство, бањски туризам, чиме ће боравак рекреативаца бити активан и интересантнији.

- **Пословни туризам**

Организација семинара, пословних састанака, програма образовања и тренинга је савремени тренд у свету.

Изградња одговарајућих смештајних капацитета биће приоритет у изради акционих планова. Овај вид туризма не подлеже сезоналности, што даје за право тврдњи да је потребна изградња специјализованих објеката. Они не морају бити великог капацитета јер су престале потребе организације масовног конгресног туризма, већ савремени трендови захтевају мање групе које, сходно томе, подразумевају и мање смештајне јединице. Оне морају технички бити савремено опремљене.

6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА И ПОВЕЗИВАЊЕ СА РЕГИОНАЛНИМ ИНФРАСТРУКТУРНИМ МРЕЖАМА

6.1 САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

- **Друмски саобраћај**

Подручје Плана се одликује повољним саобраћајно–географским положајем.

Основно планско опредељење јесте изградња нове и реконструкција постојеће саобраћајне инфраструктуре.

Кроз планско подручје пролазе следећи државни коридори*:*

- **државни пут I Б реда број 26,** Београд - Обреновац - Шабац - Лозница - државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Мали Зворник), 102+530 до km 135+934

- **државни пут I Б реда број 27,** државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Трбушница) - Лозница - Осечина - Ваљево - Лајковац - Ћелије - Лазаревац - Аранђеловац – Крњевац - Топола - Рача – Свилајнац, од km 0+000 до km 26+455
- **државни пут II А реда број 137,** Шабац - Волујац - Завлака - Крупањ - Грачаница од km 27+438 до km 38+816.
- **државни пут II А реда број 138,** Липнички Шор - Текериш, од km 0+000 до km 25+497.
- **државни пут II А реда број 139**, Крст - Коренита - Крупањ од km 0+000 до km 8+867.
- **државни пут II Б реда број 323,** Прњавор - Чокешина - Липове Воде - Волујац - Синошевић - Накучани - Матијевац - веза са државним путем 21, од km 4+151 до km 28+154.
- **државни пут II Б реда број 330,** Лозница - Зајача - Шарена буква - Мачков камен - веза са државним путем 137 од km 0+000 до km 24+519.
- **државни пут II Б реда број 331,** Бања Ковиљача - Гучево - Зајача од km 0+000 до km 22+337.
- **државни пут II Б реда број 332,** веза са државним путем 27 - Жеравија – Тршић, од km 0+000 до km 3+577.
- **државни пут II Б реда број 333,** Коренита - Манастир Троноша, од km 0+000 до km 4+568.

Мрежу државних путева употпуњује мрежа општинских путева. Општински путеви су трасирани тако да се у највећој мери користе делови траса постојећих путева. Просторним планом се предвиђа рехабилитација, реконструкција, доградња појединих везних деоница и изградња нових општинских путева.

Од новопланираних капацитета од капиталног, државног, значаја су:
- „Брза саобраћајница“, изградња нове деонице државног пута I Б реда број 26,
- Планира се изградња нове деонице државног пута I Б реда број 27,
- Планира се изградња транзитне саобраћајнице којом се обилази центар Лознице.

Инфраструктурни коридор државног пута I Б реда број 26 измешта државни пут I Б реда број 26 из грађевинских подручја Новог Села, Лешнице, Јелава и Липничког Шора. Кроз територију града Лознице државни пут се измешта у дужини од око 18,244 km, чиме се смањује интеракција између транзитног и локалног саобраћаја. „Брза саобраћајница“ се завршава у km 121+894 државног пута I Б реда број 26. Коридор који пролази кроз планско подручје саставни је део изградње државног пута IБ реда Шабац-Лозница и Слепчевић-гранични прелаз Бадовинци. Ова изградња допринеће успостављању квалитетне саобраћајне везе Нови Сад-Шабац-Лозница и бржем развоју обухваћеног дела региона западне Србије и јединица локалне самоуправе које се непосредно везују за овај коридор, у првом реду њиховој саобраћајној и привредној интеграцији са коридором X и мрежом ауто-путева у Србији, односно подручјем АП Војводине, Босном и Херцеговином (Републиком Српском) и укупним простором Србије.

Нова траса државног пута I Б реда број 27 се одваја од постојеће трасе у km 0+324, у чвору 2615-Лозница (улаз) чиме је избегнут улазак у град, укршта са са постојећом железничком пругом и прати трасу новопланиране железничке пруге Ваљево–Лозница, у km 16+802 државног пута I Б реда број 27 се новопланирана траса завршава. Приближна дужина ове планиране саобраћанице је око 13,75 km и скраћује транзитни пут за око 5,5 km. Новом трасом државног пута I Б реда број 27 измешта се транзитни и новонастајући теретни саобраћај изван зона у којима су могућа значајнија ометања функционисања насеља, смањује се интеракција између транзитног и локалног саобраћаја и омогућава се боље повезивање новопланираних државних путева. Изградњом нове трасе државног измештају се транзитни и теретни токови из самог градског ткива Лознице.

Транзитна саобраћајница око Лознице, је саобраћајница која је Изменама и допунама плана генералне регулације за насељено место Лозница планирана и дефинисана као градска магистрала и као потенцијална траса државног пута I Б реда. Овим Планом дефинисана је нова траса државног пута I Б реда број 27, тако да се ова траса чува и планира за изградњу градске магистрале, то јест транзитне саобраћајнице.

- **Железнички саобраћај**

Кроз Планско подручје од железничке инфраструктуре пролазе:

- **Регионална пруга бр.211 Рума-Шабац-Лозница-Државна граница (Зворник Нови).** Предметна железничка пруга је реконструисана, чиме је повећана брзина возова на 80km/h и поново је успостављен путнички саобраћај од Шапца до Зворника.
- **Железничка службена места:**
  - Станице: Лешница(km 35+000), Лозница (km 51+396) и Ковиљача (km 56+200).
  - Стајалишта : Подринско Ново Село, Јадарска Стража, Липница Фабрика и Горња Ковиљача

Према условима ,,Инфраструктуре железнице Србије‘’а.д планира се:

- Реконструкција и модернизација постојеће једноколосечне железничке пруге Рума-Шабац-Лозница-Државна граница(Зворник Нови).
- Изградња једноколосечне железничке пруге Ваљево – Лозница (Липница) у дужини око 68km која би Републику Србију и јужни део Балкана повезала са Републиком Српском и Босном и Херцеговином, а даље и са Хрватском.
- Изградња нове железничке трафостанице – електровучне подстанице (ЕВП) у Лозници за потребе модернизације пруге Рума-Шабац-Лозница-Државна граница(Зворник Нови) и пруге Ваљево – Лозница.

Изградњом пруге Ваљево-Лозница доћи ће до:

- повезивања железничке пруге Београд-Ресник-Бар са пругом Рума-Шабац–Зворник;
- повезивања општина Мачванског и Колубарског управног округа и Тузланског кантона у Федерацији Босни и Херцеговини и општине Зворник (Република Српска);
- комплетирања транзитног пута од истока ка западу и обратно (граница са Бугарском-Сталаћ-Краљево-Пожега и Зворник-Тузла-Добој-Бања Лука-Граница са Хрватском); и
- повезивања постојеће мреже пруга Републике Србије и Федерације Босне и Херцеговине,пре свега пруга Београд-Бар и Шамац-Сарајево-Плоче.

Планирана железничка пруга највећим делом иде долином реке Обнице, реке Јадар и тунелима се пробија кроз планину Влашић. Повезује се са постојећом пругом (Београд) – Ресник - Врбница - државна граница у станици Ваљево, и са пругом Рума - Шабац - Зворник Град у распутници Липница.

Изградња нове железничке пруге обухвата и изградњу:

- Станица: Драгинац (km 52++975) и Јадар (km 61+207),
- Индустријски колосек за рударски комплекс,
- Двоструко повезивања два пружна правца „триангл“ у циљу омогућавања квалитетног одвијања железничког транспорта (независно у различитим правцима) за потребе комплекса посебне намене.

,,Инфраструктура железнице Србије‘’а.д. задржава коридоре постојећих пруга, као и сво земљиште на којем има право коришћења.

- **Стационарни саобраћај**

Имајући у виду пораст степена моторизације у протеклом периоду, као и даљи тренд раста, потребно је ревидирати капацитете за стационарни саобраћај у близини постојећих јавних објеката. Потребне капацитете за организовано паркирање путничких возила и аутобуса обавезно је обезбедити, како у процесу израде урбанистичке и техничке документације, тако и у процесу њиховог спровођења, у свим насељским и туристичким, односно, развојним центрима.

Организовани паркинг простори се задржавају, уз повећање њихових капацитета.

Паркирање путничких возила и аутобуса, обавезно је решавати уз објекте на припадајућим парцелама, према захтевима који проистичу из намене објеката, а у складу са важећим стандардима и нормативима. За туристичке капацитете у приватним објектима (тип сеоског туризма) захтеве за паркирањем је обавезно решавати на припадајућој парцели, док је код формирања нових привредно-радних зона потребно организовати јавне паркинге.

- **Саобраћајни објекти и пратећи путни објекти**

Планира се модернизација саобраћајних објеката и изградња пратећих путних објеката (станице за снабдевање горивом, сервиса итд.) у функцији унапређења и побољшања саобраћајне услуге.

Дуж коридора линија јавног превоза постоји потреба за уређеним стајалиштима за пријем и отпрему путника, која ће бити издвојена у виду посебно организованих површина, ниша, са изграђеним надстрешницама ради заштите од атмосферских падавина и ветра. Посебну пажњу код лоцирања и уређивања аутобуских стајалишта посветити у пределима од значаја за развој туристичке понуде, по питању очување животне средине и ненарушавања природног пејзажа.

Постојеће станице за снабдевање горивом и сервиси за путничка возила и аутобусе се задржавају, уз неопходну модернизацију појединих објеката. Иницијативама за реализацију ових објеката у свим развојним центрима и насељима, где се за то укаже потреба и интерес, потребно је изаћи у сусрет, уз добијену сагласност управљача пута и израду неопходне урбанистичко-техничке документације.

Изградња ових врста објеката је условљена поузданом заштитом земљишта и површинских и подземних вода. Мере заштите се ближе утврђују проценом утицаја на животну средину према важећој законској регулативи.

Од изузетног значаја за безбедно и ефикасно функционисање саобраћаја је постојање квалитетног система саобраћајне сигнализације. У том смислу је потребно обновити вертикалну и хоризонталну сигнализацију на целој територији Плана и наставити активности на њеном континуираном одржавању.

- **Јавни превоз путника**

У циљу ефикаснијег функционисања јавног саобраћаја потребно је повећати број линија и унапредити све технолошко-техничке карактеристике. Развој јавног саобраћаја усмерити ка:

- давању приоритета овом виду саобраћаја у односу на индивидуални, поготово у централним зонама насеља;
- оспособљавању путне мреже за безбедно одвијање јавног приградског саобраћаја; и
- формирању аутобуских стајалишта на „отвореним“ путним правцима у облику ниша, како би се повећала безбедност путника при уласку и изласку из возила.

Аутобуски систем тренутно остаје примарни носилац јавног приградског и међуградског саобраћаја, док је у будућности потребно интензивирати напоре на активнијем укључивању локалног железничког саобраћаја.

У складу са саобраћајним захтевима и потребама, јавни превоз може бити организован и од стране „приватног" сектора, у складу са важећом законском регулативом из области јавног превоза путника у друмском саобраћају.

Стајалишта јавног путничког превоза се могу организовати на свим државним и општинским путевима, у складу са саобраћајним захтевима и потребама. Стајалишта на државним путевима морају бити одвојена разделним острвом од проточне саобраћајне траке.

- **Бициклистичке, пешачке и излетничке стазе**

Просторни размештај већине јавних функција и планирана мрежа и структура насеља допринеће да средња дужина путовања буде до 1.500 m, што се може сврстати у изохрону пешачења од 30 мин. Овај вид саобраћаја је потребно подржати из многобројних разлога (проблем паркирања, смањење емисије штетних гасова, повољан утицај на организам и сл.) и треба му омогућити несметан развој.

Правце развоја треба усмерити ка:
- побољшању и унапређењу услова за кретање пешака ослобађањем јавног простора од паркираних аутомобила и планским размештајем уличних садржаја (киосци, летње баште, уличне тезге и др.); и
- безбедности и привлачности јавних површина, уз обавезно прилагођавање за особе са посебним потребама.

Пешачке стазе трасирати у централним насељским зонама, тако да повезују јавне садржаје којима гравитира највећи број грађана. Постојеће стазе се задржавају и по потреби проширују на местима где је то могуће.

Правци развоја бициклистичког и пешачког саобраћаја подразумевају дефинисање следећих коридора:
- долином реке Дрине;
- трасама државних и општинских путева; и
- у оквиру и између центара туристичких активности, првенствено бања, манастира и културно-историјских споменика (овим планом планирана је пешачка стаза Тршић – Троноша).

У зонама са посебним режимима заштите (културно историјске целине, заштићене целине природних вредности, спортско рекреативне и излетничке зоне, приобаља река и сл.) тежити смањењу обима колског саобраћаја одредити зоне са контролисаним улазом колског саобраћаја. Једна од таквих зона је дефинисана у оквиру границе II степена заштите Локалитета Тршић, где је колски саобраћај забрањен, осим за возила власника парцела, доставна и сервисна возила у одређеном периоду дана, возила хитне помоћи и ватрогасна возила. Потрбно је у зонама улаза ограниченог колског саобраћаја планирати довољан број паркинг места за посетиоце, а саме зоне улаза опремити уређијаима за контролу улаза (рампе, хидраулични стубићи и сл.).

Дозвољено је и трасирање нових бициклистичких стаза на осталим деоницама које се препознају као интересантне, уз поштовање важећих прописа и правила. Коначно дефинисање траса уследиће после израде урбанистичко-техничке документације.

6.2. ХИДРОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

Основне поставке коришћења и заштите вода и развоја хидротехничке инфраструктуре базирају се на следећем:

1. У снабдевању насеља водом, приоритетно и максимално биће коришћена локална изворишта подземних и површинских вода, а недостајуће количине биће обезбеђиване из великих регионалних система, са ослањањем на изворишта која су законом заштићена од загађења; изворишта подземних вода и акумулационе просторе за регионалне системе димензионисати на обезбеђеност од 97%;

2. Дугорочне потребе за водоснабдевањем заснивање се на изградњи интегралних хидротехничких система, са посебним ослонцем на изворишта подземних вода у алувиону Лешнице;
3. Вода за технолошке потребе биће захватана, по правилу, из подземља или водотокова уколико их има и у близини и задовољавају квантитет и квалитет воде за те потребе и уз то обавезно рециркулисана;
4. Одбрана од поплава биће остваривана у оквиру интегралних система, путем: активне одбране у оквиру акумулационих басена, којима се ублажавају таласи великих вода и великих каналских система; пасивне одбране, кроз реализацију линијских заштитних система; планском контролом изградње у угроженим зонама (уз диференциране степене заштите, у складу са значајем подручја која се штите);
5. Заштита и унапређење квалитета вода до нивоа прописаних класа квалитета површинских вода и потпуна заштита квалитета подземних вода, а приоритетно: површинских и подземних вода намењених водоснабдевању становништва (постојећих и потенцијалних изворишта) и за наводњавање; термоминералних вода;
6. Целовито искоришћење хидропотенцијала, у оквиру комплексних система вишенаменског карактера, укључујући и искоришћење малих падова и мањих водних потенцијала; мале хидроелектране се могу несметано градити на местима где својим положајем и диспозицијом не угрожавају услове за реализацију или перформансе неких већих хидротехничких, енергетских или других система;
7. Заштита од водне и еолске ерозије ради спречавања губитка земљишта, заштита од поплава, спречавања механичког засипања будућих водних акумулација, механичког и хемијског загађивања водотока; противерозиони радови приоритетно ће се изводити ради спречавања водне ерозије (техничким и биолошким мерама), на сливовима на којима су изграђене акумулације и у зонама резервисаним за потенцијална изворишта водоснабдевања, на сливовима подложним великим штетама од поплава и у зонама посебних природних и туристичких вредности; и др..
8. Заштита изворишта ће се извршити посебним елаборатом уз поштовање Закона о заштити изворишта (Сл.гласник 33/75 и 22/77) и Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (Сл. Гласник РС 92/08). У оквиру просторног плана обезбедиће се простор за непосредну зону заштите и то:
   - око извора, простор непосредне заштите елипсастог облика на растојању на бочним странама најмање 10m,
   - на захвату река и акумулираног простора, простор у појасу од 50m, као и дужине 100-200m узводно, односно 50-100m низводно од места захвата.
9. Заштита саме реке не може се успешно извршити ако се на одређеним просторима и локалитетима не заштити читаво сливно подручје. У екосистему сливног подручја јављају се промене од кота воде која се топи на брдско-планинским подручјима, до начина коришћења земљишта уз обалу у насељу.
10. У планирању капацитета производње и планирању коришћења и уређења простора доследно ће се примењивати принцип складног и правовременог коришћења, заштите и обнављања. Због тога се инсистира на регулацији водних токова и истраживању и очувању подземних вода.

6.2.1. ВОДОСНАБДЕВАЊЕ

- **Постојеће стање**

Становништво Лознице се снабдева водом за пиће са изворишта „Зеленица“ које се налази у Бањи Ковиљачи, односно узводно од Бање у простору између железничке пруге Лозница-Зворник и реке Дрине. Недалеко од овог првобитног изворишта, узводно Дрином, такође у алувијалној равни отворено је ново изворише на локацији „Горње

поље“, како би се повећао капацитет изворишта и тако задовољиле потребе становништва. Укупни капацитет оба изворишта износи 400 l/s.

На основу захтева Градске управе града Лознице министарство здравља је дана 21.01.2014. године донело решење број 530-01-447/2014-10 о одређивању граница зона санитарне заштите изворишта „Зеленица“ и „Горње поље“ на основу Елабората о зонама санитарне заштите изворишта „Зеленица“ и „Горње поље“ ЈП „Водовод и канализација“ у Лозници, који је новембра 2013. године урађен на Рударско-геолошки факултету у Београду. Након радова на проширењу изворишта „Зеленица“ током 2014. године израдом новог водозахватног објекта, бунара Б-9, увећане су експлоатационе могућности тог изворишта и дошло је до промене струјне слике на њему, што за последицу има потребу за изменама граница зона санитарне заштите. На изворишту „Горње поље“ није било измена у односу на претходно стање. Из тог разлога Градске управе града Лознице поднела је захтев за издавање решења о одређивању граница зона санитарне заштите изворишта „Зеленица“ према измењеном стању на терену. Уз захтев је приложен и измењен и допуњен Елаборат о санитарне заштите изворишта „Зеленица“ и „Горње поље“ ЈП „Водовод и канализација“ у Лозници, који је маја 2014. године урађен на Рударско-геолошки факултету у Београду. Ново решење издато је 24.11.2014. године од стране министарства здравља, под бројем 530-01-246/2014-10, у коме су одређене нове зоне санитарне заштите изворишта „Зеленица“ у Лозници.

Осим поменутих, на подручју града Лознице постоје и друга изворишта у систему снабдевања водом за пиће, као што су каптаже „Цариградски поток“ са процењеном резервом од 1,13 l/s, „Мала Троноша“ са 0,72 l/s и „Дубоки поток“ са 5,42 l/s, што укупно износи додатних 7,27 l/s. Елаборатом о зонама санитарне заштите изворишта „Цариградски поток“, „Мала Троноша“ и „Дубоки поток“ за потребе водоснабдевања локалних насеља на подручју града Лозница, који је израдио Рударско-геолошки факултет Универзитета у Београду 03.04.2017.године дефинисане су њихове зоне санитарне заштите.

Цевну мрежу чини магистрални челични потисни цевовод Ø600mm од изворишта до резервоара на Трешњици, азбест-цементни цевовод на правцу према Новом Селу Ø400mm, као и ПВЦ Ø300mm и АЦЦ Ø300mm према Ваљевском правцу. Овај цевовод са цевоводима на правцу Текериш и из правца Драгинца који су од ПВЦ материјала и различитих пречника, чиниће јединствен систем водоснабдевања из кога би се ширили огранци према појединим засеоцима. У склопу овог система планирана је изградња потребних објеката на мрежи, као и проширење главног резервоара на Трешњици за још једну комору, што би укупно чинило B=6600m³ резервоарског простора. У склопу овог система би се изградило и 13 прекидних комора, као и 13 хидрофорских станица.

Сеоска насеља се снабдевају водом углавном из градског водовода, уз мањи део који се снабдева захватањем вода из бунара, копаних или бушених, а у врло малом обиму и каптирањем извора. Захватање вода из индивидуалних водозахвата, бунара врши се углавном у низијском делу територија града Лозница, у долинама реке Дрине, Јадар, Лешница, Штира и Жеравија.

Крупних индустријских потрошача изузев рудника у Зајачи на планском подручју скоро и да нема. Хемијски комбинат „Вискоза“ снабдевао се из сопственог изворишта, тачније из четири бунара укупног капацитета 160-180 l/s. Из познатих разлога трансформације привредног система дошло је до девастације комбината те стога тренутно нема потреба за водом . Уколико се трансформацијом укаже потреба за водом, моћи ће да се користе постојећи бунари независно од снабдевања водом града Лознице.

Делови насеља који тренутно нису покривени водоводном мрежом су: у Бањи Ковиљачи пут ка Гучеву, изнад санаторијума (III висинска зона), Коренита (Средња Мала, Горња Мала, Радинковача и Баир - II висинска зона), Пасковац уз главни пут ка Зајачи (IV висинска зона), Трбушница (Будимлија - IV висинска зона), Цикоте (део ка Кривајици - III висинска зона), Ступница (Андрићи – IV висинска зона).

Насеља која нису у целости покривена мрежом водоснабдевања су: Доња Сипуља, Горња Сипуља, Помијача, Бања Бадања, Горња Бадања, Текериш, Трбосиље, Милина, Горња Борина, Рибарице и Кривајица.

Табела бр. 9. У следећој табели су приказани положаји резервоара и црпних станица:

Р.бр.	Објекат	Координате и надморска висина
1.	**И1 – Извориште „Горње поље“**	44° 30` 03`` ; 19° 07` 32.7` ; 124m
2.	**И2 – Извориште ’’Зеленица’’ и црпна станица**	44° 31` 07.4`` ; 19° 08`40.9`` ; 136m
3.	**Р1 – резервоар и црпна станица – Трешњица, Лозница**	44° 31` 19.3`` ; 19° 13` 33.0`` ; 197m
4.	**Р2 – резервоар и црпна станица – У.Н., Б. Ковиљача**	44° 30` 34.2`` ; 19° 09` 16.0`` ; 196m
5.	**Р3 – резервоар – Башчелуци**	44° 30` 29.1`` ; 19° 13` 46.1`` ; 272m
6.	**Р4 – резервоар – Санаторијум, Бања Ковиљача**	44° 30` 22.9`` ; 19° 09` 18.7`` ; 266m
7.	**Р5 – резервоар и црпна станица – Воћњак**	44° 29` 48.8`` ; 19° 15` 26.5`` ; 266m
8.	**Р6 – резервоар – Мала Бобија**	44° 29` 03.4`` ; 19° 15` 35.9`` ; 336m
9.	**Р7 – резервоар и црпна станица – Јаблан, Тршић**	44° 29` 59.3`` ; 19° 16` 26.9`` ; 253m
10.	**Р8 – резервоар – Бубањ**	44° 29` 47.4`` ; 19° 17` 01.8`` ; 291m
11.	**Р10 – резервоар – Гнила**	44° 30` 47.4`` ; 19° 18` 50.5`` ; 247m
12.	**Р9 – резервоар и црпна станица – Грнчара**	44° 31` 12.3`` ; 19° 17` 29.5`` ; 238m
13.	**Р11 – резервоар и црпна станица – Слатина (Перишићи)**	44° 30` 02.6`` ; 19° 21` 37.6`` ; 215m
14.	**Р12 – резервоар и – Слатина**	44° 29` 09.9`` ; 19° 21` 00.4`` ; 303m
15.	**Р13 – резервоар и црпна станица – Брадић**	44° 32` 58.7`` ; 19° 21` 21.1`` ; 172m
16.	**Р14 – резервоар и црпна станица – Брњац**	44° 33` 31.4`` ; 19° 23` 02.8`` ; 275m
17.	**ЦС1 – црпна станица – шанац, Лозница**	44° 31` 46.5`` ; 19° 13` 49.8`` ; 186m
18.	**ЦС2 – црпна станица – Жеравија**	44° 31` 47`` ; 19° 16` 02.3`` ; 142m
19.	**ЦС3 – црпна станица – Горњи Добрић**	44° 34` 53.7`` ; 19° 18` 33.0`` ; 162m
20.	**ЦС5 – црпна станица – Јадранска Лешница**	44° 35` 16.1`` ; 19° 20` 56.3`` ; 145m
21.	**ЦС6 – црпна станица – Јошева**	44° 34` 59.3`` ; 19° 22` 34.9`` ; 142m
22.	**Фекална станица**	44° 32` 12.6`` ; 19° 12` 01.4`` ; 144m
23.	**ЦС и Р плоча**	44° 31` 19.3`` ; 19° 14` 57.9`` ; 236m
24.	**ЦС Горњи Добрић (код гробља)**	44° 34` 30.5`` ; 19° 18` 45.3`` ; 209m
25.	**Резервоар Јошева**	44° 35` 46.7`` ; 19° 23` 45.8`` ; 243m

Проценат покривености становништва пијаћом водом на целокупној територији града Лознице износи 85%.

- **Концепција и план развоја**

Насеља града Лозница, перспективно имају могућност формирања организованог система водоснабдевања и веће експлоатације изворишта водоснабдевања. Индивидуални копани бунари са плитком издани су подложни загађењима, тако да поједина села и засеоци немају организовано водоснабдевање из санитарно-хигијенских система, већ користе воду за пиће непоузданог и незадовољавајућег квалитета. Приоритетна планска решења у домену водоснабдевања су:

- проглашење и дефинисање водног земљишта на територији града у алувијуму реке Дрине, као дела изворишта регионалног значаја;
- изградња нових комора резервоара на локацији „Трешњица";
- заштита свих водоизворишта и формирање санитарних заштитних зона;
- заштита линијских коридора примарних цевовода и локација резервоара и ЦС;
- реконструкција и модернизација мреже и објеката, како би губици у постојећем водоводу били мањи од 20%;
- реконструкција и модернизација постојећих система чији квалитет, дотрајалост и запуштеност не омогућавају поуздано водоснабдевање;

- стриктно поштовање режима заштите изворишта подземних и површинских вода у свим извориштима постојећег комуналног и сеоских водовода;
- очување локалних изворишта, чак и оних мањег капацитета;
- постепено повезивање свих парцијалних водоводних подсистема у јединствен интеркомунални (градски) систем, којим се остварује висока поузданост функционисања и прописан, стално контролисан квалитет воде;
- изградња нових црпних станица као и резервоара у систему;
- смањивање специфичне потрошње воде у домаћинствима, политиком реалних цена воде, мерењем утрошка воде и мерама планске рационализације потрошње и смањивања употребе воде за пиће за заливање и наводњавање вртова, башти и пољопривредних култура; и
- вода за технолошке потребе у индустрији која не захтева воду квалитета воде за пиће, не може се захватати из водовода насеља, већ се потрошачи технолошке воде упућују на властите захвате површинских и подземних вода нижег квалитета (подземне воде у индустијској зони, која се не захвата за водоводе насеља) и на мере рециркулације и планске рационализације потрошње.
- Планира се да се техничка вода потребна за процес експлоатације и прераде руде јадарит системом бунара црпи из алувиона реке Дрине и транспортује до постројења подземним цевоводом, под притиском, дужине око 13,5 km. Траса цевовода техничке воде се пружа од зоне потенцијалне експлоатације техничке воде у алувијону реке Дрине дуж постојећих саобраћајница Гробљанска, Маршала Тита, Владе Зечевића, Иве Лоле Рибара, и даље трасом која се налази између трасе планираног гасовода и планиране железничке пруге Ваљево-Лозница. На крају цевовода техничке воде могуће је у оквиру комплекса предвидети резервоарски простор за потребе експлоатације и прераде минерала јадарита „Јадар“.
- Планира се реконструкција постојеће водоводне мреже на деоници Жеравија-Грчара-Гнила и изградња нове водоводне мреже на деоници Гнила-комплекс Јадар. Тачно одређивање трасе и спровођење изградње дела цевовода на деоници Гнила-комплекс Јадар планира се кроз израду Урбанистичког пројекта.

Крајњи циљ је да сва насеља на територији града Лознице буду потпуно опремљена водоводном инфраструктуром из јединственог система водоснабдевања. Планира се изградња недостајуће примарне и секундарне водоводне мреже у појасу регулације новопројектованих саобраћајница од полиетиленских водоводних цеви минималног пречника Ø110mm, са уградњом надземних противпожарних хидраната и изградњом потребних објеката на мрежи. Убудуће, приликом реконструкције постојеће водоводне мреже, уграђиваће се цеви минималног пречника од Ø110mm.

Планска опредељења развоја система водоснабдевања заснивају се на поштовању зона санитарне заштите и рационалном коришћењу водних ресурса, као и свођењу губитака на дистрибутивној мрежи на минимум.

За потребе изградње секундарне водоводне инфраструктуре и прикључења на водоводну мрежу објеката у функцији експлоатације јадарита могућа је изградња цевовода у складу са техничком документацијом и условима ЈП „Водовод и канализација“ из Лознице.

6.2.2. ФЕКАЛНА КАНАЛИЗАЦИЈА

Организовано одвођење отпадних вода се врши у Лозници, Бањи Ковиљачи и у Драгинцу.

Град Лозница је отпочео реализацију решења одвођења отпадних вода кроз пројекат „Систем сакупљања и пречишћавања отпадних вода у граду Лозници“ (Град Лозница и припадајућа насеља) ЕУ ППФ6/EuropeAid/137044/DH/SER/RS.

Тренутно је само 55% становништва прикључено на канализациону мрежу, која је углавном развијена у урбаним деловима Лознице и Бање Ковиљаче са укупном дужином од око 94km, као и у Драгинцу. Канализациона мрежа у Лозници и Бањи Ковиљачи функционише по комбинованом принципу за санитарне и атмосферске отпадне воде, са ниским степеном инфилтрације. Проширење канализационе мреже у насељима где не постоји канализација или је слабо развијена, као што су Башчелуци, Крајишници, Руњани, Воћњак и Плоча, планирано је у оквиру пројекта за Лозницу.

Постојећи канализациони систем делимично је изграђен у граду и то пола према општем, а пола према сепарационом систему каналисања отпадних вода. Санитација сеоских насеља на подручју града је врло лоша. Отпадне воде се одводе у импровизоване, пропусне септичке јаме, а често се непосредно изливају и у оближње мање водотоке.

Проблем комуналних отпадних вода ће бити решен реконструкцијом постојеће канализационе мреже, изградњом нове, као и изградњом уређаја за пречишћавање комуналних отпадних вода.

- **Концепција и план развоја**

Насеља ће решавати проблем евакуације и пречишћавања отпадних вода преко заједничких (два и више села) или преко индивидуалних система са посебним постројењем за пречишћавање отпадних вода.

Кроз даљу планску и пројекту документацију дефинисаће се тачне локације планираних постројења за прераду отпадних вода. Приоритети развоја канализационих мрежа и објеката су изградња:

- ППОВ за град Лозницу;
- ППОВ за остала насеља;
- северног фекалног колектора (Колектор 4) од ППОВ до Шабачког пута;
- примарне и секундарне канализационе мреже у границама грађевинских подручја насеља;
- инсталација за предтретман индустријских отпадних вода.; и
- мреже за одвођење атмосферских вода.

Да би се превазишли проблеми у одвођењу отпадних вода неопходно је у наредном периоду реализовати наведене приоритете.

У Плану генералне регулације за насељено место Лозница предвиђена је локација за изградњу ППОВ.

Пројектовањем и изградњом новог централног постројења за прераду отпадних вода (ППОВ) у Лозници, на десној обали Дрине, низводно од града, на катастарској парцели број 14142/2 КО Лозница, површине 6,46 ha, град ће добити објекат који ће опслуживати Лозницу и Бању Ковиљачу. За потребе одвођења фекалних вода са подручја ПГР-а, 1983. године израђен је Идејни пројекат канализационе мреже отпадних вода града Лознице. Понуђено решење подразумева 5 зона каналисања, главни колектор и станицу за препумпавање каналског садржаја.

Предвиђено је проширење канализационе мреже у првој фази за 12 km, а у другој фази за 40 km са 9 пумпних станица, реконструкција пумпних станица Лозница и Бања Ковиљача, реконструкција и рехабилитација постојећих цевовода у Лозници, Бањи Ковиљачи и Лозничком пољу као и оштећених, проблематичних деоница канализационе мреже, те изградња нових потисних цевовода под притиском (од нове пумпне станице Лозница до ППОВ и од пумпне станице Бања Ковиљача до укрштања са претходним цевоводом) укупне дужине од 6,6 km. Реципијент ће бити водоток II категорије – река Дрина.

Лешница као веће насеље нема никакав канализацини систем, али постоји израђена техничка документација са комплетном примарном и секундарном мрежом. За прераду

је планирано мини постројење за прераду отпадне воде капацитета 6000ЕС, у коме ће се пречиставатиотпадна вода из Лешнице и Новог Села.

Планом су предвиђена и мини ППОВ за Јелав капацитета 1300ЕС са водотоком II категорије – реком Јадар као реципијентом. Јадранска Лешница ће своју отпадну воду одводити до мини ППОВ капацитета 5000ЕС, које ће бити лоцирано у атару Горњег Добрића, а Драгинац до мини ППОВ капацитета 300ЕС, које ће бити лоцирано у атару Јаребица. У Тршићу се планира фекална црпна станица којом се отпадне воде потисним цевоводом транспортују до постојеће канализационе мреже Лознице, одакле ће се одводити ка централном ППОВ.

За потребе изградње канализационе инфраструктуре и одвођења отпадних вода из објеката у функцији експлоатације јадарита могућа је изградња канализационе инфраструктуре у складу са техничком документацијом и условима ЈП „Водовод и канализација“ из Лознице.

У складу са водним условима бр. 325-05-0 I 850/2019-07 од 17.10.2019. године, издатих од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, за све активности које су планиране у обухвату Просторног плана, а које могу да утичу на водни режим, потребно је исходовати водна акта у посебном поступку.

Квалитет отпадних вода које се испуштају у канализациони систем мора да одговара Уредби о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Сл. гласник РС“ бр. 67/11, 48/12 и 1/16). Сви објекти у којима се обавља производња и постоје технолошке отпадне воде, морају имати посебно издата водна акта (услови, сагласности и дозволе) којима се дефинише квалитет отпадне воде и њено упуштање у канализацију или природни реципијент. Технолошке и термичке отпадне воде морају проћи кроз третман предпречишћавања пре упуштања у јавну канализацију. Након третмана, квалитет ових вода мора бити на нивоу квалитета санитарних отпадних вода које се упуштају у канализацију.

Секундарна инфраструктура фекалне канализације предвиђена је у свим насељима унутар путног појаса.

У насељима где не постоји изграђена канализациона мрежа планира се прикупљање отпадних вода водонепропусним септичким јамама, док се иста не изгради. Пражњење септичких јама вршиће се преко локалног јавног комуналног предузећа, које ће вршити црпљење и транспорт отпадних вода до најближег система за пречишћавање.

6.2.3. АТМОСФЕРСКА КАНАЛИЗАЦИЈА

Мрежа кишне, односно атмосферске канализације у Лозници реализована је делимично у самој Лозници и Бањи ковиљачи, али пошто не постоји уредан катастар подземних инсталација, вероватно је већи обим покривености кишном канализацијом.

Потребно је решење одвођења површинских вода са саобраћајница и осталих уређених површина типизирати у погледу димензија и положаја сливника, одводних цеви и контролних шахтова, а на местима где се врши прање возила и где има остатака уља и масти неопходна је изградња адекватно димензионисаних стратегија за уља и масти пре увођења у реципијент.

6.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

6.3.1. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА

- **Скраћени приказ постојећег стања**

Град Лозница је на правцу главних преносних водова којима се електрична енергија из производних капацитета ХЕ „Зворник“ испоручује у електроенергетски систем Републике Србије. Преносни систем је изведен са три високонапонска вода напонског нивоа 110 kV. Два вода су изведена као двосистемски, на истим челично-решеткастим и бетонским стубовима за ТС 220/110 kV „Ваљево 3“, а трећи вод је једносистемски на челично-решеткастим стубовима за ТС 220/110 kV „Шабац 3“. Преко разводног постројења 110 kV у трафостаници 110/35 kV „Лешница“, повезан је електроенергетски систем Републике Србије са електроенергетским системом Републике Српске у ТС „Бијељина“, водом 110 kV на челично-решеткастим стубовима. Пошто се ради о повезивању електроенергетских система две државе овај вод има карактер међународног вода 110 kV, јер се врши размена електричне енергије између два енергетска система.

Североисточним делом подручја града Лозница пролази далековод 220 kV из ХЕ „Бајина Башта“ до разводног постројења 220 kV „Сремска Митровица“, преко насеља Коренита, Грнчара, Горњи Добрић и Ново село.

Трасе следећих транзитних 220kV и напојних 110kV далековода, једним својим делом се укрштају са обухватом плана и то:

- 220kV, бр. 209/1, ТС Бајина Башта – ТС Сремска Митровица 2
- 110kV, бр. 1214, ТС Лешница – граница / ТС Јања
- 110kV, бр. 119/2, ТС Мали Зворник – ТС Лешница
- 110kV, бр. 119/3, ТС Лешница – ТС Шабац 3
- 110kV, бр. 106А/2, ТС Ваљево 3 – ТС Лозница
- 110kV, бр. 106А/3, ТС Лозница – ТС Мали Зворник
- 110kV, бр. 106Б/3, ТС Осечина – ТС Мали Зворник

За конзумно подручје града Лозница електричну енергију из електроенергетског система Републике Србије преузима ЈП за дистрибуцију електричне енергије „ОДС ЕПС Дистрибуција“ Београд, Огранак Електродистрибуција Лозница, на напонском нивоу 110 kV. Преко трафостаница ТС 110/35kV „Лозница 1“, ТС 110/35kV „Лозница 2“ и ТС 110/35/10kV „Лешница“, електродистрибутивне мреже и трансформаторских станица на средњем и ниском напону, врши се дистрибуција до крајњих корисника.

Са ТС 110/35 kV „Лозница 1“ напаја се седам трафостаница 35/10 kV.

Мрежа напонског нивоа 10 kV на територији града Лозница је изведена највећим делом подземном прстенастом кабловском мрежом тако да омогућава двострано напајање трафостаница 10/0,4 kV. Мрежа напонског нивоа 10 kV изван градског подручја Лозница је изведена највећим делом надземном радијалном мрежом, изграђена са Al/č ужетом на армирано-бетонским стубовима.

Нисконапонска мрежа 0,4 kV је изведена као надземна или подземна и по правилу не повезује суседне трафостанице. Надземна нисконапонска мрежа на дотрајалим дрвеним стубовима и са Al/č прводницима недовољног попречног пресека се мора сукцесивно реконструисати и градити нова на армирано-бетонским стубовима са СКС кабловским снопом одговарајућег пресека проводника, чиме ће се отклонити слабе тачке у постојећем електроенергетском систему.

Значајан допринос решавању проблема недостатака електричне енергије, посебно у ванградском подручју, представља веће ангажовање О.И.Е, констатоване у овом плану – потенцијали и укључења истих у електродистрибутивном систему на ниском и средњем напону, а за објекте веће снаге и на високом напону.

Распоред и напајање електроенергетских објеката (далеководи 220кV, 110кV, 35кV, трафостанице 110/35кV и 35/10кV) је приказан на ситуационом плану – графички прилог, у оној мери у којој се предметна мрежа налази уцртана на катастарској подлози надлежне Службе за катастар и непокретности и у складу са добијеним условима Електромреже Србије а.д. и надлежне ОДС ЕПС Дистрибуције.

У тренутку израде Просторног плана града Лозница издати су услови за планско подручје од стране Министарства рударства и енергетике Републике Србије бр. 350-01-00052/2019-01, ЈП Електропривреда Србије бр. 12.01-5222/179-19, ЈП Електропривреда Србије – ЕПС Дистрибуције бр. 8.Ј.1.1.0.Д.09.14-288151/1 као и услови Електромрежа Србије а.д. бр. 130-00-UTD-003-1198/2019-002.

- **Планирано стање**

Основни циљеви развоја енергетике на Планском подручју су обезбеђење довољног, сигурног, квалитетног и економичног снабдевања електричном енергијом као и рационална употреба електричне енергије и повећање енергетске ефикасности, увођењем нових технологија и обновљивих извора електричне енергије.

Развој електроенергетске инфраструктуре мора бити у складу са Планом развоја преносног система за период 2019 – 2028 године, као и Планом инвестиција Електромрежа Србије а.д. Такође, мора бити усклађен са Плановима развоја дистрибутивних огранака ЈП ЕПС Дистрибуције и планираних инвестиција Огранка Електродистрибуције Лозница.

Развој електроенергетске инфраструктуре мора бити сразмеран потребама за електричном енергијом и снагом и повећању поузданости и квалитета напајања потрошача електричном енергијом.

У том циљу планирање електродистрибутивне мреже треба вршити правовремено, у складу са важећом техничком препоруком оператера дистрибутивног система, и других прописа који се односе на ову врсту објеката.

За будуће потребе потрошача електричне енергије треба обезбедити недостајуће електроенергетске капацитете на свим напонским нивоима заступљеним на планском подручју.

У циљу реализације пројекта „Јадар“ планирати изградњу и опремање електроенергетских објеката неопходних за функционисање погона за експлоатацију и прераду минерала јадарита и локације за нове објекте трансформације и трасе будућих напојних водова.

Електроенергетска мрежа на целокупном простору мора бити функционална и прилагођена потребама програмског развоја за разматрана подручја, као и усклађена са одредбама из планова вишег реда, односно Просторног плана Републике Србије. Такође, морају се поштовати досадашњи, усвојени плански акти, који су дали одређене смернице и дефинисали поставке и циљеве.

На основу Плана инвестиција Електромрежа Србије а.д. и Плана развоја преносног система за период 2019 – 2028 године планиране су следеће активности:

- Реконструкција ДВ 110kV бр. 106 АБ ТС Ваљево 3 – ХЕ Зворник, који ће укрштати са предметним планом.
- Изградња повезног вода за ТС 110/35/10kV „Лозница 2“. Повезивање ове трансформаторске станице је предвиђено тако што би се далековод 110 kV бр. 106А ХЕ Зворник – ТС Ваљево 3 увео по принципу „улаз-излаз“ у ТС Лозница 2, при чему би се овај далековод извео из ТС 110/35kV „Лозница 1“. Постојећа ТС Лозница 1 би потом била повезана по принципу „улаз-излаз“ на далековод 110 kV бр. 106Б, ХЕ Зворник – ТС Осечина. Нумерација далековода ће бити измењена након наведеног повезивања ових трансформаторских станица.
- Санација темеља и замена затега, уградња заштитног ужета на далеководу 220kV бр. 209/1, ТС Бајина Башта – ТС Сремска Митровица 2.

- Реконструкција ТС 400/220/110kV Сремска Митровица 2 у ТС 400/110kV. Напуштање 220kV напонског нивоа у ТС Сремска Митровица 2 је повезано са перспективом далековода 220kV бр. 209/1, ТС Бајина Башта – ТС Сремска Митровица 2, који једним делом своје трасе прелази преко територије Босне и Херцеговине.
- Санација / адаптација далековода 110kV, бр. 119/2, ТС Мали Зворник – ТС Лешница.
- Санација / адаптација далековода 110kV, бр. 119/3, ТС Лешница – ТС Шабац 3.

Ради побољшања преноса и обезбеђења нове енергије у мрежи 110 kV у случају да дође до изградње већих индустријских комплекса планира се простор за изградњу трафостанице 220/x kV на месту укрштања далековода 220 kV и 110 kV у насељу Грнчара.

На основу просторног плана подручја посебне намене за реализацију пројекта експлоатације и прераде минерала јадарита „Јадар“, потреба за електричном енергијом погона за експлоатацију и прераду износи 45MW (са фактором снаге 0,95) уз максимално очекивано вршно оптерећење од око 65MVA. Напајање комплекса посебне намене обезбеђује се прикључењем на постојећи преносни двосистемски далековод 110kV са ознакама 106А/2 и 106Б/3 у власништву Електромрежа Србије а.д. Процењује се да су оба постојећа далековода 110kV (106А/2 и 106Б/3) потребна да би се задовољио тражени капацитет комплекса посебне намене. Прикључење комплекса посебне намене на преносни двосистемски далековод обезбеђује се пресецањем двосистемског далековода у укупној дужини од око 640m и његовог двостраног увођења у планирано прикључно разводно постројење (ПРП).

На основу електроенергетског и техничког решења, пројектном документацијом далековода 2x110 kV (увођење у ПРП) потребно је обезбедити потпуну компатибилност са постојећим двосистемским преносним далеководом 106А/2 и 106Б/3. У том погледу, пројектном документацијом је потребно предвидети примену следећих техничких решења:

- фазни проводници, номиналног пресека 240/40mm^2, са пратећом опремом;
- стаклени капасти или други одговарајући тип изолатора, у складу са меродавним ИЕЦ стандардом, који су код приближавања или преласка преко објеката електрично и/или механички појачани, а на деоници са повећаним загађењем ваздуха са одговарајућом продуженом струјном стазом;
- два заштитна ужета, према меродавном ИЕЦ стандарду, са опремањем једног или оба заштитна ужета оптичким влакнима (OPGW) компатибилним са телекомуникационом оптичком мрежом у систему преноса Електромреже Србије;
- челично решеткасти тип стуба за двосистемски далековод, са два врха за заштитно уже и директним двоструким заштитним уземљењем.

Локација ПРП планирана је око 90m североисточно од постојеће трасе преносног далековода. Колски приступ локацији се обезбеђује планираним прилазним путем дужине 45m са прикључком на локални општински пут. Планирано ПРП и уводни далеководи представљају део преносне мреже у власништву Електомрежа Србије а.д. Из планираног ПРП, у правцу југа ка комплексу посебне намене (Подзона 1А) планирана је изградња два засебна једносистемска далековода 110kV. Дужина деонице прикључних далековода до границе Подзоне 1А износи око 1,8km. Траса деонице прикључних далековода и локација будуће ТС 110/x kV, у оквиру Подзоне 1А, представља предмет посебног пројектно – техничког уређења и опремања Подзоне 1А.

У будућој ТС 110/x kV за потребе напајања погона предвидети два трансформатора снаге по 63 MVA (ТР1 и ТР2), који обезбеђују потпуну редундансу која задовољава захтеве потрошача, тј. у случају испада било којег од два трансформатора други потпуно преузима снабдевање електричном енергијом погона. У нормалним радним условима сваки од трансформатора би био оптерећен од 40 – 60%.

У планском периоду, за конзумно подручје града и даље се планира као основни извор електричне енергије агрегат ХЕ „Зворник“ и постојећа преносна мрежа ЕПС-а. Због планираног знатног повећања инсталисане снаге термоелектране „Вискоза“ неопходно је изградити нове преносне водове напонског нивоа110(220)kV чији коридори ће бити дефинисани плановима нижег реда.

На подручју града Лозница је изграђена је нова ТС 110/х kV „Лозница 2“ у зони приградског насеља Клупци на месту где се приближавају трасе двоструког 110 kV вода бр. 106А од ТС 220/110 kV 2Ваљево 3“ – ХЕ „Зворник“, и 110 kV вода бр. 119 од ТС 220/110 kV „Шабац 3“ – ХЕ „Зворник“. Изградњом трафостанице обезбеђена је електрична енергија за североисточни део града, ново насеље на Лагатору и приградска насеља која гравитирају овој локацији (Клупци, Руњани, Тршић, Г. Недељице, Д. Недељице, Коренита, Грнчара, Брезјак). Нова трафостаница „Лозница 2“ преузима напајање дела потрошача трафостанице „Лозница 1“. На истој локацији је планирана изградња електровучне подстанице (ЕВП) за електрификацију пруге Рума - Зворник која ће бити у оквиру локације ТС „Лозница 2“. Нова ТС је изграђена са трансформаторима 110/35/10kV, снаге 2х31,5MVA и из ње се напаја средњенапонска мрежа 35 kV и 10 kV.

Инсталисани капацитети у трансформацији 110/35/х и 35/10 kV су:

- ТС 110/35 kV „Лозница 1“ ће на крају планског периода имати 2х31,5MVA, номинално оптерећена. За овај ниво оптерећења фабрике, ТС 110/35 kV „Лозница 1“ је на граници сигурног напајања, али је чињеница да се за овај ниво оптерећења може рачунати и на активирање енергане фабрике;
- ТС 110/35/10 kV „Лозница 2“ ће на крају планског периода имати инсталисаних 2х31,5 MVA и то полуоптерећена, дакле, у могућности је да гарантује испоручену снагу;
- ТС 110/35/10 kV „Лешница“ ће на крају планског периода радити са два уграђена трансформатора 110/35/10 kV снаге 20/20/14 MVA;
- ТС 35/10 kV „Лозница 2“, „Лозница 3“ и „Бања Ковиљача“ ће на крају планског периода имати инсталисаних 2х8 MVA;
- ТС 35/10 kV „Драгинац“ ће на крају планског периода имати инсталисаних 2х8 MVA
- ТС 35/10 kV „Зајача“ ће задржати постојеће инсталисане капаците 2,5+1,6 MVA, а ТС 35/10 kV „Трбушница“, такође постојећих 1х4 MVA;
- за потребе изградње трафостанице 220/110 kV у Грнчари, потребно је резервисати парцелу од 100 ари и приступни пут са магистралног пута Лозница –Ваљево;
- за потребе изградње нових трафостаница 35/10 kV „Горњи Добрић“ потребно је резервисати парцелу од 50х50 m и приступне путеве.

Што се тиче мреже напонског нивоа 35 kV планиране инвестиције су:

- прикључак нове ТС 110/х kV „Лозница 2“ и повезивање на постојећу 35kV и 10kV мрежу. На подручју града, повезивање ТС 110/х „Лозница 2“ на постојећу 35 и 10 kV мрежу планира се подземном кабловском мрежом;
- изградња резервног 35 kV вода за ТС 35/10 kV „Драгинац“. Као најповољније решење се показала градња вода пресека Al/č 70 mm^2 од чворишта 35 kV на воду ТС 110/35/10 kV „Лешница“ - ТС 35/10 kV „Лозница“ у зони села Горњи Добрић до места где се у селу Јошева завршава 35 kV вод из ТС 35/10 kV „Драгинац“;
- изградња 35kV надземног вода Al/č 70mm^2 за Јању од РП 110/35/10kV „Лешница“ до чворишта 35kV на воду ТС 110/35/10kV Лешница - ТС 35/10kV Лозница и у зони К.О. Лешница село где се одваја вод за ТС „Јања“;
- замена резервног надземног вода 35kV на вези од ТС 35/10kV „Лозница 1“ - ТС 35/10kV „Лозница 3“ подземним кабловским водом;
- изградња резервног подземног кабловског вода 35kV на вези од ТС 110/х kV „Лозница 2“ - ТС 35/10 kV “Лозница IV” подземним кабловским водом;

За потребе напајања система бунара и пумпи за црпљење и транспорт техничке воде у оквиру планираног комплекса посебне намене „Јадар“, од алувиона реке Дрине до комплекса посебне намене (подзоне 2А и 1А), потребна је једновремена снага од око 750kW. Напајање електричном енергијом планиране трафостанице ТС 35/х kV на локацији водозахвата, обезбеђује се прикључком на дистрибутивни 35kV далековод Лешница – „Лозница 1“ на огранку за ТС 35/10 kV „Јања“. Према условима надлежног оператера, место прикључења (по принципу „улаз-излаз“) је могуће извести изградњом разводног постројења 35kV са 4 ћелије (3+1) и мерном опремом на делу к.п. 2299 у К.О. Лешница. За повезивање ТС 35/х kV на локацији водозахвата и разводног постројења потребно је изградити одговарајући надземни далековод 35kV дужине око 7km.

На основу планираног пораста оптерећења, за будуће потребе потрошача електричне енергије потребно је градити нове и реконструисати постојеће 10kV објекте, према плановима надлежне ОДС ЕПС Дистрибуције, Огранак Електродистрибуција Лозница и раније усвојеним планским документима. Евентуалне нове потребе за електричном енергијом од стране привредних субјеката и других потрошача (исказане потребном инсталисаном снагом – Pi и једновременом снагом – Pj на јасно дефинисаним локацијама) обезбеђиваће надлежна Електродистрибуција Лозница изградњом електроенергетских објеката средњег и ниског напона о трошку инвеститора и уз поштовање циљева датих плановима дугорочног развоја. Планирање и изградњу трафостаница 10/0,4кV и припадајућих нисконапонских мрежа вршити у складу са ТП бр. 14а и 14б.

Постојеће трансформације 10/0,4kV су углавном изграђене са пројектованим капацитетима, а нове ће се градити према динамици ширења потрошње.

У обухвату Просторног плана града Лознице, за просторе намењене вишепородичном становању и индустрији, потребно је градити нове ТС 10/0,4kV као самосталне зидане или слободностојеће, типске, монтажно бетонске објекте (МБТС), инсталисане снаге 1х1000(630)kVA и 2х630(400)kVA, лоциране на јавној површини са приступним путем за теретно возило, димензија цца 7х6m. ТС 10/0,4кV се могу градити и у објекту уколико се користе искључиво за напајање тог објекта (нпр. индустријске ТС). Трафостанице 10/0,4 kV на простору индивидуалног становања у приградском и сеоском подручју са могу градити као дистрибутивне стубне бетонске (СБТС), снаге 50 - 250 kVA.

По потреби постојеће ТС 10/0,4kV је могуће реконструисати у циљу повећања снаге, што се односи и на прикључне 10kV далеководе које треба замењивати према динамици планираних реконструкција подземном кабловском мрежом или надземном мрежом са самоносивим кабловским сноповима у циљу погонске сигурности и ослобађања простора за друге урбанистичке намене (дрвореди, зеленило, објекти и сл.).

Средњенапонска прикључна мрежа 10кV у градском подручју као и у приградским насељима са већом густином становања (Бања Ковиљача, Лешница, и сл.) треба да је кабловска, а у приградском и сеоском подручју надземна. Кабловске петље 10кV треба формирати тако да се обезбеди двострано напајање сваке ТС 10/0,4кV, са што мање или без чворних ТС. Трасе каблова треба да буду у јавној површини, у тротоарском делу саобраћајница, непрекидно доступне ради евентуалног отклањања кварова. Надземну средњенапонску мрежу 10кV градити на армирано – бетонским стубовима и са Ал/че проводницима или СН СКС-ом одговарајућег пресека, трасама приступачним за отклањање кварова и одржавање. Могућа је изградња надземне мреже као мешовите, тј. на истим стубовима водови 10 и 0,4 kV.

За потребе напајања система објеката на издвојеној локацији Подзоне депоније индустријског отпада у оквиру планираног комплекса посебне намене „Јадар“, потребна је једновремена снага од око 500kW уз могућност двостраног напајања и то:

- прикључењем планиране ТС 10/0,4kV на дистрибутивну мрежу, изградњом надземног далековода 10kV, дужине око 5km и уређењем прикључног места у ТС 35/10 kV „Завлака“ (к.п. 2978/9 у К.О. Завлака изван обухвата Просторног плана),
- прикључењем планиране ТС 10/0,4kV на планирану ТС 110/x kV у оквиру комплекса посебне намене (Подзона 1А) са одговарајућим надземним далеководом 10 kV, дужине око 8km.

Нисконапонску мрежу 0,4kV градити као надземну или кабловску, тако да по правилу не повезује суседне ТС. Надземну мрежу градити на армирано – бетонским стубовима и са кабловима са изолацијом од умреженог полиетилена, типа X00/O-A, пресека 3x70+50/8+2x16mm^2, у складу са техничком препуруком бр. 8. Подземну нисконапонску мрежу градити кабловима са изолацијом од умреженог полиетилена, типа XP00-ASJ, пресека 4x150mm^2, у складу са важећом техничком препоруком оператера дистрибутивног система. Потрошаче са већим оптерећењем је могуће прикључити кабловским водом одговарајућег попречног пресека директно у ТС. Индивидуални објекти треба да имају измештено мерно место на стубовима нисконапонске мреже или лоцирано на граници јавне површине и приватне парцеле у слободностојећим мерним орманима.

Постојећу надземну мрежу замењивати према динамици планираних реконструкција подземном кабловском мрежом или надземном мрежом са самоносивим кабловским сноповима у циљу погонске сигурности и ослобађању простора за друге намене (дрвореди, зеленило,објекти и сл.).

У приградским и сеоским насељима јавна расвета треба да прати нисконапонску мрежу уградњом светлосних извора на стубовима мреже, напајана преко додатних водова 2x16mm^2 из припадајуће ТС 10/0,4кV.

У градској зони и у приградским насељима са већом густином становања, као и поред магистралних путних праваца где не постоји надземна мрежа, јавну расвету реализовати независно од нисконапонске мреже на челичним канделабрима и са кабловском напојном мрежом. Потребно је користити економичне светлосне изворе као што су натријумови, металхалогени и ЛЕД извори светлости, који ангажују мању потрошњу ел. енергије уз већу ефикасност осветљења.

У циљу смањења губитака у дистрибутивној мрежи и повећања могућности преноса енергије до оптималних могућности мреже, планира се компензација реактивне енергије углавном у нисконапонској мрежи преко кондензаторских батерија у нисконапоском делу ТС, на разводним постројењима код већих потрошача, као и уградњом светиљки јавне расвете у компензованом споју.

6.3.2. ГАСИФИКАЦИЈА

Основна намена гасовода је да се у индустријским центрима и насељима, зонама, колективног, индивидуалног становања, и сеоским насељима омогући безбедно и ефикасно снабдевање природним гасом као најквалитетнијим примарним елементом.

Енергетски потенцијал гасоводног система омогућава развој хемијске, прехрамбене, машинске, фармацеутске, грађевинске, текстилне и других индустријских грана у његовом непосредном окружењу, изградње разводне мреже. На подручјима пољопривредне производње ствара услове за интензивни развој пољопривреде у зимским условима.

Непосредна близина магистралног гасовода, као и знатне предности природног гаса над осталим видовима енергије, инвестиционом и експлоатационом погледу, чине добре претпоставке за примену природног гаса у сектору широке потрошње пре свега града Лозница, Бање Ковиљаче и Лешнице.

Генералним плановима гасификације је дефинисана дистрибутивна гасоводна мрежа за дистрибуцију гаса до потрошача града и Бање Ковиљаче. Предвиђен је

повезивање на ГМРС „Лук“ и ГМРС „Вискоза“ са капацитетом од 6 000 m^3/h гаса, као извора.

Према условима ЈП „Србијагас“ на подручју плана ово предузеће управља следећим системима:
- гасовод високог притиска РГ - 05 - 04 Батајница-Зворник, пречника DN400;
- прикључни гасовод високог притиска за ГМРС Лешница пречника DN50;
- прикључни гасовод високог притиска за ГМРС Лозница пречника DN150;
- прикључни гасовод високог притиска за ГМРС Лук Лозница пречника DN50;
- главно мерно регулациона станица (ГМРС) Лешница;
- главно мерно регулациона станица (ГМРС) Лук Лозница;
- главно мерно регулациона станица (ГМРС) Лозница.

Према статистичким подацима достигнути ниво искоришћености изграђених капацитета је на:
- прикључном гасоводу за Вискозу 10 200 m^3/h;
- ГМРС Вискоза 9 000 m^3/h, а резервисани капацитет је 10 500 m^3/h са тенденцијом знатног смањења; и
- прикључном гасоводу и ГМРС „Лук“ 500 m^3/h.

За потребе снабдевања гасом подручја обухваћеним Планом, а у оквиру разлике између пројектованог и изграђеног, односно искоришћеног капацитета постојеће инфраструктуре, могуће је користити следеће капацитете у:
- прикључном гасоводу Вискоза 17 800 m^3/h;
- ГМРС Вискоза 4 500 m^3/h; и
- прикључном гасоводу и ГМРС „Лук“ 2 000 m^3/h.

У складу са планираним потребама у снабдевању природним гасом, могуће је и планирана је доградња капацитета до 20 000 m^3/h гаса за Лозницу, 6000m^3/h гаса за Бању Ковиљачу, а за Лешницу и Ново Село 2.500 m^3/h.

Планирана је и изградња тзв. „примопредајних“ (МРС) станица за гас и то:
- „Лозница“, лоцирана на простору Лозничког поља у непосредној близини ГМРС „Лук“ и прикључног места за прикључни гасовод за „Вискозу“.
  - максимални проток гаса 120 000 m^3/x (750 · 106 m^3/h); и
  - максимални радни притисак 50 бар.
- „Ново Село“ лоцирана на простору између Новог Села и Лешнице.
  - максимални проток гаса 140 000 m^3/x (1 200 · 106 m^3/h); и
  - максимални радни притисак 50 бар.

Обе примопредајне гасне станице ће бити делови разводног гасовода РГ - 05 - 04 Батајница-Зворник и служиће за потребе снабдевања Републике БиХ (Републике Српске) природним гасом.

Поред наведених планираних објеката мреже гасификације, планира се и снабдевање гасом насеља уз државне путеве IБ реда бр. 26 и IIА реда бр. 138. Потребно је обезбедити коридор и локације за следеће објекте:
- МРС Јелав – са разводном мрежом за снабдевање насеља Јелав и краком за насеља Стража и Доњи Добрић;
- МРС Шор – са разводном мрежом за снабдевање дела насеља Липнички Шор и краком за насеље Козјак;
- МРС Јадранска Лешница – са разводном мрежом за снабдевање насеља Јадранска Лешница и краком за несеље Горњи Добрић;
- нова траса гасовода високог притиска за снабдевање ГМРС Лозница – која ће се прецизно дефинисати разрадом кроз нижу планску документацију.

Локације (ГМРС/МРС) главне мернорегулационе станице и мернорегулационе станице, где се врши редукција гаса са улазног притиска из магистралног гасовода од 50 бара на излазни 12 бара за индустрију и са 12 бара улазног притиска на излазни притисак од 4 бара за дистрибутивни гасовод широке потрошње, које нису дефинисане

овим планом, одредиће се техничком документацијом или урбанистичким пројектом и по потреби израдом планова нижег реда.

Трасе гасовода водиће се подземно, зеленим и јавним површинама по техничким нормативима и важећим законима градње гасоводне мреже обезбеђеним коридорима за гасоводну мрежу. Трасе разводних гасовода од 12 бара градиће се од челичног цевовода, за индустрију, а од полиетиленских за дистрибутивни гасовод од 4 бара за задовољење потреба широке потрошње.

6.3.3. ТОПЛИФИКАЦИЈА

Планирана је изградња новог независног топлотног извора „ГРАДСКА ТОПЛАНА“ лоцираног у индустријској зони (Лозница село), снаге 3x10MW и природним гасом као погонским горивом. Такође, планирана је изградња топлотног извора - топлана „ЛАГАТОР“ снаге 2x10MW лоциране на истоименом делу града као и одговарајуће дистрибутивне мреже за потребе задовољења будућих потрошача топлотне енергије на гравитирајућем подручју.

Планска решења у области топлификације су и изградња одговарајућих топлотних извора и дистрибутивних мрежа у мањим центрима града као што су: Драгинац, Брезјак, Зајача и др.

6.3.4. ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ

Обновљиви извори енергије у претходном периоду су коришћени у занемарљивом обиму. У зависности од врсте и начина коришћења објекти могу бити и на површинама јавне намене и на површинама осталих намена.

На подручју Плана могуће је коришћење следећих обновљивих извора енергије:

- хидро потенцијал;
- енергија ветра;
- соларна енергија, применом разних врста пасивних соларних система за индивидуалне објекте, и активних соларних система за акумулацију енергије инсталисањем посебне опреме за веће потрошаче;
- геотермална енергија;
- коришћењем енергије из био масе и целулозних отпадака – коришћење дрвених отпадака у преради дрвета.

Подстицајним мерама државе убрзаће се коришћење обновљивих извора енергије јер ће се створити услови за економску исплативост улагања у ову врсту објеката. Могуће локације за изградњу постројења за коришћење енергије из обновљивих извора, су у оквиру зона производња и пословање, на пољопривредним површинама и на сталним водотоцима, уз прибављање потребних услова надлежних институција и уз услов да се не угрозе интереси других корисника простора и не наруши животна средина окружења.

- **Хидроенергетика**

Овим планом се прописују општи услови изградње објеката за коришћење хидропотенцијала без дефинисања конкретних локација:

- За коришћење хидропотенцијала неопходна је израда хидролошке студије као и обавезно поштовање свих услова и мера заштите.
- Забрањује се изградња деривационих система за формирање акумулације и изградња МХЕ;
- Начин реализације објеката не сме да представља сметњу за несметано кретање људи, стоке и дивљачи, препреку за отицање вода, не сме да грађевинским интервенцијама подстиче појаву ерозионих процеса.

- **Енергија ветра**

Према оквирним истраживањима разматрано подручје спада у зону средње вредности енергије ветра са вредношћу око 70-150 kWh/m² годишње.

У складу са принципом да се ветроелектране (ВЕ) граде само на местима за које се након истражних радова заинтересују конкретни инвеститори, још пре постављања стубова за истраживање брзина ветра треба прибавити услове Завода за заштиту природе Србије, да би се установило да ли се у тим зонама предвиђају у будућности одређени видови заштите предела, јер су ветрогенератори неспојиви са заштићеним амбијенталним целинама. То је у складу са ставом међународне заједнице да се „на заштићеним и за заштиту планираним и еколошки значајним подручјима, која ће бити део мреже Натура 2000 не граде ветроелектране“. Тај став је уграђен и у нови Просторни план Србије. Зоне у којима се на територији града ветроелектране могу градити без таквих ограничења су шири појасеви дуж аутопута и пруге.

Према закону о планирању и изградњи, ветроелектране се могу градити и на пољопривредном земљишту, уз претходно прибављену сагласност власника земљишта и органа надлежног за послове пољопривреде и животне средине. Приликом одређивања локације за ветроелектране раде се анализе утицаја на окружење, са посебним освртом на ризике по животну средину (бука, утицај на птице, животиње и пејсаж) и са проценом прихватљивости тог ризика са становишта домаћих прописа у области заштите природе и животне средине и европских стандарда и искустава у изградњи ветроелектрана. Управо са тог становишта зоне уз постојеће путеве имају приоритет, јер су ту додатни неповољни утицаји најмањи.

При свим активностима на том плану морају бити поштовани следећи услови:

- Ветроелектранама не могу бити запоседана подручја која према оцени Завода за заштиту природе Србије (чија се сагласност мора добити за истраживање и грађење ветрогенератора) имају посебне еколошке, амбијенталне и културолошке вредности и која се планирају за неки вид заштите.
- Групе ветроелектрана не треба смештати у зони планираних туристичких центара и насеља.
- Ветрогенератори се не могу постављати ближе од 1,5 km од насеља, индивидуалних сеоских домаћинстава и производних објеката.
- Не смеју се постављати близу сточних фарми.
- За локације на којима се предвиђа изградња ових објеката предвиђа се израда урбанистичког пројекта.

- **Соларна енергија**

Према оквирним истраживањима разматрано подручје спада у зону средњег сунчевог зрачења са бруто око 1,4 kWh/m²·година. Степен искоришћења зависи од начина конверзије пријемника. Очекује се веће коришћење соларне енергије применом пасивних и активних система за акумулацију енергије. Није економична непосредна конверзија у електричну енергију, али је могућа изградња малих соларних електрана код који се врши конверзија енергије сунца у електричну енергију путем соларних фотонапонских панела. Неопходно је урадити студије, техноекономске анализе и мерења које ће показати исплативост великих инвестиција у овај вид обновљивих извора енергије и најповољније локације за изградњу. Након потврђивања техноекономске исплативости предвидети изградњу и прикључење малих соларних електрана које би биле смештене у градском и приградском подручју на површини земљишта или на крововима објекта у зависности од услова на терену. Обзиром да је соларна енергија еколошки најчистији облик енергије, евентуалним подстицајним мерама државе би се убрзало коришћење ових извора енергије јер би се створили услови за економску исплативост улагања у ову врсту објеката. Начин прикључења малих електрана дефинише се ТП бр.16 Електродистрибуције Србије.

Међутим, конверзија у топлотну енергију, пре свега врло економичним уређајима на крововима за загревање воде за санитарне потребе, па у неким околностима и за

догревање индивидуалних стамбених јединица, има пуни приоритет. Економски и организационо треба подстицати тај вид конверзије, који спада у врло рационалне начине супституције потрошње електричне енергије.

Већи соларни системи могу се постављати у складу са Законом на пољопривредном земљишту, у грађевинском подручју на кровове великих површина, као засен на великим паркинг површинама и сл. Код постављања већих соларних система, обавезна је сарадња са надлежним одељењем за заштиту животне средине ради давања мишљења у вези могућег утицаја на окружење.

- **Енергија биомаса**

Биомаса може да има значајан потенцијал у производњи струје и топлотне енергије. Отпадне воде и висока органска биомаса могу да се користе у производњи струје која би била пласирана у електро мрежу и производњи топлоте потребне за загревање објеката. На овај начин престаје потреба за мазутом и производња је потпуно еколошка по свим захтевима ЕУ.

Биогас који се добија из природног течног стајњака се веома користи у развијеним земљама. Приликом производње биогаса из стајњака добија веома квалитетно ђубриво без непријатних мириса. Биогас се најчешће употребљава за производњу електричне енергије и топлоте. Оба вида енергије се обично користе у непосредној близини фарми и погона за прозводњу биогаса чиме се драстично смањују трошкови за набавку енергената и повећава се енергетска безбедност и ефикасност. Као гориво за рад биогас - котлова за загревање може се користити слама, кукурузовина, сојина слама и стабљике сунцокрета. Препоручује се узгајање брзорастућих дрвенастих биљака које се сваке друге године секу и дају прираст биљне масе од 12t годишње по хектару неквалитетног земљишта. Локације за изградњу ових постројења треба реализовати у оквиру индустријских и радних зона, уз израду урбанистичког пројекта у складу са условима надлежних институција.

- **Геотермална енергија**

На територији града геотермални извори могу се користити према редоследу приоритета за следеће: бањски и спортско-туристички објекти, уколико то омогућавају физичко-хемијске карактеристике воде, коришћење топле воде за интензивну пољопривредну производњу (стакленици, пластеници, рибњаци и др.), непосредна конверзија за грејање стамбених објеката.

6.4. ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ

Будуће електронске комуникације (телекомуникационе мреже) ће корисницима првенствено понудити услуге које користе постојећу оптику и бакарну телефонску претплатничку линију, што повећава ефикасност, смањује трошкове и не захтева додатна улагања, а нуди различите сервисе кроз једну мрежу. За оптичке каблове се формира заштитна зона од минимум 1m и заштитни појас од минимум 4m.

Електронске комуникационе услуге ће у планском периоду да задовоље различите потребе и захтеве конзумног подручја у смислу брзине преноса и количине пренесених података и то:

- базне телефоније у коју улази и јавна телефонија и пренос података преко директних аналогних веза;
- пренос података преко директних дигиталних веза и видео телефон;
- ИСДН на два канала;
- везе кућних дигиталних централа, видео конференција и новински факс;
- дифузне и интерактивне везе широког појаса -ТВ програми на захтев; и
- комуникација широког појаса - двосмерни видео преноси, пренос података велике брзине и слика високе резолуције.

Објекте поште планирати у сваком месту које има и телефонску централу.

У циљу покривености целог града Лозница сигналом мобилне телефоније планирано је шест нових базних станица у Текеришу, Клупцима, Драгинцу, Тршићу и градском подручју Лознице.

6.5. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

6.5.1. ДЕПОНОВАЊЕ ЧВРСТОГ ОТПАДА

- **Управљање отпадом**

Постојећи начин производње и потрошње доводи до стварања све већих количина отпада, како у градским срединама, тако и у руралним. Локална самоуправа - Град Лозница је комуналну делатност - управљање комуналним отпадом, поверила Комуналном јавном предузећу „Наш дом“ из Лознице. КЈП „Наш дом“ организовано сакупљени отпад одлаже на „Градску депонију“ која није санитарна и на неусловном је месту, али фазном санацијом, која се редовно одвија од 2011. године, она има статус уређеног сметлишта.

Површина тела депоније била је око 8 ha. У првој фази санације 2011. године, а у складу са пројектом, санирано и затворено је 3,9 ha површине. На осталој површини се одлаже и даље сав сакупљени отпад, али сваке године Градска управа града Лознице опредељује средства у Буџету за фазно санирање, где се претходне године припремају касете за следећу, да би се могло наставити депоновање комуналног отпада, до решавања управљања отпадом у смислу регионалног приступа и одвожење отпада у регионални центар. Годишње се произведе и одложи око 30 000 тона отпада. КЈП „Наш дом“ сав сакупљени отпад (градско насеље, приградска и сеоска – рурална насеља) одлаже на „градску депонију“ и комунални чврсти отпад из Малог Зворника и Љубовије. За сад је укључено 29 насеља или око 70% укупног броја домаћинстава на целој територији града Лознице. Остали отпад који се ствара, углавном се депонује на неусловна сметлишта тзв. „дивље депоније“, без претходне селекције и третмана, што представља велики проблем. Тренутно су на територији града дивље депоније евидентиране чак на 46 локација, заузимајући површину од 20 565m^2.

Инфективни отпад из региона третира се у Здравственом центру Лозница, који поседује неопходну опрему и они тај отпад претварају у неопасан, који се касније одвози на „градску депонију“ и ту депонује.

На подручју градске депоније не постоји систем за рециклажу уз прикупљачке (трансфер) станице.

Код улива Штире у Дрину, у непосредној близини „градске депоније“ смештена је индустријка депонија „Вискозе“, која заузима површину од око 10 ha. На њој се отпад не одлаже већ више од 20 године, те се то сад сматра „историјским отпадом“. У периоду вегетације обрасте коровом и шибљем. Она је у надлежности државне управе.

Према „Националној стратегији управљања отпадом“, планирана је регионална депонија за Сремску Митровицу, Шабац, Шид, Мали Зворник, Лозницу, Богатић и Крупањ (укупно око 397.249 становника – 2002. године са процењеном годишњом количином отпада од 85.306 тона годишње – 2009.- године). Од те локације за регионалну депонију се одустало и у току је израда Студије оправданости придруживања Колубарском региону за управљање отпадом града Лознице и општина Мали Зворник, Љубовија и Крупањ.

У оквиру некадашњег комплекса РТБ „Зајача“ – „Топионица“, која је купљена од стране привредног друштва „EcoMet Reciklaža’’, налази се депонија оловно-антимонске шљаке. Санација депоније налази се у надлежности Министарства заштите животне средине и тренутно се очекује израда пројектно-техничке документације која ће решити питања стабилности косина овог простора.

Обзиром да је Планом детаљне регулације индустријске зона „Зајача“ у Зајачи, предвиђено формирање нове депоније, привредно друштво „EcoMet Reciklaža” започело је процедуру прибављања свих потребних сагласности за реализацију овог пројекта, чије ће реализовње бити обављено у складу са свим важећим прописима који регулишу ову област. У овом тренутку, очекује се решавање имовинско-правних односа (куповине) на овом локалитету.

Планска решења се разликују за период до изградње и за период функционисања регионалних центара за управљање комуналним отпадом. У периоду до изградње регионалних центара за управљање комуналним отпадом се: унапређује организовано сакупљање и транспорт отпада са планског подручја, уз повећање броја становника обухваћеног сакупљањем отпада; подстиче сепарација, поновна употреба и рециклажа отпада; санирају подручја нелегалних депонија, пре свега оних које угрожавају квалитет вода и изворишта.

Унапређење свести о потреби смањења количине отпада на извору, поновног коришћења и рециклаже (селективно одлагање отпада) отпада обезбедиће се припремом и спровођењем образовних програма и путем средстава јавног информисања. Потребно је одредити јединствену локацију за изградњу трансфер станице, рециклажног дворишта и центра, компостане, одлагање грађевинског отпада. Општа правила су дата у поглављу II 2.6 Комунална инфрастуктура.

6.5.2. ГРОБЉА

Немају сва насеља на територији града формирана гробља. Нека имају потребе за проширењем, а нека су већ проширена. Највећи број постојећих сеоских гробља имају услове за проширење.

У Плану се дају правила грађења за проширење постојећих сеоских гробља као и услови под којима се могу градити гробља на потпуно новим локацијама.

6.5.3. СТОЧНА И КВАНТАШКА ПИЈАЦА

Не планирају се нове локације за сточне и кванташке пијаце. Међутим, уколико се јави потреба, сточна и/или кванташка пијаца се могу градити у сеоским насељима. Локацију одредити периферно у односу на центар насеља са обезбеђеним колским приступом за меродавно теретно возило.

Локације за сточну или кванташку пијацу могу бити и ван границе грађевинског подручја насеља уз обавезну израду Плана детаљне регулације.

Услови за уређење сточне пијаце:
- формирати пијачни плато, опремити га комуналном инфраструктуром и оградити га, у складу са санитарним и еколошким условима;
- изградити пратеће садржаје (вага, санитарни чвор, ветеринарска служба и др.);
- обезбедити паркинг простор за путничка возила корисника;
- обезбедити минимум уређених зелених површина 40% комплекса.

Услови за уређење кванташке пијаце:
- формирати пијачни плато, на коме ће се паркирати возила из којих се врши продаја; опремити га комуналном инфраструктуром и оградити га;
- изградити пратеће садржаје (санитарни чвор, инспекција и др.);
- обезбедити паркинг простор за путничка возила купаца;
- обезбедити минимум уређених зелених површина 40% комплекса.

6.5.4. ЗЕЛЕНЕ ПИЈАЦЕ

Постојећа зелена пијаца у градском центру планирана је за реконструкцију.

У центрима заједнице насеља треба планирати просторе за повремено (нпр. једном недељно) организовање продаје на зеленој пијаци.

7. ПРОПОЗИЦИЈЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРЕДЕЛА, ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА –

7.1. ЗАШТИТА И УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Основно концепцијско опредељење је побољшање постојећег квалитета животне средине, уз ограничавање и елиминисање могућих негативних утицаја на подручју Просторног плана. Полазна основа за дефинисање концепције је да се заштита и унапређење квалитета животне средине обезбеђују у процесу просторног планирања и планског уређења, заштите и коришћења простора, дефинисањем активности на локацијама које неће имати негативних утицаја на животну средину, као и избором најбоље доступних технологија у поступку реструктуирања постојећих привредних капацитета.

- **Просторна диференцијација животне средине**

Планирана просторна диференцијација животне средине у планском хоризонту подразумева побољшање квалитета животне средине, пре свега прелазак подручја из постојеће I категорије у II категорију, као и постојеће II категорије у III категорију.

Табела бр. 11: Планирана просторна диференцијација животне средине

Категорија	Опис подручја према степену загађености и деградације	Карактеристике подручја	Подручје
I / II	Подручја загађене и деградиране животне средине (негативни утицаји на човека, биљни и животињски свет, квалитет живота)	– локалитети са прекорачењем граничних вредности загађивања, – урбана подручја, – јаловишта, – депоније, – термоелектране, – водотоци IV „ван класе“	- грађевинско подручје Лознице, - индустријска зона „Вискозе“, - депонија комуналног отпада и индустријског отпада из „Вискозе“, - комплекс РТБ „Зајача“- „Топионица“ са депонијом
II / III	Подручја угрожене животне средине (мањи утицаји на човека, живи свет и квалитет живота)	– локалитети са повременим прекорачењем граничних вредности, – субурбане зоне насеља најугроженијих подручја из I категорије, – сеоска и викенд насеља, туристичке зоне са прекомерним оптерећењем простора, – подручја експлоатације минералних сировина, државни путеви I и II реда, – железничке пруге, – велике фарме, – зоне интензивне пољопривреде, – водотоци III класе	- државни пут првог реда, - магистрална пруга, - заштитни појас путева и пруге, - индустријски колосек, - околина комплекса „Вискозе“ у правцу доминантног ветра - Бања Ковиљача, - грађевинска подручја насеља уз државни пут првог реда (Ново Село, Лешница, Липнички Шор, Брезјак, Слатина), - пољопривредно ратарско земљиште, - трасе државних путева другог реда
III	Подручја квалитетне животне средине (преовлађујући позитивни утицаји на човека, живи	– шумска подручја, – туристичке зоне контролисаног развоја, – пољопривредне воћарске и виноградарске зоне, – подручја са природном	- остала сеоска насеља, - ратарско-сточарско земљиште, - ратарско-воћарско земљиште, - трасе локалних путева, - шумско земљиште, - рекреативне зоне и зеленило,

Категорија	Опис подручја према степену загађености и деградације	Карактеристике подручја	Подручје
	свет и квалитет живота)	деградацијом, – ливаде и пашњаци, – ловна и риболовна подручја, – водотоци II класе	- мочварно земљиште, - подручја са природном деградацијом простора, - делови очуване природе
IV	Подручја веома квалитетне животне средине (доминантни позитивну утицаји на човека и живи свет)	- подручја заштићених природних добара - подручја заштићена међународним конвенцијама - изворишта и водотокови са водом највишег квалитета - подручја очуване природе	- заштићена природна добра - (међународно значајна станишта штица – IBA подручја – планина Цер, подручје Драгинац, споменик Текериш), - околина заштићених културних добара (део села Тршић и манастир Троноша), - простори посебних природних вредности (простор посебних природних вредности Цер, природни екосистеми Гучево, Борања „Источна Борања“)

- **Концепција заштите ваздуха** полази од:

– ограничавања емисија загађујућих материја из привредних постројења, саобраћаја и домаћинстава развојем система гасификације и топлификације, инсистирањем на коришћењу гаса и алтернативних горива (биогас и др.), у свим возилима друмског саобраћаја, реструктуирањем привреде у складу са критеријумима заштите, контролом рада индивидуалних котларница, подстицањем енергетске ефикасности, стимулацијом већег коришћења обновљивих извора енергије, уградњом уређаја за смањење емисија и применом технолошких поступака који имају мање негативне ефекте, преусмеравањем транзитног саобраћаја ван центра насеља, планским озелењавањем јавних површина и стварање функционалног система зеленила,
– јачања институционалног капацитета за праћење стања квалитета ваздуха формирањем катастра загађивача ваздуха, праћењем квалитета ваздуха, развојем информационог система за праћење стања квалитета ваздуха и адекватно реаговање у случају ванредних ситуација.

- **Концепција заштите земљишта** дефинише:

– уклањање свих дивљих сметлишта и стриктна контрола одлагања отпада;
– контролу употребе агрохемијских средстава;
– очување земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима;
– забрану изградње на пољопривредном земљишту у складу са законом;
– коришћење, заштиту и очување пољопривредног земљишног фонда, што значи забрану изградње на пољопривредном земљишту I и II класе, осим објеката линијских инфрастуктурних система и пратећих објеката. Осталу изградњу усмеравати на земљишта лошијих класа;
– давање предности већ изграђеним локацијама (подстицањем браунфилд инвестиција);
– очување економске и екосистемске функције земљишта спровођењем техничких и биолошких радова и мера заштите на евидентираним ерозионим теренима;
– у зонама са израженим степеном ерозије III и IV и на теренима са нагибом од 12-20% могуће је градити након претходно спроведених детаљних истраживања терена;
– у зонама где нема видљивих трагова активних клизишних процеса, али постоје геолошке предиспозиције, поготово при антропогеним захватима, неопходно је

детаљно инжењерско-геолошко истраживање целе површине, утврђивање потенцијалних генератора нестабилности и могућност њихове контроле;
- спровођење систематског праћења квалитета земљишта: праћења концентрације тешких метала у земљишту и праћења концентрације азота у земљишту.

- **Концепција заштите вода и водног земљишта** подразумева:
- неопходну анализу стања локалног водовода и дефинисање мера за његово унапређење;
- смањење губитака на прикључцима;
- обавезно поштовање непосредне зоне санитарне заштите водоизворишта и зоне заштите акумулација;
- редефинисање зоне водоснабдевања у циљу смањења постојећих притисака у мрежи;
- обавезну континуирану контролу квалитета воде за пиће;
- замену постојећих азбесно-цементних цеви;
- приоритетно опремање простора канализационом инфраструктуром са сепарационим системом за одвођење санитарних и атмосферских отпадних вода;
- правилан одабир материјала за изградњу канализационе мреже у складу са обавезом да се спречи свака могућност неконтролисаног изливања отпадних вода у околни простор, што подразумева адекватну отпорност цевовода и прикључака на све механичке и хемијске утицаје, укључујући и компоненту обезбеђења одговарајуће флексибилности, а због могуће геотехничке повредљивости геолошке средине у подлози цевовода;
- правилан одабир одговарајућег техничко – технолошког решења пречишћавања отпадних вода којим се постиже достизање и одржавање квалитета ефлуента који задовољава критеријуме прописане Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник Републике Србије“, бр. 67/11, 48/12 и 1/16);
- изградњу атмосферске канализације у појасу главних саобраћајница;
- пречишћавање отпадних вода које настају одржавањем и чишћењем простора угоститељских објеката у којима се врши припрема намирница (кухиња ресторана и сл.) третирати на таложницима – сепараторима и сепаратору масти и уља;
- укидање и санацију пропусних септичких јама, односно изградњу водонепропусних вишекоморних септичких јама на минималној удаљености од 3m од других објеката и суседне парцеле, и предложених 10m од регулационе линије и употребу истих до момента прикључења на канализациону мрежу (димензије сваке појединачне јаме одредити на основу потрошње воде);
- забрану упуштања фекалних и других отпадних вода у реке.

- У области **заштите здравља** утврђује се следећа концепција:
- смањење емисије загађујућих материја и изложености становништва њиховом штетном дејству;
- заштита и унапређење постојећих шума, шумског земљишта и заштитног „зеленила“;
- смањење емисије загађујућих материја планским зонирањем и дефинисањем одговарајућих зона заштите и заштитних појасева;
- смањење буке, вибрација и нејонизујућег зрачења;
- обезбеђење редовне контроле здравствене исправности намирница и квалитета воде за пиће;
- унапређење система здравствене заштите - реконструкција постојећих објеката здравствене заштите и унапређење услуга - повећање доступности објектима и услугама здравствене заштите и других јавних служби од значаја за здравствени и социјални статус грађана.

- **Еколошко управљање комуналним отпадом**

– повећање броја становника обухваћених организованим сакупљањем комуналног отпада, санирање и привођење одговарајућој намени постојећих неусловних сметлишта;
– дефинисање принципа третмана и одлагања специфичног отпада на подручју града;
– потенцирање и стимулисање разврставања комуналног отпада од стране локалног становништва на месту одлагања;
– обезбеђивање простора за зелена острва, за потребе примарне сепарације, односно селективног сакупљања неопасног рециклабилног отпада (папир, картон, стакло, лименке и ПВЦ боце) у оквиру површина спорта и рекреације, месних заједница и вртића;
– повезивање регионалних депонија комуналног отпада са градским центром, субопштинским центрима и центрима заједница села;
– рекултивација постојећих неусловних депонија и сметлишта;

- У области **заштите од технолошких удеса, природних непогода и мониторинг**:

– успостављање и развој информационог система за управљање хемикалијама и заштиту од удеса;
– дефинисање мера и поступака санације у случају ванредних ситуација, као и у случају појединачних (изолованих) инцидената;
– смањење опасности од удеса у транспорту применом прописаних мера и благовременом контролом примене тих мера;
– отклањање свих техничко-технолошких недостатака, контрола опреме и уређаја;
– обавезна израда одговарајућих студија утицаја на животну средину приликом израде планске и техничке документације у складу са законом;
– израда планова и програма за поступање у случају ванредних ситуација (поплава, пожара, земљотреса, одбране земље и сл);
– израда програма праћења стања животне средине са индикаторима животне средине, обавезама надлежних органа у праћењу стања животне средине и адекватним поступањем у случају негативних утицаја на животну средину.

- **Концепција заштите од буке:**

Законски нормативи у вези заштите становништва од штетног дејства буке доносе се у облику максимално дозвољеног нивоа меродавног параметра или параметара који представљају полазну обавезу испуњења услова везаних за проблематику буке.

Емитовање буке из планираних објеката не сме прекорачити законске норме дефинисане „Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини" („Сл. гласник РС", бр. 75/10). Такође, Правилима уређења овог Плана дефинисана је заузетост сваке парцеле под зеленим површинама, што такође доприноси смањивању евентуално негативних утицаја повишеног нивоа буке у животној средини.

Неопходно је обезбедити спречавање, односно смањење утицаја планираних садржаја, на чиниоце животне средине, као и непосредну околину, кроз мере заштите од буке и то:

– примену одговарајућих грађевинских и техничких мера за заштиту од буке дуж саобраћајница I и II реда и железничке пруге, којима се обезбеђује да бука емитована током одвијања саобраћаја, не прелази прописане граничне вредности у зонама намењеним становању и јавним објектима (дечија установа-вртић и сл), у складу са Законом о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС“, број 36/09 и 88/10) и Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Службени гласник РС“, број 75/10);

- применом техничких услова и мера звучне заштите којима ће се бука у објектима, чија је изградња планирана дуж саобраћајнице I и II реда и железничке пруге, свести на дозвољени ниво, а у складу са Техничким условима за пројектовање и грађење зграда (Акустика у зградарству) СРПС У.Ј6.201:1990;
- при одређивању могућих намена објеката у зонама становања, или у контакту са објектима дечијих установа, школа, болница и сл., водити рачуна о нивоу буке који исти могу да генеришу.

- **Еколошки утицаји експлоатације јадарита на животну средину**

Рударско-индустријски комплекс, поред свог стратегијског значаја има и своју еколошку димензију која се испољава кроз загађење ваздуха, земљишта, површинских и подземних вода, термално оптерећење средине, емисију буке, итд.

Заштита животне средине и мере заштите које се односе на експлоатацију и прераду јадарита се директно примењују из Просторног плана подручја посебне намене за реализацију пројекта експлоатације и прераде минерала јадарита „Јадар“.

- **Посебне мере заштите животне средине (нарочито се утврђују)**

a. Смањивање загађености ваздуха испод дозвољеног нивоа за тзв. типичне загађујуће материје и потпуно елиминисање штетних материја у граду и околини специфичним загађујућим материјама. Систематско праћење стања квалитета ваздуха (за специфичне и основне загађујуће материје).

Заштита ваздуха остварује се предузимањем мера систематског праћења квалитета ваздуха, смањењем загађивања ваздуха загађујућим материјама испод прописаних граничних вредности, предузимањем техничко-технолошких и других потребних мера за смањење емисије, као и праћењем утицаја загађеног ваздуха на здравље људи и животну средину. Степен загађености ваздуха процењује се на основу мерења имисије загађујућих материја и емисије из концентрисаних извора. На територији града Лознице, у дворишту Електродистрибуције смештена је једина аутоматска станица за мерење аерозагађења, у надлежности Агенције за заштиту животне средине која тренутно није у функцији. Привредни субјекти који су дужни да за потребе вођења Локалног регистра извора загађивања достављају резултате мониторинга, ревносно извршавају своје обавезе. У току спровођења плана, сви објекти који испуштају загађујуће материје морају се придржавати граничних вредности у складу са законском регулативом и подзаконским актима.

С обзиром да постоји потреба за спровођењем мера заштите ваздуха од загађивања неопходно је предузети и додатне мере, и то:

- код планирања нових стамбених и викенд објеката водити рачуна о правцима доминантног ветра и главним изворима загађивања ваздуха,
- обезбедити контролу процеса сагоревања у котларницама и њиховог одржавања,
- спроводити мере заштите ваздуха кроз ажурнији инспекцијски надзор надлежних служби,
- увести системско праћење степена загађености ваздуха на територији града и мерења имисије специфичних загађујућих материја.

b. Елиминисање потенцијалних извора загађивања подземних вода из уже зоне изворишта водоснабдевања „Зеленица“ и „Горње поље“.

Успоставити потпуну контролу над активностима у ужој зони изворишта водоснабдевања „Зеленица“ на локацији Бања Ковиљача (узводно од бање између железничке пруге Лозница-Зворник и реке Дрине) и „Горње поље“ на локацији Горња Ковиљача које се налази узводно од Зеленице у алувијалној равни. Министарство здравља донело је Решење о одређивању зона санитарне заштите изворишта „Зеленица“ на територији града Лозница. Неопходно је придржавати се свих мера заштите дефинисаних у измењеном и допуњеном Елаборату о зонама санитарне

заштите изворишта „Зеленица“ и „Горње поље“ ЈП „Водовод и канализација“ (мај 2014. године, Рударско-геолошки факултет) и у складу са законском регулативом и подзаконским актима.

c. Спровођење мера за очување и заштиту површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количине. Опремање и побољшање ефикасности рада постројења за пречишћавање отпадних вода.

Заштита и коришћење вода остварује се у оквиру интегралног управљања водама спровођењем мера за очување површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количина. То подразумева:

- смањивање загађености свих површинских вода на територији града и одржавање реке Дрине у прописаној категорији квалитета водотока,
- елиминисање потенцијалних загађивача подземних вода, нарочито из зоне изворишта водоснабдевања.

Мере заштите вода обезбеђују спречавање или ограничавање уношења у воде опасних, отпадних и других штетних материја, праћење и испитивање квалитета површинских и подземних вода, као и квалитета отпадних вода и њихово пречишћавање. Због тога је неопходно придржавати се Законских оквира којима се регулише проблематика упуштања загађујућих материја у водотоке као и категоризације водотокова. Отпадне воде се могу упуштати у реципијент уз примену одговарајућег предтретмана, на начин и до нивоа који не представља опасност за природне процесе и који не умањује њихово вишенаменско коришћење у складу са Законом о водама („Службени гласник РС“, број 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон), као и у складу са подзаконским актима. Успоставити мониторинг стања квалитета површинских вода и хидрогеолошке средине, за потребе интегралне заштите вода.

d. Контрола употребе агрохемијских средстава у циљу смањивања загађења земљишта из пољопривреде и очување земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима.

Заштита, коришћење и уређење земљишта и добара од општег интереса обухвата очување продуктивности, структуре и слојева тла, као и природних и прелазних облика и процеса. На површини или испод земљишта могу се обављати активности и одлагати материје које не загађују или оштећују земљиште. Заштита земљишта се може остварити само смањивањем и контролом употребе агрохемијских средстава, као и поступним замењивањем мање токсичним материјама, односно преласком на биолошке мере заштите усева. Посебан интерес града је очување земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима као што је иловасти алувијум (уз Дрину и средњи ток Јадра), гајњача (уз реку Јадар између Козјака и Страже) и гајњача у лесивирању.

Спровођење одредби Закона о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“, бр. 62/06, 65/08 – др. закон и 41/09, 112/15, 80/17, 95/18- др.закон) и подзаконских аката који се односе на дозвољене количине опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање.

e. Заустављање непланске експлоатације шљунка и девастирања приобаља.

f. Заустављање непланске изградње на површинама земљишта високих бонитетних класа.

У наредном периоду свака изградња мора бити плански усмерена, контролисана и ограничена на одређена подручја како се не би угрозиле природне еколошке и естетске вредности и нарушио еколошки капацитет средине. Због тога је, приликом планирања, регулације и изградње неопходно поштовање услова заштите животне средине прописаних у планским документима. Ова мера заштите се мора спроводити израдом недостајуће планске документације (планови детаљне регулације, урбанистички

пројекти), односно кроз измене и допуне где је то неопходно. Санкционисати непланску изградњу ажурнијим инспекцијским надзором надлежних градских служби.

g. Извршити санацију и рекултивацију постојеће депоније комуналног отпада града Лознице и постојеће депоније пепела „Вискоза“ у Лозници и постепено планирати прелазак на систем регионалног депоновања отпада.

Године 2009. је урађен „Главни пројекат санације депоније комуналног отпада града Лознице“ и добијена сагласност на пројекат од надлежног Министарства 2011. године када се кренуло у реализацију пројекта тј. почела је санација „Градске депоније“. Потребно је извршити фазно санирање док се не пређе на регионални систем управљања отпадом, то јест, извршити потпуну санацију и рекултивацију градске депоније.

Затварање депоније за одлагање отпада захтева предузимање посебних мера заштите тог простора. Заштитна зона депоније се мора састојати од основног (активног) заштитног појаса и ширег (пасивног) заштитног појаса, који ће бити адекватно озелењени према стандардима. Обезбедити праћење процеса након затварања депоније.

Извршити санацију и рекултивацију депоније пепела „Вискоза“, у складу са мерама заштите животне средине.

h. Решавање проблема сакупљања и депоновања комуналног отпада на подручју сеоских насеља. Уклањање дивљих депонија које су формиране на територији града Лозница.

Повећати број сеоских насеља која су укључена у систем прикупљања отпада. Постојеће дивље депоније је потребно уклонити и очистити површине на којима су биле лоциране. Санкционисати настајање дивљих депонија кроз појачани инспекцијски надзор надлежних градских служби.

i. Увођење система за рециклажу уз прикупљачке (трансфер) станице.

Организовати систем селективног прикупљања отпада, његовог разврставања и увођења у систем рециклаже. **Уколико се укаже могућност у складу са регионалним плановима урадити пројекат избора локације за објекат за рециклажу отпада и изабрати локацију за формирање трансфер (прикупљачке) станице у оквирима административне границе територије града.** Потребно је стриктно поштовање одредби „Закона о управљању отпадом” („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18).

j. Институционално јачање служби за заштиту животне средине.

Институционално јачање има за циљ стварање основе за предузимање конкретних активности у решавању еколошких проблема подручја града Лозница. Након доношења нових закона из области заштите животне средине у 2018. години, њиховом применом доћи ће до одређеног степена децентрализације и преношења надлежности Републике Србије на град Лозницу. Потребно је адекватно кадровски ојачати капацитете и технички опремити службу како би била у функцији контроле и управљања животном средином и могла да обезбеди партнерство свим заинтересованим странама у решавању проблема заштите животне средине града.

k. Успостављање система мониторинга животне средине.

Успостављање система мониторинга је један од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине могле успешно имплементирати у пракси. Формирањем мониторинг система обезбедило би се, поред осталог, правовремено реаговање и упозорење на могуће негативне процесе и акцидентне ситуације, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и утврђивање потреба за предузимање мера заштите у зависности од степена угрожености и врсте загађења. Потребно је обезбедити континуирано праћење стања квалитета животне

средине и активности у простору чиме се ствара могућност за њеним рационалним управљањем.

Систем мониторинга се, пре свега, односи на:

- контролу и праћење квалитета свих водотокова на подручју плана;
- контролу спровођења санитарне заштите у подручјима непосредне, уже и шире зоне заштите;
- мерење емисије и имисије у циљу праћења степена загађености ваздуха на посматраном подручју;
- праћење квалитета земљишта контролом његовог загађивања;
- успостављање мерних места у циљу праћења нивоа буке;
- сталну урбанистичко-грађевинску контролу лоцирања и изградње објеката, и
- контролу и усмеравање промена које се дешавају у екосистемима, природним пределима и амбијенталним целинама;
- контролу експлоатације шљунка и рекултивацију;
- редовног достављања података за потребе вођења Локалног регистра извора загађивања.

I. Подизање и јачање нивоа еколошке свести, информисања и образовања становништва о еколошким проблемима. Веће учешће јавности у доношењу одлука везаних за заштиту животне средине

У наредном периоду развијати програм развоја система комуникације са грађанима по питањима заштите животне средине, укључујући доступност информација о животној средини на основу Архуске конвенције. Ово подразумева и укључивање јавности у доношење одлука по питањима заштите животне средине, што се новим Законом кроз процедуру јавног увида мора спровести. Кроз стручне расправе, трибине и укључивање јавности у програме заштите могао би се испунити постављени задатак.

7.2. ЗАШТИТА, УНАПРЕЂЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА

Подручје плана карактерише разноликост предела у више категорија (географска, геолошко - морфолошка, хидролошка, еколошка, историјска, урбана и рурална), тако да простор можемо препознати као хетерогени предеони регион.

У области **заштите предела и живог света** утврђује се:

- промоција одрживог коришћења природних ресурса и развоја сеоског туризма;
- примене мера заштите приликом извођења грађевинских радова, транспорта потенцијално загађујућих материја, примене хемијских средстава у пољопривредној производњи;
- дефинисање ограничења и еколошких капацитета у сектору лова и риболова – планско организовање лова, риболова и ловног туризма;
- очување природних екосистема, линијских коридора и станишта, кроз очување и одржавање њихове структуре, састава, функције и просторне повезаности (са околним општинама), као и обим и начин коришћења ради очувања (водотоци са форландом, шуме, ливадске површине, мочварна станишта и др.);
- на основу валоризације предеоне структуре подручја, а у складу са постојећом наменом и потенцијалима, јасно зонирати простор и предложити мере за ублажавање, превазилажење и отклањање конфликата између потенцијала и коришћења. Нарочито обратити пажњу на негативан утицај који произилази из активности експлоатације минералних сировина и сконцентрисане саобраћајне инфраструктуре.

Неопходно је обезбедити заштиту структуре предела и несметано функционисање природних процеса, заштиту биодиверзитета, као и очување и успостављање еколошких мрежа. Тамо где су нарушене њихове природне и естетске вредности (дуж

државног пута, у зонама бесправне градње, на местима дивљих депонија), треба извршити санацију (ревитализацију и рестаурацију) у складу са режимом заштите.

Развој руралних предела, који су најзаступљенији на територији града Лознице заснива се на уважавању њиховог специфичног предеоног карактера, затечених вредности и капацитета предела.

Планским решењима се омогућава:

- **очување и унапређење карактеристичне структуре и слике руралних предела кроз:** а) очување карактеристичног предеоног обрасца заснованог на коришћењу земљишта, односу изграђеног и отвореног простора и карактеру изграђивања: подстицањем традиционалних облика коришћења земљишта, регулацијом грађења и уређивања простора у складу са карактером предела и традицијом грађења; спречавањем ширења насеља и заустављањем непланске изградње (викенд насеља), стимулисањем коришћења постојећег грађевинског фонда, усклађивањем изградње инфраструктурних коридора и објеката са карактером и капацитетом предела; б) очување и афирмацију карактеристичних културних и природних елемената у структури и слици предела (морфологија терена, водотоци, шуме, живице, засади, насеља, објекти), и креирање нових „икона"-репера и симбола;
- **креирање позитивног архитектонског идентитета насеља у руралним пределима,** треба заснивати на очувању и ревитализацији традиционалне архитектуре и постојећег квалитетног грађевинског фонда, као и на новој изградњи која уважава специфични рурални карактер физичке структуре насеља.

Развој урбаних предела се у првом реду односи на насеља градског и варошког типа – Лозница, Бања Ковиљача, Лешница и Драгинац, са нагласком да постоји аутохтоност појединачних насеља коју треба очувати. Другим планским решењима кроз ПГР и другим планским документима за зоне изградње и урбанизације (дефинисано у поглављу спровођење плана) треба обезбедити:

- **унапређење/очување слике и структуре урбаног предела кроз:** а) регулацију грађења и уређивања простора у складу са карактером предела и специфичностима развоја целине и делова града; б) успостављање просторног реда и очување елемената руралног предела (шуме, пољопривредне површине, ливаде) у периурбаним подручјима - заустављањем ширења града, непланске изградње и концентрацијом нове изградње уз инфраструктурне коридоре; в) јачање специфичног карактера панораме/силуете града, (одређене: преовлађујућом урбаном формом, карактером и диспозицијом репера, карактеристичним односом грађених и природних елемената и њена презентација заштитом визура, уређивањем видиковаца и приобаља; г) очување, унапређење и одрживо коришћење отворених, зелених простора и елемената природе у граду; д) креирање мреже зелених и јавних простора којом се повезују природне и културне вредности насеља, периурбаних подручја и руралног предела;

- **креирање позитивног архитектонског идентитета градова и насеља подразумева:** а) подизање општег нивоа културе грађења; б) реализацију савремених концепата нове изградње усклађених са природним и културним, регионалним и локалним специфичностима; в) уређивање и активирање напуштених и девастираних подручја; г) уређивање високо квалитетних јавних простора.

7.3. РЕКУЛТИВАЦИЈА И ПЕЈЗАЖНО УРЕЂЕЊЕ ДЕГРАДИРАНИХ ПОВРШИНА

Пејзажно уређење/рехабилитација деградираних површина обухвата рекултивацију земљишта, ревитализацију природе и изградњу других садржаја, у складу са планским захтевом за обнављање изворних карактеристика средине и

предела, односно за стварањем оптималних нових (секундарних) предеоних целина и комплекса, нарушених или уништених активношћу рудника и термоелектрана.

Могућности пејзажне рехабилитације су у великој мери одређене избором еколошки најмање неповољних решења у фази техничко-технолошког пројектовања развоја рударских комплекса. У тој фази се морају обезбедити:

- еколошка валоризација свих утврђених и предвиђених категорија и целина природне средине, као и других пејзажних особености простора које одређују, у мањој или већој мери, успешан исход ревитализације;
- паралелно предузимање активних и строго контролисаних мера заштите природе и других елемената пејзажа у окружењу, тј. у деловима простора који нису нарушени рударским активностима, али који се налазе под њиховим индиректним утицајем;
- технолошка решења за селективно скидање и одлагање хумусног слоја земљишта, нарочито за агробиолошку рекултивацију површина намењених за враћање пољопривредној производњи, оснивање травњака на теренима за спорт и рекреацију, подизање шумских расадника и сл.;
- инвестиционо-техничка документација за планско распоређивање земљишних маса и регулисање хидролошких услова у поступку рударске/техничке рекултивације, којом се равна и стабилизује терен за примену мера биолошке рекултивације;
- коначна визија пејзажне рехабилитације заузетог простора након завршетка рударске експлоатације.

7.4. ЗАШТИТА И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНОГ НАСЛЕЂА

Основни циљ заштите и одрживог коришћења природног наслеђа је: очување и унапређење биолошке разноврсности, вредности геонаслеђа и предела и развој јавних функција заштићених подручја, првенствено у области научноистраживачког и образовног рада, културе, спорта и рекреације; одрживи развој заштићених подручја и остварење добробити локалних заједница кроз планско, контролисано и ограничено коришћење природних ресурса и простора као грађевинске категорије, развој туризма и пољопривреде; повезивање и усклађивање националног са међународним системом заштите природе.

Законом је прописано да уколико се током радова наиђе на геолошко-палеонтолошка документа или минералошко-петролошке објекте, за које се претпоставља да имају својство природног добра, извођач радова је дужан да у року од осам дана обавести Министарство заштите животне средине, као и да предузме све мере заштите од уништења, оштећења или крађе до доласка овлашћеног лица.

Заштићена природна добра се штите и уређују у складу са актом о проглашењу и сходно одредбама Закона о заштити природе РС. Приликом израде Плана коришћен је и Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Сл. гласник РС” , бр.5/10, 47/11, 32/16, 98/16);

На основу документације Завода за заштиту природе Србије, као и увидом у Централни регистар заштићених природних добара, констатовано је да се на територији која је обухваћена границама Просторног плана налазе следећа заштићена природна добра:

1. Предео изузетних одлика (ПИО) „Културни предео Тршић – Троноша“ – проглашено заштићено подручје изузетног значаја, односно I категорије као предео изузетних одлика. Уз овај План у потпуности се примењује Уредба о проглашењу Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић – Троноша“ („Сл. гласник РС“ бр. 51/19).

Површина Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић–Троноша" износи 1802,57 ha, од чега је II степеном обухваћено 4,1% и III степеном 95,9% укупне површине подручја Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић–Троноша".

На подручју Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић–Троноша" утврђују се режими заштите II и III степена.

Режим заштите II степена, укупне површине 73,18 ha, односно 4,1% подручја Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић–Троноша", обухвата следеће површине, односно локалитете:

- локалитет Тршић, површине 18,75 ha, КО Тршић и обухвата знаменито место „Спомен кућа Вука Стефановића Караџића" са делом заштићене околине;
- локалитет Троноша, површине 54,43 ha, КО Коренита и обухвата непокретно културно добро од великог значаја „Манастир Троноша" са манастирском црквом, конаком и економијом, спомен чесму Девет Југовића са капелом Св. Пантелејмона и припадајућим паркингом, као и шумско земљиште у непосредној околини манастира, обухватајући и некадашњи каменолом.

Режим заштите III степена, укупне површине 1729,39 ha, односно 95,9% подручја Предела изузетних одлика „Културни предео Тршић–Троноша", обухвата преостали део заштићеног подручја који није обухваћен режимом заштите II степена.

На површинама на којима је утврђен режим **заштите II степена** спроводи се активна заштита ради очувања и унапређења природних вредности, посебно кроз мере управљања популацијама дивљих биљака и животиња, одржање и побољшање услова у природним стаништима и традиционално коришћење природних ресурса.

Осим забрана радова и активности из члана 35. Закона о заштити природе и члана 6. ове уредбе, **у режиму заштите II степена забрањује се** и:

- изградња објеката, осим објеката који су у функцији непокретних културних добара;
- уређивање простора и/или извођење радова и активности који могу да наруше утврђена својства, статичку безбедност и намену објеката са статусом непокретних културних добара;
- измена изгледа спољашње архитектуре и ентеријера, хоризонталног и вертикалног габарита, облика и нагиба крова, свих конструктивних и декоративних елемената, материјала и функционалних карактеристика изграђених објеката без сагласности надлежних служби заштите природних вредности и културног наслеђа;
- коришћење за јавни саобраћај: пута на кат. парц. број 545/16, КО Тршић од паркинга до пута на кат. парц. број 547/6 КО Тршић до укрштања са путем на кат. парц. број 549/2, КО Тршић; дела пута на кат. парц. број 549/2, КО Тршић од каменог моста до другог каменог моста на реци Жеравији; пешачке стазе уз реку Жеравију на кат. парц. број 549/3, КО Тршић до каменог моста и завршетка пута на кат. парц. број 549/2, КО Тршић и даље уз корито реке на кат. парц. бр. 826, 948 и 952, КО Тршић;
- коришћење и уништавање строго заштићених врста биљака, животиња и гљива и предузимање активности којима би се могла угрозити њихова станишта;
- коришћење техничких средстава која могу оштетити или уништити примерке заштићених врста, односно њихова станишта и њихово сакупљање изван прописаног периода;
- сеча која није у складу са плановима газдовања шумама;
- постављање (укуцавање) табли и других обавештења на стаблима;
- одношење стеље, лисника и земљишта са површина под шумама;
- камповање и ложење ватре на шумском земљишту, осим на местима која су за то предвиђена;
- фрагментација шумских и аграрних комплекса;
- крчење међа;
- промена вегетацијског састава без претходне сагласности надлежне установе заштите природе и културних добара;

- уклањање крајречне вегетације, одлагање/уношење лишћа/лисне масе, грањевине, остатака стабала и другог материјала у речна корита;
- извођење геолошких истражних радова, изградња каменолома, експлоатација и примарна прерада минералних сировина;
- спаљивање отпада и образовање депонија отпада;
- изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водотоке и земљиште;
- постављање високих антенских постројења радио и телевизијских предајника, предајника мобилне телефоније, као и других објеката високоградње који нарушавају визуелни интегритет простора.

Осим ограничења радова и активности прописаних законом и чланом 6. ове уредбе, радови и активности ограничавају се и на:

- промене намене површина које омогућавају смањење интензитета коришћења простора (превођење обрадивих површина у пашњаке, формирање заштитног појаса и сл.), заштиту и презентацију непокретних културних добара и у сврху ревитализације природних станишта;
- конверзију шумских површина тј. превођење из алохтоних шумских површина у аутохтоне, у функцији презентације непокретних културних добара и очувања вернакуларног комплекса;
- заштиту обале водотокова од флувијалне и површинске ерозије применом техничких, биотехничких и биолошких мера;
- чишћење корита водотокова од вегетације и наноса у циљу очувања пропусне моћи, а по потреби и продубљивање корита;
- каптирање извора за потребе непокретних културних добара;
- изградњу објеката туристичког смештаја, туристичке инфраструктуре и угоститељских објеката у традиционалном стилу;
- реконструкцију, санацију и адаптацију стамбених и економских објеката пољопривредних домаћинстава;
- изградњу подземних инфраструктурних водова;
- изградњу вештачких површина (паркинг простори, спортски терени, стазе и сл.) на парцелама са уређеном зеленом површином;
- постављање мобилијара и вртно-архитектонских елемената на плански утврђена места;
- хортикултурно уређење и постепену замену декоративних старих јединки дендрофлоре врстама које су аутохтоне, према пројектно-техничкој документацији.

На површинама на којима је утврђен режим заштите III степена, осим забрана радова и активности које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе, забрањује се и:

- кресање лисника за сточну храну, чиста сеча шума која није планирана као редован вид обнављања шума, осим у случајевима прописаним законом, претерано оптерећење ливадско пашњачких површина, као и непланска градња шумских путева са меком подлогом, без одговарајућих евакуационих органа за падавинске воде (риголе и путни пропусти);
- брање, ломљење, кидање и ископавање биљних врста у природним састојинама;
- коришћење и уништавање строго заштићених врста биљака, животиња и гљива и предузимање активности којима би се могла угрозити њихова станишта;
- сакупљање заштићених врста изван прописаног периода и коришћење техничких средстава која могу оштетити или уништити примерке заштићених врста, односно њихова станишта;
- уклањање крајречне вегетације;
- постављање (укуцавање) табли и других обавештења на стаблима;
- крчење међа;
- експлоатација материјала из корита водотока;

- одлагање/уношење лишћа/лисне масе, грањевине, остатака стабала и другог материјала у речна корита;
- трајно одлагање и складиштење инертног материјала (песак, шљунак, земља и др.) и обављање сличних радова и активности који нису у складу са принципима одрживог коришћења природних ресурса;
- формирање пословно-радних зона и изградња привремених или сталних индустријских и привредних објеката који би својим погонима, експлоатацијом или отпадним материјама угрозили услове животне средине, амбијенталне карактеристике простора и/или непокретна културна добра;
- изградња мини хидроелектрана, ветроелектрана и електрана на био-гас;
- руковање отровним хемијским материјама и нафтним дериватима на начин који може проузроковати загађење земљишта и воде;
- образовање објеката за управљање отпадом, привремено или трајно одлагање свих врста опасних материја, као и успостављање транспортне руте опасног отпада;
- изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водотоке и земљиште;
- паљење ватре на отвореном простору, осим на местима одређеним за ту намену.

Осим ограничења радова и активности прописаних законом, радови и активности ограничавају се и на:

- газдовање шумама и шумским земљиштем утврђеним у плановима и основама газдовања шумама којима се обезбеђује умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама;
- плански утврђену сечу стабала;
- примену одговарајућих биолошких мера против фитопатолошких и ентомолошких обољења шума;
- извођење хитних и неопходних санационих шумских радова након акцидентних ситуација приликом ветролома, ветроизвала, пожара, каламитета инсеката и слично;
- регулацију водотокова и све неопходне антиерозионе мере;
- одвијање ловних активности и других редовних мера корисника усмерених ка узгоју, заштити и коришћењу дивљачи према прихваћеним планским документима (ловне основе);
- интервенције које битније не утичу на измену морфологије терена;
- контролисано и рационално коришћење хемијских и техничких средстава у пољопривреди у складу са потребама очувања биолошке разноврсности;
- складиштење/депоновање стајњака, осоке и других извора еутрофикације на, за ту сврху предвиђене, прописно опремљене локације, које нису у контакту са подземним водама;
- кретање транспортних возила и пољопривредне механизације на постојеће путеве и оранице;
- плански предвиђену изградњу и реконструкцију саобраћајница вишег реда (државни пут I и II реда) и асфалтирање и бетонирање постојећих некатегорисаних путева;
- формирање новог грађевинског земљишта на површине предвиђене важећом просторно-планском документацијом, уз примену свих прописаних општих правила и услова парцелације, регулације и изградње;
- изградњу објеката на минималној површини грађевинске парцеле P=300 m², свих изграђених и застртих површина на парцели обрачунатих у бруто развијену грађевинску површину објекта, усклађене висине и спратности објекта са висином и спратношћу суседних објеката, архитектонске композиције објекта којом се обезбеђује очување и унапређење градитељског наслеђа и традиција

градитељства, са крововима минималног нагиба од 45 степени, минималног процента зелених површина на грађевинској парцели од 30%, без ограде, са транспарентном оградом или живицом максималне висине 1,4 m, односно традиционалним типом ограде од прућа;
- управљање комуналним отпадом у складу са локалним планом управљања отпадом и нормативним актима, а управљање амбалажним, опасним и осталим врстама отпада у складу са важећим прописима;
- спровођење одговарајућих мера противпожарне заштите.

2. Меморијални природни споменик (МПС) „Текериш“

3. Меморијални природни споменик (МПС) „Драгинац“ - простор на коме се налазе споменик и спомен костурница стрељаним цивилним жртвама у Другом светском рату (приликом немачке одмазде у октобру 1941. године) и стратишта (места стрељања) (територија града Лозница, К.О. Симино Брдо, Јаребице и Драгинац). Заштитом је обухваћен простор површине око 2,9 ha;

4. Споменик природе (СП) „Стабло храста лужњака Дебели грм – Руњани“ - старо и репрезентативно стабло храста лужњака, импозантних димензија (територија града Лозница, К.О. Руњани). Заштитом је, осим стабла, обухваћен простор у пројекцији круне површине 0,06 ha.

5. Природна добра за које је покренут поступак заштите;
- Предео изузетних одлика (ПИО) Планина Цер,
- Споменик природе (СП) Бања Ковиљача,
- Заштићено станиште (ЗС) Вриштине калуне код Зајаче,
- Подручје у поступку валоризације – Пејине Аде.

Природне вредности представљају и елементи еколошке мреже:
- делови еколошки значајних подручја (ЕЗП) Доње Подриње и Цер, станиште строго заштићених и заштићених дивљих врста,
- деоница еколошког коридора од међународног значаја који обухвата Дрину са приобаљем у природном и блиско природном стању,
- предеони елементи унутар културног предела (мањи водотоци и канали, појасеви зеленила, групе стабала, појединачна стабла, кошанице, међе, живице и сл.).

Предео изузетних одлика (ПИО) Планина Цер је у поступку заштите и за овај простор у току је израда Просторног плана подручја посебне намене планине Цер којим се одређује простор за установљење заштићеног подручја на основу Закона о заштити природе. У случају измена Нацрта ПППН планине Цер, примењиваће се усвојени план. Према прелиминарним резултатима студије Завода за заштиту природе Србије, заштићено подручје ће као предео изузетних одлика обухватити површину око 6260 ha и то теме/гребен и делове планинских страна Цера и Видојевице, на територији града Шапца (делови катастарских општина Румска, Двориште, Десић, Радовашница, Бела Река и Петковица) и Лознице (делови катастарских општина Чокешина, Ново Село, Лешница, Доњи Добрић, Јадранска Лешница, Јошева, Каменица, Милина, Трбосиље и Текериш). У оквиру планираног заштићеног подручја издвојене су четири просторне јединице на којима ће се примењивати строжији режим заштите II степена, укупне површине 1543 ha и следеће појединачне површине: Видојевица – 240,1 ha, Гребен Цера – 947,7 ha, Косанин град – 44,7 ha и Тројанов град-Коњуша – 310,5 ha, док ће се на осталом делу планираног предела изузетних одлика, површине 4718 ha, примењивати режим заштите III степена. Мере тих режима, односно забране и ограничења радова и активности прописане су чл. 35. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”. бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16) и Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС”. број 31/12).

Након доношења Уредбе о проглашењу Предела изузетних одлика планине Цер, у потпуности се примењују мере Уредбе и Просторни план подручја посебне намене планине Цер.

- **Опште мере заштите природних добара и природе**

Заштита природе и природних вредности реализује се у односу на опште циљеве који су дефинисани Законом и овим планом се прописују као опште мере:

- заштита, очување и унапређење биолошке (генетичке, специјске и екосистемске), геолошке и предеоне разноврсности;
- усклађивање људских активности, економских и друштвених развојних планова, програма, основа и пројеката са одрживим коришћењем обновљивих и необновљивих природних ресурса и дугорочним очувањем природних екосистема и природне равнотеже;
- одрживо коришћење и/или управљање природним ресурсима и добрима, обезбеђивање њихове функције уз очување природних вредности и равнотеже природних екосистема;
- благовремено спречавање људских активности и делатности које могу довести до трајног осиромашења биолошке, геолошке и предеоне разноврсности, као и поремећаја са негативним последицама у природи;
- утврђивање и праћење стања у природи;
- унапређење стања нарушених делова природе и предела.

У односу на наведено, посебни циљеви који обухватају заштиту природе и животне средине за конкретно подручје су следећи:

- очување и унапређење стања природих добара;
- јачање свести о значају заштите природе и животне средине;
- унапређење стања предеоних карактеристика;
- примена стандарда, норматива и прописа о коришћењу и заштити природних ресурса и добара;
- поштовање одредби и аката из области заштите природе и животне средине;
- израда стратешких процена утицаја на животну средину планова, програма, основа и других аката којима се уређује коришћење природних вредности и заштита животне средине;
- израда процена утицаја пројеката на животну средину на свим нивоима истраживања и експлоатације;
- интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине;
- успостављање усклађеног система дозвола, одобрења и сагласности;
- вођење катастра коришћења природних богатстава и добара;
- организовање мониторинга коришћења природних ресурса и добара, стања животне средине прикупљањем, обједињавањем и анализом података и квантификовањем трендова;
- обавезна је санација и ремедијација деградиране животне средине.

7.5. ЗАШТИТА И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА

На територији Града Лознице, налазе се следећа **утврђена непокретна културна добра** (даље у тексту НКД):

(1) Меморијални природни споменик „Драгинац“; (2) Спомен костурница на Церу, Текериш; (3) Зграда Основне школе „Степа Степановић“ у Текеришу; (4) Окућница Павловић Јеврма у Трбосиљу; (5) Манастир Троноша; (6) Манастир Чокешина; (7) Дом културе „Вук Караџић“; (8) Бања Ковиљача, Просторно – културно историјска целина; (9) Лозднички град; (10) Трг Јована Цвијића, Лозница; (11) Зграда старе апотеке, Лозница - сада Музеј „Јадар“; (12) Споменик на Гучеву; (13) Вила „Сунчица“ у Бањи Ковиљачи; (14) Вила „Гучево“ у Бањи Ковиљачи; (15) Вила „Бенкара“ у Бањи Ковиљачи; (16) Вила „Здравље“ у Бањи Ковиљачи; (17) Вила „Катарина“ у Бањи Ковиљачи; (18) Вила „Анкица“ у Бањи Ковиљачи; (19) Вила „Цер“ у Бањи Ковиљачи; (20) Вила „доктора Петровића“ у Бањи Ковиљачи; (21) Вила „Иванка“ у Бањи

Ковиљачи; (22) Зграда Гимназије „Вук Караџић“ у Лозници; (23) Зграда управе јавних прихода у Лозници; (24) Бегова кућа у Лозници; (25) Кућа Катића у Лозници; (26) Спомен кућа Вука Стефановића Караџића са околином; (27) Место боја на Чокешини, знаменито место и (28) Стара Болница у Лозници.

На простору плана налазе се следеће **евидентирана непокретна културна добра**:

(1)Црква Св. апостола Петра и Павла, Лешница; (2) Црква Св. пророка Илије, Јадранска Лешница; (3) Археолошко налазиште Тројанов град и (4) Археолошко налазиште Пауље Брезјак.

На простору плана налазе се следећа **археолошка налазишта**:

(1) Бања Ковиљача, Градац, градинско насеље, неолит; (2) Брадић Кућерине, висинско насеље, неолит; (3) Брадић, Мраморје, градинско насеље, неолит; (4) Брезјак, Пауље, некропола, бронз. и гвоз.; (5) Горња Бадања, Дивич некропола, бронз. и гвоз.; (6) Горња Бадања, Орловац, Јеринин град, градинско насеље, неолит; (7) Горња Ковиљача, Црквина и римско гробље, некропола, бронз. и гвоз.; (8) Горња Ковиљача, случајни налаз; (9) Горња Сипуља, Римско гробље, старији неолит; (10) Горња Сипуља, Степаново брдо, градинско насеље, неолит; (11) Грнчара, Пањик некропола, бронз. и гвоз.; (12) Гучево, Бабејић, остава бронзаниг гривни; (13) Доња Бадања, Метлик, некропола, бронз. и гвоз.; (14) Доња Бадања, Мађарско гробље, хумка, бронзано/гвоздено доба; (15) Доња Сипуља, Старо село, градинско насеље, неолит; (16) Доње Недељице, Црквина, градинско насеље, неолит; (17) Доње Недељице, Њиварци; (18) (Доње) Горње Недељице, Код цркве, некропола под хумкама, бронзано доба; (19) Доњи Добрић, Кућерине, равничарско насеље, рани/средњи неолит; (20) Јадранска Лешница, Анте, равничарско насеље, позни неолит; (21) Јадранска Лешница, Црквине, усамљена хумка, бронзано/гвоздено доба; (22) Јаребице, Атице, некропола под хумкама, бронз/гвозд. доба; (23) Јаребице, Баре, некропола под хумкама, бронз/гвозд. доба; (24) Јаребице, Кулина, градинско насеље, неолит/енеолит; (25) Јаребице, Велике ливаде, равничарско насеље, позни неолит; (26) Јошева, Башчина Ненадовића, градинско насеље, неолит/енеолит; (27) Јошева, Каменица, равничарско насеље, енеолит, позно бронз. гвозд. доба; (28) Јошева, Попов поток, некропола под хумкама, гробни налаз; (29) Јошева, Пресечена коса, градинско насеље, неолит/енеолит; (30) Клупци, Кованлуци, равничарско насеље, позни неолит; (31) Козјак Брешће, случајни налаз, развијено бронзано доба; (32) Козјак, Лађурине, некропола под хумкама, бронз/гвозд. доба; (33) Козјак, Филиповићи, насеље, метално доба; (34) Лешница, Лопатар, равничарско насеље, позни неолит; (35) Лешница, Њива Рада Шкрбића, равничарско насеље, прелазни период из бронз. у гвозд.доба; (36) Лешница, ПИК Гучево, равничарско насеље, позни неолит; (37) Лешница, Шанац-Клеје, хумка, бронзано/гвоздено доба; (38) Лешница, Забран, равничарско насеље, позни неолит; (39) Лешница, (Велика) непознат енеолит, прелазни период из бронз. у гвозд. доба; (40) Липница, Приљевска црква, равничарско насеље, позни неолит; (41) Липница, Сеоски пашњак некропола под хумкама, бронз/гвозд. доба; (42) Лозница, Бојића ада, равничарско насеље, позни неолит, прелазни период из бронз. у гвозд. доба; (43) Лозница, Владића брдо, равничарско насеље, позни неолит; (44) Лозница, Стефановића пут, уништени гроб, ЛТД; (45) Лозница, непознато, случајан налаз, старије гвоздено доба; (46) Милина, Детињи поток, старији енеолит, остава; (47) Милина, Спасовине, висинско насеље, енеолит, бронзано доба; (48) Милина, Старо село, вишеслојни локалитет, старији енеолит, развијено бронз. доба, прелазни период из бронз. у гвозд. доба; (49) Ново село, Аниште, равничарско насеље, праисторија; (50) Ново село, Клеје, равничарско насеље типа обровац, позни неолит; (51) Ново село, Липовица, градинско насеље, рани и позни неолит, старији енеолит; (52) Помијача, Мали Брачинац, градинско насеље, неолит/енеолит; (53) Помијача, Велики Брачинац, градинско насеље, старије енеолит; (54) Пут Лозница - Крупањ, раскрсница за Троношу случајан налаз, гвоздено доба; (55) Руњани, Громиле, некропола под хумкама, бронз/гвозд. доба; (56) Руњани, Царев брег, некропола под хумкама, бронз/гвозд. доба; (57) Руњани, Видојевица, равничарско насеље, позни неолит, бронзано доба; (58)

Текериш, Кик, градинско насеље, позни неолит, млађе гвоздено доба; (59) Текериш, Воденична, позни неолит; (60) Текериш, Шарампов, старији енеолит; (61) Текериш, Школа, висинско насеље, неолит/енеолит; (62) Текериш, непознат старији енеолит; (63) Текериш, Сребрне рупе, рудник, праисторија; (64) Трбосиље, Главичурак, градинско насеље, прелазни период из бронзаног у гвоздено доба; (65) Трбосиље, Шеварине, висинско насеље, позни неолит; (66) Трбосиље, непознат палеолитски локалитет, горњи палеолит; (67) Тршић, Велика ливада, висинско насеље, позни неолит; (68) Цер, Видин град, градинско насеље, позни неолит/старији енеолит, позно бронзано доба/прелазни период; (69) Цер, Планинска куца, случајан налаз; (70) Цер, Тројанов град, градинско насеље, прелазни период из бронзаног у гвоздено доба; (71) Цикоте, Мали Градац, градинско насеље са фортификацијом, бронзано доба, прелазни период из бронзаног у гвоздено доба; (72) Чокешина, Сциньчине, позни неолит; (73) Чокешина, непознат, позни неолит.

- **Мере заштите**

У оквиру граница Просторног плана утврђене су четири зоне заштите. Методологија утврђивања мера заштите подразумева степеновање режима заштите према значају и концентрацији сачуваног наслеђа. С обзиром на неистраженост Планског подручја, мере техничке заштите за непокретна културна добра могу се издати на основу резултата претходних истраживања и расположиве грађе.

Услови заштите утврђују се у два нивоа: као општи и посебни. Општи услови који су дефинисани Законом о културним добрима и смерницама и препорукама из ратификованих међународних докумената који се односе на непокретна културна добра и предео, односе се на целину споменичког фонда, мање или шире групације и доносе се на нивоу просторног плана. Посебни услови прецизније се дефинишу за свако културно добро.

С обзиром на стање објеката културно-историјског и градитељског наслеђа на овом подручју, мере њихове заштите и коришћења треба остварити општим условима и мерама заштите, што значи:

- да ће сви заштићени или евидентирани објекти бити детаљно снимљени и формирана документација са валоризацијом која се доставља Републичком Заводу за заштиту споменика културе и
- да се у раду на заштити у области културне баштине почне са идентификацијом и разврставањем просторне вредности према међународно препорученој категоризацији,
- да се поред инстумената инвентарисања непокретних културних добара, одмах укључи валоризација релевантна за доживљај и презентацију добра,
- да се штите, како материјална аутентичност објекта у складу са условима службе заштите, тако и изглед, визуре и просторна конфигурација читавог подручја и предела.

- **Општи услови и мере заштите**

1. Правни основ примене одредби Закона о културним добрима „Сл. гласник РС“ бр. 71/94 је постојање Одлуке односно Решења о утврђивању.
2. Мере техничке заштите оквирно и у најширем смислу одређене су самом Одлуком односно Решењем о утврђивању.
3. Власници односно корисници Непокретног културног добра (у даљем тексту: НКД) дужни су да пре предузимања било које врсте интервенције на објекту (инвестиционо одржавање, реконструкција, адаптација, санација и ревитализација) да поднесу надлежном Заводу за заштиту споменика културе Захтев за добијање Решења о предузимању мера техничке заштите, као и да исто доставе надлежној Урбанистичкој служби како би она издала Акт о урбанистичким условима.
4. Власници односно корисници објекта дужни су да по добијању Решења о предузимању мера техничке заштите надлежног Завода за заштиту споменика културе, израде пројектну и пратећу техничку документацију у свему према

датим условима, као и да на исту прибаве Решење о сагласности надлежног Завода за заштиту споменика културе.

5. Мере техничке заштите првенствено се издају у циљу враћања објекта у аутентично стање
6. На објектима где се по процени стручњака надлежног Завода за заштиту споменика културе могу дозволити одступања од аутентичног габарита, као и изворног изгледа мере техничке заштите су таквог карактера да имају за циљ да одступања не смеју битно нарушавати аутентични изглед, као и примену материјала, а не могу у погледу габарита и регулационе линије бити супротстављени општој регулацији предвиђеној регулационим плановима Урбанистичке службе.
7. Утврђена НКД имају заштићену околину дефинисану самом Одлуком.
   - Издавање услова за предузимање мера техничке заштите је у функцији самог НКД;
   - Објекти не смеју габаритом и изгледом да конкуришу утврђеном НКД;
   - Не сме се дозволити градња нових објеката који би заклањали и угрожавали визуру утврђеног НКД;
8. На објектима у заштићеној околини за издавање услова за предузимање мера техничке заштите и других радова није основни критеријум задржавање аутентичности, мада је то и даље битан критеријум, али се мере техничке заштите издају кроз сагледавање целокупног простора, и свих објеката на њему.
9. За заштићени простор обавезно је урбанистичко и комунално решење у сарадњи са надлежним Заводом за заштиту споменика културе.
10. Тенде и рекламе се могу поставити уз дозволу и по условима надлежне Службе заштите.
11. У заштићеном простору не дозвољава се постављање надземних и ТТ водова.
12. Не дозвољава се постављање монтажних киоска.
13. Не дозвољава се постављање контејнера, као ни депоновање било каквог отпадног материјала.
14. Паркирање возила се може вршити уз дозволу и по условима надлежне Службе заштите.
15. У Просторним целинама постојање и режим саобраћаја се регулишу уз дозволу и по условима надлежне Службе заштите.
16. Рушење објеката у заштићеној околини може се вршити уз дозволу и по условима надлежне Службе заштите.
17. Правни основ примене Одредби Закона о културним добрима (“Сл. гласник РС“ бр. 71/94) је Евидентирање објеката сагласно члановима 27. и 29. (добра која уживају претходну заштиту – 27. претходна заштита „ех легге“, 29. евидентирана добра).
18. НКД који се штите на основу самог Закона, као и евидентирани објекти (у даљем тексту: културно добро са претходном заштитом) у погледу издавања Решења о условима за предузимање мера техничке заштите у потпуности се третирају као утврђена НКД сагласно одредбама Закона о културним добрима.
19. Евидентирани објекти немају дефинисану заштићену околину.
20. У тренутку утврђивања евидентираних објеката Одлуком се утврђује заштићена околина и од тог тренутка наступа обавеза за власнике односно кориснике објеката на утврђеним парцелама.
21. Код евиденције Просторно културно историјских целина као посебне врсте НКД мере заштите се односе како на све објекте, тако и на евидентирани простор.
22. Власници односно корисници културног добра под претходном заштитом имају обавезу да се за све врсте интервенција на објектима (инвестиционо одржавање, реконструкција, адаптација, санација и ревитализација) да поднесу надлежном Заводу за заштиту споменика културе Захтев за добијање Решења о предузимању мера техничке заштите, као и да исто доставе надлежној Урбанистичкој служби како би она издала Акт о урбанистичким условима.

23. Власници, односно, корисници културног добра под претходном заштитом дужни су да по добијању Решења о предузимању мера техничке заштите надлежног Завода за заштиту споменика културе, израде пројектну и пратећу техничку документацију у свему према датим условима, као и да на исту прибаве Решење о сагласности надлежног Завода за заштиту споменика културе.
24. Терет израде Елабората за утврђивање културног добра под претходном заштитом пада на терет буџета општине или Републике.
25. Динамику и план приоритета израде елабората утврђује надлежни Завод за заштиту споменика културе у зависности од прилива средстава за финансирање овог програма.
26. Уколико се накнадно открију археолошки локалитети, исти се не смеју уништавати и на њима вршити неовлашћена прекопавања, ископавања и дубока прекопавања.
27. Инвеститор објекта је дужан да обезбеди средства за истраживања, заштиту, чување, публиковање и излагање добра које ужива претходну заштиту које се открије приликом изградње инвестиционог објекта- до предаје добра на чување овлашћеној установи заштите(члан 110. Закона о културним добрима)
28. У непосредној близини археолошких локалитета инвестициони радови спроводе се уз повећане мере опреза и присуство и контролу надлежних служби заштите (Завода за заштиту споменика културе „Ваљево“)
29. Археолошки локалитети се не смеју уништавати и на њима вршити неовлашћено прекопавања, ископавања и дубока заоравања (преко 30 cm).
30. Уколико би се током радова наишло на археолошке предмете извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни Завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети, те да се сачува на месту и у положају у коме је откривен (члан 109. став 1 Закона о културним добрима).
31. У случају трајног уништавања или нарушавања археолошког локалитета због инвестиционих радова, спроводи се заштитно ископавање о трошку инвеститора (члан 110. став 1 Закона о културним добрима).
32. У непосредној близини археолошких локалитета, инвестициони радови спроводе се уз повећане мере опреза и присуство и контролу надлежних служби заштите (Завода за заштиту споменика културе „Ваљево“).
33. Забрањује се привремено или трајно депоновање земље, камена, смећа и јаловине у, на и у близини археолошких локалитета.

- **Посебни услови и мере заштите**

Посебним мерама заштите и уређења непокретних културних добара, што значи да је на самим културним добрима, у природним просторима и предеоним целинама око тих добара, неопходно обезбедити систематско истраживање и валоризацију непокретних културних добара и спровођење мера претходне заштите налаза материјалних остатака приликом извођења грађевинских, пољопривредних и других радова.

На самом културном добру и његовој непосредној околини, могу се вршити:

– извођење техничке заштите и презентација културних добара (конзервација, санација, реконструкција, ревитализација и др.);
– ревитализација простора и хортикултурно уређење и адаптација постојећих и дозвољених новоизграђених објеката до привођења простора трајној намени;
– отклањање у међувремену унетих промена које су допринеле измени природних услова и карактера средине и изградња објеката неопходних за заштиту, опрему и презентацију културних добара на локацијама на којима су претходно извршени истражни радови, под условима утврђеним општим мерама;
– све интервенције на непокретним културним добрима, евидентираним добрима и онима са статусом добра под претходном заштитом, могу се вршити само по

претходно прибављеним посебним условима издатим од надлежног Завода за заштиту споменика културе;
- уколико се културно добро налази на површинама са I степеном заштите по основу заштите изузетних природних вредности, приоритет мера и услова заштите и уређења утврђује се на основу Програма заштите и уређења ових зона у складу са вредношћу и значајем појединих елемената целине.

На природним просторима око непокретних културних добара и у предеоним природним целинама, могу се вршити:
- даља истраживања и радови на адекватној заштити у циљу откривања, евидентирања и категорисања споменика културе и уређења терена, уколико то не угрожава културно добро;
- реконструкција и одржавање постојећих, као и израда нових породичних стамбених и помоћних објеката у оквиру домаћинстава стално насељених становника, инфраструктурно уређење и опремање простора на локацијама на начин који је у складу са мерама прописаним овим Просторним планом;
- санација последица деградационих процеса на земљишту и биљном покривачу, реконструкција и друге интервенције на вегетацији које су у функцији заштите и презентације културног добра, ревитализације и унапређења естетике предела и заштите природне средине;
- обављање постојећих и нових делатности уколико не угрожавају културна добра, а доприносе њиховој ефикасној и трајној заштити;
- изградња објеката који могу послужити за смештај и прихват посетилаца и других пратећих објеката везаних за презентацију културног добра, потребе сталних становника, под општим условима Просторног плана;
- мере заштите и уређења не могу се примењивати на објекте народног градитељства пре извршене валоризације и утврђивања посебних услова заштите по поступку утврђеном законом.

- (1) Меморијални природни споменик „Драгинац“, заштићена површина налази се у селу Драгинац, КО Симино брдо, Јаребице и Драгинац. Укупна површина заштићеног подручја износи 2,88,02 ha.

  С обзиром на карактер заштићеног објекта дозвољене су само оне радње које доприносе његовом одржавању и уређивању, а које битно не мењају његова природна обележја.

  Радови који су супротни режиму заштите могу се вршити само у научно, културно-просветне, васпитне и туристичке сврхе и то само на основу одобрења надлежног Завода за заштиту природе.

- (2) Текериш – Спомен-костурница на Церу, на катастарским парцелама бр. 980, 981 и 982, КО Текериш. Знаменито место чини костурница у којој су сахрањени остаци 3500 српских ратника и војника 28. Прашког пука. Над њом се уздиже пирамида висине 10m у основи 8,60 m x 7,60 m. Заштићена околина знаменитог места обухвата следеће катастарске парцеле: 980, 981 и 982, КО Текериш, у државној својини и бр. 813/4, 822, 828, 829/3, 829/4 и 978, КО Текериш, у приватној својини.

  Утврђују се следеће мере заштите знаменитог места:
  1) Очување изворног изгледа, оригиналних материјала и оригиналних натписа на споменику;
  2) Редовно одржавање и чишћење;
  3) Отклањање оштећења конзерваторско-рестаураторским методама.

  Утврђују се следеће мере заштите заштићене околине знаменитог места:
  1) Забрана промене намене површине;
  2) Забрана градње објеката трајног или привременог карактера;
  3) Забрана одлагања, складиштења и депоновања отпадних и опасних материја;
  4) Редовно одржавање вегетације.

- (3) Текериш – зграда основне школе „Степа Степановић“, на катастарској парцели бр. 949 и 950, КО Текериш у површини од 0,83,20 ha. Границе непосредне околине, која је заштићена, за ово културно добро чине катастарске парцеле бр. 948, 1573/1, 1572, 1571, 1570 и 951, а граница непосредне околине је: спољна ивица парцеле бр. 948, 1573/1, 1571, 1570 и 951, као и одговарајући делови пута наспрам парцеле бр. 949 и 950.

- (4) Трбосиље - Окућница Павловић Јеврема, на катастарској парцели бр. 1249/1, 1249/2 у површини од 7,68 ари. Границе непосредне околине, која је заштићена за ово културно добро, чине катастарске парцеле: 1248/1, 1248/2, 1248/3 и 1250/1.

- (5) Манастир Троноша, заштићени споменик не може се преправљати, рестаурисати, дозиђивати ни рушити, а забрањена је свака градња и ма каква промена облика терена у његовој непосредној околини без претходне дозволе Завода.
  Подигнут 1559. на старијим градњама, у два маха обнављан, манастир Троноша је значајан споменик наше културе; у њему је 1791. године писан познат троношки летопис; видну улогу има крајем XVIII и почетком XIX века у борбама нашег народа за ослобођење.

- (6) Чокешина – Манастир Чокешина, заштићени споменик не може се преправљати, рестаурисати, дозиђивати ни рушити, а забрањена је свака градња и ма каква промена облика терена у његовој непосредној околини без претходне дозволе Завода.
  Подигнут вероватно у XVI веку када се први пут и помиње (1541), манастир Чокешина обновљен је у XVIII веку када је имао и школу; видну улогу имао је у борбама које је водио наш народ за ослобођење крајем XVIII и почетком XIX века.

- (12) Бања Ковиљача – споменик на Гучеву, на катастарској парцели бр. 2458, КО Бања Ковиљача. Знаменито место чине споменик и костурница у којој су сахрањени посмртни остаци око 3200 српских ратника и аустроугарских војника. Заштићена околина знаменитог места обухвата катастарске парцеле бр. 2457/1 и 2458, КО Бања Ковиљача.
  Утврђују се следеће мере заштите знаменитог места:
  1) Очување изворног изгледа, оригиналних материјала и оригиналних натписа на спомен-обележју;
  2) Редовно одржавање и чишћење;
  3) Отклањање оштећења конзерваторско-рестаураторским методама.

  Утврђују се следеће мере заштите заштићене околине знаменитог места:
  1) Забрана промене облика и намене терена;
  2) Забрана градње објеката трајног или привременог карактера;
  3) Забрана одлагања, складиштења и депоновања отпадних и опасних материја;
  4) Редовно одржавање вегетације.

- (26) Тршић – Спомен кућа Вука Стефановића Караџића са околином, на катастарској парцели бр. 813, КО Тршић.
  Заштићена околина знаменитог места обухвата катастарске парцеле бр: 516/1, 523/1, 523/2, 523/3, 523/7, 523/8, 528/1, 528/4, 528/5, 529/1, 529/2, 529/3, 529/4, 531/1, 531/2, 531/3, 531/4, 531/5, 532/1, 533, 535/3, 545/34, 546/3, 546/4, 546/5, 546/6, 546/7, 547/1, 547/2, 547/3, 548/2, 548/3, 548/5, 548/9, 550, 798/1, 799, 800/1, 800/2, 800/3, 801/1, 801/2, 801/3, 801/4, 801/5, 801/6, 801/7, 802/1, 802/2, 803/1, 803/2, 804, 805, 808, 809/1, 809/2, 810/1, 810/2, 810/3, 810/4, 810/5, 810/6, 811/2, 812/1, 812/2, 814/1, 814/3, 814/4, 814/6, 814/7, 815/1, 815/2, 816/1, 816/2, 818/1, 820/1, 820/2, 820/3, 820/4, 949/2, 949/3, 950/4, 950/5, 950/6, 951/1, 951/2, 953, 954, 956, 957, 958/1 и 958/2, КО Тршић, у приватној својини и катастарске парцеле

бр: 523/4, 523/5, 523/6, 525/1, 525/2, 525/3, 526, 527, 528/2, 528/3, 545/9, 545/12, 545/14, 545/16, 545/27, 545/32, 546/2, 547/5, 547/6, 549/1, 549/2, 549/3, 800/4, 813, 815/3, 815/4, 948, 949/1, 950/3, 952, 1052/1, 1053 и 1054, КО Тршић, у друштвеној својини.

Утврђују се следеће мере заштите знаменитог места:

1) Очување изворног изгледа спољашње архитектуре и ентеријера, хоризонталног и вертикалног габарита, облика и нагиба крова, свих конструктивних и декоративних елемената, оригиналних материјала и функционалних карактеристика Спомен куће Вука Стефановића Караџића и свих помоћних објеката на катастарској парцели број 813, КО Тршић;
2) Ажурно праћење стања и одржавање конструктивно-статичког система, кровног покривача, свих фасада и ентеријера Спомен куће Вука Стефановића Караџића и свих помоћних објеката на катастарској парцели бр. 813, КО Тршић;
3) Забрана радова који могу угрозити статичку безбедност Спомен куће Вука Стефановића Караџића и свих помоћних објеката на катастарској парцели бр 813, КО Тршић.

Утврђују се следеће мере заштите заштићене околине знаменитог места:

1) На катастарски парцелама бр: 516/1, 545/16, 523/2, 523/3, 523/4, 523/5, 523/6, 523/7, 523/8, 525/1, 525/3, 527, 547/1, 547/3, 547/5, 547/6, 548/2, 548/3, 549/1, 549/2, 549/3, 810/1, 810/2, 810/3, 810/4, 810/5, 810/6, 811/2, 812/1, 812/2, 814/1, 814/3, 814/7, 815/1, 815/2, 815/3, 815/4, 816/2, 820/3, 826, 948, 949/1, 949/2, 949/3, 950/3, 950/4, 950/5, 951/1, 951/2, 952, 953, 954, 956, 958/1, 958/2 и 1054, КО Тршић, забрањује се изградња грађевинских објеката, сем оних који би били у функцији презентације знаменитог места;
2) На катастарским парцелама бр: 528/1, 528/2, 528/5, 529/1, 529/2, 529/3, 529/4, 531/1, 531/2, 531/3, 531/4, 531/5, 532/1, 528/1, 528/2, 528/5, 800/1, 800/2, 800/3, 801/1, 801/2, 801/3, 801/4, 801/5, 801/6, 801/7, 802/2, 803/1 и 803/2, КО Тршић, дозвољена је изградња објеката који су искључиво у функцији становања и потреба домаћинства;
3) Забрана коришћења за јавни саобраћај: пута на кп. бр. 545/16, КО Тршић од паркинга до пута на кп. бр. 547/5, КО Тршић; пута на кп. бр. 547/6, КО Тршић до укрштања са путем на кп. бр. 549/2, КО Тршић; дела пута на кп. бр. 549/2, КО Тршић од каменог моста до другог каменог моста на реци Жеравији; пешачке стазе уз реку Жеравију на кп. бр. 549/3, КО Тршић, до каменог моста и завршетка пута на кп. бр. 549/2, КО Тршић и даље уз корито реке катастарска парцела бр. 826, 948 и 952, КО Тршић;
4) Забрана изградње привредних објеката који би својим погонима, експлоатацијом или отпадним материјама угрозили услове природне средине. Програми проширења постојећих привредних објеката морају се усагласити са другим функцијама подручја заштићене околине, уз сагласност надлежног Завода за заштиту споменика културе;
5) Забрана изградње индивидуалних викенд објеката, осим на локацијама где се у складу са законом планира проширење сеоске изградње;
6) Забрана промене намене површина до доношења одговарајућих планских аката;
7) Забрана депоновања свих врста отпада и смећа;
8) Постојеће водотокове оставити у природном стању, не мењајући им правац, нити изводити регулационе радове, осим ако су у интересу заштите знаменитог места;
9) Поред водотокова, на одговарајућим местима обновити аутохтону вегетацију у што природнијем распореду;
10) Забрана испуштања свих врста отпадних вода у водотокове;

11) Забрана отварања каменолома и експлоатације материјала из корита водотока, на целом подручју заштићене околине;
12) Забрана експлоатације шума на начин и у размерама које воде деградацији састојине, огољавању терена, слабљењу отпорности шума и других вегетацијских заједница;
13) Забрана обраде земљишта на начин који омогућава процес спирања на теренима са земљиштем подложним процесима спирања и другог начина коришћења земљишта од утицаја на деструкцију површинског слоја;
14) У постојеће шумске састојине не могу се уносити нове врсте дрвећа и жбуња стране овдашњим климатским условима;
15) Претежно употребљавати аутохтоне врсте као вегетацијску декорацију туристичких и пратећих објеката. Користити их и као заштитне појасеве саобраћајница и инфраструктуре;
16) Забрана уношења страних врста дивљачи чије би присуство могло да изазове непожељне еколошке последице и измену састава аутохтоног живог света;
17) Просторни и урбанистички планови и програми, шумско-привредне, водопривредне и друге основе морају бити у сагласности са мерама заштите предвиђеним овом одлуком.

Списак покретних добара од посебног културног и историјског значаја, која се налазе у Спомен кући Вука Стефановића Караџића са околином, чини саставни део одлуке и чува се у Спомен кући Вука Стефановића Караџића са околином.

- (27) Чокешина – Место боја на Чокешини и седам надгробних споменика у Чокешини за знаменито место, на катастарским парцелама број 1133 и 1136 КО Чокешина.
  Знаменито место, односно место боја је шумски потес величине 5,54,58ha неправилног облика. У источном делу културног добра налазе се четири надгробна споменика.
  Заштићена околина знаменитог места обухвата катастарске парцеле бр: 1134, 1135, 1141, 1142/2, 1142/3, 1552 и 1553 КО Чокешина, у приватној својини.
  Утврђују се следеће мере заштите знаменитог места:
  1) Очување изворног изгледа знаменитог места;
  2) Ажурно праћење стања знаменитог места;
  3) Забрана радова који могу нарушити амбијенталне вредности знаменитог места;
  4) Заштићена околина знаменитог места мора се уредно одржавати

Посебне мере заштите и услови коришћења археолошких локалитета

Посебне мере заштите и услови чувања археолошких локалитета и коришћења њихове заштићене околине дефинисане овим планом, до утврђивања граница и зона са диференцираним режимима заштите, изградње и уређења простора, јесу:

1) сакрална здања у рушевинама, где за то постоје могућности, треба у целости обновити, чак и у случајевима када би поједини сегменти обнове били хипотетични;
2) цркве у археолошким остацима - црквинама, требало би након истраживања рестаурирати, ради очувања дигнитета некадашњег сакралног простора;
3) забрањује се ширење савремених гробља на простор старих сакралних некропола;
4) предуслов презентације старих сакралних некропола са већим бројем очуваних надгробних споменика јесте чишћење локалитета од дивље вегетације и познијих наслага земље;
5) археолошки локалитети се не смеју уништавати и на њима вршити неовлашћена прекопавања, ископавања и дубока заоравања (преко 30 cm);
6) у случају трајног уништавања или нарушавања археолошког локалитета због капиталних инвестиционих радова, спроводи се заштитно ископавање о трошку

инвеститора;
7) на простору планом дефинисане заштићене околине археолошких локалитета забрањује се изградња објеката, изузев инфраструктурних објеката предвиђених просторним и урбанистичким планом, а на основу услова и сагласности надлежног завода за заштиту споменика културе;
8) забрањено је постављање надземних далековода, док се за положај трасе и извођење подземних електричних водова и других инсталација (водовода, канализације, оптичких каблова) прибављају услови и сагласност надлежног завода за заштиту споменика културе и обезбеђује стални археолошки надзор и обрада терена у току извођења радова;
9) у непосредној околини овим планом дефинисане заштићене околине археолошких локалитета инвестициони радови спроводе се уз повећане мере опреза и обезбеђење археолошког надзора;
10) уколико се током радова наиђе на археолошке предмете извођач радова је дужан да одмах, без одлагања, прекине радове и обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети, те да се сачува на месту и у положају у коме је откривен;
11) дозвољава се инфраструктурно опремање и уређење овим планом дефинисане заштићене околине археолошких локалитета према посебним условима и уз сагласност надлежног завода за заштиту споменика културе и
12) забрањује се неовлашћено прикупљање покретних археолошких површинских налаза, или одношење надгробника и прекопавање гробова.

Студијом споменичких вредности, заштитом кроз документацију, ревитализацијом непокретних културних добара, амбијенталних вредности, следећа непокретна културна добра предложити за проглашење:
– све воденице, амбаре, чесме, камене мостове, записе и сличне објекте треба обновити и сачувати, тим пре што могу у својој изворној функцији поново добити пуни економски значај;
– археолошки локалитети и сакрални споменици (цркве, црквине, стара гробља, надгробни белези, крстови и записи).

Кроз овај просторни план, утврђују се следеће основне непосредне и посредне мере заштите непокретних културних добара:
– истраживање и проучавање градитељске баштине подручја Лознице;
– правна заштита;
– заштита кроз документацију;
– заштита кроз споменичку презентацију;
– ревитализација на аутентичним локацијама;
– ревитализација дислокацијом у етно комплексе;
– информатика и публикације.

Сви наведени облици мера заштите представљају најадекватније поступке, које је могуће утврдити на нивоу просторног плана, што не искључује могућност да се у поступку израде Студије о условима чувања, одржавања и коришћења и утврђивања мера заштите културних добара и добара која уживају претходну заштиту на подручју Просторног плана дође и до других, или другачијих мера заштите.

7.6. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ

Елаборат Прилога са мерама заштите од интереса за одбрану земље је саставни део Просторног плана града Лознице. Подаци у елаборату су тајни сходно чл.14. Уредбе о критеријумима за утврђивање података значајних за одбрану земље који се морају чувати као државна или службена тајна и о утврђивању задатака и послова од посебног значаја за одбрану земље које треба штитити применом посебних мера

безбедности („Сл. лист СФРЈ" бр.54/94). Прилог је степенован као ОДБРАНА, СЛУЖБЕНА ТАЈНА, ПОВЕРЉИВО. У Прилогу су прописане мере заштите које се примењују као саставни део овог Плана.

Приликом израде нижих планских докумената, обрађивачи су у обавези да Планове доставе на усаглашавање потребама одбране земље, при чему би Надлежно министарство заузимало ставове сходно потребама.

Заштита становништва, материјалних и културних добара од ратних дејстава и других несрећа и опасности планира се у складу са извршеном проценом угрожености и повредивости територије. Према Уредби о организовању и функционисању цивилне заштите („Службени гласник Републике Србије" број 21/92) територија града спада у други степен угрожености. У овај степен спадају насеља којима се у угроженим рејонима заштита становништва планира у склоништима допунске заштите (обим заштите 30 кПа – 50 кПа), а само изузетно у објектима од значаја за одбрану, у склоништима основне заштите (100 кПа); у осталим деловима – рејонима ових насељених места заштиту планирати у заклонима. Утврђивање концепта за организацију, уређење и развој предметног подручја, као и зонирање те територије по степенима угрожености и заштите у складу са местом и улогом које поједини делови треба да имају, подразумева истовремено и дефинисање услова и мера, обима и степена заштите, односно врсте заштитних објеката, у складу за Одлуком општинског штаба цивилне заштите града Лозница о утврђивању степена угрожености територије града Лозница из 1992. године.

Мере које повећавају отпорност простора за потребе одбране и заштите уграђене су у планска решења и спроводе се истовремено са израдом и спровођењем просторног плана: ограничавање велике концентрације становника, активности и физичких структура на једном месту, давањем акцента на равномерни и умерени раст градских, општинских и субопштинских центара, формирање система центара издиференцираних по нивоу функција, уз њихово опремање одговарајућим нивоом техничке и комуналне инфраструктуре, давање значаја примени мера за заштиту људског фактора и материјалних добара, стимулисање раста мањих градских и сеоских насеља и спречавању потпуног напуштања појединих сеоских насеља. Где год је могуће решавање водоснабдевања зонским системима уз што већу примену аутономних делова у тим системима за коришћење у посебним условима, обезбеђење вишестраног снабдевања прстенастим разводима електродистрибутивне мреже за насеља, предвиђање изградње мањих електрана и њихово укључење у систем, како би се формирали аутономни системи за снабдевање струјом, рашчлањавање шумских комплекса и обрадивих површина на просторе међусобно раздвојене саобраћајницама, водотоковима, каналима, акумулацијама и сл. ватропрегрaдним површинама. Код градских урбаних целина обезбедити зонирање функционално различитих намена (радне зоне, стамбене и сл.), обезбеђење слободног простора у насељима, заштићеног од пожара и рушевина и повезаног слободним простором дуж саобраћајница, водотокова и зелених површина у јединствен систем.

7.7. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ТЕХНИЧКО ТЕХНОЛОШКИХ НЕСРЕЋА

- **Заштита од пожара**

У укупној структури стамбених објеката на територији Града мали је проценат оних који су грађени пре 1945. године што повољно утиче на спровођење противпожарне заштите. Улице су такође довољне ширине и има веома мали број улица у којима је приступ ватрогасним возилима отежан. Ватрогасно-спасилачке јединице располажу са довољним материјалним и људским капацитетима и као такве оне су до сада ефикасно реаговале у свим ситуацијама које су захтевале њихово ангажовање. Велики део површине града Лознице се налази под шумама па је опасност од избијања шумских пожара посебно у летњим месецима велика.

Превентивна заштита и ефикасно елиминисање пожара, нарочито у зонама утицаја и ризика, обезбеђиваће се применом мера и критеријума противпожарне заштите утврђених законом, уз следеће додатне мере на руралном подручју територије града: обезбеђење саобраћајне приступачности свим деловима шума, коришћење техничке воде из водотока и малих акумулација, планско остављање противпожарних баријера (пруга и прогала) при сечи и пошумљавању, организовање службе за осматрање и јављање и др.

У погледу мера заштите од пожара неопходно је придржавати се следећих нормативних аката:

- Сви објекти изводе се у складу са чланом 10. и 11. Закона о заштити од пожара („Сл.гласник РС" бр.111/09 и 20/15);
- Објектима мора бити обезбеђен приступни пут за ватрогасна возила у складу са Правилником о техничким нормативима за приступне путеве, окретнице и уређење платоа за ватрогасна возила у близини објеката повећаног ризика од пожара („Сл.лист СРЈ" бр.8/95);
- Хидрантска мрежа изводи се у складу са Правилником о техничким нормативима за хидрантску мрежу за гашење пожара („Сл.лист СФРЈ" бр.30/1991);
- Гараже се изводе у складу са Правилником о техничким нормативима за заштиту гаража за путничке аутомобиле од пожара и експлозија („Сл.лист СЦГ" бр.31/05);
- Дистрибутивни гасовод изводи се у складу са Правилником о техничким нормативима за пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од полиетиленских цеви за радни притисак до 4 бара;
- Станица за снабдевање горивом изводи се у складу са Правилником о изградњи станица за снабдевање горивом моторних возила и о ускладиштавању и претакању горива („Сл. лист СФРЈ" бр.27/71).

- **Мере заштите од елементарних непогода**

Мере заштите од елементарних непогода обухватају превентивне мере за спречавање или ублажавање штетног дејства непогода, мере које се предузимају у случају непосредне безбедносне опасности или када наступе елементарне непогоде и мере ублажавања и отклањања последица, пре свега изазваних штета.

Реализација заштите од елементарних катастрофа и других облика угрожености у простору мора у потпуности да се заснива на поузданим подацима добијеним из перманентних општих и секторских истраживања за подручје територије града и шире подручје, као и на релевантној документацији и подлогама, кроз формирање посебне информационе основе (катастар појединачних хазарда у простору, карте општих и појединачних ризика), у сарадњи са стручним службама надлежних (заинтересованих) локалних и републичких органа и институција.

За израду климатолошке подлоге предметног подручја користити податке са Главне синоптичке метеоролошке станице Лозница, као и са подручне мреже падавинских станица: Бања Ковиљача, Драгинац, Текериш, Јошева, Лешница и Липнички Шор.

На подручју плана, РХМЗС врши хидролошка мерења и осматрања преко хидролошке станице „Радаљ" на реци Дрини и хидролошке станице „Лешница" на реци Јадар.

На подручју плана, налазе се пијезометри хидролошких станица подземних вода у оквиру мреже РХМЗ: Лозничко поље и Лозница. Податке са наведених пијезометара користити за проучавање режима подземних вода на предметном подручју.

На територији Лознице постоји 22 лансирне противградне станице, око којих се прописује зона заштите од 500 m јер противградне ракете које се испаљују спадају у 1. категорију експлозивних материја. Поред противградних станица на територији Лознице, постоји једна на територији Шапца (15-Петковица) и једна на територији Крупња (97-Брезовица) које делом учествују у одбрани од града дела Лознице.

Мере за превенцију и ублажавање последица елементарних непогода спроводиће се:

- Правовременим предвиђањем, откривањем, праћењем и предузимањем превентивних и заштитних мера смањиће се ризик и последице ванредних и опасних метеоролошких појава (јаких пљускова кише и града, електричних пражњења и олујних ветрова) у пољопривредној производњи, насељима, привредним капацитетима и на далеководима.
- Заштитом изворишта водоснабдевања и планираним развојем и реконструкцијом хидротехничке инфраструктуре обезбедиће се поуздано снабдевање становништва водом.
- Мерама заштите јавних путева, у првом реду подизањем заштитних шумских појасева, прикупљањем и одвођењем атмосферских вода, као и изградњом асфалтног коловоза и појачаним одржавањем путева, обезбедиће се доступност насеља у периоду трајања и отклањања последица елементарних непогода. Реконструкцијом далековода на основу утврђеног оптерећења услед залеђивања обезбедиће се сигурније снабдевање подручја електроенергијом и безбедна експлоатација електроенергетских објеката у зимском периоду.
- Формираће се катастар клизишта, ради реализације приоритетних мера (уређења, санације и сл.) за смањивање последица појава нестабилности.
- Биолошким и техничким радовима на површинама угроженим екцесивном, јаком и средњом ерозијом на територији града обезбедиће се антиерозиона заштита подручја према редоследу приоритета који ће се утврдити одлуком Скупштине града Лознице.

- **Заштита од земљотреса**

Једна од специфичности територије града Лознице је та што она спада међу четири града у Републици Србији којима прети опасност од земљотреса јачине 8° до 9° МКС, али са друге стране вероватноћа настанка земљотреса ове јачине је веома мала. Ова чињеница у комбинацији са квалитетом градње и густином стамбених објеката указују да је град Лозница у великој мери угрожена сеизмолошким хазардом. Дуги повратни периоди за земљотресе ове јачине умањују ову опасност али због штетних последица које би настале у случају оваквог земљотреса захтевају озбиљан приступ приликом предузимања превентивних мера којима би се ублажили негативни ефекти оваквих потреса. На територији града Лознице нема посебних снага и средстава (осим Ватрогасно-спасилачких јединица) за реаговање и употребу у случају земљотреса.

Једна од основа при изради планских докумената, планирању и пројектовању објеката су и сеизмолошке подлоге. Њихов садржај представљају ефекти, очекиваних са различитом вероватноћом, земљотреса изражених најчешће преко сеизмичких интензитета или максималног хоризонталног убрзања. Законска регулатива по овој проблематици у нашој земљи није довољно развијена и усаглашена са светским стандардима па су тако у најчешћој употреби Правилник о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима („Службени лист СФРЈ“ 31/81,49/82,29-83,21/88 и 52/90) по коме су основа за планирање и пројектовање сеизмички интензитети за повратни период од 500 година и Правилник о техничким нормативима за пројектовање и прорачун инжењерских објеката у сеизмичким подручјима (који нема законску снагу). За објекте ван категорије у процесу дефинисања параметара противтрусне градње законодавац је предвидео:

- прорачун пројектног земљотреса са вероватноћом појаве 70% за периоде од 100 година и
- максималног земљотреса са вероватноћом појаве 70% за периоде од 1000 година.

У оба примењивана правила планирања и пројектовања интензитет земљотреса је најчешћа основа за процену угрожености. Законодавац је предвидео могућност посебних истраживања којима би се утврдили пројектни параметри конкретних локација односно чији је резултат карта сеизмичке рејонизације за потребе израде планских докумената односно карта сеизмичке микрорејонизације за потребе пројектовања.

Увођењем ЕВРОКОД-а основа за процену сеизмичког хазарда је максимално очекивани земљотрес (вероватноћа 70%) за повратни период од 475 година и максимално хоризонтално убрзање у очекиваном фреквентном опсегу.

Обим и садржај сеизмолошке документације дефинише се пројектним задатком и пројектом истраживања, а у зависности од фазе израде пројектне документације као и од категорије објекта.

Утврђују се следеће смернице за урбанистичко планирање и израду техничке документације из аспекта прихватљивог сеизмичког ризика за насеља, рударске, индустријске и друге објекте:

- утврђени сеизмички хазард биће коришћен као један од критеријума за дефинисање намене појединих зона и површина за изградњу и степена концентрације физичких структура у насељима, деловима насеља и ваннасељским комплексима и локацијама и
- примењиваће се норме и кодекси сеизмоотпорног пројектовања.

Полазећи од процењеног сеизмичког ризика, установљавају се ограничења за развој, изградњу и уређење простора диференцирана према условима потреса, и то:

- ограничена сеизмоотпорна изградња за услове потреса од 9° MCS - у свим обухваћеним насељима изградња и замена оштећених новим објектима ограничава се на капиталне и објекте ван категорије, чија инвестициона вредност трпи повећане трошкове сеизмоотпорне изградње; док се изградња осталих објеката условљава потврдом одговарајуће ревидоване студије оправданости; а санација оштећених објеката дозвољава под прописаним условима сеизмоотпорног пројектовања;
- селективна сеизмоотпорна изградња за услове потреса од 7° MCS - у обухваћеним насељима изградња и замена оштећених новим објектима условљава се потврдом одговарајуће ревидоване студије оправданости; а санација оштећених објеката дозвољава под прописаним условима сеизмоотпорног пројектовања; и
- контролисана сеизмоотпорна изградња за услове потреса од 6° MCS – у обухваћеним насељима изградња нових, замена и санација оштећених објеката дозвољава се под прописаним условима сеизмоотпорног пројектовања, без посебних других ограничења.

Табела бр. 12: Препоруке за планирање са становишта сеизмичког ризика

Степен MCS Скале	Јачина земљотреса	Ефекат	Утицај на инфра и супраструктуру
V	Умерен	Осећају га сви људи у затвореним просторијама	Без оштећења. Функционисање 100%
VI	Средње јак	Осећају га сви људи на отвореном простору. На лошије изграђеним објектима могућа мања оштећења	Могућа мања оштећења на комуналној инфраструктури Функционисање 90% и више
VII	Јак	Могућа рушења појединих делова изграђених објеката Видљива оштећења појединих објеката (пукотине, оштећења кровова и димњака)	Мања оштећења комуналне инфраструктуре. Могући краћи прекиди у водоснабдевању, напајања електричном енергијом и ТТ везама Функционисање до 90% Отклањање кварова у периоду до 24 h
VIII	Врло јак	Рушење појединих објеката	Оштећење комуналне и могућа оштећења регионалне и магистралне инфраструктуре Функционисање до 75% Отклањање кварова у периоду до 72 h
IX	Разоран	Тешка оштећења и рушење објеката	Оштећења комуналне и регионалне инфраструктуре Функционисање до 50% Отклањање кварова у периоду до 7 дана
> IX	катастро-фалан	Тешка оштећења више од 50% објеката. Рушење изграђених објеката. Пукотине у тлу и промене на тлу и рељефу, промена водених токова	Тешка оштећења Потребна изградња нових и реконструкција оштећене инфраструктуре

Заштита од елементарних непогода базираће се на релевантним резултатима посебне студијско-аналитичке документације за **дефинисање прихватљивог ризика** угрожености од катастрофалних елементарних непогода.

- **Антиерозиона заштита**

Клизишта и одрони немају такав рушилачки капацитет као што то имају земљотреси и поплаве, али велика учесталост појаве клизишта на целој територији града Лознице има за последицу да ова појава има негативни кумулативни ефекат којим настају велике штете како по обрадиве површине тако и по стамбене објекте, путну и комуналну инфраструктуру. Поплаве које су проузроковане великом количином падавина су веома честе на територији града Лознице, а у таквим условима најчешће долази до активирања постојећих или настанка нових клизишта којима се увећава штетно дејство поплава на штићене вредности. Велики удео терена са нагибом већим од 10% у укупној површини подручја града Лознице, који износи око 56%, може да представља ограничавајући фактор са више аспеката, првенствено по питању изградње инфраструктуре.

Ерозија је процес који се одвија како на брдском тако и на равничарском терену тако да се њени негативни ефекти по безбедност људи могу испољити како у долинама реке Дрине, Јадра и Лешнице тако и на обронцима околних планина. Узевши ово у обзир ерозивним процесима на територији града Лознице угрожена су викенд насеља која се налазе близу реке Дрине, насеља: Горња Ковиљача, Бања Ковиљача, Јелав као и насеља која се налазе на падинама планина: Трбушница Горњи Добрић, Брадић, Јадранска Лешница, Рибарице, Милина, Каменица, Текериш, Цикоте, Ступница.

Поред правца Лозница–Мали Зворник–Љубовија који је угрожен услед одрона, као критичне деонице могу се навести и пут број 331: Бања Ковиљача–Гучево–Зајача, Број 330: Лозница – Зајача – Шарена буква – Мачков камен – веза са државним путем 137 и Ваљевски пут. Поред ових значајних путних праваца велики број сеоских некатегорисаних путева, шумских путева као и прилаза домаћинствима у сеоским срединама угрожен је клизиштима.

Табела бр. 13: Најкритичнија клизишта на територији града Лознице:

Клизишта из категорије приоритета I реда			
Р.Б.	Место	Координате	Надморска висина (m)
1.	Трбушница, основна школа	Y 44°30'59.14" X 19°12'02.95"	147
2.	Трбушница, Тадићи	Y 44°30'35.01" X 19°11'59.40"	224
3.	Сипуља, Нинковићи	Y 44°29'22.97" X 19°29'39.11"	235
4	Бања Ковиљача, насеље Рупаци	Y 44°29'51.05" X 19°10'09.92"	390
5.	Брадић, домаћинство Радосава и Милорада Поповића	Y 44°33'13.27" X 19°20'10.63"	174
6.	Цикоте, домаћинство Живана Катића	Y 44°28'59.32" X19°24'15.20"	262
7.	Башчелуци, домаћинство Станојевића	Y 44°30'47.38" X 19°13'42.67"	206
8.	Тршић, осам домаћинстава на Крсту	Y 44°30'59.11" X 19°17'17.13"	210
9.	Слатина, домаћинство Миленка Маџаревића	Y 44°30'17.35" X 19°22'24.14"	155
10.	Велико Село, домаћинство Светлана Гвозденовића	Y 44°32'45.76" X19°24'6.48"	200
11.	Велико Село, домаћинство Антонија	Y 44°31'39.22" X 19°23'42.48"	151
12.	Коренита, Доња мала, домаћинство Станка Глигорића	Y 44°29'15.57" X 19°20'23.19"	283

Клизишта из категорије приоритета II реда			
Р.Б.	Место	Координате	Надморска висина (m)
13.	Крајишници, четири домаћинства	Y 44°31'17.54" X 19°12'39.41"	226
14.	Тршић, домаћинство Драгана Драгићевића	Y 44°31'12.74" X 19°15'42.91"	178

Клизишта из категорије приоритета II реда			
15.	Горње Недељице, домаћинство Живка и Србољуба Ракића	Y 44°30'51.11" X 19°20'05.81"	182
16.	Клупци, домаћинство Миленка и Рајка Јефтића	Y 44°31'20.81" X 19°15'18.29"	197
17.	Коренита, Доња мала, домаћинство Милорада Пантића	Y 44°29'38.36" X 19°20'23.03"	254
18.	Пасковац, домаћинство Миливоја Глигорића	Y 44°29'00.68" X 19°13'15.26"	384
19.	Ступница, парцеле Миловановића	Y 44°28'39.39" X 19°20'46.19"	279

Клизишта из категорије приоритета III реда			
Р.Б.	Место	Координате	Надморска висина (m)
20.	Пасковац, домаћинство Милорада (Љубо) Николића	Y 44°29'02.04" X 19°13'13.67"	391
21.	Пасковац, домаћинство Слободана (Милош) Николића	Y 44°28'26.88" X 19°14'11.74"	250
22	Јаребице, домаћинство Дејана Исаковића	Y 44°31'28.70" X 19°25'23.70"	198
23.	Бања Ковиљача, улица Жикице Јовановића, пет домаћинстава	Y 44°30'40.38" X 19°08'31.92"	176
24.	Воћњак, домаћинства Милоша Радевића, Боре Николића, Павловића	Y 44°29'28.65" X 19°15'29.78"	274
25.	Воћњак, домаћинство Миливоја Мићића	Y 44°30'16.71" X 19°14'07.74"	239
26.	Горње Недељице, домаћинство Милисава Василића	Y 44°30'27.06" X 19°19'30.78"	236
27.	Бања Ковиљача, домаћинство Александра Покрајца	Y 44°30'35.89" X 19°08'45.41"	170
28.	Крајишници, домаћинство Кристине Перић	Y 44°31'24.08" X 19°14'09.89"	155
20.	Пасковац, домаћинство Милорада (Љубо) Николића	Y 44°29'02.04" X 19°13'13.67"	391

Антиерозионо уређење разматраног подручја - важна је мера не само за уређење водних режима (смањење брзине концентрације поводња), већ и неопходна мера еколошког и економско-развојног уређења територије. То уређење се заснива на оптималној комбинацији техничких, биотехничких и биолошких радова. У оквиру техничких радова веома су важне бујичне преграде у неким ерозијом угроженим водотоцима које треба да стабилизују корито водотока, смање подужне падове и омогуће да се добије у времену да почну да дају ефекте и биолошки радови заштите сливова. Биолошки радови обухватају пошумљавање, обнову деградираних шума, затрављивање, мелиорације шума и пашњака, док се биотехнички радови састоје у изради рустикалних преграда, плетера и травних водопутева. Инвестиције у биолошке радове су високе и знатно веће од трошкова изградње преграда. Притом треба имати у виду да је у ППРС предвиђена једна важна стратешка планска солуција: антиерозиону заштиту треба спроводити као део мера интегралног коришћења и уређења простора, као и привођења сливова економским функцијама. У складу са стратегијом да се пољопривредна земљишта нижих бонитетних класа претварају у шумска, приоритет се даје биолошким мерама заштите - пошумљавању, обнављању деградираних шума, затрављивању и мелиорацији пашњака. Циљ је да се мерама заштите од ерозије уједно стварају и услови да заштићени сливови обезбеђују стабилне приходе који омогућавају уредно одржавање заштитних система и привређивање дела радно способног становништва.

Потребно је спровести противерозионе радове и противерозионе мере, углавном, на два начина: (а) као препорука власницима земљишта за све површине и културе

угрожене слабијим ерозионим процесима; и (б) као обавеза за све власнике земљишта и култура које се налазе у склопу издвојеног и проглашеног ерозионог подручја.

На површинама које су нападнуте екцесивном и јаком ерозијом потребно је спровођење биолошких радова и мера на мелиорацији пашњака, подизању воћњака и винограда, малињака и гајењу других пољопривредних култура на истерасираном земљишту, као и оснивању заједничких ливада.

Од противерозионих мера посебан значај има начин орања при гајењу ратарских култура (контурно и гребенасто), као и контурно-појасна обрада, а од стриктних забрана посебно је значајна забрана гајења окопавина на падинама са увећаним нагибом. Када су у питању нестабилни терени, забрана механичког оштећења тла има приоритетан значај. Узимајући нагиб падине као основни чинилац предиспонираности подручја на процесе ерозије и начин искоришћавања као основни узрочник, мере и радови за противерозиону заштиту се примењују диференцирано по појединим пољопривредним културама (Табела бр.14).

Табела бр.14: Полазишта за утврђивање пасивних противерозионих захвата

Нагиб падине -%	**Радови, мере и предлог начина коришћења**
	Оранице
0-3	Дозвољено гајење ратарских култура без ограничења
3-7	Дозвољено гајење ратарских култура без ограничења уз услов обавезног контурног орања
7-12,5	Дозвољено гајење ратарских култура изузев окопавина уз услов гребенског орања
12,5-20	Дозвољено гајење ратарских култура уз услов контурно појасне обраде (сртип културе)
20-25	Дозвољено гајење ратарских култура без окопавина сваке треће године, под условом да се у периоду између два дозвољена орања површина користи као травна култура - детелина
Преко 25	Потпуна забрана орања и формирање травних или шумских култура

Нагиб падине -%	**Радови, мере и предлог начина коришћења**
	Воћњаци
до 10	Гајење воћњака уз нормалне мере неге и препоручује се мулчирање
10-15	Гајење воћњака без посебних ограничења и обавезно мулчирање
15-25	Гајење воћњака уз појачане мере неге и формирање травних појасева по хоризонтали у сваком 2. реду
преко 25	Гајење воћњака уз изузетне мере неге и потпуно затрављивање тла легуминозама изузев зоне око стабла 3,0 м

Нагиб - %	**Квалитет**	**Радови, мере и предлог начина коришћења**
Ливаде		
0-5	Забарене услед високог нивоа подземне воде	Одводњавање
5-15	Ослабљен флористички састав	Појачане мере неге са прихрањивањем вештачким или стајским ђубривом на псеудоглејним земљиштима, дубоко растојање, растресање
преко 15	Слаб флористички састав и механичка оштећења тла	Мелиорација делимичном обрадом и подсејавање смешом семена племенитих трава
Пашњаци		
до 15	У стадијуму деградације	Појачане мере неге и заштите са прихрањивањем вештачким ђубривом
преко 15	У стадијуму деградације и деградирани	Мелиорација делимичном обрадом и подсејавање смешом семена племенитих трава

На нагнутим теренима је, такође, неопходно формирање противерозионих појасева жбунастог, шумског и травног типа, ради смањења кинетичке енергије сливајућег млаза који врши еродирање површинских слојева земљишта и подлоге. На тај начин могуће је повећати толеранцију у смислу граничног нагиба за гајење ратарских култура, а редукцију истих извршити само на местима где не постоји никаква

економска оправданост гајења житарица и окопавина. Уз то, живим ретензионим појасевима се значајно побољшава еколошки систем подручја, а у врсте за формирање појасева могу се унети бројне племените карактеристике, као што су медоносност, лековитост и др. У воћњацима и виноградима у циљу смањења ерозионих процеса потребно је формирање контурних бразди, као и заснивање нових засада искључиво садњом по изохипси, односно управно на садашње редове.

- **Акцидентна загађења**

Одредбама Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, број 87/18) дефинисано је да су опасне материје хемикалије и друге материје које имају штетне и опасне карактеристике. Према информацији добијене од стране Министарства заштите животне средине на територији града Лознице нема евидентираних СЕВЕСО постројења, као ни правних лица који врше производњу опасних материја. Према подацима добијеним од стране Сектора за ванредне ситуације на територији града Лознице послује једно правно лице које у свом раду користи и складишти опасне или корозивне материје.

По питању заштите од акцидентних загађења, основне мере заштите се заснивају на управљању ризиком од удеса, и то кроз: идентификацију опасности; анализу последица; процену ризика; планирање мера за превенцију удеса или смањење ризика; организовање мера приправности и одговора на удес; као и планирање мера санације од последица удеса.

Мере заштите треба спроводити: за постојеће објекте и технологије (производња, складиштење, утовар, транспорт, претовар штетних и опасних материја), кроз превентивне мере и мере сталног надзора; за нове објекте, технологије и радове, као и код реконструкција постојећих, кроз обавезну израду процене утицаја и процене ризика на животну средину; израдом карте хазарда, чиме ће се утврдити потенцијални извори удесних загађења и правци транспорта опасних и штетних материја.

II ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА

1.1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА ЗА ЦЕЛИНЕ И ЗОНЕ ОДРЕЂЕНЕ ПЛАНОМ

Правила уређења и грађења се прописују за целу територију Просторног плана. Директно се примењују код непосредног спровођења плана за:

- грађевинска подручја насеља која су дефинисана уређајним основама села;
- грађевинско земљиште ван грађевинског подручја насеља (за сва насеља осим за делове у обухвату важећих урбанистичких и просторних планова);
- шумско, водно и пољопривредно земљиште;
- инфраструктурне системе и објекте.

Не примењују се за подручја за која постоји важећа планска документација.

За просторе који нису дефинисани као грађевинско земљиште, односно грађевинско подручје, правила уређења и грађења су дата у поглављу 4. Правила уређења и грађења за просторе осталог земљишта (изван грађевинског земљишта).

Скупштина града Лознице донеће одлуку о комуналном реду, којом ће утврдити правила и обавезе власника и корисника изграђеног земљишта на уређењу и одржавању парцела у приватној својини.

1.1.1. КОНЦЕПЦИЈА УРЕЂЕЊА КАРАКТЕРИСТИЧНИХ ГРАЂЕВИНСКИХ ЗОНА ИЛИ КАРАКТЕРИСТИЧНИХ ЦЕЛИНА ОДРЕЂЕНИХ ПЛАНОМ ПРЕМА МОРФОЛОШКИМ, ПЛАНСКИМ, ИСТОРИЈСКО АМБИЈЕНТАЛНИМ, ОБЛИКОВНИМ И ДРУГИМ КАРАКТЕРИСТИКАМА

- **Зоне и појасеви заштите, резервисања, изградње и уређења простора**

Утврђују се **зоне, појасеви и комплекси** с посебним режимима и правилима изградње и уређења простора на подручју Просторног плана, и то:

- простори са посебним режимом заштите;
- заштитни појасеви у инфраструктурном коридору;
- зоне и локалитети за индустрију и мсп;
- зона комплекса посебне намене;
- започете и иницране зоне изградње.

- **ПРОСТОРИ СА ПОСЕБНИМ РЕЖИМОМ ЗАШТИТЕ**, установљени одредбама закона, одлукама на основу Закона, односно планских аката:

- Заштитни појасеви траса и објеката инфраструктурних система;
- Заштићени простор установљених културних добара;
- Заштићени простор комплекса посебне намене;
- Заштита изворишта водоснабдевања у складу са одредбама Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Сл.гласник РС” бр.92/08).

Остали инфраструктурни системи

Изградња траса и објеката инфраструктуре у складу са овим Планом реализује се директно на основу одредби Плана, под условом да се исти граде на парцелама јавног земљишта.

У случају изградње ван парцела јавног земљишта директно спровођење је могуће применом општих правила овог Плана уз сагласност корисника земљишта.

- **ЗАШТИТНИ ПОЈАСЕВИ У ИНФРАСТРУКТУРНОМ КОРИДОРУ**

У непосредном појасу заштите трасе и објеката постојећих и планираних инфраструктурних система – државних и општинских путева, као и некатегорисаних путева који повезују изграђене целине у атару истог и суседних насеља или чине саобраћајну мрежу насеља, затим далековода, водовода и оптичких каблова, успоставља се режим заштите ограничене и строго контролисане изградње и уређења простора дефинисано у поглављу 2.11. критеријуми којима се утврђује забрана грађења.

На подручју плана су следећи инфраструктурни коридори:

- Инфраструктурни коридор новопланираног коридора државног пута IБ реда бр.26 – брза саобраћајница;
- Инфраструктурни коридор државног пута IБ реда бр.27 – нова деоница условљена експлоатацијом јадарита;
- Инфраструктурни коридор једноколосечне железничке пруге Ваљево – Лозница(Липница).

- **ЗОНЕ И ЛОКАЛИТЕТИ ЗА ИНДУСТРИЈУ И МСП**

Индустрија заузима значајно место у привреди града Лознице и настојаће се, у будућем периоду, да се иста још више развија , јер основу запослености, остваривања друштвеног производа и националног дохотка чини индустрија, којој ће се и у будућем развоју Лознице дати приоритет и то улагањем у постојеће капацитете и отварањем малих и средњих предузећа и предузетничких радњи, која ће се базирати на постојећој индустрији.

У просторној структури Лознице, издвојили би се следећи индустријски центри:

- индустријски центар – Лозница;
- индустријско – рударски центар „Јадар“
- мали индустријски центри – насеља са 50-100 запослених у индустрији и
- врло мали индустријски центри – насеља са мање од 50 запослених у индустрији.

- **ЗОНА КОМПЛЕКСА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ**

Комплекси посебне намене на подручју плана су: "Цер" и „Клупци“. Наведени комплекси су оцењени као „Перспективни“ и за исте је надлежно Министарство прописало услове изградње и заштите.

Прописује се заштитна зона од 200m око комплекса посебне намене „Цер“. У оквиру зоне заштите изградња је потпуно забрањена, као и зона ограничене градње – 1000 m и зона контролисане градње на 2500 m. Зона заштите и посебне намене приказани су на Рефералној карти број 3.

- **ЗАПОЧЕТЕ И ИНИЦИРАНЕ ЗОНЕ ИЗГРАДЊЕ**

Започета зона/појас изградње је континуално изграђено земљиште у делу атара насеља које се налази поред јавног пута.

Иницирана зона/појас изградње је дисконтинуално изграђено земљиште у делу атара насеља које се налази поред пута.

Изграђено земљиште у центрима и насељима на руралном подручју просторног плана чине грађевинске парцеле и катастарске парцеле или њихови делови са изграђеним објектима.

Изградња ће се приоритетно усмеравати у следеће центре и зоне на подручју Просторног плана:

- На изграђено земљиште у делу атара насеља које се налази поред јавног пута, ради рационалнијег уређења мреже саобраћајница у насељу и инфрастуктурног опремања тог дела насеља, у складу са Заштитом и одрживим коришћењем природе и природних вредности, вода и развоја хидротехничке инфраструктуре.

1.1.2. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ ЗОНА И ЦЕЛИНА ЗА КОЈЕ СУ ДАТЕ УРЕЂАЈНЕ ОСНОВЕ СЕЛА

У Плану су дате уређајне основе за 6 насеља у оквиру којих је приказано: граница грађевинског подручја, намене површина, површине јавне намене са елементима за директно спровођење, коридори комуналне инфраструктуре, зоне заштите и услови спровођења. Уређајне основе су приказане на графичким прилозима у размери 1:2500 за насеља: Ново село, Јелав, Липнички Шор, Драгинац са деловима КО Јаребице, Симино Брдо и Цикоте, Јадранска Лешница и Тршић - Троноша.

У оквиру уређајне основе насеља дефинисано је планирано проширење центра насеља, дефинисана је централна зона са централним функцијама, становањем и пословно - радне зоне. У подручјима ван грађевинског подручја центра, такође је одређено, оквирно проширење грађевинског подручја са претежном наменом рурално становање.

За сва насеља, осим за градско подручје Лознице, Бању Ковиљачу, Лешницу и Доњу Бадању, ППГ садржи приказе грађевинских подручја у размери 1:10 000. На овим картама је приказана граница целе КО са дефинисаном основном наменом земљишта (грађевинско, шумско, пољопривредно и водно), саобраћаним правцима и коридорима, означеним површинама јавне намене и појединим значајним површинама остале намене. За градско подручје Лознице, Бању Ковиљачу, Лешницу и Доњу Бадању остају на снази важећи урбанистички планови са смерницама за измене и допуне које су прописане у поглављу Смернице за израду планске документације и спровођење плана.

У случају неслагања приказа на референталним каратама са графичким приказима Уређајних основа и грађевинских подручја насеља, важе графички прилози Уређајних основа (Р1:2500) и грађевинских подручја насеља (Р1:10 000). У случају да уређајну основу чине делови грађевинског подручја више катастарских општина које је уједно приказано и на појединачним графичким прилозима за сваку катастарску општину, примењује уређајна основа.

Насеља у Лозници су изграђена по целом атару и често изграђено подручје представљају површине од пар домаћинстава или неколико кућа. Овакво стање онемогућава планирање и формирање јединственог и компактног грађевинског подручја насеља.

Како би се избегло неоправдано претварање великих површина, пољопривредног и шумског земљишта у грађевинско, планирано је минимално ширење грађевинског земљишта ван грађевинског подручја насеља. Такође због рационализације потрошње земљишта, грађевинско земљиште је планирано уз претежно постојеће саобраћајне коридоре.

1.2. ВРСТА И НАМЕНА ОБЈЕКАТА КОЈИ СЕ МОГУ ГРАДИТИ ПОД УСЛОВИМА УТВРЂЕНИМ ПЛАНОМ

Намене дефинисане овим планом представљају преовлађујућу намену на том простору, што значи да заузимају најмање 50% површине простора у којој је означена та намена.

- Свака намена подразумева и друге компатибилне намене које су дефинисане у поглављу 3.10. Компатибилни садржаји и врсте објеката по планираним претежним наменама и табели бр. 13.
- На нивоу појединачних грађевинских парцела намена дефинисана као компатибилна може бити и преовлађујућа или једина. У случају изградње појединачних објеката компатибилне намене **важе правила грађења намене која се гради.** Однос претежних и компатибилних намена је дат у правилима грађења за појединачне намене.

- На основу правила уређења, урбанистичких показатеља и правила грађења добијају се услови уређења и капацитет парцеле (блока).
- Постојећи објекти који имају параметре (висину објекта, индекс заузетости) веће од максимално прописаних у плану, се задржавају, уз могућност реконструкције у постојећим параметрима осим у појединачним случајевима дефинисаних правилима овог плана.
- Постојећи објекти намене која није компатибилна претежној намени блока се не могу доградивати са постојећом наменом. У случају промене намене у компатибилну намену важе правила за нову намену објекта.

У оквиру грађевинског подручја дефинисане су површине јавне намене (јавне функције и службе) и површине осталих намена.

Површине за јавне намене обухватају постојеће земљиште и земљиште планирано за изградњу:

- Објеката јавних функција и служби:
  - Управа и администрација (месна канцеларија, месна заједница...);
  - Посебне намене;
  - Образовање;
  - Дечија и социјална заштита;
  - Здравство;
  - Култура и наука.
- Саобраћајне инфраструктуре и објекте;
- Комуналних и инфраструктурних објеката и површина;
- Површина за спортске објекте и комплексе.

Површине осталих намена намењене су за :

- Становање – претежно рурално;
- Туристички садржаји;
- Мешовите намене – становање са услугама;
- Пословање, привреда и производња;
- Верски објекти.
- Остало – рудно земљиште

Ван грађевинског подручја су:

- шуме и шумско земљиште
- пољопривредно земљиште
- водно земљиште

1.3. ОПШТА И ПОСЕБНА ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ОБЈЕКАТА

Правила уређења и грађења дата овим Планом су општа правила и важе за целу територију града, осим за просторе за које су утврђена посебна правила одговарајућим урбанистичким односно планским документом.

Правила грађења дата овим Планом су основ за издавање локацијских услова (или другог акта у складу са законом) за изградњу на грађевинском и осталом земљишту (пољопривредном, шумском, водном) осим за просторе и објекте за које је прописана обавеза израде урбанистичког пројекта или урбанистичког плана.

Посебна правила уређења и грађења утврђују се израдом одговарајуће урбанистичке документације. Одређивање ових правила врши се на основу конкретних услова на терену и услова надлежних установа за прописивање истих, а у складу са важећом законском регулативом и правилима струке.

На подручјима за која постоји важећа планска документација могуће је радити измене и допуне тих планова или израда нових планова (детаљне или генералне регулације).

Код израде нових урбанистичких планова или измене и допуне постојећих планова, плански основ је овај просторни план, уз дефинисање услова изградње у складу са условима конкретне локације и са континуитетом урбанистичког планирања.

1.3.1. ОПШТА ПРАВИЛА РЕГУЛАЦИЈЕ, НИВЕЛАЦИЈЕ И ПАРЦЕЛАЦИЈЕ И ВРСТА И НАМЕНА ОБЈЕКАТА КОЈИ СЕ МОГУ ГРАДИТИ У ОКВИРУ ПЛАНА

- **ОПШТА ПРАВИЛА ЗА РЕГУЛАЦИЈУ И НИВЕЛАЦИЈУ**

  - **Регулација**

Регулација простора се заснива на систему елемената регулације, и то:

- урбанистичким показатељима (намена, индекс заузетости, спратност објекта);
- урбанистичким мрежама линија (регулациона линија, грађевинска линија, осовинска линија саобраћајнице, гранична линија зоне);
- правилима изградње (постављање објекта, удаљеност објекта, висина објекта, постављање ограде, паркирање и гаражирање и др.).

За урбанистичке параметре: индекс заузетости и спратност објеката, у плану су дате максималне вредности који се код директног спровођења плана не могу прекорачити.

За урбанистичке параметре: величина парцеле, удаљења грађевинске линије (сва удаљења), проценат зеленила, број паркинг места, у плану су дате минималне вредности који се код директног спровођења плана не могу прекорачити.

- Регулациона линија јесте линија која раздваја површину одређене јавне намене од површина предвиђених за друге јавне и остале намене.
- Регулациона линија и осовина саобраћајнице јавног пута су основни елементи за утврђивање саобраћајне мреже.
- Планирана регулациона линија у уређајним основама насеља дефинисана је координатама преломних тачака.
- Уколико планирана линија регулације на делу планираном за тротоар или објекат за одводњавање прелази преко неког дела постојећег објекта, тротоари се на том делу не изводе, а за објекат се могу издати локацијски услови за радове у оквиру постојећег габарита. За све нове објекте или доградњу постојећих, локацијски услови се издају према планираној регулацији.
- Градска и насељска (примарна и секундарна) мрежа инфраструктуре (водовод, канализација, ТТ мрежа, гасна мрежа, даљинско грејање) поставља се у појасу регулације.
- Појаси регулације се утврђују за постављање инфраструктурне мреже и јавног зеленила (дрвореди, паркови) у зонама парцела карактеристичне намене (јавног пута) као и ван тих зона (далеководи, нафтоводи, магистрални гасоводи, топловоди и сл.).
- Саобраћајним решењем датим у Уређајним основама насеља, обезбеђен је несметан пролаз, извођење и функционисање коловоза свих саобраћајница у обухвату Просторног плана, тачније Уређајних основа насеља. Постоји могућност минималног одступања геометрије саобраћајница планског решења у односу на фактичко стање. Из овога произилази да се ширина тротоара, приликом извођења саобраћајнице, прилагођава условима на терену, а одводњавање са коловозних површина се решава такође у зависности од локалних просторних могућности и уз сагласност управљача јавног пута на техничко решење.

  - **Нивелација**

Планом је дефинисана нивелација јавних површина; висинске коте на раскрсницама улица су базни елементи за дефинисање нивелације осталих тачака које се добијају интерполацијом. Нивелација је генерална и у основи се ослања на постојеће стање, при изради пројектне документације она се може прецизније и тачније

дефинисати у складу са техничким захтевима и решењима. Нивелација површина дата је у графичким прилозима Уређајних основа насеља.

- **Правила за регулацију блока**

Регулација блока, односно његова величина и облик, дефинишу се одређивањем регулационих линија. У Уређајним основама графички је дефинисана мрежа блокова (претежно неправилна) према расположивим катастарским подлогама, ситуационом снимку и ортофото снимку.

Регулациона линија блока је линија која раздваја површине јавне намене (улице, тргови, приступи) и остале површине блока.

У даљој детаљнијој планској разради могуће је редефинисање регулационе линије блокова, проширивањем постојећих регулација околних саобраћајница на ткиво блока, а такође је могуће уситњавање блокова увођењем нових саобраћајница, као и укрупњавање укидањем саобраћајница. При том није дозвољено да парцеле остану без излаза на јавну саобраћајну површину.

Вертикална регулација блока најчешће није јединствена него само преовлађујућа.

Висина новог објекта условљена је преовлађујућом висином објеката у блоку и објеката у наспрамном блоку.

У блоковима где су висине објеката уједначене, екстремно ниски појединачни објекти приликом надградње или замене новим (осим за објекте који су под неким видом заштите) могу се усагласити са преовлађујућом висином објеката у блоку, без обзира на урбанистичке параметре блока, који, у том случају, могу бити и прекорачени.

У правилима грађења вертикална регулација је дата као максимална за одређену намену.

- **Правила за положај објеката**

Положај објекта у блоку регулише се дефинисањем грађевинских линија на парцели у односу на: регулацију блока, бочне суседне парцеле.

Све грађевинске линије у границама парцеле морају бити постављене тако да:
- не представљају сметњу функционисању објекта на парцели,
- не представљају сметњу при постављању мреже инфраструктуре,
- не смеју да угрозе функционисање и статичку стабилност постојећих објеката на суседним парцелама.

Грађевинска линија даје максималну границу градње, у коју се уписује основа објекта. Основа објекта може бити мања од максималне границе градње.

Грађевинска линија може да буде на одговарајућој регулационој линији, или да буде повучена од регулационе линије ка унутрашњости блока (парцеле).

Грађевинска линија за надземне, подземне објекте и делове објекта који су у систему функционисања саобраћаја (подземни пешачки пролази, подземне гараже) и комуналних постројења дефинише се у појасу регулације јавних површина.

Грађевинска линија надземних, подземних објеката и делова објекта који нису у систему функционисања саобраћаја и комуналних постројења не могу изаћи из оквира регулационе линије.

Грађевинска линија гараже, уколико гаража није у габариту основног објекта, не може бити испред грађевинске линије објекта, осим у случају када је то неопходно због конфигурације терена. Када је објекат на стрмом терену са нагибом према јавном путу, гаража може бити на регулационој линији.

У односу на суседне парцеле, објекти могу бити постављени:

- слободностојећи, када објекат не додирује ни једну линију грађевинске парцеле – овај тип изградње захтева шири фронт парцеле и претежно је заступљен у свим сеоским насељима;
- у прекинутом низу, када објекат додирује само једну бочну линију грађевинске парцеле - овај тип изградње се јавља у централним зонама насеља и у осталим зонама код породичног становања са ужим парцелама;
- у непрекинутом низу (ивична градња) када објекат додирује обе бочне линије грађевинске парцеле. Овај тип изградње је редак и претежно се јавља у градском центру.

На објектима у непрекинутом и прекинутом низу бочни зидови објеката који су на граници парцеле изводе се без могућности отварања прозорских отвора, без обзира на висинску разлику.

Сви постојећи објекти задржавају постојеће грађевинске линије до замене објекта новим. Све нове интервенције на постојећим објектима, морају да се ускладе са правилима дефинисаним у правилима за интервенције на постојећим објектима за сваку намену.

Све подземне и надземне етаже објекта налазе се унутар вертикалних равни дефинисаних грађевинским линијама. Одступања делова објеката од овог правила дефинисана су на следећи начин:

- Уколико је различита од грађевинске линије осталих етажа објекта, грађевинска линија приземља и подземних делова објеката дефинише се посебно, растојањем у односу на грађевинску односно регулациону линију;
- Подземна грађевинска линија не сме да прелази границе парцеле.

Грађевинска линија подземних делова објекта (гараже и сл.) може се поклапати са бочним и задњом границом парцеле, а према регулационој линији може се поклапати са регулационом или са надземном грађевинском линијом у складу са правилима зоне/намене.

Уколико се грађевинска и регулациона линија поклапају испади на објекту (еркери, доксати, балкони, улазне надстрешнице без стубова, надстрешнице и сл.) на објектима могу прелазити регулациону линију:

- Дозвољена је изградња испада на објектима, чија се грађевинска линија поклапа са регулационом, уколико је ширина регулације минимално 12,0 m и то:
  - максимално 0,6m од грађевинске линије ако је тротоар мањи од 3,5m и то максимално на 40% површине уличне фасаде и на минималној висини од 4 m изнад тротоара;
  - максимално 1,0 m ако је тротоар већи од 3,5 m, а ширина улице већа од 15,0 m и то на максимално 50% површине уличне фасаде и на минималној висини од 4,0 m изнад тротоара;

Испади на објекту (еркери, доксати, балкони, улазне надстрешнице са и без стубова, надстрешнице и сл.) не могу прелазити грађевинску линију према улици више од 1,60 m. Нису дозвољени испади на објекту ван грађевинске линије на делу објекта према унутрашњем дворишту као ни према бочним границама парцела, односно према суседним објектима, уколико је грађевинска линија приземља постављена на минимално прописаним удаљењима. Када је објекат повучен у односу на грађевинске линије не прописују се ограничења везана за изградњу испада на објекту.

Кровови у нагибу ка суседним парцелама морају бити удаљени (у хоризонталној пројекцији) мин. 1 m од границе суседне парцеле.

Испред регулационе линије зграде, у простору јавне саобраћајнице, не могу се накнадно градити степеништа и улази, а за реконструкцију заштићеног објекта - споменик културе, може се применити и другачије решење са циљем враћања

аутентичног изгледа зграде у складу са условима Завода за заштиту споменика културе.

Излог трговинске радње може бити препуштен у односу на грађевинску линију максимално 30 cm, под условом да је минимална ширина тротоара 3,0m.

- **ПРАВИЛА ЗА ПАРЦЕЛАЦИЈУ И ПРЕПАРЦЕЛАЦИЈУ У БЛОКУ**

Грађевинска парцела јесте део грађевинског земљишта, са приступом јавној саобраћајној површини, која је изграђена или планом предвиђена за изградњу.

Услови за могуће трансформације (парцелацију и препарцелацију) парцела ближе су дефинисани у оквиру правила грађења за поједине зоне односно намене са истим правилима грађења.

Промена граница постојеће парцеле и формирање нових се врши на основу општих правила за парцелацију и препарцелацију и на основу посебних правила за одређену намену и тип блока, дефинисаних овим правилима грађења. Новоформиране парцеле треба да имају геометријску форму што ближу правоугаонику или другом облику који је прилагођен терену, планираној намени и типу изградње.

Подела постојеће парцеле на две или више мањих парцела врши се под следећим условима:
- подела се врши у оквиру граница парцеле;
- приступ на јавну површину новоформираних парцела може се обезбедити и са сукорисничких површина, преко парцеле приступног пута;
- поделом се не могу формирати парцеле које су субстандардне у погледу величине и начина градње у односу на планирани тип изградње.

Спајање две или више постојећих катастарских парцела ради формирања једне или више грађевинских парцела врши се под следећим условима:
- спајање се врши у оквиру граница целих парцела, а граница новоформиране парцеле обухвата све парцеле које се спајају;
- спајањем парцела важећа правила изградње за планирану намену и тип блока се не могу мењати, а капацитет се одређује према новој површини;
- спајањем се формира парцела на којој тип изградње, без обзира на величину парцеле, треба да буде у складу са непосредним окружењем, а у заштићеним подручјима у складу са условима заштите.

Парцелацијом и препарцелацијом две или више постојећих катастарских парцела могу се формирати две или више грађевинских парцела по правилима за спајање парцела и поделу парцела.

Дозвољава се формирање грађевинске парцеле спајањем катастарских парцела које се налазе у различитим зонама / наменама уколико су намене међусобно компатибилне.

На основу **пројекта препарцелације** на већем броју катастарских парцела може се образовати једна или више грађевинских парцела, на начин и под условима утврђеним у планском документу.

На захтев власника, односно закупца катастарске парцеле врши се исправка границе парцеле, припајањем грађевинског земљишта у јавној својини постојећој парцели, ради формирања катастарске парцеле која испуњава услове грађевинске парцеле, на основу пројекта препарцелације. Приликом израде пројекта препарцелације мора се поштовати правило да катастарска парцела у јавној својини која се припаја суседној парцели не испуњава услове за посебну грађевинску парцелу, као и да је мање површине од парцеле којој се припаја.

- **ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ ФОРМИРАЊА ГРАЂЕВИНСКЕ ПАРЦЕЛЕ**

За грађење, односно постављање електроенергетских и објеката електронске комуникације или уређаја, може се формирати грађевинска парцела мање површине од површине предвиђене планским документом за ту зону, под условом да постоји приступ објекту, односно уређајима, ради одржавања и отклањања кварова или хаварије.

1.3.2. ОПШТА ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ОБЈЕКАТА

- **Постојећи објекти који премашују урбанистичке параметре**

Код интервенције на постојећим објектима који не испуњавају неке од услова везаних за неопходна растојања од граница парцела и од суседних објеката, као и оних који прелазе спратност и индексе изграђености и индексе заузетости, могуће су измене у складу са правилима дефинисаним у правилима за интервенције на постојећим објектима за сваку намену.

Могуће је планирање и изградња више објеката на једној парцели:
- уколико су објекти функционална целина везана за заједничко коришћење једне парцеле;
- уколико је то предвиђено посебним правилима за зону или
- ако је тако дефинисано одговарајућом детаљнијом разрадом.

Ако се планира више објеката на парцели, укупни капацитети за изградњу парцеле се не могу прекорачити и морају се поштовати сви други услови везани за растојања објеката од граница парцеле, а међусобна одстојања објеката не могу бити мања него што је то код објеката на одговарајућим суседним парцелама.

За породично становање у унутрашњости парцеле дозвољава се и изградња помоћних објеката (гаража, остава и сл). Уколико је објекат са предбаштом повучен у односу на регулациону линију, гаража може бити у унутрашњости парцеле, на истој линији са објектом. Маневарски простор за приступ паркинг местима мора бити на парцели. Остали помоћни објекти не могу бити на регулационој линији. Неопходна растојања која важе за стамбени објекат важе и за помоћне објекте, осим ако је у постојећем стању другачије. Изузетно помоћни објекти се могу поставити на мањем удаљењу или на међи уколико не угрожавају изграђене објекте на суседним парцелама.

Помоћни објекат се може поставити на међу (бочну и задњу):
- уколико на суседној међи постоји објекат, дозвољено је постављање у дужини преклапања;
- уколико је постојао легалан објекат на међи, који се замењује.

У свим другим случајевима, помоћни објекат се може поставити на међу уколико је задовољено минимално удаљење одобјеката на суседној парцели од 2,5 m за породично становање, односно 4m за свеостале планиране намене.

Није дозвољено постављање отвора на међи према суседној парцели. Дозвољено је постављање помоћног објекта на мањој удаљености која је прописана од задате бочне и задње међе под условом да је испуњено минимално удаљење помоћног објекта од објеката на суседној парцели.

Помоћни објекти на парцели улазе у обрачун урбанистичких параметара. Ово правило се односи на надземне објекте, односно не односи се на септичке јаме, бунаре, цистерне и сл.

- **Постојећи објекти на парцелама намењеним за површине јавне намене**

Постојећи објекти или делови објеката који се налазе на парцелама јавних површина, коридорима саобраћајница и инфраструктурних водова или на парцелама јавних објеката, морају се уклонити.

- **Правила за изградњу нових објеката**

Објекат се поставља унутар простора оивиченог грађевинским линијама. Овим планом се не прописује обавезно постављање објекта на грађевинску линију. Објекат својим најистуренијим делом на тлу не сме да пређе грађевинску линију.

Прелажење делова објекта преко регулационе линије у јавну површину се дозвољава у виду еркера, балкона, тераса, надстрешница или сл., према условима овог плана, осим ако у плану детаљније разраде то није изричито забрањено.

Нови објекат се наслања на калкане суседних објеката у пуној површини калкана и не сме бити већи од габарита постојећег калкана. Уколико је суседни објекат предвиђен за замену, у лошем грађевинском стању, или својим изгледом не одговара планираној структури, габарит новог објекта може бити и већи од суседног.

На објектима у непрекинутом низу бочни зидови објеката према суседним парцелама изводе се без могућности отварања прозорских отвора, без обзира на висинску разлику или сагласност суседа.

За потребе вентилације и осветљавања помоћних просторија у стану (гардеробе, санитарни чворови и сл.) или заједничког степеништа у објекту дозвољава се формирање светларника. Приликом пројектовања новог објекта поштовати положај и димензије светларника постојећег суседног објекта, и пресликати га у пуној ширини. Површина светларника одређује се тако да сваком метру висине зграде одговара 0,5m^2 светларника, при чему он не може бити мањи од 6,0m^2.

Уколико се светларник усклади са положајем светларника суседног објекта, ова површина може бити умањена за 1/4. Минимална ширина светларника је 2,0m. Површина светларника рачуна се у неизграђени део зграде. Минимална висина парапета отвора у светларнику је 1,8m. Не дозвољава се отварање прозора или вентилационих канала на светларник суседног објекта. Мора се обезбедити приступ светларнику и одводњавање атмосферских вода. Није дозвољено надзиђивање и затварање постојећих светларника.

Ако је стационарни саобраћај решен на парцели, у приземљу објекта обавезно се планира колски пролаз минималне ширине 3,5 m. Слободни профил (светли профил) за колске пролазе износи 2,5 m.

У случају да је стационарни саобраћај на нивоу блока решен изградњом гараже или паркинг простора у унутрашњости блока, приступ се може остварити кроз приземље објекта, са минималном ширином пролаза од 6,0m за двосмерни саобраћај, а 3,5 m за једносмерни. Слободни профил (светли профил) за колске пролазе износи 2,5 m.

- **Обликовање завршне етаже и крова**

Последња етажа се може извести као пуна, са косим, равним или плитким косим кровом *(до 15 степени)* са одговарајућим кровним покривачем и атиком до дозвољене висине венца, као поткровље, мансарда или повучена етажа.

Кров се такође може извести и као зелени кров, односно раван кров насут одговарајућим слојевима и озелењен, у случају изградње објекта спратности мање од максималне планиране, односно без поткровља.

Поткровље: висина назитка поткровне етаже износи највише 1.6 m рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине. Нагиб кровних равни прилагодити врсти кровног покривача. Максимални нагиб кровних равни је 45º.

Мансардни кров мора бити искључиво у габариту објекта (без препуста) пројектован као традиционални мансардни кров уписан у полукруг, максимална висина прелома косине мансардног крова износи 2.2 m од коте пода поткровља.

Прозорски отвори на поткровљу и мансардном крову се могу решавати као кровне баџе или кровни прозори. У оквиру кровне баџе могу се формирати излази на терасу или лођу. Облик и ширина баџе морају бити усклађени са елементима фасаде.

Под поткровљем се подразумева и **повучен спрат**, максималне спратне висине 3,8m, чије је минимално повлачење у односу на фасаде 1,5m. Наткривање повученог спрата решава се као раван кров или плитак коси кров, максималног нагиба до 10°, без корисне површине. Код повученог спрата дозвољено је наткривање отворене терасе транспарентном надстрешницом, која у складу са укупном архитектуром објекта не прелази задату висину. Искључује се свака могућност накнадног затварања наткривене терасе задње етаже. Није дозвољена примена на једном објекту и поткровља и повученог спрата.

Повучени спрат се односи на повлачење фасаде окренуте према површини јавне намене, а површину насталу повлачењем спрата предвидети да буде у функцији формирања проходних тераса као саставних делова стамбених јединица, с тим да ограда терасе мора бити транспарентна.

- **Одређивање висине објекта**

Правила о висини објекта важе за изградњу нових зграда, за надградњу и за доградњу постојећих зграда код даље планске разраде овог плана.

Висина објекта је удаљење венца последње етаже објекта, у равни фасадног платна, од коте приступне саобраћајнице. Код грађевинских парцела у нагибу висина се дефинише удаљењем од коте средње линије фронта грађевинске парцеле. Изражава се у метрима дужним.

Угаона зграда може да буде виша од суседних зграда, у зони угла, али не више од једне етаже.

У посебним случајевима, у улицама које већ имају формирану висинску регулацију, или је она видно започета на главним деоницама тих улица, висина нових зграда се усклађује са затеченом висинском регулацијом. Усклађивање висине постојећих и планираних објеката се односи на висину венца објекта. Одступање од 1/5 спратне висине (ниже или више од венца постојећег објекта) се рачуна за складно повезивање.

Приликом пројектовања објеката који се налазе на граници са зоном мање спратности обезбедити складно повезивање венаца на објектима, степеновањем спратности, везним елементима или елементима на фасади.

Максимална спратна висина пословног дела објекта је 5,0 m, а стамбеног дела је 3,5 m. Спратна висина производних објеката зависи од технолошког процеса.

- **Одређивање коте приземља**

Нулта кота је тачка пресека линије терена и вертикалне осе објекта.

Кота приземља планираних објеката може бити макс. 1,2 m виша од нулте коте. Изузетно кота приземља може бити већа од 1,2 m у случају када је потребно нови објекат уклопити у постојећу амбијенталну целину или предеону целину. Наведени изузетак се примењује уз правила грађења за појединачне намене.

Кота приземља планираних објеката на равном терену не може бити нижа од нулте коте.

Кота приземља планираних објеката на стрмом терену са нагибом од улице (наниже), када је нулта кота нижа од нивелете јавног пута, може бити максимум 1,2 m нижа од коте нивелете јавног пута.

Кота приземља планираних објеката на стрмом терену са нагибом ка улици (навише), уколико је кота терена више од 2.0 m виша од од нивелете јавног пута, може бити максимум 3.2 m виша од коте нивелете јавног пута.

На стрмом терену са нагибом, који прати нагиб сабраћајнице, кота приземља се одређује у тачки са које је остварен прилаз објекту, а према наведеним елементима.

Ако парцела на стрмом терену излази на два могућа прилаза (горњи и доњи), одређују се и две коте приземља од којих се утврђује дозвољена спратност посебно за делове зграде оријентисане на горњу и доњу прилазну зону. Друга правила грађења важе у потпуности и за овај случај.

Код објеката у чијем приземљу се планира нестамбена намена (пословање) уколико се грађевинска и регулациона линија поклапају, кота приземља може бити максимално 0,2 m виша од нулте коте, при чему се висинска разлика решава денивелацијом унутар објекта.

Уколико је грађевинска линија повучена од регулационе, кота приземља нестамбене намене је максимално 1.2 m виша од нулте коте, а приступ пословном простору мора бити прилагођен особама са смањеном способношћу кретања.

Код изграђених објеката задржавају се постојеће коте приземља.

- **Правила за интервенције на постојећим објектима**

Све интервенције (радови) на објектима морају бити у складу са правилима овог плана и мерама заштите уколико постоје за предметни простор. За све интервенције на постојећим јавним објектима, објектима под заштитом и објектима који имају локалну вредност (реперни објекти, амбијентални објекти и сл.), потребно је да инвеститор у фази израде пројектне документације прибави сагласност аутора пројекта објекта или струковног удружења. За све интервенције на објектима под заштитом меродавни су услови надлежне институције за заштиту културних добара.

Надзиђивање постојећих објеката је могуће ако се истраживањима утврди да је исти фундиран на одговарајући начин и да увећање оптерећења на темеље неће изазвати штетне последице по објекат. Доградња постојећих објеката захтева правилан избор дубине и начина темељења. Постојеће објекте, односно њихове темеље штитити адекватним геотехничким мерама.

Дозвољава се пренамена постојећег стамбеног простора и помоћних простора у објекту у пословни простор и обратно, као и побољшавање услова становања (изградња купатила, замена инсталација, увођење централног грејања и сл.).

У случају надградње, доградње, реконструкције (уколико се повећава број независних функционалних јединица у објекту тј. број станова или пословног простора), пренамене помоћног простора у независну стамбену јединицу или пословни простор као и остале интервенције на објекту које имају за последицу увећавање броја независних стамбених или пословних јединица мора се обезбедити потребан број паркинг места према нормативима за сваку нову функционалну стамбену или пословну јединицу.

- **Правила за објекте чија је изградња започета пре доношења плана**

Поступак изградње објеката који је започео пре доношења овог плана може се завршити у складу са добијеним локацијским условима или добијеном грађевинском дозволом.

Објекти чија је изградња започета без дозволе за изградњу, локацијске услове и дозволу за изградњу добијају у складу са правилима овога плана, за подручја за директну примену плана.

- **Додавање крова на објекту са равним кровом - без поткровља**

Додавање крова на објекту са равним кровом без поткровља ради се у случају лошег стања равног крова, те је постављање плитког косог крова са максималним нагибом до 15% оптимално решење. Нову кровну конструкцију треба поставити повлачењем иза венца или зидане ограде равног крова. Уколико то није могуће, може се поставити на венац зграде, али није дозвољено истурање крова ван равни фасаде, односно кров не сме да излази из габарита зграде.

Висина слемена надзиданог дела не сме прећи максималну висину слемена вишег суседа који се планом задржава.

- **Додавање крова на згради са равним кровом - са поткровљем**

У случајевима када сам објекат или окружење има такве архитектонске карактеристике да појава косих и мансардних кровова не нарушава карактер објекта или целине, могуће је применити и додавање крова са корисним поткровљем.

- **Промена намене подрума**

Промена намене подрума је накнадна интервенција којом се подрумске просторије у постојећем објекту повезују са спољним простором или другим деловима зграде са намером да се добије нови користан простор намењен за пословне садржаје, станарске оставе, помоћне просторије, ТС, магацински простор и др. Улаз, односно денивелисани приступ подрумским просторијама, мора се обезбедити у оквиру припадајуће парцеле објекта. Становање у подруму се не дозвољава.

- **Доградња новог дела зграде**

Доградња објекта подразумева проширење основе постојећег објекта према условима за парцеле типа блока у којем се интервенција изводи.

Новосаграђени делови објекта морају својим димензијама, материјалима и стилом да се уклапају како са старијим објектом, тако и са околним објектима.

Надзиђивање предметних објеката је могуће ако се истраживањима утврди да је исти фундиран на одговарајући начин и да увећање оптерећења на темеље неће изазвати штетне последице по објекат. У супротном потребно је спровести одговарајуће интервенције на темељима као санационе мере или пак у терену, како би се омогућило прихватање додатног оптерећења.

Такође је могућа и накнадна изградња подрумских просторија уколико геомеханички услови терена и ниво подземних вода то дозвољавају, са намером да се добије нови користан простор намењен за гараже, пословне садржаје, станарске оставе, помоћне просторије, ТС, магацински простор и др. Улаз, односно денивелисани приступ подрумским просторијама, мора се обезбедити у оквиру припадајуће парцеле објекта. Становање у подруму се не дозвољава.

- **Реконструкција и доградња објекта у циљу изградње конзолних тераса**

Дозвољена је накнадна доградња конзолних тераса једновремено за цео објекат, према јединственом пројекту на који се мора прибавити сагласност аутора објекта или ако то није могуће, одговарајуће струковне организације.

- **Доградња вертикалних комуникација (степеништа и лифтова)**

Доградња елемената комуникација - лифтова и степеништа, дозвољава се у свим зонама под условом да предметна интервенција не угрожава функционисање и статичку стабилност постојећег објекта и објеката на суседним парцелама. Сви елементи вертикалних комуникација морају бити заштићени од спољних утицаја.

- **Затварање отворених делова објекта (балкона, лођа, тераса, пролаза и колонада)**

У блоковима породичног становања, дозвољено је затварање тераса, лођа и веранди, под условом да овом интервенцијом неће бити угрожени објекти суседних парцела (правило о минималном растојању између објеката).

Код вишепородичног становања могуће је затварање лођа и тераса према унутрашњем дворишту. Затварање свих тераса на уличној фасади мора се изводити на исти начин, у истом материјалу и боји, у складу са постојећим елементима зграде.

Не дозвољава се затварање простора приземне етаже уколико је она повучена у односу на горње спратове. Није дозвољено простор између стубова колонаде затварати и претварати у користан простор.

Не дозвољава се затварање пролаза у унутрашњи део блока, било да се тај пролаз остварује кроз приземље објекта или између два физички одвојена објекта.

2. УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА И ОБЈЕКАТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

2.1. ПОВРШИНЕ И ОБЈЕКТИ ЈАВНЕ НАМЕНЕ

У складу са чланом 2. Закона о планирању и изградњи, **објекти јавне намене** су објекти намењени за јавно коришћење и могу бити објекти јавне намене у јавној својини по основу посебних закона (линијски инфраструктурни објекти, објекти за потребе државних органа, органа територијалне аутономије и локалне самоуправе итд.) и остали објекти јавне намене који могу бити у свим облицима својине (болнице, домови здравља, домови за старе, објекти образовања, отворени и затворени спортски и рекреативни објекти, објекти културе, саобраћајни терминали, поште и други објекти). Правила дефинисан овим ППГ примењују се за објекте јавне намене у свим облицима својине.

Уколико се јави потреба за новим објектима и површинама јавне намене, исти се могу градити у оквиру целе површине плана, уз израду Плана детаљне регулације, односно Урбанистичког пројекта за већ дефинисане површине јавне намене и за постојеће објекте код повећања постојећих капацитета (површина).

Могућа је и реконструкција или доградња појединих постојећих објеката како би се задовољиле потребе становника и побољшао квалитет објеката јавне намене.

Реконструкција постојећих објеката је дозвољена по правилима за изградњу нових објеката, и то:

- грађевинска парцела за сваку појединачну планирану јавну намену је дефинисана на графичким прилозима Уређајних основа насеља;
- положај објекта према регулационој линији је одређен грађевинском линијом, која се по правилу поставља на 3 – 5 метара од регулационе линије, тачан положај се утврђује израдом Урбанистичког пројекта или Плана детаљне регулације, у зависности од врсте јавног објекта, карактера насеља и изграђеног околног ткива;
- могућа изградња подрума, уз претходну проверу нивоа подземних вода.

- **Општа правила за постављање инфраструктуре:**

Примарна и секундарна мрежа инфраструктуре (водовод, канализација, електро мрежа, итд.) се постављају у појасу регулације јавних саобраћајница или у приступном путу ако је сукорисничка или приватна својина.

Подземни и надземни водови комуналне инфраструктуре, електроенергетске и гасне мреже, мреже електронске комуникације и радиодифузних система постављају се испод / изнад јавних површина и испод осталих парцела уз претходно регулисање међусобних односа са власником (корисником) парцела.

Постројења и објекти у функцији комуналне инфраструктуре (црпне станице, прекидне коморе, хидрофорске станице, постројења за прераду воде и отпадних вода) и инфраструктурни објекти (ГМРС, МРС, ТС веће од 35kV и сл.) граде се на формираној грађевинској парцели у складу са чланом 69. Закона о планирању и изградњи. Потребно је обезбедити приступ парцелама и зоне заштите у зависности од врсте објекта. Величина парцеле се одређује у складу са технологијом објекта, али тако да се објекат поставља као слободностојећи на минимум 3 m од граница парцеле.

Водови подземне инфраструктуре се морају трасирати тако да:

- не угрожавају постојеће или планиране објекте, као и планиране намене коришћења земљишта;
- да се подземни простор и грађевинска површина рационално користе;
- да се поштују прописи који се односе на друге инфраструктуре;

- да се води рачуна о геолошким особинама тла, подземним водама;
- укрштај са путем врши се постављањем инсталације кроз прописано димензионисану заштитну цев, постављеном подбушивањем управно на осу пута. Заштитна цев је на дубини од 1.35 m од коте коловоза, а дужина је за по 3.0 m већа од крајњих тачака попречног профила пута;
- паралелно вођење је могуће на 3.0 m од крајњих тачака попречног профила пута или од ивица коловоза или мање уз пројекат мера заштите пута од хаварије.

Објекти који се налазе у заштитном појасу инфраструктурних коридора обилазнице или појасу далековода остају у својим (постојећим) габаритима, без могућности доградње или изградње у том појасу.

За све што није дефинисано у плану посебним правилима, важе општа правила урбанистичке регулације из важећег Правилника о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу („Службени гласник РС“, бр.22/2015).

- **Општи услови за изградњу објеката јавне намене:**

- поштовање локација свих планираних садржаја јавне намене;
- јавни објекти својом архитектуром и обликовањем представљају репере у простору и дају препознатљив печат насељу;
- поред физичких структура у формирању просторно - функционалних целина важну улогу треба да имају и отворени простори и паркови;
- обезбедити приступ лицима са посебним потребама на коту приземља спољњим или унутрашњим рампама, минималне ширине 90 cm.

Величина објекта мора бити у складу са важећим прописима и нормативима за одговарајуће јавне делатности, која ће се обављати у објекту.

Спратност и тип објеката зависи од његове функције и мора бити прилагођен условима локације (спратности до П+2 зависно од функције, оријентационо h=15 m).

Комплекс мора бити уређен тако да буде у складу са функцијом објекта и прилагођен условима локације и окружењем.

Обзиром на садашњи број корисника план не предвиђа значајно повећање јавних објеката, међутим уколико се јави потреба за неким видом доградње или евентуалне изградње новог објекта на парцели важе следећа правила грађења која се разрађују Урбанистичким пројектом или Планом дтаљне регулације:

- Могуће пратеће намене у оквиру парцеле су друге јавне површине и јавни објекти, зеленило, спортско-рекреативни садржаји мањег обима (терени за мали фудбал, кошарку, одбојку и сл.), комерцијални садржаји (али само као пратеће намене основној намени).
- Намена објеката чија је градња забрањена у оквиру комплекса је изградња било каквих објеката (објеката мешовитог пословања и привређивања), који би могли да угрозе животну средину и основну намену (процена ризика).
- Забрањено је обављање делатности у објектима које вибрацијама, буком, гасовима, мирисима, отпадним водама и другим штетним дејствима могу да угрозе околину и не представљају намену компатибилну основној намени.
- Грађевинска линија**:** по правилу се поставља на 3-5 метара у односу на регулациону линију.
- Најмања удаљеност објекта од границе суседне парцеле износи 3,5 m.
- Најмања међусобна удаљеност објеката у оквиру парцеле износи минимално половину висине вишег објекта.
- Врста објеката обзиром на начин изградње, претежно је слободностојећи (објекат не додирује ни једну линију грађевинске парцеле).

- **Услови за изградњу других објеката на парцели:**

- Дозвољена је изградња више објеката у склопу планираног комплекса.
- Дозвољена је изградња помоћних објеката у склопу планираног комплекса, али искључиво у складу са планираном наменом.

- **Архитектура и обликовање:**

Савремено архитектонско решење које треба да је у складу са његовом функцијом и непосредним окружењем, али уједно да задовољава све потребне нормативе датих у правилама уређења.

- **Стандарди приступачности:**

У процесу пројектовања придржавати се Правилника о условима за планирање и пројектовање објеката у вези са несметаним кретањем деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица.

- **Спровођење:**

– За постојеће објекте јавне намене код којих се не повећава површина корисног простора, директно се примењује овај ППГ.
– За изградњу, доградњу, надградњу и реконструкцију обавезна је израда Урбанистичког пројекта.
– За изградњу нових објеката јавне намене који нису планирани овим планом и за које није прибављено земљиште, потребна је израда Плана детаљне регулације.
– Разрадом кроз УП или ПДР, потребно је ближе и детаљније дефинисати све услове и параметре за изградњу који су дати овим планом, као и недостајуће параметре, у зависности од локације.

2.1.1. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА ПОВРШИНЕ И ОБЈЕКТЕ ЈАВНЕ НАМЕНЕ

- **УПРАВА И АДМИНИСТРАЦИЈА**

Код изградње нових и доградње постојећих објеката важе општа правила за површине и објекте јавне намене и прописује се:

- степен заузетости – максимално 70%;
- спратност – за постојеће објекте 1 етажа више од постојеће; за нове објекте П+2 (мах h=15 m);
- удаљења од границе парцеле:
  - за надградњу може се дозволити задржавање постојећег габарита;
  - за доградњу – дограђени део објекта мора да буде 4m од границе парцеле;
  - доградња према фронту, односно према саобраћајници се врши према постојећој грађевинској линији објекта;
- потребно је предвидети 1ПМ на 60m^2 пословне површине за јавне објекте у оквиру парцела објеката. Уколико код постојећих објеката није могуће обезбедити потребан број паркинг места, паркирање се може обезбедити на јавном паркингу максималне удаљености од објекта 150 m.

Спровођење: Урбанистички пројекат за постојеће објекте и нове објекте уколико је прибављена површина јавне намене и ПДР за нове објекте уколико није прибављена површина јавне намене.

- **ОБРАЗОВАЊЕ**

ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ

Општа правила и нормативи за уређење и грађење објеката основног образовања:

– број ученика у учионици је 25-30;
– изграђена површина је мин. 8 m^2 по ученику;
– површина школског комплекса је 25-30 m^2 по ученику;
– индекс заузетости парцеле је макс. 30%;

- спратност објеката је макс. П+2 (мах h=15 m);
- зелене површине су мин. 40%;
- саставни део комплекса су отворени спортски терени и фискултурна сала.

При решавању слободних простора школског комплекса, треба задовољити две основне функције: санитарно - хигијенску и фискултурно-рекреативну.

Најчешћи облик у решавању уређења школског дворишта је комбинација геометријског и пејзажног стила.

Основне површине које школско двориште треба да обухвата сем објеката су:

- отворене површине за физичку културу
- економско двориште
- школски врт
- слободне зелене површине

***Могуће пратеће намене*:**

Друге јавне површине и објекти јавних намена, зеленило, спортско рекреативни садржаји мањег обима (терени за мали фудбал, кошарку, одбојку и сл.).

Забрањено је обављање делатности:

у објектима које вибрацијама, буком, гасовима, мирисима, отпадним водама и другим штетним дејствима могу да угрозе околину и не представљају намену компатибилну образовању, као претежној намени објеката.

За све објекте основног образовања паркирање и гаражирање обезбедити ван комплекса, осим за сопствена возила и возила запослених (мин 10% од потребног броја ПМ), а према општим условима за паркирање за јавне службе.

Саставни део функције и ликовности објеката је озелењавање комплекса и уређење простора за игру на отвореном.

Обавезно је ограђивање школског комплекса. Ограђивање је могуће урадити транспарентном оградом, или комбинацијом зиданог парапета и транспарентне ограде. Укупна максимална висина ограде је 2,2 m, док је парапет максимално висок 60 cm. Улазне капије, пешачке и колске се отварају ка унутрашњости парцеле.

За све објекте основног образовања обезбедити максималну комуналну опремљеност (вода, канализација, струја, телефон, грејање).

Побољшања треба усмерити на квалитет опреме и материјала, инфраструктурну опремљеност простора, човекомерност простора и саму безбедност ученика.

СРЕДЊОШКОЛСКО И ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Објекте је могуће адаптирати, реконстуисати и дограђивати у случају недостатка или додатног уређења школског простора. Неопходно је испоштовати урбанистичке нормативе:

* учионички простор.....1,8-2,0m^2/ученику;
* школски простор.....10-12m^2/ученику;
* школско двориште.....15-25m^2/ученику
* спратност.....до П+2 (мах h=15 m);
* степен заузетости 40%;
* паркинг место..... 1ПМ на 6 запослених.

Паркирање обезбедити са 40% потребних места у оквиру комплекса.

У оквиру комплекса поред прописима утврђених садржаја, треба предвидети и друге могуће и пожељне компатибилне намене: научно-истраживачке установе, спортско-рекреативни полигони.

Обавезно је ограђивање комплекса средњих школа и ученичких домова. Ограђивање је могуће урадити транспарентном оградом, или комбинацијом зиданог парапета и транспарентне ограде. Укупна максимална висина ограде је 2,2 m, док је парапет максимално висок 60 cm. Улазне капије, пешачке и колске се отварају ка унутрашњости парцеле.

Све слободне површине обавезно уређивати и одржавати као парковско зеленило.

***Могуће пратеће намене*:**

Друге јавне површине и објекти јавних намена, зеленило, спортско рекреативни садржаји мањег обима (терени за мали фудбал, кошарку, одбојку и сл.).

Ученички дом.

Укупна величина комплекса - површина земљишта за дом ученика треба да задовољи стандард од минимално 15 - 18 m^2 површине земљишта по кориснику смештаја / ученику.

Дозвољена су одступања од прописаног стандарда за величину локације-комплекса и објекта, који се налазе у ужем градском језгру или у делу насеља у којем није могуће обезбедити довољну површину земљишта.

Минимални капацитет дома ученика је 50 кревета / корисника. Према предвиђеним капацитетима, за минимум од 200 ученика, планира се комплекс који може да опслужи око 300 корисника.

Паркинг простор - интерни паркинг простор у оквиру комплекса са минимално 5-10 паркинг места за запослене и кориснике смештаја. Паркинг простор треба да гравитира просторној целини главног улазног дела у објекат.

Укупна нето корисна површина објекта - смештајног дела са пратећим садржајима треба да испуњава критеријум обрачунат по кориснику смештаја/ученику који износи минимално 10 - 12 m^2 нето корисне површине по кориснику смештаја/ученику.

Спратност објекта - Максимална спратност објекта П+3 (приземље и три спрата, max h=15,5 m) не рачунајући подземне етаже (подрум, сутерен и др.).

Спровођење за све објекте образовања: Урбанистички пројекат за постојеће објекте и нове објекте уколико је прибављена површина јавне намене и ПДР за нове објекте уколико није прибављена површина јавне намене.

- **ПРЕДШКОЛСКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ**

Приликом изградње, реконструкције (доградње) објекта предшколског образовања и васпитања потребно је задовољити следеће критеријуме:

- капацитет max.270 деце, оптимално у групама по 15-20
- потребна изграђена површина (БРГП) ....6-8 m^2/по детету
- потребна површина комплекса ....20-25 m^2/по детету
- степен заузетости 40%
- спратност: .....П до П+1 (h=5 – 8,5 m)
- уређена зелена површина минимално 50%
- Паркирање - ..... .1Пм/100 m^2 НГП

Могуће је учешће приватног сектора у овој области, према истим нормативима као и за јавне објекте.

Дозвољава се претварање стамбених, или нестамбених простора у просторе за дневни боравак деце, у приземљима и са приземљима повезаним просторима, који чине јединствену целину, под условом да: постоји или је могуће формирати посебан улаз, постоји могућност за задржавање возила без ометања саобраћаја чији је број у складу са бројем деце, постоји начин за решавање утицаја додатне буке на суседне намене. Препоручују се могућност формирања јединица за дневни боравак деце са мањим бројем деце, у индивидуалним објектима на парцели са мањим бројем станова и могућношћу боравка деце на отвореном. У новим, односно адаптираним просторима намењеним дечјим установама, препоручују се мањи капацитети, максимално до 25 деце по објекту.

Није могуће организовати објекте предшколског васпитања уколико се у склопу преовлађујуће намене становања планирају и следеће намене: производња, производно занатство, складишта и други садржаји који загађују животну средину или могу да утичу на безбедност боравка деце.

Саставни део функције и ликовности објеката је озелењавање комплекса и уређење простора за игру на отвореном.

Обавезно је ограђивање комплекса предшколске установе. Ограђивање је могуће урадити транспарентном оградом, или комбинацијом зиданог парапета и транспарентне ограде. Укупна максимална висина ограде је 2,2 m, док је парапет максимално висок 60 cm. Улазне капије, пешачке и колске се отварају ка унутрашњости парцеле.

За све објекте предшколског васпитања обезбедити максималну комуналну опремљеност (вода, канализација, струја, телефон, грејање).

Спровођење: Урбанистички пројекат за постојеће објекте и нове објекте уколико је прибављена површина јавне намене и ПДР за нове објекте уколико није прибављена површина јавне намене.

○ СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Опремање објектима установа социјалне заштите извршити према максималним нормативима у складу са потребама и програмима надлежних институција.

Установе социјалне заштите (дневни центри) подразумевају следеће форме:

- прихватилишта и прихватне станице за смештај осетљивих социјалних група (деце и омладине без родитељског старања; одрасла и стара лица) ;
- дневни боравак за смештај осаба са посебним потребама;
- дневни центри и клубови за одрасла и стара лица;
- геронтолошки цетар;
- социјално становање.

Оквирни нормативи за објекте социјалне заштите:

- површина објекта: 15-25m^2/ кориснику;
- површина парцеле: 20-40m^2/ кориснику за домове за социјалну заштиту;
- максимална спратност П+2 (мах h=12 m);
- степен заузетости 40%;
- минимално озелењених површина је 40%.

При изградњи нових објеката социјалне заштите, потребно је примењивати савремена архитектонска решења која треба да су у складу са његовом функцијом и непосредним окружењем. Кровни покривач усклађивати са амбијентом и примењеним материјалима на фасадама. При планирању и реализацији нових комплекса потребно је максимално користити нова техничка и технолошка решења у циљу енергетски ефикасније градње.

Слободне површине у оквиру комплекса планирати као површине озелењене дрвећем, шибљем и травњацима. У складу са расположивим простором, предвидети површину опремљену са клупама и осталим припадајућим мобилијаром намењену краткотрајном задржавању корисника.

Обавезно је ограђивање комплекса, с тим да ограда према улици треба да буде транспарентна. Укупна максимална висина ограде је 2,2 m.

Укупне потребе за паркирањем решавати на припадајућој парцели (комплексу) у оквиру објекта или на отвореним паркинг површинама), а према нормативу датом у поглављу Саобраћај и саобраћајне површине.

За сваки новопланирани објекат неопходно је извести детаљна геолошка истраживања која ће тачно дефинисати дубину и начин фундирања објекта као и коту уређења терена. Сва истраживања урадити у складу са Законом о рударству и геолошким истраживањима („Службени гласник РС“ бр. 101/15 и 95/18-др.закон) као и Правилником о садржини Пројекта геолошких истраживања и елабората о резултатима геолошких истраживања („Службени гласник РС“ бр. 51/96).

Дневни центар и клуб за старе. Капацитети објекта планирати на основу норматива, односно просторно-техничких могућности за прихват од 50 до 100 корисника (оптимално 50 корисника). У оквиру ове установе потребно је организовати следеће услуге: дневни боравак, исхрану, разношење хране у станове корисника,

прање, сушење и пеглање веша, купање корисника центра, услуге анимације и друге сервисне услуге. Уз наведене услуге, се у оквиру истог објекта организује и пункт службе помоћи у кући. Минимална БРГП објекта која би одговарала потребама корисника, а за оптимални капацитет од 50 корисника, би требала да буде око 450m².

Боравак за особе са посебним потребама.

Боравак треба да обезбеди:

- одговарајуће облике васпитања, образовања и оспособљавања за рад и радне активности, у складу са њиховим психичким и физичким способностима;
- рад на ублажавању или отклањању последица у њиховом развоју;
- радно ангажовање под посебним условима, у складу са њиховом оспособљеношћу за рад;
- привремени смештај (дневни боравак, исхрана, нега, здравствена заштита, културно-забавне и друге активности у складу са потребама и способностима).

Домови за одрасле и старе. Потребну величину новог комплекса и објеката домова за одрасле и старе, одредити применом следећех норматива: потребна површина земљишта у распону 40 - 50 m^2 по кориснику; потребна површина објекта је 20 - 25 m^2 по кориснику; у оквиру комплекса предвидети простор за зеленило у декоративној, заштитној и рекреативној функцији; у оквиру комплекса предвидети простор за седење и одмор (у засени-надстрешнице и на сунцу-клупе за седење). При планирању објеката Дома, потребно је тежити павиљонском типу.

Социјано становање

У програмима и пројектима социјалног становања, код изградње нових станова, примењују се површински нормативи дати у следећој табели.

Табела бр. 15: Нормативи за социјално становање

Величина домаћинства	Површина по домаћинству	Површина по члану
1-чланo	22 – 30 m²	22 – 30 m²
2-чланo	30 – 42 m²	15 – 21 m²
3-чланo	40 – 55 m²	13,3 – 18,3 m²
4-чланo	50 – 65 m²	12,5 – 16,2 m²
5-чланo	62 – 75 m²	12,4 – 15 m²
6-чланo	75 – 85 m²	12,5 – 14,2 m²

Приликом планирања локације намењене за социјално становање, потребно је обезбедити паркирање за минимум 0.7 паркинг места по стану унутар припадајуће грађевинске парцеле. Број паркинг места намењених коришћењу особа са инвалидитетом, мора бити пропорционалан броју стамбених јединица намењеним тим особама, а не мањи од 10% од укупног броја паркинг места. Ова паркинг места морају бити позиционирана што ближе улазу и минималне ширине 3.70 m. Јавне саобраћајне пешачке и саобраћајне површине (тротоари, пешачке стазе и пешачки прелази, рампе, прилази објекту) у оквиру стамбеног комплекса морају бити прилагођене захтевима лица са инвалидитетом и других особа са смањеном покретљивошћу, односно димензионисане тако да задовољавају важеће прописе који уређују стандарде приступачности.

Спровођење: Урбанистички пројекат за постојеће објекте и нове објекте уколико је прибављена површина јавне намене и ПДР за нове објекте уколико није прибављена површина јавне намене.

○ ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Параметри и стандарди за димензионисање објеката **примарне здравствене** заштите:

- БГП објекта је потребна 0.05-0.1 m^2/становнику гравитационог подручја,

– површина парцеле 0.05-0.2 m^2/становнику гравитационог подручја.

Распоном се прилагођавају потребне површине према учесталости коришћења појединих јединица

– највећи дозвољени индекс заузетости 40%;
– максимална висина (кота венца) објекта .....12 m.

Нормативи за реконструкцију објеката **секундарне заштите** :

– потребна изграђена површина (БРГП) .....0.003-0.09 m^2/по кориснику;
– потребна површина комплекса .....0.05-0.12 m^2/по кориснику;
– паркинг место .....за 20%-25% запослених.

Простор здравствене установе оградити тако да ограда буде повучена од границе парцеле на месту где се формира паркинг. Паркинг у оквиру дома здравља обезбедити само за санитарна возила. Паркинг за запослене и кориснике обезбедити у оквиру парцеле, али ван ограђеног дела. Број паркинг места дефинисати према табели бр. 5 Нормативи за паркирање.

Спровођење: Урбанистички пројекат за постојеће објекте и нове објекте уколико је прибављена површина јавне намене и ПДР за нове објекте уколико није прибављена површина јавне намене.

○ КУЛТУРА

Реконструкција и доградња постојећих домова културе и изградња потпуно нових објеката у област културе, вршиће се по нормативу 21 m^2/ст.

Простор за ове садржаје уколико већ није дефинисан треба обезбедити у централном делу насеља. У циљу подизања нивоа у области културе и равномерне расподеле дешавања и објеката, планирати изградњу специјализованих институција културе, пре свега у центрима заједнице насеља, према следећим нормативима:

а) за библиотеке: 30-35 m^2/1000 ст;
б) за позоришта: 5 седишта/1000 ст;
в) за биоскопе: 20-25 седишта/1000 ст.

Потребна површина објекта, одређује се према нормативу:

– за позоришта 8 m^2; и
– за биоскопе 4 m^2 по седишту.

○ СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Организација и уређење комплекса намењеног изградњи објеката и пратећих садржаја у функцији спорта и рекреације је условљено нормативима за величину спортских терена на отвореном и затвореном простору у зависности од врсте планираних спортских активности. На игралиштима у оквиру школских комплекса рекреативне наставе одвијаће се у оквиру редовног школског програма и слободних школских активности.

***Могуће пратеће намене*:**

Друге јавне површине и објекти јавних намена, пословне и услужне делатности (угоститељство, услуге), зеленило. Садржаји који се могу наћи у комплексу:

– спортски објекти;
– спортски терени, терени за мале спортове, базени и сл.;
– остали садржаји (површине за играње деце, простори за одмор и сл.);
– зеленило;
– локали (угоститељство, туризам, трговина);
– паркинг простор и друге манипулативне површине (стазе, сунчалиште...).

У оквиру намене спорт и рекреација забрањена је изградња било каквих објеката, који би могли да угрозе животну средину и основну намену (Процена ризика). Забрањени су објекти привређивања, мешовитог пословања, трговине на велико. Такође, није дозвољена изградња објеката услужног и производног занатства и других делатности рада, комерцијалних објеката типа робно-тржних центара, велепродајних

објеката, као ни објеката сервисно - услужних делатности (бензинске и гасне станице, праонице возила, заједничке гараже и сл.).

Дозвољени урбанистички параметри:

- Степен заузетости за затворене објекте је 30%;
- Степен заузетости за отворене спортске терене, (не рачунајући отворене терене за спорт који су са травнатом подлогом) је максимално 40%;
- Максимални степен заузетости парцеле је **70%** (рачунајући све објекте и платое са саобраћајницама, стазама, сунчалиштем, базенима и свим спортским теренима);
- Проценат учешћа зеленила је мин **30%**;
- Максимална висина (кота венца) објеката спорта је **12 m**, где је приземље, или део приземља са технолошком висином спортске хале;
- Паркирање - према поглављу 2.2.

Грађевинска линија: мин. удаљење грађевинске од регулационе линије је 10 m.

Најмања медусобна удаљеност објеката минимално половину висине венца вишег објекта при чему не сме износити мање од 4,0 m.

Врста објеката с обзиром на начин изградње је:
- слободностојећи (објекат не додирује ни једну линију грађевинске парцеле).

Услови за изградњу других објеката на парцели:
Могућност изградње помоћних објеката у склопу планираних комплекса (надстрешнице, наткривене терасе (сенице) и сл.) Површина других објеката на парцели се урачунава у степен заузетости.

Обликовање:
Савремено архитектонско решење које треба да је у складу са његовом функцијом и непосредним окружењем.

Ограђивање:
Парцеле се могу оградити транспарентном оградом висине до 4m, у зависности од врсте спортске и рекреативне активности, односно према условима које одреди надлежни орган ради контролисаног приступа корисника.
Ограда може бити нетранспарентна или у комбинацији са транспарентном оградом. Максимална висина нетранспарентног дела ограде је 1,8 m.
Уз ограду се може комбиновати и оградно зеленило које се мора одржавати на максималној висини од 1.8 m.

Услови за уређење:

- травњаке унутар комплекса подићи од врста предвиђених за интензивно гажење;
- извршити функционално заштитно озелењавање уз границу са другим садржајима;
- ограђивање вршити функционалном и естетском оградом чија је висина различита у зависности од врсте спортске активности.

У оквиру спортских комплекса, могу се наћи специјализоване школе (спортске, тренерске), или спортски кампуси који користе садржаје спортског центра.
У зеленим површинама, изузетно је дозвољена изградња појединачних јавних објеката републичког и градског значаја, под условом да њихова изградња не ремети основни карактер те површине, њену еколошку равнотежу.

Евакуација отпада:
Судови за смеће могу бити смештени на парцели у склопу зелених површина, у виду посебних ниша или боксова ограђених лаким АБ зидовима или живом оградом, или у нише изграђене у тротоару у нивоу коловоза.

Спровођење: Урбанистички пројекат за постојеће објекте, нове јавне објекте уколико је прибављена површина јавне намене и нове објекте који нису јавни; и ПДР за нове јавне објекте уколико није прибављена површина јавне намене.

2.2. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

- **Ширина појаса регулације саобраћајница**

Појас регулације јесте простор дефинисан границом грађења јавног пута, унутар кога се изводе грађевински захвати приликом изградње, реконструкције или одржавања јавног пута.

Одређују се следећи обострани заштитни појасеви траса и објеката постојећих и планираних коридора саобраћајне инфраструктуре на подручју Просторног плана изван насеља:

- заштитни појас – простор заштитног појаса од ивице земљишног појаса пута ширине 20 m за државни пут I Б реда, 10 m за државни пут II реда, 5 m за јавни општински и некатегорисан пут;
- појас контролисане изградње – простор контролисане изградње се пружа од границе заштитног појаса ширине 20 m за државни пут I реда, 10 m за државни пут II реда и 5 m за јавни општински пут.

Сви путеви утврђени Просторним планом су јавни путеви и морају се пројектовати по прописима за јавне путеве и уз примену одговарајућих стандарда на основу Закона о путевима. Процедуре израде и усвајања пројеката, као и само грађење саобраћајне инфраструктуре, мора се спроводити у свему према важећој законској регулативи. Процедуре и акције на пројектовању и грађењу саобраћајне инфраструктуре, инсталација техничке инфраструктуре и регулација водотокова, морају се обједињавати.

- **Друмска инфраструктура**

Јавни путеви се морају градити тако да имају најмање две саобраћајне и две ивичне траке или ивичњаке у равни коловоза, а улица тротоар и уместо ивичних трака – ивичњаке. Ширина и број коловозних трака дефинисане су категоријом пута.

Ширина коловоза на **државним путевима I Б реда** ван насеља је минимално 7,70 m (укључујући ивичне траке од 2x0,35 m), а на постојећим и планираним државним путевима II реда је минимално 7,10 m (укључујући ивичне траке од 2x0,30 m).

Ширина коловоза на **државним путевима II реда** је минимално 7,10 m (укључујући ивичне траке од 2x0,30 m). Кроз насељена места је обавезна изградња обостраних тротоара минималне ширине 1,5 m.

Општински путеви повезују поједине делове града са центрима и зонама активности или становања. То су саобраћајни потези намењени јавном и индивидуалном путничком саобраћају. Ширина коловоза на општинским путевима је минимално 5,90 m (укључујући ивичне траке од 2x0,20 m).

У зонама грађевинског реона насеља се морају предвидети мере заштите које подразумевају изградњу „зелених зидова“, који би апсорбовали највећи део буке. У ту сврху предлаже се формирање дрвореда који би поред основне функције имали и афирмативан визуални ефекат. Ограде, дрвеће и засади поред јавних путева требало би подизати тако да не ометају прегледност јавног пута и не угрожавају безбедност одвијања саобраћаја.

Сходно члану 33. Закона о путевима („Сл. гласник РС“ бр. 41/18 и 95/18) у заштитном појасу поред јавног пута ван насеља забрањена је изградња грађевинских или других објеката, као и постављање постројења, уређаја и инсталација, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, као и постројења, уређаја и инсталација који служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу. У насељу ширина појаса се одређује урбанистичким планом.

У заштитном појасу може да се гради, односно поставља, водовод, канализација, топловод, железничка пруга и други сличан објекат, као и електронско комуникационе и електро водове, инсталације, постројења и сл., по претходно прибављеној сагласности

управљача јавног пута која садржи саобраћајно-техничке услове. Управљач јавног пута дужан је да обезбеди контролу извођења поменутих радова.

Појас контролисане градње је површина са спољне стране заштитног појаса на којој се ограничава врста и обим изградње објеката који је исте ширине као и заштитни појас. Изградња објеката у појасу контролисане изградње дозвољена је на основу донетих просторних и урбанистичких планова који обухватају тај појас. У појасу контролисане градње забрањено је отварање рудника, каменолома и депонија отпада и смећа.

У заштитном појасу са директним приступом на јавни пут, на основу планског документа за наведене типове објеката, дозвољено је градити:
- станице за снабдевање моторних возила горивом;
- аутосервисе;
- објекте за привремени смештај онеспособљених возила; и
- аутобазе за пружање помоћи и информација учесницима у саобраћају.

Пратећи објекти морају да задовољавају хигијенско-техничке захтеве и др.

Прикључивање прилазног на јавни пут врши се првенствено његовим повезивањем са другим прилазним или некатегорисаним путем који је већ прикључен на јавни пут, а на подручјима на којима ово није могуће прикључивање прилазног пута врши се непосредно на јавни пут и то првенствено на пут нижег реда.

Прикључак новопланираног пута или прилазног пута на јавни пут може се градити само уз сагласност управљача јавног пута.

Обавеза управљача јавног пута је да поставља (према одговарајућој техничкој документацији), одржава и контролише прегледност саобраћајне сигнализације.

Ваздушни простор изнад коловоза је 7.0 m, а слободни простор изнад коловоза је 4.5 m (4,75m код аутопута).

Управљач јавног пута мора са власницима суседних парцела да склопи уговор о коришћењу земљишта за објекте за одвођење воде или друге објекте или уређаје заштите пута уколико их не може распоредити у земљишном појасу.

Правац или промену правца државног пута који пролази кроз насеље одређује Скупштина града по прибављању сагласности надлежног министарства.

Коловозна конструкција улица које се поклапају са правцем државног или општинског пута који пролази кроз насеље сматрају се деловима тих путева заједно са саобраћајном сигнализацијом (осим светлосне).

Није дозвољено планирање **укрштања** државног пута I реда са железничком пругом у истом нивоу.

На раскрсници, или укрштају са железничком пругом, утврђују се зоне потребне прегледности. У утврђеним зонама потребне прегледности забрањена је свака градња или подизање постројења, уређаја и засада или било каква активност којом се омета прегледност. Управљач има право да од власника или непосредног држаоца захтева да се уклоне објекти који ометају потребну прегледност. Држалац или власник суседне парцеле има право на накнаду од стране управљача пута по основу ограниченог права коришћења.

Ако постојећи јавни пут, односно његов део, треба изместити због грађења другог објекта (железничка инфраструктура, рудник, каменолом, акумулационо језеро, аеродром и сл.), јавни пут, односно његов део који се измешта, мора бити изграђен са елементима који одговарају категорији тог пута.

Трошкове измештања јавног пута, односно његовог дела, из става 1. овог члана, сноси инвеститор објекта због чије изградње се врши измештање јавног пута, односно његовог дела, ако се другачије не споразумеју инвеститор и управљач јавног пута.

У случају укрштања јавног пута са железничком инфраструктуром због изградње јавног пута, односно железничке инфраструктуре, трошкове изградње надвожњака или подвожњака, сноси инвеститор изградње тог јавног пута, односно те железничке инфраструктуре.

За јавне путеве утврђују се правила грађења при изградњи, ревитализацији или реконструкцији у појасу регулације јавног пута. У изузетним случајевима могуће је одступити од ових правила што се утврђује пројектним задатком за израду техничке документације по којој се изводе радови.

За саобраћајни прикључак комерцијалних објеката (бензинске станице, пословног комплекса, итд.) на ДП I реда, предвидети траке за успорење/убрзање. Повезивање појединачних локација (стамбени, стамбено-пословни објекти и др.) на државне путеве условљава се изградњом паралелног једносмерног сервисног пута, са минимум 1,5 m широким разделним појасом од ДП I реда, који ће повезивати локације дуж путног правца. Уколико се сервисни пут предвиђа у залеђу локација, прикључење на државни пут предвидети на довољно великом растојању да се не омета одвијање саобраћаја на истом.

Земљани пут, некатегорисани пут који се укршта или прикључује на јавни пут, мора се изградити са тврдом подлогом или са истим коловозним застором као и јавни пут са којим се укршта, односно на који се прикључује, у ширини од најмање 5 m и у дужини од најмање 20 m за ДП I Б реда, 10 m за ДП II реда и 5m за општински пут, рачунајући од ивице коловоза јавног пута.

Ради заштите путева од спирања и одроњавања, потребно је, ако природа земљишта допушта, да косине усека, засека и насипа, као и друге косине у путном земљишту буду озелењене травом, шибљем и другим растињем које не угрожава прегледност пута.

Дуж свих путева потребно је обезбедити инфраструктуру за прикупљање и контролисано одвођење атмосферских вода, са уграђеним сепараторима нафтних деривата на државним путевима који залазе у заштитне зоне водоизворишта.

Рекламне табле и панои, ознаке којима се обележавају туристички објекти, натписи којима се обележавају културно-историјски споменици и спомен обележја и други слични објекти, могу се постављати поред државних путева, на удаљености од 7 m од ивице коловоза, односно поред општинског пута на удаљености од 5 m од ивице коловоза.

Попречни профил градских улица садржи коловоз са траком по смеру и обостране тротоаре. Минимални попречни профил градских саобраћајница I реда састоји се од две саобраћајне траке ширине 3,0 m и обострано вођених тротоара минималне ширине 2,0 m. Минимални попречни профил градских саобраћајница II реда састоји се од две саобраћајне траке минималне ширине 2,75 m и обострано вођених тротоара минималне ширине 1,5 m. Шире регулационе мере ових саобраћајница омогућавају организовање паркинг површина ван коловоза и формирање једностраних или обостраних дрвореда.

У зависности од саобраћајног оптерећења, укрштања градских улица остварују се денивелисано или у нивоу са семафорском или уређеном вертикалном и хоризонталном сигнализацијом.

Делови примарне путне мреже који су истовремено и улице у насељу, могу се на захтев надлежног органа градске управе, разрадом кроз одговарајућу урбанистичку и техничку документацију, изградити као улица са елементима који одговарају потребама насеља (ширим коловозом, тротоарима и сл.) као и са путним објектима који одговарају потребама насеља.

Уколико постоји могућност потребно је предвидети шири регулациони појас саобраћајница, како би се обезбедиле ивичне разделне траке са зеленилом,

бициклистичке стазе и сл. Уколико то није могуће, бициклистичке стазе се могу водити у јединственом попречном профилу са саобраћајницом нижег ранга од аутопута.

Код интервенција које имају за циљ проширење саобраћајница неопходна је израда урбанистичког плана. Реконструкција делова путне мреже мора обухватити све елементе попречног профила.

На предлог надлежног органа градске управе или превозника који обавља линијски превоз путника на државном путу може се изградити аутобуско стајалиште. Саобраћајна површина аутобуског стајалишта на јавном путу, осим улице, мора се изградити ван коловоза.

Поред обавезних услова од надлежних институција, за све радове на изградњи и реконструкцији саобраћајне инфраструктуре на подручју Плана потребно је прибавити услове заштите природе и културних добара од надлежних институција, као и сагласност ресорног министарства на одговарајуће студије процене утицаја на животну средину.

- **Саобраћајни објекти**

Станице за снабдевање горивом потребно је планирати у класи малих објеката са 3-4 точиона места и до 3.000 t претовара годишње. Неопходно је омогућити претакање свих врста горива, а нарочито дизела (D2) имајући у виду употребу пољопривредних машина. На појединим објектима обезбедити услове за претакање ауто гаса.

Детаљније локације будућих станица генерално треба утврђивати у складу са противпожарним прописима и условима које утврђују надлежни органи у области саобраћаја, екологије, водопривреде и санитарне заштите.

За сваку конкретну локацију потребно је урадити елаборат који садржи анализу утицаја на безбедност и функцију саобраћаја, загађење ваздуха, воде и земљишта, појаву буке и вибрација, као и мере које треба предузети за спречавање и смањење штетних утицаја.

У заштитном појасу са директним приступом на ДП дозвољена је изградња саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, као и постројења, уређаја и инсталација који служе потребама и саобраћају на јавном путу.

- **Паркинг површине**

Паркинг простори се организују пре свега у оквиру насељских групација и туристичких локалитета и морају бити одвојени од коловозне површине и са тврдом подлогом. Уз паркинг простор уз туристичке локалитете обавезно се уређује простор за задржавање људи са клупама, столовима, кантама за отпатке и информационим таблама.

За туристичке капацитете у приватним објектима (тип сеоског туризма) и индивидуална домаћинства захтеве за паркирањем је обавезно решавати на припадајућој парцели, док је код формирања нових привредних зона потребно организовати јавне паркинге.

Минимално стандардно место за управно паркирање путничких возила је 4,8x2,3 m, обавезне димензије паркинг места за јавна паркиралишта су 5,0x2,5 m, имајући у виду димензије савремених аутомобила. Паркинг место за управно паркирање аутобуса је 12,0x10,50 m. Минимално место за подужно паркирање аутомобила износи 5,5x2,0 m, док је за аутобусе 16,0x3,0 m. Димензије паркинг места код косог паркирања дате су у следећој табели:

Табела бр. 16: Димензије паркинг места код косог паркирања

Тип возила	α^{o}*	А**	Б**
Путнички аутомобил	30	4,3	2,2
	45	5,0	2,3
	60	5,3	2,3
аутобус	45	10,6	4,0
	60	12,0	4,0

угао паркирања у односу на саобраћајницу,дужина паркинг места,***ширина паркинг места*

Код управног паркирања, димензија паркинг места за особе са инвалидитетом износи 3,7x5,0 m, односно на ширину паркинг места од 2,2 m додаје се простор за инвалидска колица, ширине 1,5 m. Код два суседна паркинг места може се дозволити да користе исти простор за инвалидска колица, односно да ширина два суседна места за особе са инвалидитетом износи 5,9 m (2,2 + 1,5 + 2,2).

Код планирања паркинг места и тротоара предвидети укошене ивичњаке максималног нагиба 10% и минималне ширине 1,20 m за силазак колица са тротоара на коловоз. Исте рампе предвидети на свим местима где се прелази са тротоара на коловоз или обрнуто.

Прилаз појединачним паркинг местима на парцели или прилаз гаражи мора се обезбедити са сопствене парцеле, преко интерне саобраћајнице са једним улазом на парцелу ако је интерна саобраћајница минималне ширине 5,5 m (за двосмерно кретање возила) или са два улаза (улаз и излаз), ако је интерна саобраћајница минималне ширине 3,5 m (за једносмерно кретање возила).

Подлоге паркиралишта могу бити макадамске, асфалтне, разне врсте поплочања (камен, бехатон плоче, бетон-трава плоче, итд.) у складу са наменом простора где се граде. Као пратеће објекте јавних паркинга обезбедити мању јавну чесму и тоалет. Капацитете одређивати према следећим оквирним нормативима:

Табела бр. 16-1: Нормативи за димензионисање паркинг простора

НОРМАТИВИ ЗА ПАРКИРАЊЕ	
ПЛАНИРАНА НАМЕНА	**ПРИМЕЊЕНИ НОРМАТИВИ ЗА ДЕФИНИСАЊЕ МИНИМАЛНОГ БРОЈА ПАРКИНГ МЕСТА**
становање	• 1 ПМ по стану • 0,7 ПМ по стану за социјално становање (Правилник о условима и нормативима за планирање и пројектовање стамбених зграда и станова у програмима стамбене подршке („Службени гласник РС“, бр. 76/17).
услужно пословни садржаји	• 1ПМ на 50m^2 продајног простора трговинских садржаја • 1ПМ на 60m^2 НГП административног или пословног простора • 1ПМ на 2 постављена стола са 4 столице угоститељског објекта • 1ПМ на 2-10 кревета хотела у зависности од категорије • 1ПМ на 50m^2 продајног простора шопинг молова, хипермаркета • 1ПМ на 3 истакачка места за станице за снабдевање горивом+1ПМ на 25m^2 кафеа/ресторана+1ПМ на 0,5 радна места на линији за прање или негу возила • 1ПМ на 50m^2 корисног простора пословних јединица или 1ПМ по пословној јединици, за случај кад је корисна површина пословне јединице мања од 50 m^2.
привредне зоне	• 1ПМ на 100 m^2 БРГП производне хале или 1ПМ на 4 једновремено запослених • 1ПМ на 100 m^2 БРГП привредних објеката, магацина или на 3 једновремено запослена
јавне службе	• 1ПМ на 3 запослена/ или 1 групу/ или 100m^2 НГП за предшколске установе; 10% потребног броја ПМ у оквиру припадајуће парцеле • 1ПМ на 6 запослених/ или 1 учионицу за основне школе; 10% потребног броја ПМ у оквиру припадајуће парцеле • 1ПМ на 6 запослених/ или 1 учионицу за средње школе; 40% потребног броја ПМ у оквиру припадајуће парцеле • 1ПМ на 3 запослена за факултете и више школе; 40% потребног броја ПМ у оквиру припадајуће парцеле • 1ПМ на 4 запослена за установе примарне здравствене заштите • 1ПМ на 3,5 запослена/ или 4-6 болничких постеља за установе специјализоване здравствене заштите • 1ПМ на 10 кревета за домове за стара лица • 1ПМ на 8 једновремено запослених за домове за заштиту деце • 1 ПМ на 60m^2 БРГП за установе културе • 1ПМ на 7 седишта за биоскопе и позоришта • 1ПМ на 7 запослених у музејима • 1ПМ на 60 m^2 БРГП простора државне администрације • 1ПМ на 3 запослена за објекте посебне намене (ватрогасне станице, војни комплекси и сл.) уз потребан број паркинг места за специјална возила
спортски објекти и	• 1ПМ на 2 запослена+1ПМ на сваког играча и члана управе+ 1 ПМ на 10

НОРМАТИВИ ЗА ПАРКИРАЊЕ	
ПЛАНИРАНА НАМЕНА	**ПРИМЕЊЕНИ НОРМАТИВИ ЗА ДЕФИНИСАЊЕ МИНИМАЛНОГ БРОЈА ПАРКИНГ МЕСТА**
комплекси	седишта, за стадионе и спортске хале • 1 ПМ на 50 m^2 БРГП површине спортског центра • за аутобусе 1ПМ на 100 седишта
комплекси јавних зелених површина	• посебна саобраћајна анализа кроз детаљну планску разраду
инфраструктурни објекти и комплекси	• у оквиру припадајуће парцеле у зависности од технолошког процеса
јавне комуналне површине	• 1 ПМ на 6 тезги за пијаце • 1 ПМ на 0,25ha површине гробља
верски објекти	• 2 ПМ по објекту

Број паркинг места намењених коришћењу особа са инвалидитетом, за све планиране намене, мора бити пропорционалан укупном броју паркинг места, и мора износити 5-10% од укупног броја паркинг места у складу са чланом 36. Правилника о техничким стандардима планирања, пројектовања и изградње објеката, којима се осигурава несметано кретање и приступ особама са инвалидитетом, деци и старим особама ("сл. гласник рс", бр. 22/2015).

- **Пешачке и бициклистичке површине**

Пешачке површине (стазе и тротоари) су саставни елемент попречног профила свих градских саобраћајница. Оне се обавезно физички издвајају у посебне површине које су заштићене од осталих видова моторног саобраћаја, изузев код интегрисаних улица. Ширина тротоара зависи од намене и атрактивности околног простора и интензитета пешачких токова. Минимална ширина тротоара за кретање пешака је 1,5 m, а за кретање и инвалида са помагалима 3,0 m.

Новопланиране бициклистичке трасе се могу водити заједно са моторним саобраћајем у улицама нижег ранга од аутопута, заједно са пешацима и издвојено од другог саобраћаја.

Уколико је обим моторног и пешачког саобраћаја такав да може угрозити безбедност, потребно је бициклистички саобраћај издвојити у посебне стазе. Бициклистичке стазе које ће се градити уз постојеће јавне путеве морају да имају ширину најмање од 2,5 m и потребно их је физички одвојити појасом заштитног зеленила минималне ширине 2,0 m ради безбедности свих учесника у саобраћају.

Основна правила трасирања бициклистичких стаза су: користити мирне (стамбене) улице, избегавати улице са неповољним нагибима, трасе полагати кроз озелењене зоне, трасама повезивати стамбене зоне, зоне рекреације и централних активности и у зонама атракције планирати просторе за паркирање бицикла. Као посебне, бициклистичке стазе се трасирају ободом пошумљених области, кроз пошумљене области и преко ливада. Подлога мора омогућити несметано коришћење стаза током већег дела године. Препоручује се асфалт, макадам, камена стаза. Излетничке, пешачке и бициклистичке стазе потребно је изградити са високим хладовитим зеленилом, надстрешницама, са уређеним ватриштима и одмориштима у чијој изградњи треба да се користе природни материјали (дрво, камен и сл.).

Излетниче стазе имаће подлоге и профиле који одговарају њиховој намени, што ће се утврдити посебним пројектима и уз поштовање услова заштите природе и животне средине. Ове стазе треба максимално да користе постојеће трасе, са минималним земљаним радовима и обезбеђеним одводњавањем, како би се сачувало тло, амбијент и окружење.

- **Правила за изградњу и реконструкцију саобраћајне мреже у грађевинском подручју**

– јавни пут у насељу одређује се просторним и урбанистичким планом;
– регулациона линија утврђује се у односу на осовинску линију (осовину јавног пута), или на граничну линију и обележава за све постојеће и планиране саобраћајнице;

- растојање између **планираних** регулационих линија (ширина појаса регулације) утврђује се у зависности од функције и ранга саобраћајнице, односно инфраструктуре, као хоризонтална, надземна и подземна регулација, а најмања дозвољена ширина појаса хоризонталне регулације је за:
  - стамбене улице - 8.0 m,
  - сабирне улице - 10.0 m,
  - саобраћајнице у сеоским насељима - 7.0m,
  - колски пролази за двосмерни саобраћај 5,5 m,
  - колски пролази за једносмерни саобраћај 3,5 m,
  - пешачке стазе - 1,5 m,
  - бициклистичке стазе за двосмерни саобраћај 2,5 m (изузетно 2,00m),
  - бициклистичке стазе за једносмерни саобраћај 2,0 m (изузетно 1,5m);
- саобраћајнице изводити са савременим коловозним застором на адекватном доњем построју, тампону и оивичити ивичњацима;
- приликом планирања нових или реконструкција постојећих улица тежити да се обезбеди улично зеленило (дрвореди, травњаци и слично);
- пешачке површине (стазе и тротоари) обавезно физички издвојити у посебне површине заштићене од моторног саобраћаја (изузев код интегрисаних улица);
- ширина тротоара за кретање пешака мин. 1,5m (важи за нове саобраћајнице и при реконструкцији постојећих); за инвалидна лица на пешачким прелазима предвидети изградњу рампе нагиба 1:20 (изузетно 1:12) минималне ширине 1,80 m;
- код изградње надвожњака потребно је оставити светли профил од мин. 4,5m;
- попречне профиле и коловозне конструкције свих саобраћајница димензионисати према меродавном саобраћајном оптерећењу;
- радијус закривљења на раскрсницама је мин. 7,0m (изузетно 5,0 m);
- обезбедити потребне линије прегледности на раскрсницама;
- паркирање на јавној површини уз коловоз је могуће и изводи се као управно (једно паркинг место је димензија 2,5(2,3)x5,0m са коловозом ширине мин 5,5(6,5)m), паралелно (2,0x6,0m коловоз мин 3,5m) или косо (2,3x5,0m ,коловоз мин 4,5m);
- у профилу улице, поред саобраћајне функције, обезбедити простор за пролазак инфраструктурне мреже (пример распореда инфраструктурних капацитета у профилу саобраћајнице у насељу).

ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ МЕЂУСОБНОГ ОДНОСА ТЕХНИЧКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Уколико се приступ грађевинским парцелама остварује индиректним путем, преко површина које нису јавне, приступни путеви морају да испуњавају следеће услове:

- породично становање:
  - Ако се грађевинска парцела не ослања директно на јавну саобраћајну површину, њена веза са јавном саобраћајницом се остварује преко приступног пута минималне ширине 3,5 m;
  - Минимална ширина приступног пута који се користи за повезивање две до четири грађевинских парцела са јавном саобраћајницом и дужине до 100 m је 4,5m;
  - Минимална ширина приступног пута који се користи за повезивање више од четири грађевинских парцела са јавном саобраћајницом и дужине до 200 m је 5,0m са обавезном окретницом на крају приступног пута;

- објекат мешовите намене остварује везу са јавном саобраћајницом приступним путем ширине 5,5 m;
- производно-пословни објекат остварује везу са јавном саобраћајницом приступним путем ширине 5,5 m;
- производно-пословни комплекс остварује везу са јавном саобраћајницом приступним путем ширине 6,0 m.

Ако се приступни пут користи за једну грађевинску парцелу, може се формирати и у оквиру те парцеле, а ако се користи за повезивање две или више грађевинских парцела са јавном саобраћајницом, приступни пут се обавезно планира са окретницом и формира се као посебна парцела.

- **Правила за изградњу и реконструкцију саобраћајне мреже у грађевинском подручју која су приказана у уређајним основама**

Саобраћајнице се изводе унутар регулационих линија које представљају и границу катастарске парцеле површине јавне намене за саобраћај. У појасу регулације, катастарске парцеле пута, смештени су сви конструктивни елементи доњег и горњег строја саобраћајнице.

Саобраћајнице у појасу регулације изводе се са савременом коловозном површином намењеном моторном, пешачком и бициклистичком саобраћају. У појасу регулације улица смешта се и сва потребна инфраструктура према условима и техничким захтевима који важе за конкретну инфраструктуру, а који се односе и на међусобан однос различитих инфраструктурних капацитета и међусобна ограничења.

При техничком регулисању саобраћаја на раскрсницама које нису регулисане светлосном сигнализацијом или нису са кружним подеоником првенство пролаза имају оне које су на правцима државних путева у односу на друге саобраћајнице односно према рангу од вишег према нижем.

У постојећим коридорима саобраћајница дозвољава се реконструкција саобраћајница у постојећим параметрима. Изградња нових саобраћајница и проширење (доградња) постојећих саобраћајница може се вршити етапно, у фазама.

За пројектовање, изградњу, реконструкцију, одржавање и управљање јавним саобраћајницама важе одредбе Закона о путевима („Сл. гласник РС“ бр. 41/18 и 95/18), Правилника о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута (у даљем тексту Правилник о путевима) („Сл.гласниик РС“ бр. 50/11), Правилником о техничким нормативима за приступне путеве, окретнице и уређене платое за ватрогасна возила у близини објеката повећаног ризика од пожара („Службени лист СРЈ“ бр 8/95), Уредбом о категоризацији државних путева („Сл. гласник РС“ бр 105/13, 113/13 и 93/15), Правилник о техничким стандардима планирања, пројектовања и изградње објеката, којима се осигурава несметано кретање и приступ особама са инвалидитетом, деци и старим особама ("Сл. гласник РС", бр. 22/15) и други важећи закони и правилници и технички нормативи који регулишу област пројектовања, изградње, одржавања, заштите и реконструкције јавних путева и других саобраћајних површина.

Пешачке површине

Ширина тротоара је 2,0 m и примењена је тамо где за то постоје просторне могућности. У условима где није могуће испоштовати ове димензије због просторних ограничења, али и у улицама где пешачки саобраћај није доминантан примењује се минимална ширина тротоара од 1,5 m. Препорука је да уколико има просторних могућности тротоаре треба пројектовати ширине 1,8 m како би се обезбедило несметано кретање особа у инвалидским колицима Уколико линија тротоара на графичком прилогу прелази преко објекта на том, локалном, делу тротоар се изводи до линије изграђеног објекта или зидане ограде. Уколико се имовинско-правни односи реше тротоар се поставља на регулациону линију накнадно. Материјализација површинске обраде је стандардна али може бити, кроз пројектне задатке за израду

техничке документације и другачије одређена према специфичним потребама инвеститора.

Бициклистичке стазе са правилима грађења

Ширина бициклистичке стазе износи 2,50m (изузетно 2,00m) за двосмерни саобраћај, односно 2,00m (изузетно 1,50m) за једносмерни саобраћај. Обавезно је обележавање свих бициклистичких капацитета одговарајућом саобраћајном сигнализацијом. Висина слободног профила за бициклистичке стазе износи 2,50m.

- **Правила грађења објеката у функцији саобраћаја у грађевинском подручју насеља**

Станица за снабдевање горивом

Лоцирају се иза раскрснице или на мин. 50.0 m (15.0m на улици нижег ранга) од линије заустављања. Минимална удаљеност од суседног објекта се одређује у складу са прописима који важе за ову врсту објеката. Снабдевене су са мин. 2 точиона места и могућношћу точења свих врста погонског горива са одвојеним местом за точење теретних возила, компресором за ваздух и чесмом. Пожељно је да имају прикључке и за пуњење батерија аутомобила на електрични погон.

Правила грађења за станице за снабдевање горивом су:

- оптимална површина локације за станицу је око 30а, ако је само ТНГ оптимална површина локације је 10а;
- разделна трака према коловозу је мин. 6.0m;
- пословне просторије (продавница, кафе, ресторан) око 75-100m^2;
- паркирање за најмање 10 путничких возила (једно за инвалидна лица) и 2 теретна.

За станицу за снабдевање горивом уз државни пут прописује се израда урбанистичког пројекта са решењем прикључка на државни пут и са уливним и изливним тракама.

Сервисне радионице, радионице и мањи погони

Нови објекти лоцирају се у посебним блоковима или по периферији. Снабдевени су паркинг простором са довољним бројем паркинг места која зависе од делатности, броја запослених и величине објекта. У односу на раскрсницу постављају се на мин. 50,0m од линије заустављања (20,0m у улицама нижег ранга).

Паркиралишта

Једно паркинг место за управно паркирање је димензија 2,5x5,0m, а саобраћајница је ширине коловоза минимално 5,5 m. За паралелно паркирање уз коловоз паркинг место је димензија 2,0x6,0 m, а саобраћајница ширине коловоза минимално 3,5m. Могући је и другачији распоред паркинг места (под углом). На паркиралишту мора да се обезбеди и видно обележи најмање 1 паркинг место за лица са инвалидитетом или 1 место на сваких 20 возила (5% од укупног броја паркинг места). Паркинг место за возило за лица са инвалидитетом је димензија 3,7x5,0m. Растојање улаза/излаза у односу на раскрсницу је мин. 35,0m од линије заустављања (15,0m за улицу нижег ранга). Паркинг место за теретно возило има димензије 3,5x18m са интерном саобраћајницом ширине 5 m за косо паркирање и кретање возила улаз-излаз у једном смеру.

Стајалишта јавног превоза

Стајалишта јавног превоза су површине за заустављање возила јавног превоза аутобуског подсистема и граде се у нишама уз коловозне траке саобраћајница. Ширина коловоза у ниши је 3,0 m а тротоара 3,0 m. Дужина нише зависи од средстава и износи 20 m за сингл аутобусе односно 30 m за дубл. Могуће је стајалишта изводити и у полунишама, али и на коловозу са више саобраћајних трака. У односу на раскрсницу лоцирају се на мин. 5.0 m иза раскрснице, односно на 30.0 m испред раскрснице.

Аутобуска стајалишта на државним путевима I и II реда се изводе ван коловоза јавног пута.

Колски приступи

Колски приступи су површине које се уређују на површини јавне намене преко тротоара, путног зеленила или водног земљишта и служе за непосредан колски приступ са коловозне површине јавне саобраћајнице на грађевинску парцелу суседа. Изводе се од регулационе линије до коловозне површине. Носивост коловозне конструкције приступа је за осовинско оптерећење у складу са потребама суседа али не мање од 5.0 t. За породично становање може се извести преко тротоарске површине обарањем ивичњака и преко путног зеленила са површинском обрадом застора као на тротоару. За већи број корисника (вишепородично, јавне функције, паркиралишта, производне, комерцијалне и туристичке намене) приступ се изводи као површина коловоза и нивелационо прилагођена коловозу јавне саобраћајнице уз формирање кружне лепезе са радијусом према меродавном возилу.

- **Правила грађења инфраструктурних система уз државне путеве**

У заштитном појасу јавног пута на основу члана 33. став 2. Закона о путевима ("Сл. гл. РС", број br. 41/2018 и 95/2018)), може да се гради, односно поставља, линијски инфраструктурни објекат: железничка инфраструктура, електроенергетски вод, нафтовод, гасовод, објекат висинског превоза, линијска инфраструктура електронских комуникација, водоводна и канализациона инфраструктура и слично.

Приликом спровођења плана, у оквиру плански дефинисане регулационе линије, могуће је извршити реконструкцију раскрсница (промена геометрије) на локацијама где се након саобраћајне анализе укаже потреба у циљу повећања безбедности саобраћаја.

Услови за укрштање предметних инсталација са предметним путевима:

- Да се укрштање са путем предвиди искључиво механичким подбушивањем испод трупа пута, управно на пут, у прописаној заштитној цеви;
- Заштитна цев мора бити пројектована на целој дужини између крајњих тачака попречног профила пута (изузетно спољна ивица реконструисаног коловоза), увећана за по 3,00 m са сваке стране;
- Минимална дубина предметних инсталација и заштитних цеви од најниже коте коловоза до горње коте заштитне цеви износи минимално 1,5 m;
- Минимална дубина предметних инсталација и заштитних цеви испод путног канала за одводњавање (постојећег или планираног) од коте дна канала до горње коте заштитне цеви износи 1,2 m;
- Два узастопна укрштаја не могу бити на мањем одстојању од 10 m.

Услови за паралелно вођење предметних инсталација са предметним путем:

- Предметне инсталације морају бити постављене минимално 3,00 m од крајње тачке попречног профила пута (ножице насипа трупа пута или спољне ивице путног канала за одводњавање) изузетно ивице реконструисаног коловоза уколико се тиме не ремети режим одводњавања коловоза;
- На местима где није могуће задовољити услове из предходног става мора се испројектовати и извести адекватна заштита трупа предметног пута;
- Инфраструктурни коридори инсталација се не могу предвидети у коловозу државног пута.

Услови за постављање далековода поред предметних државних путева

- Стубове предметног далековода и стубне трафостанице предвидети на удаљености минимум за висину стуба предметног далековода од спољне ивице земљишног појаса (путне парцеле) предметних државних путева, а изван заштитног појаса предметних државних путева у појасу контролисане изградње, поштујући ширине заштитног појаса у складу са чланом 29. и 30. Закона о путевима („Сл. гласник РС", бр. 41/18 и 95/18). Удаљеност стубова од спољне ивице земљишног појаса, изузетно може бити и мања у случајевима просторних ограничења (у заштитном појасу може да се гради, односно поставља, водовод, канализација, топловод, железничка пруга и други сличан објекат, као и

електронске комуникације и електроводове, инсталације, постројења и сл., по претходно прибављеној сагласности управљача јавног пута која садржи саобраћајно-техничке услове).

Услови за укрштање далековода са предметним државним путевима

- Обезбедити сигурносну висину високонапонског електровода изнад коловоза најмање 7.0m, рачунајући од површине, односно горње коте коловоза предметних државних путева до ланчанице, при најнеповољнијим температурним условима, са предвиђеном механичком и електричном заштитом;
- Угао укрштања надземног високонапонског далековода (електровода) са предметним државним путевима не сме бити мањи од 90°;
- Планиран далековод мора бити планиран (трасиран) тако да не угрожава нормално одвијање и безбедност саобраћаја у складу са важећим законским прописима и нормативима који регулишу ову материју и условима надлежних институција.

За све предвиђене интервенције и инсталације које се воде кроз земљишни појас (парцелу пута) државног пута потребно је да се обратите управљачу државног пута за прибављање услова и сагласности за израду пројектне документације, изградњу и постављање истих, у складу са важећом законском регулативом.

Пројектна документација приликом спровођења плана и планског решења мора бити усаглашена са Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута („Сл. гласник РС“, бр. 50/2011).

Положај, начин и техничка решења усвојити у сарадњи и уз услове и сагласност управљача јавног пута на техничку документацију за постављање подземне инсталације.

Приликом вођења надземне инсталације стубови се постављају на растојању које не може бити мање од висине стуба, а висина вода надземне инсталације се прорачунава тако да не може бити мања од 7,5 m мерено од горње ивице коловоза до доње ивице вода при највишим температурама.

Најмања висина слободног профила испод непокретних објеката износи 4,5 m мерено од горње ивице коловоза до доње ивице конструкције објекта.

- **Појас регулације железничке пруге**

Железничко земљиште је јавно грађевинско земљиште са постојећом наменом - за јавни железнички саобраћај.

Пружни појас је земљишни појас са обе стране пруге у ширини од минимално 8 m, а у насељу може бити минимално 6 m, рачунајући од осе крајњих колосека, земљиште испод пруге и ваздушни простор у висини до 14 m. Пружни појас обухвата и земљишни простор службених места (станица, стајалишта, раскрсница, пружних прелаза и др.) који обухвата све техничко-технолошке објекте, инсталације и против-пожарни пут до најближег јавног пута.

Инфраструктурни појас је земљишни појас са обе стране пруге, у ширини од 25m, мерено управно на осу крајњих колосека.

У инфраструктурном појасу је забрањено формирање депонија отпадних материјала, као ни трасе инсталација за одвођење површинских и отпадних вода тако да воде ка трупу железничке пруге.

Заштитни пружни појас је земљишни појас са обе стране пруге, укупне ширине 200 m, рачунајући од осе крајњих колосека. У заштитном појасу сви објекти морају се градити тако да не угрозе одвијање железничког саобраћаја, а већи објекти и хидротехнички објекти морају имати сагласност и услове јавног предузећа које управља пругом.

Укрштање пруге и пута је само на пружном прелазу, уз претходно прибављен акт управљача железничке инфраструктуре. Управљач путева је дужан да изгради коловозни застор на земљаном путу који се укршта са железничком инфраструктуром у истом нивоу.

Размак између два укрштања железничке инфраструктуре и пута не може бити мањи од 2000 m.

Ваздушни простор изнад горње ивице шине (ГИШ) је 12,0m (14,0m за далеководе преко 220 KV). Објекти који прелазе преко пруге могу имати најмању светлу висину од 7,30m.

Реконструкција железничке инфраструктуре ради њеног измештања због изградње другог објекта мора имати елементе за категорију те инфраструктуре, а трошкове сноси инвеститор објекта због кога се врши реконструкција уколико узајамним споразумом није решено на други начин.

Појас забрањене градње је ширине 25,0 m мерено од осовине најближег колосека осим објеката инфраструктуре на основу сагласности управљача железничком инфраструктуром.

Индустријски објекти, рудници, каменоломи и сл. не могу се градити ближе од 50,0m од осе најближег колосека.

На основу Закона о планирању и изградњи „Инфраструктура железнице Србије" ад, као ималац јавних овлашћења, имају обавезу утврђивања услова за изградњу објекта, односно издавање локацијских услова, грађевинске и употребне дозволе, услове за прикључење на инфраструктурну мрежу, као и упис права својине на изграђеном објекту.

Вођење и укрштање осталих инфраструктурних система у односу на пругу

Могуће је водити саобраћајницу паралелно прузи ван пружног земљишта под условом да се могу изградити и поставити сви објекти и уређаји потребни за одвијање саобраћаја како на прузи тако и на путу, али не ближе од 8 m мерено од осовине пруге до најближе тачке горњег строја пута.

У инфраструктурном појасу могу се полагати каблови, електрични водови ниског напона, телеграфске и телефонске ваздушне линије и водови, трамвајски и тролејбуски контактни водови и постројења, канализације и цевоводи, други водови и слични објекти и постројења на основу издате сагласности управљача инфраструктуре која се издаје у форми решења.

Укрштај водовода, канализације, продуктовода и друге инфраструктуре са железничком пругом могуће је планирати под углом од 90°, изузетно до 60°. Цевовод се укопава на дубини не мањој од 1,8 m мерено од коте горње ивице прага до горње ивице заштитне цеви кроз коју се планирана инфраструктура полаже. Инвеститор планиране инфраструктуре која се полаже кроз труп пруге дужан је да од Инфраструктуре Железница Србије затражи услове за пројектовање и добије сагласност на пројектну документацију.

2.3. ХИДРОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

Водна инфраструктура је корисник простора који има врло конкретне и строге захтеве у погледу простора који је неопходан за виталне функције у области вода. Због тога се дефинишу базна правила грађења са становишта хидротехничких система.

Општа правила за услове грађења и намену простора са становишта вода:

– Изградња акумулација дозвољена је на свим водотоцима на подручју града на местима на којима се њима не угрожавају изворишта и други објекти хидротехничке и друге инфраструктуре, саобраћајница и насеља, првенствено као

систем заштите од поплава. Мале акумулације се могу градити само заједно са реализацијом антиерозионих радова. Мора се обезбедити гарантовани еколошки проток низводно према дефинисаним критеријумима.

- Изградња рибњака је дозвољена на локацијама на којима не угрожавају изворишта или друге планиране системе, под условом да се све манипулације са хранивима обављају на контролисан начин и да се стриктно поштује санитарна дисциплина у зони рибњака.
- Захватање воде из водотока (укључив и захватање из малих акумулација) дозвољено је уз водне сагласности, уз обавезу обезбеђења гарантованог водопривредног минимума и гарантованог еколошког протока, дефинисаног за хладан и топли део године ($Q_{95\%}^{\min.mes.}$ и $Q_{80\%}^{\min.mes.}$), са ограничењима која утврђују колико се воде мора оставити у току након захватања воде за технолошке потребе. Анализе обавити према важећој методологији ГЕП 2 која је дефинисана у Србији, који обезбеђује несметано очување биодиверзитета на низводном делу тока. Водозахвати за еколошке протоке треба да буду тако диспозиционо решени да омогуће да се захтевани протоци аутоматски захватају и испуштају у прописаној количини. У случају да корисник тих објеката током експлоатације не поштује услове о еколошким протоцима који су дефинисани водном дозволом, губи право на обнову дозволе за рад.
- Регулације река у зони насеља поред функционалних критеријума треба примерити и урбаним, естетским и другим условима, који омогућавају урбанистички складно повезивање насеља са акваторијом. Дуж тих водотока у зони насеља са обе стране предвидети кејове и урбано складно уређене обале. Дуж обала река се мора у континуитету оставити слободан простор од најмање 7 m.
- Због феномена стварања ерозионе јаме у кориту при проласку поводња, сви стубови на мостовима и другим грађевинама у рекама морају да буду фундирани на стенској маси, испод речног наноса. Ово правило се односи и на крилне и потпорне зидове дуж путева, који су, такође, били рушени искључиво због плитког фундирања и поткопавања.

*Табела бр.**17:** Правила грађења у* хидротехничкој инфраструктури

Објекат/мрежа	Заштитни појас/зона	Могућност изградње/правила грађења
Изворište подземних вода	На основу хидрогеолошких карактеристика терена и могућег хазарда, дефинисати заштитну зону изворишта.	Изградња објеката и инфраструктуре условљена је режимом заштите изворишта (примењује се Закон о водама „Сл.лист РС“ бр.30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон) и Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Сл.гласник РС“ бр.92/08).
Изворište површинских вода	На основу хидрогеолошких карактеристика терена и могућег хазарда, дефинисати заштитну зону изворишта.	
Цевовод сирове воде	Минимум 5 m, обострано од ивице цеви.	Забрањена је изградња стамбених угоститељских и производних објеката а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима уз обострану заштиту и под углом од 90°.
Магистрални водовод	Појас заштите око главних цевовода износи са сваке стране по 2,5m. Ширина појаса заштите цевовода ван насеља са сваке стране цевовода одређује се у односу на пречник цевовода: - Ø 80 mm - Ø 200 mm = 1,5 m;	

[2] Видети одговарајуће поглавље у зборнику „Грађевински календар“, ***2003**.Београд, СИТЈ*

Објекат/мрежа	Заштитни појас/зона	Могућност изградње/правила грађења
	- Ø 300 mm = 2,3 m; - Ø 300 mm - Ø 500 mm = 1,5 m; - Ø 500 mm - Ø 1000 mm и преко = 5,0 m.	
Биодиск	Обезбедити парцелу поред реципијента.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом коришћења објекта.
Постројење за пречишћавање отпадних вода привредних зона	Лоцирано у оквиру привредних зона. Заштитна зона је површина парцеле на којој је објекат.	Забрањена је изградња стамбених угоститељских и производних објеката а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и коришћења ППОВ (Примењује се Закон о водама, „Сл. гласник РС“ бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон).
Градска канализација	Са сваке стране габаритно око цевовода и колектора 1,5m.	Забрањена је изградња стамбених угоститељских и производних објеката а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°.
Дренажни канал	Минимум 5m, обострано од ивице канала.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања дренажног канала. Изградњу објеката и постројења у склопу и непосредној близини канала обавити по важећим прописима и нормативима (Примењује се Закон о водама Сл. лист РС бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон). За добијање сагласности за градњу објеката у близини дренажних канала потребно је испоштовати стандарде, услове и сагласности ЈВП „Србијаводе“.
Одбрамбени насип	Минимум 5m, обострано од хоризонталне пројекције, односно ножице насипа.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања одбрамбеног насипа. Изградњу објеката и постројења у склопу и непосредној близини насипа обавити по важећим прописима и нормативима (Примењује се Закон о водама Сл. лист РС бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон). За добијање сагласности за градњу објеката у близини насипа потребно је испоштовати стандарде, услове и сагласности ЈВП „Србијаводе“.
Водно земљиште	Дефинисана површина представља заштићену зону.	За евентуалне активности на свим површинама обавезна је сагласност и надзор ЈВП „Србијаводе“.
Земљиште које се не брани од поплава (плављени терени)	Дефинисана површина представља натуралну заштићену зону.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката а евентуална изградња мреже инфраструктуре на плављеном терену и у близини условљена је режимом заштите и коришћења (Примењује се Закон о водама „Сл. гласник РС“ бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон) За евентуалне активности на свим површинама обавезна је сагласност и надзор ЈВП „Србијаводе“.

Објекти комуналне инфраструктуре имају посебно важне захтеве, како у погледу заштите изворишта, тако и у погледу правила за вођење линијских система, који треба да омогуће безбедно функционисање и одржавање таквих система.

- **Правила уређења и изградње у зонама санитарне заштите:**

У складу са степеном заштите прописују се следећа правила уређења за зоне санитарне заштите изворишта на подручју Просторног плана.

Зона непосредне санитарне заштите. Ова зона има карактер строге заштите и контроле свих процеса у оквиру тог простора. Она има за циљ да спречи свако брутално, намерно или случајно загађење. Циркулација људства мора да буде евидентирана, строго контролисана и регулисана посебним правилником.

Зона непосредне заштите обухвата простор минимум 10 m око изворишта и подлеже обавезном ограђивању и перманентној контроли. У овој зони прописују се следећи услови:

- приступ у ову зону дозвољен је само овлашћеним лицима, а свака посета се региструје;
- ова зона мора бити физички омеђена баријером – оградом са чврстом потпором, којом се спречава приступ страним лицима и домаћим и дивљим животињама;
- ова зона се мора одржавати на начин којим се спречава контаминација водоносног слоја изворишта; тло у непосредној зони санитарне заштите не сме се третирати вештачким и природним ђубривима; забрањена је употреба хемијских средстава за заштиту биља и инсектицида за уништавање инсеката и глодара;
- у зони непосредне заштите није дозвољено засађивање растиња са дубоким корењем (дрвеће), а постојеће рестиње не сме се сећи; дозвољена је култура са плитким кореном; ова зона може се користити само као сенокос, али без употребе ђубрива, пестицида и хербицида чија употреба може загадити воду; дозвољена је феритилизација природним путем засађивањем луцерке и сл;
- ова зона служи искључиво за потребе снабдевања водом, те се на њој не дозвољава никаква друга активност;
- у овој зони не дозвољава се изградња ђубришта, нужничких јама, закопавање опасних и штетних материја;
- у овој зони забрањено је становање и задржавање лица која нису запослена на водоводним инсталацијама, држање стоке и живине, свако подизање грађевинских објеката који нису намењени непосредно служби водовода;
- у зони непосредне заштите могу се подизати зграде, направе и уређаји за потребе водовода, а које се према њиховој намени морају налазити на земљишту ове зоне; на земљишту зоне непосредне заштите могу се уз примену прописаних заштитних мера постављати водозахватни објекти, резервоари за воду, црпне станице, погонски објекти, трафостанице, прилазни и унутрашњи путеви и други објекти потребни за рад уређаја и објеката за снабдевање водом.

Ужа зона заштите – зона ограничења пружа хигијенску заштиту изворишта. У ужој зони заштите прописују се следећи услови заштите:

- забрањује се грађење свих врста инвестиционих објеката као и објеката грађана, осим објеката хидротехничке инфраструктуре односно објеката водоснабдевања и планираних активности по Просторном плану и активности на санацији постојећег стања; може се дозволити, уз примену прописаних заштитних мера, реконструкција и доградња постојећих инвестиционих објеката и објеката грађана;
- ова зона не мора се ограђивати већ се само постављају натписи „Ужа зона заштите изворишта“ са напоменама и упутствима за спречавање случајног и другог загађења;
- забрањује се на обалама река и потока испуштање отпадних вода и материја из насеља и индустрије чак и ако су ове потпуно пречишћене, дезинфековане и деконтаминиране;

- не смеју се бацати и закопавати отпаци из технолошких процеса и домаћинства, прати моторна возила, градити подземна складишта за депоновање и лагеровање нафте и нафтиних деривата и слично;
- забрањује се, без пратње милиције и санитарне или комуналне инспекције, транспорт материја које су по свом саставу опасне по воду (нафта и њени деривати, киселине и сл);
- забрањује се испуштање и просипање уља, киселина и других штетних и опасних материја;
- не могу се градити магистралне и транзитне саобраћајнице сем оних које су предвиђене планом, а код саобраћајница које пролазе кроз овај простор воде које се сливају са коловоза не смеју доћи у контакт са околним земљиштем што значи да се морају на прописан начин евакуисати изван уже зоне заштите непропусном канализацијом;
- транспорт опасних и штетних материја железничком пругом мора бити под контролом; на уласку и изласку из уже зоне заштите морају, поред пруге, бити постављени знаци упозорења за смањење брзине и повећану сигурност кретања;
- у водотоцима који пресецају или тангирају ужу зону заштите не сме се дозволити прекорачење прописане категоризације водотока;
- забрањује се употреба ђубрива, пестицида и других средстава која садрже штетне материје које могу деградирати квалитет вода или контаминирати воде алувиона и субартерске издани.

Шира зона заштите у суштини представља зону надзора и предузимања мера контроле и спречавања директног и индиректног угрожавања изворишта. У широј зони заштите је забрањена изградња индустријских и других објеката чије отпадне воде и друге материје из процеса производње могу загадити изворište осим објеката за заштиту земље.

- **Водовод и канализација се морају трасирати тако:**

- да не угрожавају постојеће или планиране објекте, као и планиране намене коришћења земљишта;
- да се подземни простор и грађевинска површина рационално користи;
- да се поштују прописи који се односе на друге инфраструктуре;
- да се води рачуна о геолошким особинама тла и подземним водама.

Минимално дозвољено растојање при паралелном вођењу са другим инсталацијама износи:

- међусобно водовод и канализација 0,40 m;
- до гасовода 1,00 m;
- до електричних и телефонских каблова 0,50 m;
- хоризонтално растојање између водоводних и канализационих цеви и зграда, дрвореда и других затечених објеката не сме бити мање од 2,5 m;
- минимална дубина укопавања цеви водовода и канализације је 1,0 m од врха цеви до коте терена, а падови према техничким прописима у зависности од пречника цеви.
- **Дуж магистралног цевовода** којим се спајају сада изоловани водоводни системи успоставити непосредну зону заштите коридора (по 2,5 m од осовине), како би се омогућило несметано одржавање (Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања);
- **Хидрантску мрежу** за гашење пожара реализовати у складу са Правилником о техничким нормативима за хидрантске мреже (Сл. лист СФРЈ 30/91);
- **Спојеве прикључака** објеката врши искључиво орган јавног водовода, а осталу инсталацију у објекту може изводити само овлашћено лице или овлашћено предузеће;
- Органи водовода имају право да контролишу исправност инсталације уз законску одговорност имаоца;
- На главном споју не смеју се чинити никакве измене без накнадног одобрења, нити се смеју убацивати нови прикључци испред водомера;

- **Цеви** не смеју бити узидане у зидну масу, већ увек са слободним пролазом;
- Уличне водове и прикључне делове водовода до уличне цеви, заштитити од дејства евентуалних лутајућих струја одговарајућим заштитним средствима;
- Водоводне цеви не смеју се стављати нити у хладном нити у загрејаном стању;
- Све водоводе до којих може допрети дејство мраза заштитити термичком изолацијом;
- Притисак у кућној мрежи не би требало да буде већи од 5 бара у интересу трајности инсталације. Код већих притисака извршити смањење притиска помоћу редуцир-вентила;
- Рачунска брзина кретања воде у цевима узима се око 1-1,5m/s а највише 2m/s, да би се ублажили шумови, водени удари и отпори у цевима;
- Слободан натпритисак треба да буде најмање 5 m воденог стуба изнад највишег точећег места;
- Прикључак од уличне цеви до водомерног склоништа пројектовати искључиво у правој линији, управно на уличну цев;
- **Водомер** поставити у водомерно склониште (шахт) на 1,5m од регулационе линије, односно у посебан метални орман-нишу (ако је водомер у објекту), који је смештен са унутрашње стране на предњем зиду до улице. Водомер се поставља на мин. 0,3m од дна шахта. Димензије водомерног склоништа за два или више водомера, зависе управо од броја и димензија (пречника) водомера. Уколико се у објекту налази више врста потрошача (локали, склоништа, топлотна подстаница и др.) предвидети посебне главне водомере за сваког потрошача посебно. Димензионисање водомера извршити на основу хидрауличког прорачуна;
- **Шахтове** (окна) за водомере треба градити од материјала који су за локалне прилике најекономичнији (опека, бетон, бетонски блокови);
- Уколико радни притисак према хидрауличком прорачуну не може да подмири потребе виших делова објекта, обавезно пројектовати постројење за повећање притиска.

Објекат се не може повезати са уличном **канализацијом** ако исти није повезан са водоводом (могући су изузеци).

- Канализацију реализовати по сепарационом систему, стриктно раздвајајући колекторе за отпадне воде од колектора за атмосферске воде. Забрањује се увођење вода из олука зграда и одводњаваних површина у колекторе за отпадне воде, као и обратно, отпадних вода у колекторе кишне канализације.
- У канализацију је забрањено испуштати или убацивати: ђубре, пепео, крпе, песак, отпатке од кухиње или од јела, лед, снег, кости и уопште предмете и материје; запаљиве материје и оне које могу изазвати пожар, експлозију или оштетити канале и њихово функционисање; воде и друге течности са температуром већом од 35°C или са шкодљивим киселинама, алкалијама и солима.
- У канализацију за отпадне воде смеју се уводити само оне воде које задовољавају услове прописане Правилником о опасним материјама у водама („Сл. гласник СРС“, 31/82). Инспекцијским службама остварити контролу да отпадне воде и из тзв. кућне мале привреде које се упуштају у канализацију задовољавају услове Правилника.
- Минимални пречник уличне фекалне канализације је ∅200 mm, а кућног прикључка је ∅150 mm.

За одвођење атмосферских вода предвиђа се изградња кишне канализације, а најједноставније је одвођење атмосферских вода у путне јаркове или риголе поред саобраћајница.

На канализационој мрежи код сваког рачвања, промене правца у хоризонталном и вертикалном смислу, промене пречника цеви, као и на правим деоницама на приближном растојању од 160d постављају се ревизиони силази од бетонских цеви Ø 1000 mm са бетонским дном у облику кинете истог радијуса као и одводне цеви, а на

завршном елементу шахте се постављају ливено-гвоздени шахт поклопци одговарајуће носивости у складу са саобраћајним оптерећењем.

Септичке јаме се граде као водонепропусни објекти за пречишћавање отпадних вода:

- Септичке јаме као водонепропусни објекти служе само за привремено одлагање отпадних вода јер се оне морају редовно празнити црпљењем њиховог садржаја и његовим одношењем на одговарајућу локацију (систем за пречишћавање отпадних материја).
- Септичке јаме поставити: мин. 2m од ограде комплекса; мин. 5m од објекта; мин. 10m од регулационе линије; и мин. 20m од бунара.
- Септичке јаме као водонепропусни објекти у којима се врши и пречишћавање отпадних вода су прелазно решење за локалну санитацију на нивоу домаћинства или комплекса, до изградње канализационе мреже насеља.
- У њима се обавља процес анаеробног разлагања органских чврстих материја. Ове материје се распадају на дну танка стварајући гасове који се пењу на површину и носе собом фину суспензију која једним делом поново пада на дно јаме а другим делом одлази из јаме заједно са исталоженом каналском водом. За уклањање и овог материјала препоручују се септичке јаме са две па и три коморе.
- Дубина септичке јаме треба да буде у границама 1,25—2,0 m. а однос ширине према дужини да се креће од 1:2 до 1:4. Најмања запремина септичке јаме износи 1.500 lit. За мање септичке јаме препоручује се септичка јама са 2 коморе с тим да прва комора износи 2/3 укупне запремине. Веће септичке јаме се могу градити са више комора (3—4), од којих прва захвата око ½ укупне запремине. Минимална запремина прве коморе износи 2000 lit.

Септичке јаме треба да одговарају следећим условима:

1. Улив и излив, у септичкој јами ширине до 1,25 m, могу се изграђивати са цевима или у виду вертикалних преграда. Код улива и излива са фазонским комадом у виду Т-рачве, треба доњи део рачве да буде урођен испод површине течности око 45cm, а горњи део да око 20cm надвисује горњу површину масне коре.
2. Кота дна уливне цеви не сме бити испод нивоа течности у јами нити више од 5 cm изнад нивоа.
3. Брзина дотока испред јаме не сме бити већа од 1,0 m/sec.
4. За јаме ширине веће од 1,25m улив и излив може бити уређен са два или више фазонских комада у виду Т-рачви које морају бити одозго приступачне.
5. Септичке јаме које се налазе у близини објекта морају по правилу бити покривене.
6. Покривене септичке јаме треба да имају вентилацију за одвођење гасова, који могу бити експлозивни. Код мањих јама покривање се може обезбедити монтажним елементима (бетон, дрво).
7. Пражњење јама, по правилу, треба да се врши сваких 6 месеци. При томе увек треба остављати мање количине садржине у циљу бржег сазревања новог наталоженог муља (мах. 20%). Материјал извађен из јаме мањих постројења одвози се цистернама, а из већих се одвози на лагуне или поља за сушење муља.
8. Количина воде коју треба узети у обзир при одређивању капацитета септичких јама прорачунава се с обзиром на број становника или број и врсту санитарних уређаја односно изливних места. Минимална количина воде за поједине стамбене зграде треба да износи 150 lit/становнику на дан.

Гранично ревизионо окно извести 1,5 m унутар регулационе линије и у истом извршити каскадирање (висинска разлика чија је минимална вредност 0,6 m, а максимална 3 m). Прикључак од ревизионог силаза па до канализационе мреже извести падом од 2% до 6% управно на улични канал искључиво у правој линији без хоризонталних и вертикалних ломова.

Ревизиона окна морају се још изградити на местима:

- где се спајају главни хоризонтални одводници са вертикалним; - ако је вертикални одводник од тога места удаљен више од 1 m; на местима где су каскаде; на

местима где се мења правац одводника који спроводи фекалну воду; и код правих одводника на растојању највише 24 m за Ø150 mm;
- сливници, нужници и остали објекти који леже испод висине до које се може пружити успор из уличне канализације, могу се спојити са каналом ако одговарајући спојни канал од тих објеката има аутоматске или ручне затвараче;
- где год је могуће избегавати вертикалне спроводнике са уливима и сифонима у спољним, хладним зидовима. Отвори на решеткама сливника могу бити на највећим размацима ребара од 15 mm;
- резервоари за лед, рибу и сл., не смеју бити директно спојени са канализацијом;
- на сваком имању морају бити везани на фекалну канализацију најмање по један сливник у дворишту и по један олучњак;
- прикључење дренажних вода од објекта извршити преко таложнице за контролу и одржавање пре граничног ревизионог силаза;
- прикључење гаража, сервиса и других објеката, који испуштају воде са садржајем уља, масти, бензина и др., вршити преко таложника и сепаратора масти и уља;
- у деловима где је каналисање извршено по сепарационом систему забрањено је увођење атмосферске воде у одводнике канализације за отпадне воде.

Паралелно јавном путу, у заштитном појасу, могу се планирати паралелно вођени објекти хидротехничке инфраструктуре на растојању од најмање 3,0m од крајњих тачака дотичног инфраструктурног објекта до регулационе линије јавног пута.

Могуће је укрштање хидротехничке инфраструктуре са јавним путем уз израду одговарајуће техничке документације. Укрштање се изводи управно на оси пута, уз смештање инсталације у прописану заштитну цев која се поставља механичким подбушивањем испод трупа пута. Дубина на којој се налази горња кота заштитне цеви је на 1,35-1,50 m од горње коте коловоза и на 1,00 m од коте дна одводног канала. Цев је дужине једнаке целој ширини попречног профила, између крајњих тачака профила, увећаној за по 3,00 m са сваке стране.

2.4. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

2.4.1. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА

Изградња електроенергетских објеката се може вршити на основу одобрене техничке документације израђене од стране овлашћеног пројектанта и уз прибављење одговарајућег решења којим се дозвољава изградња и друге услове према Закону о планирању и изградњи („Службени гласник РС" бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС, 132/14, 145/14, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – др. закон и 9/2020).

Такође се морају имати у виду одредбе техничке препоруке оператера дистрибутивног система и важећи технички прописи који се односе на објекте ове врсте.

Надземни водови свих напонских нивоа могу се градити сагласно „Правилнику о техничким нормативима за изградњу надземних водова од 1kV до 400kV (Сл.лист СФРЈ бр.65/88, Сл.лист СФР бр.18/92).

Трафостанице (10/0.4kV, 35/x kV и 110/x kV) граде се у складу са важећом техничком препоруком оператера дистрибутивног система и уз поштовање техничких услова надлежне ЕД и других техничких прописа за објекте ове врсте.

Нисконапонски надземни водови се граде уз поштовање „Правилника о техничким нормативима за изградњу нисконапонских надземних водова (Сл.лист СФРЈ бр.6/92).

У случају земљаних радова – ископа, у реону трасе постојећих кабловских водова, инвеститор (извођач радова) је у обавези да се благовремено пре отпочињања радова јави надлежном Електродистрибутивном предузећу са захтевом за одређивање стручног лица, које ће вршити надзор над извођењем радова. Предвидети да се

земљани радови обављају искључиво ручно уз повећану опрезност и присуство стручног лица надлежне Електродистрибуције.

Обезбедити довољну удаљеност од темеља надземних електродистрибутивних објеката, да би се сачувала њихова статичка стабилност, и од уземљења стубова мреже и трафостаница који се налазе прстенасто положени на растојању 1m од спољашњих ивица истих и на дубини од 0,5 до 1m. У близини трафостаница постоје енергетски каблови са резервама истих.

Услови за укрштање и паралелно вођење објеката инфраструктуре (водоводне и канализационе мреже као и других кабловских водова), са постојећим и планираним електроенергетским кабловским водовима одређени су у складу са важећом техничком препоруком оператера дистрибутивног система.

Услови за укрштање и паралелно вођење објеката инфраструктуре, са постојећим и планираним електроенергетским надземним водовима одређени су у складу са важећом техничком препоруком оператера дистрибутивног система и Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1kV до 400kV.

У заштитном појасу, испод, изнад или поред електроенергетских објеката, супротно закону, техничким и другим прописима не могу се градити објекти, изводити други радови, нити засађивати дрвеће и друго растиње.

Заштитни појас за надземне електроенергетске водове, са обе стране вода од крајњег фазног проводника, има следеће ширине сходно Закону о енергетици („Сл. гласник РС“, бр.145/14, 95/18-др. закон и 40/21):

- за напонски ниво 1 – 35 kV:
  - за голе проводнике 10 метара, кроз шумско подручје 3 метра,
  - за слабоизоловане проводнике 4 метра, кроз шумско подручје 3 метра,
  - за самоносеће кабловске снопове 1 метар;
- за напонски ниво 35 kV, 15 метара;
- за напонски ниво 110 kV, укључујући и 110 kV, 25 метара;
- за напонски ниво 220 kV, 30 метара;
- за напонски ниво 400 kV, 40 метара.

Заштитни појас за подземне електроенергетске водове (каблове) износи, од ивице армирано – бетонског канала:

- за напонски ниво 1 – 35 kV, укључујући и 35 kV, 1 метар;
- за напонски ниво 110 kV, 2 метра;
- за напонски ниво изнад 110 kV, 3 метра.

Заштитни појас за трансформаторске станице на отвореном износи:

- за напонски ниво 1 – 35 kV, 10 метара;
- за напонски ниво 110 kV и изнад 110 kV, 30 метара.

У случају градње испод или у близини далековода 110 - 400 kV, потребна је сагласност ЈП Електромрежа Србије. Планирати изградњу објеката ван заштитног појаса далековода 110 - 400 kV, како би се избегла израда Елабората о могућностима градње планираних објеката у заштитном појасу далековода и евентуална адаптација или реконструкција далековода. Такође, препорука је и да минимално растојање планираних објеката, пратеће инфраструктуре и инсталација, од било ког дела стуба далековода буде 12 метара, што не искључује потребу за Елаборатом.

У случају градње испод или у близини далековода у заштитном појасу, као и у случају угрожавања електроенергетских објеката напона 1 - 35кV (далеководи, трафостанице, кабловски водови) потребно је тражити сагласност власника електроенергетског објекта у складу са Законом о енергетици као и наводима у табели бр. 18.

При томе се морају поштовати и други услови дефинисани „Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова назívног напона од 1kV до 400kV („Сл.лист.СФРЈ бр.65/88“ и „Сл.лист СРЈ бр.18/92“).

Све електродистрибутивне ТС и водови који не испуњавају услове заштитних удаљености у односу на објекте који су изграђени пре изградње ТС / водова, а у складу са важећим Правилницима, морају се изместити или прописно обезбедити од утицаја на околину и постојеће изграђене и планиране објекте јавне намене.

У случају потребе измештања постојећих електродистрибутивних објеката сва измештања извршити трасом кроз јавну површину уз остављање коридора и резервних цеви тамо где је то потребно. Укрштање и паралелно вођење вршити у складу са одговарајућим пројектом, за чију је израду надлежна искључиво ОДС ЕПС Дистрибуција. Трошкове евентуалних измештања електродистрибутивних објеката сноси инвеститор. Потребно је да се, након израде пројекта конкретног објекта, инвеститор истог обрати ОДС ЕПС Дистрибуцији са захтевом за уговарање израде инвестиционо – техничке документације измештања, као и радова на измештању предметних електродистрибутивних објеката. При изради техничке документације придржавати се закона и важећих техничких прописа. Пројекат треба да предвиди заштиту и потребно измештање постојећих ЕЕО пре изградње пројектованог објекта, при чему Инвеститор решава све имовинско – правне односе настале због потребе измештања.

- **Електроенергетски објекти напонског нивоа 110 – 400 kV**

Код изградње високонапонских електроенергетских објеката – Т.С. 110/Х kV, обезбедити расположив простор од минимално 60 ари, са приступном саобраћајницом.

Свака градња испод или у близини ДВ 110 – 400 кV је условљена:

- Законом о енергетици („Сл. гласник РС“, бр.145/14, 95/18-др.закон и 40/21);
- Законом о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС, 132/14 и 145/14, 83/2018, 31/2019, 37/2019 – др. закон и 9/2020);
- Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова назívног напона од 1kV до 400kV („Сл. лист СФРЈ“ бр. 65/88, „Сл. лист СРЈ“ бр. 18/92);
- Правилником о техничким нормативима за електроенергетска постројења назívног напона изнад 1000V („Сл. лист СФРЈ“ бр. 4/74);
- Правилником о техничким нормативима за уземљења електроенергетских постројења назívног напона изнад 1000V („Сл. лист СРЈ“ бр. 61/95);
- Законом о заштити од нејонизујућих зрачења („Сл. гласник РС“, бр.36/09) са припадајућим правилницима од којих посебно треба издвојити Правилник о границама излагања нејонизујућим зрачењима („Сл. гласник РС“, бр.104/09) и Правилник о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса, врстама извора, начину и периоду њиховог испитивања („Сл. гласник РС“, бр.104/09);
- SRPS N.C0.105 Техничким условима заштите подземних металних цевовода од утицаја електроенергетских постројења („Сл. лист СФРЈ“, бр.68/86);
- SRPS N.C0.101 Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења – заштита од опасности;
- SRPS N.C0.102 Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења – заштита од сметњи („Сл. лист СФРЈ“, бр.68/86);
- SRPS N.C0.104 Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења – увођење телекомуникационих водова у електроенергетска постројења („Сл. лист СФРЈ“, бр.49/83);

Дозвољена је градња објеката ван заштитног појаса ДВ 220кV који износи 30 m, односно ДВ 110кV који износи 25m са обе стране вода мерено од крајњег фазног проводника.

У близини далековода, а ван заштитног појаса, потребно је размотрити могућност градње планираних објеката у зависности од индуктивног утицаја на потенцијалне планиране објекте од електропроводног материјала и потенцијалне планиране објекте електронске комуникације. Предвидети мере попут сопствених и колективних средстава заштите, галванских уметака чији је изолациони ниво виши од граничних вредности утицаја, изоловање надземних делова пластичним омотачима и слично. Уколико постоје метални цевоводи, у зависности од насељености подручја, потребно је анализирати индуктивни утицај на максималној удаљености до 1000m од осе далековода. Индуктивни утицај, у зависности од специфичне отпорности тла и насељености подручја, потребно је анализирати на максималној удаљености до 3000 од осе далековода, у случају градње водова електронске комуникације.

Приликом извођења радова као и касније приликом експлоатације планираних објеката, водити рачуна да се не наруши сигурносна удаљеност од 5m у односу на проводнике далековода напонског нивоа 110kV, односно 6m у односу на проводнике далековода напонског нивоа 220kV.

У заштитном појасу, испод, изнад и у близини далековода не садити високо дрвеће које се својим растом може приближити на мање од 5m у односу на проводнике далековода напонског нивоа 110kV, односно 6m у односу на проводнике далековода напонског нивоа 220kV, као и случају пада дрвета.

Забрањено је коришћење прскалица и воде у млазу за заливање уколико постоји могућност да се млаз воде приближи на мање од 5m од проводника далековода напонског нивоа 110kV, односно на мање од 6m од проводника далековода напонског нивоа 220kV.

Забрањено је складиштење лако запаљивог материјала у заштитном појасу далековода.

Нисконапонске, телефонске прикључке, прикључке на кабловску телевизију и друге прикључке извести подземно у случају укрштања са далеководом.

Приликом извођења било каквих грађевинских радова, нивелације терена, земљаних радова и ископа у близини далековода, ни на који начин се не сме угрозити статичка стабилност стубова далековода. Терен испод далековода се не сме насипати.

Све металне инсталације (електро-инсталације, грејање и сл.) и други метални делови (ограде и сл.) морају да буду прописно уземљени. Нарочито водити рачуна о изједначењу потенцијала.

Делови цевовода кроз које се испушта флуид морају бити удаљени најмање 30m од најистуренијих делова под напоном.

У постојећим коридорима далековода и постојећим трансформаторским станицама (разводним постројењима) могу се изводити санације, адаптације и реконструкције, ако то у будућности због потребе интервенција и ревитализација електроенергетског система буде неопходно, а не може бити тренутно сагледано.

Планирано ПРП за потребе напајања Комплекса посебне намене „Јадар“ представља део преносне мреже којом управља Електромрежа Србије а.д. ПРП се изводи као типско електроенергетско постројење, са опремом и правилима уређења локације у складу са пратећим техничким прписима, нормативима и препорукама оператера дистрибутивног система. Код изградње високонапонских електроенергетских објеката – ТС 220/110 kV и ТС 110/x kV, обезбедити расположив простор од минимално 100 ари, са приступном саобраћајницом. При томе се морају поштовати важеће одредбе техничке препоруке оператера дистрибутивног система. За изградњу наведене врсте објеката је потребна израда урбанистичког пројекта. Инфраструктурни коридори за прикључне високонапонске водове 110(220)kV биће дефинисани плановима нижег реда. Минимално међусобно растојање у делу паралелног вођења високонапонских водова 110kV износи 25m. Површина стубног

места по правилу има облик квадрата или правоугаоника, са максималним, плански могућим, димензијама грађевинске основе стуба (са уземљењем) од 10m x 10m или 100m^2 по стубном месту за планиране далеководе 110 kV.

- **Електроенергетски објекти напонског нивоа 1 – 35 kV**

Надземни водови напона 35kV и виших напонских нивоа морају бити заштићени од атмосферских пражњења према „Правилнику о техничким нормативима за заштиту од атмосферских пражњења“ („Службени лист СФРЈ бр.11/96“).

У односу на коловоз пута стубови С.Н. надземне мреже 10 kV морају бити удаљени минимално:
- 10m – за регионалне и локалне путеве, изузетно 5m, а угао укрштања треба да је најмање 20˚ за регионални пут и без ограничења за локалне путеве.
- 20m – за магистралне путеве, изузетно 10m, а угао укрштања треба да је најмање 30˚.
- Сигурносна висина вода изнад путева износи 7m.

За надземне нисконапонске водове заштитни коридор зависи од врсте проводника (Алч или СКС). Стубови надземне Н.Н. мреже треба да су удаљени мин. 2m од коловоза за магистрални, регионални и локални пут. У односу на саобраћајнице у насељу, код укрштања, приближавања и паралелног вођења надземне НН мреже, стубови се могу постављати без ограничења у односу на коловоз, пожељно на удаљености од 0,3 до 0,5 m, на тротоару или у зеленом појасу.

Дозвољена је изградња мешовитих водова на заједничким стубовима и то:
- водова средњег напона 10kV и НН водова уз услов да сигурносна висина између обе врсте водова износи мин 1 m;
- мешовити вод кога чини вод ниског напона и телекомуникациони надземни вод је дозвољен ако је НН вод изведен са СКС, односно ако се за НН вод не користи голо Al/č уже и ако је НН вод на заједничким стубовима и поставља изнад телекомуникационог изолованог вода на мин растојању 0,5m.

Код приближавања или паралелног вођења са телекомуникационим водом, НН вод изграђен са Al/č проводником се мора градити на минималној удаљености 10 m, а за НН вод са кабловским снопом СКС-ом, дозвољено је растојање од 1 m.

Сигурносна висина од највишег водостаја при коме је могућа пловидба износи, по правилу 15m.

Хоризонтална удаљеност било ког дела стуба износи најмање:
- 10m – од обале;
- 6m – од стопе насипа.

Изолација вода мора бити механички и електрично појачана.

Дозвољено напрезање (нормално и изузетно) проводника и заштитне ужади смањити на 75% од прописане вредности.

У распону укрштања није дозвољено настављање проводника и заштитне ужади.

Угао укрштања са водотоком не сме бити мањи од 30˚.

При вођењу паралелно са пловним рекама и каналима по потезима од 5km, удаљеност од обале, односно од насипа не сме бити мања од 50m.

Сигурносна удаљеност вода од мостне конструкције износи:
- 5m – од приступачних делова моста,
- 3m – од неприступачних делова моста.

На мосту се мора уградити заштитна ограда која ће онемогућити додир са деловима под напоном.

Код изградње надземних водова СН и НН морају се поштовати прописи дефинисани:

- „ПТН за изградњу надземних електроенергетских водова назívног напона од 1 kV до 400 kV“ (Сл.лист СФРЈ бр. 65/88 и Сл.лист СРЈ бр.18/92) и
- „ПТН за изградњу надземних нисконапонских водова“ (Сл.лист СФРЈ бр.6/92)

Такође, морају се поштовати прописи о техничким условима заштите подземних металних цевовода од утицаја електроенергетских постројења, према СРПС Н.ЦО.105 (Сл.лист СФРЈ 68/86), прописи о заштити постројења електронских комуникација од утицаја електроенергетских постројења, заштита од опасности СРПС Н.ЦО.101 (Сл.лист СФРЈ бр.68/88) као и Закон о заштити од нејонизујућег зрачења (Сл.гл.РС бр.36/09).

Јавна расвета на стубовима нисконапонске мреже или независно јавна расвета на челичним канделабрима треба да садржи савремене светлосне изворе као што су натријумове, металхалогене или ЛЕД светиљке, које уз мању потрошњу електричне енергије обезбеђују већи осветљај.

- **Трафостанице**

Планиране ТС напонског нивоа 35/10 kV градиће се као монтажно - бетонске (МБТС) или зидане (ЗТС). Потребни простор који се мора обезбедити за наведене ТС износи: мин 50x50m. При томе се морају поштовати важеће одредбе техничке препоруке оператера дистрибутивног система.

Код избора локације планиране ТС напонског нивоа 35/10kV водити рачуна да трафостаница буде постављена што је могуће ближе тежишту оптерећења, да прикључни водови буду што краћи, а расплет водова што једноставнији и да се омогући лак прилаз ради монтаже и замене енергетских трансформатора и опреме. Потребно је прибавити све неопходне сагласности за локацију и услове за изградњу објекта и прикључење појединих инсталација (градска мрежа водовода и канализације, ПТТ мрежа, приступни пут). Такође, потребно је прибавити посебне техничке услове за изградњу и прикључење трафостанице од стране надлежне ОДС „ЕПС Дистрибуције“.

Габарит погонске зграде и платоа трафостанице треба одредити према величини и распореду постројења за коначну снагу. Приступни пут за енергетске трансформаторе треба предвидети ширине најмање 3m. За енергетске трансформаторе 35/10,5kV предвидети темеље одговарајуће конструкције, као и инсталације за прихват и одвођење трансформаторског уља. Предвидети мере за смањење буке која потиче од енергетских трансформатора. Предвидети одговарајуће канале, кабловице и шахте за полагање и гранање енергетских, сигналних и каблова електронске комуникације.

Зграда не сме да буде са равним кровом и треба да има топлотну изолацију са природном вентилацијом и парозаштитом. Унутар зграде предвидети отворе и ходнике за транспорт опреме.

Систем уземљења у трафостаници се изводи према Правилнику о техничким нормативима за уземљења електроенергетских постројења назívног напона изнад 1000V (Сл. Лист СРЈ бр. 61/1995) и према одредбама важеће техничке препоруке оператера дистрибутивног система.

Планиране ТС напонског нивоа 10/0,4 kV градиће се као монтажно - бетонске (МБТС) или зидане (ЗТС), а у периферним подручјима као стубне - бетонске (СБТС). Потребни простор који се мора обезбедити за наведене ТС износи: за МБТС снаге до 1x1000(630)kVA и 2x630(400)kVA: мин 7x6m; за СБТС снаге 50 - 250kVA: мин 5x5m. При томе се морају поштовати важеће одредбе техничке препоруке оператера дистрибутивног система.

- **Полагање каблова**

Полагање једножилних енергетских каблова (XHE 49-A и сл.) вршити у троугластом снопу. Сноп се формира провлачењем каблова кроз одговарајућу матрицу, при одмотавању са три калема. Дозвољено је појединачно провлачење једножилног кабла

кроз цев од неферомагнетног материјала, под условом да цев није дужа од 20m. Кроз челичну цев дозвољено је провлачење снопа који чине једножилни каблови све три фазе. За причвршћивање једножилних каблова могу да се користе само обујмице од неферомагнетног материјала. На оба краја кабловског вода треба галвански да се повежу метални плаштови или електричне заштите сва три једножилна кабла и да се уземљи овај спој.

Међусобни размак енергетских каблова (вишежилних, односно кабловског снопа три једножилна кабла) у истом рову одређује се на основу струјног оптерећења, али не сме да буде мањи од 0,07m при паралелном вођењу, односно 0,2m при укрштању. Да се обезбеди да се у рову каблови међусобно не додирују, између каблова може целом дужином трасе да се постави низ опека, које се монтирају насатице на међусобном размаку од 1m.

Електроенергетски каблови се могу полагати уз услов да су обезбеђени минимални размаци од других врста инсталација и објеката који износе:
- 0,4m … од цеви водовода и канализације и темеља грађевинских објеката;
- 0,5m ... од каблова електронске комуникације;
- 0,6m ... од спољне ивице канала за топловод;
- 0,8m ... од гасовода у насељу;
- 1,2m ... од гасовода ван насеља.

При укрштању са путем изван насеља енергетски кабл се поставља у бетонски канал, односно бетонску или пластичну „јувидур“ цев ϕ160mm увучену у хоризонтално избушени отвор дужи за 1m од спољне ивице пута тако да је могућа замена кабла без раскопавања пута. Подбушивање се врши механичким путем, а темељне јаме за бушење се постављају уз спољну ивицу земљишног појаса. Вертикални размак између горње ивице кабловске канализације и површине пута треба да износи најмање 1,5m, а од дна канала најмање 1,2m. Штитник и упозоравајућа трака се постављају целом трасом до дела трасе у заштитним цевима. Угао укрштања треба да је што ближи 90°, а најмање 30°. На крајевима цеви поставити одговарајуће ознаке.

Код паралелног вођења минимални размак у односу на пут треба да је :
- мин. 5m – за пут I реда, односно мин. 3m код приближавања;
- мин. 3m – за путеве изнад I реда односно мин. 1m код приближавања.

Ако се потребни размаци не могу постићи, кабл се полаже у заштитну цев дужине најмање 2m. Са обе стране места укрштања или целом дужином код паралелног вођења, при чему најмањи размак не сме бити мањи од 0,3m.

Код укрштања са каблом електронске комуникације, енергетски кабл се полаже испод, а код укрштања са гасоводом и топловодом изнад. При укрштању енергетских каблова, кабл вишег напонског нивоа полаже се испод кабла нижег напонског нивоа, уз поштовање потребне дубине свих каблова, на вертикалном одстојању од најмање 0,4m.

Укрштање енергетског кабла са водотоком (река, канал итд.) изводи се полагањем преко мостова. Изузетно укрштање са водотоком може да се изведе полагањем кабла на дно или испод дна водотока.

Полагање енергетског кабла на дно водотока изводи се на месту где је брзина најмања и где не постоји могућност већег одрона земље или насипања муља. Каблови за ово полагање морају да буду појачани арматуром од челичних жица, нпр. кабл типа XHE 49/84-A.

Полагање енергетског кабла испод дна водотока изводи се провлачењем кроз цев на дубини најмање од 1,5m испод дна водотока.

За полагање преко мостова препоручује се коришћење каблова са полимерном изолацијом и полимерним плаштом (XP00-AS, XHE 49-A итд.)

Препоручује се полагање енергетских каблова испод пешачких стаза у каналима или цевима. Ови канали (цеви) не смеју да служе за одвод атмосферске воде, а мора да буде омогућено природно хлађење каблова. Код већег моста је уобичајено да се у његовој унутрашњости предвиди посебан тунел са конзолама или испустима за ношење каблова. Дозвољено је и слободно полагање по конструкцији моста ако су енергетски каблови неприступачни нестручним лицима и ако су заштићени од директног сунчевог зрачења.

Свуда где је то могуће енергетске каблове треба полагати без спојница на мосту. Препоручује се да кабловске спојнице буду удаљене најмање 10м од крајева моста. Ако је постављање спојнице на мосту изнуђено решење, спојницу треба монтирати на носећи стуб или на неко друго стабилно место.

Треба избегавати полагање каблова преко дрвених мостова. У супротном кабловски вод се полаже кроз пластичну или металну цев.

На местима прелаза енергетског кабла са челичне конструкције моста на обалне ослонце моста, као и на прелазима преко дилатационих делова моста, треба предвидети одговарајућу резерву кабла.

Код укрштања са каналом енергетски кабл се поставља у заштитну металну цев ϕ160mm до 0,5m шире од спољних ивица канала тако да је могућа замена кабла без раскопавања канала. Вертикални размак између најниже коте дна канала и горње ивице металне цеви треба да износи најмање 1,2m. Штитник и упозоравајућа трака се постављају целом трасом до дела трасе у заштитним цевима. Угао укрштања треба да је што ближи 90°, а најмање 30°. На крајевима цеви поставити одговарајуће ознаке.

Заштита од индиректног напона додира се спроводи у ТН или ТТ систему према условима надлежне електродистрибуције, сагласно СРПС Н.Б2.741.

Начин обезбеђења електричне енергије за потрошаче у наредном планском периоду дат је на графичком прилогу - Реферална карта бр. 2.

○ КРИТЕРИЈУМИ КОЈИМА СЕ УТВРЂУЈЕ ЗАБРАНА ГРАЂЕЊА

Посебно су дате препоруке за дефинисање мера заштите енергетске инфраструктуре, који су табеларно приказани.

*Табела бр. **18:** Препоруке за дефинисање мера заштите од утицаја инфраструктуре*[3]

ЕЛЕКТРОМРЕЖА И ОБЈЕКТИ		
Мрежа / објекат	**Заштитна зона / појас**	**Правила / могућност изградње**
Далековод 220 kV	Минимум 30m, обострано од хоризонталне пројекције осе далековода.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је важећим прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV ("Службени лист СФРЈ", број 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење поменутих прописа. За изградњу објеката испод и у близини далековода потребна је сагласност оператора преносног односно дистрибутивног система.
Далековод 110 kV	Минимум 25m, обострано од хоризонталне пројекције осе далековода.	
ТС 220/110/х као отворено постр. **ТС 110/х као затворено постр.**	Минимум 1-2 ha. Грађевински објекат димензија 30х40 и технолошке висине од око 15-18m	

[3] *Препоруке су дате за све енергетске системе различитих енергетских система, тако да имају општи (универзални) карактер и у том смислу кореспондентни су планираним објектима и инфраструктурним мрежама.*

ЕЛЕКТРОМРЕЖА И ОБЈЕКТИ		
Мрежа / објекат	**Заштитна зона / појас**	**Правила / могућност изградње**
Далековод 35 kV **1. надземни вод** **2. подземни вод (кабл)**	1. Мин. 15m, обострано од хоризонталне пројекције осе далековода. 2. Минимум 1 m од ивице армиранобетонског канала	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је важећим прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV ("Службени лист СФРЈ", број 65/88). За изградњу објеката испод и у близини далековода потребна је сагласност оператора преносног односно дистрибутивног система.
Далековод 10 kV **1. надземни вод** **2. подземни вод (кабл)**	1. Мин. 10m, обострано од хоризонталне пројекције осе далековода. 2. Мин. 1 m од ивице армиранобет. канала.	
ТС 35/х као отворено постр. **ТС 35/х као затворено постр.**	Минимум 0,5 ha. Грађевински објекат димензија 20х30 и потребне технолошке висине	

2.4.2. ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

За изградњу система производње електричне енергије из обновљивих извора енергије за прикључивање на електроенергетски систем прописује се обавезна израда урбанистичког пројекта или плана детаљне регулације уколико је потребно дефинисати површине јавне намене.

Овим планом се дају опште смернице за даљу планску разраду за перспективне системе коришћења О.И.Е, а то су соларна енергија и енергија из биомасе, односно биогаса. Уколико се појави потреба и могућност за коришћење других извора енергије, неопходна је израда плана детаљне регулације.

Соларна електрана се састоји од низа фотоелектричних панела (модула) чија је основна сврха конвертовање сунчеве енергије (фотона) у електричну енергију. Електрична енергија ниско напонског реда, добијена из повезаних модула, се преноси кабловима до инвертерских тачака (станица) где се врши подизање напона и прилагођавање техничким условима како би се соларна електрана прикључила на електроенергетску мрежу. Модули се постављају на металну подконструкцију која их носи, док се каблови воде испод и/или изнад земље, што се ближе решава пројектном документацијом, у складу са техничким прописима.

Модули се постављају под углом 30°. Висина монтажно-демонтажне конструкције панела/рама на којој се монтирају модули је између 1,8 и 4m и зависи од броја и начина постављања појединачних модула. Минимална удаљеност доње ивице панела/рама од тла износи од 0,50 m до 1,00 m.

За потребе монтаже и каснијег одржавања, дуж редова панела и обода соларне електране се обезбеђују размаци (2,5-4,5m) довољни за колски пролаз возила за одржавање. Енергетска опрема и кабловска инсталација се поставља у складу са условима испоручиоца опреме и техничким прописима.

Соларна електрана је по правилу ограђена и видно обележена забраном приступа неовлашћеним лицима. Дозвољено је ограђивање транспарентном оградом, са или без парапета, висине од 1,4 m до 2,2 m са стубовима за ојачање на потребном размаку. Ограду је могуће озеленити садњом зимзелених пузавица.

Услови за изградњу: Панели са фотоелектричним модулима се постављају на металним шиповима, у паралелним редовима. Контејнери са трансформаторима постављају се на бетонска постоља, уз обавезу обезбеђења локације опремом и инсталацијама за могуће акциденте, првенствено за санитарно безбедно прикупљање

ТС уља у случају хаваријског изливања. Технички елементи постројења соларне електране који се односе на: осветљење постројења, посебних објеката и прилазног пута, систем надзора и узбуњивања, систем заштите од пожара и других акцидената, заштиту од атмосферског пражњења, систем управљања и надзора решаваће се кроз пројектну документацију, а у складу са техничким правилима, интерним стандардима и прописима испоручиоца опреме.

У комплексу **биогасног постројења** неопходно је обезбедити одговарајуће функционално-технолошке и хигијенско-техничке услове за рад и боравак запослених, у складу са важећим стандардима и прописима: применом савремених техничких решења, одговарајућим капацитетима и функционалном организацијом простора и објеката (производних, складишних, енергетских, управних, техничких, пратећих), увођењем свих потребних инсталација уз прописане мере заштите.

На основу технолошког процеса биогасног постројења, одређује се оријентациона величина парцеле, као и њена функционална организација. Планом детаљне регулације Нацртом утврдити потребне величине парцела, услова грађења и уређења.

Могући пратећи објекти и инсталације неопходни за адекватно функционисање планираног технолошког процеса су: развод цевовода, цевовод топле воде, развод гаса унутар грађевинске парцеле, бунари, развод технолошке воде, канализација, осветљење, инфраструктурни прикључци.

2.4.3. ГАСИФИКАЦИЈА И ТОПЛИФИКАЦИЈА

Топловодним инсталацијама, од котларница до потрошача, топлотна енергија се транспортује вреловодним дистибутивним системом од предизолованих цеви бесканално положени у земљу. Општи услови су:

- Цевовод прималног и секундарног развода водити подземно осим у случајевима немогућности подземног вођења.
- Цевну мрежу и градити кроз површине у јавном власништву, зеленим површинама, тротоарима и улицама и на потребним местима изградити пп шахте за прикључење потрошача.
- Линија прикључења потрошаша на етажерима уличне линије, водити кроз јавне површине и улазити у парцеле у влашништву потрошача.
- Дубина укопавања главних уличних линија је 0.8-2 m у односу на горњу ивицу изолације цевовода.
- Дубина укопавања прикључака потрошача је 06-1,5 m у односу на горњи ивицу изолације цевовода.
- Минимално светло растојање вреловодне цеви од осталих линиских инсталација је 0,2-0,3 m.
- Ширина потребне заштитне зоне у односу на спољни омотач цеви минимално 2m.
- Објекти индивидуалног и колективног становања и пословне намене имају сопствену топлотну подстаницу, са мерно-регулационом опремом и сопственим прикључком на уличну линију.
- Могуће је више објеката индивидуалног, колективног становања и пословне намене прикључити на једну заједничку подстаницу, при чему се од ње према објектима изграђује мрежа секундарног развода у складу са енергетско техничким условима ЈП ТОПЛИФИКАЦИЈА.
- Потребно је у просторији сваке топлотне подстанице обезбедити прикључак на воду и фекалну канализацију и прикључак на електричну енергију.
- При пројектовању топлотних подстаница тежити техничком решењу један власник једна подстаница.
- За подстанице у зонама колективног становања и јавних објеката обезбедити несметан прилаз подстаницама за приступ одржававању.
- При изради техничке документације обратити се за техничке услове овлашћеном дистрибутеру торлотне енергије.

- **Гасовод високог и средњег притиска (до 16 - 50 бара)**

Полагање цеви

Полагање гасовода испод саобраћајница и железничких пруга или водотокова може се изводити сходно условима надлежних институција на један од следећих начина:

- прокопавањем (са заштитном цеви или без заштитне цеви, са бетонском плочом);
- подбушивањем (са или без заштитне цеви); и
- диригованим бушењем.

Уколико се за полагање гасовода методом потискивања користи основна цев, мора се осигурати, узимајући при том у обзир врсту тла и избор алата који ће се користити, да не дође до недозвољених оштећења омотача цеви и зидова цеви.

Затрпавање треба вршити у што је могуће краћем року након полагања цеви. Положени гасовод, у дебљини слоја од најмање 10 cm, мора бити окружен са свих страна земљом чија је гранулација, у погледу механичке отпорности цеви и изолације цеви, погодна за постављање око гасовода, ако материјал за засипање није одговарајући, гасовод се мора положити у песку у слоју минималне дебљине од 10 до 15 cm. Уколико се не могу испунити ови предуслови, треба предузети посебне мере. У принципу се ископани материјал поново може користити за завршно затрпавање рова.

Висина покривног слоја цеви мора бити прилагођена локалним условима. По правилу, гасовод треба да има покривни слој дебљине од 0,6 до 1,0 m. Покривни слој може, на појединим местима, бити смањен до 0,5 m, без посебних мера заштите, уколико се не очекује да услед тога дође до недозвољених утицаја на гасовод и уз одобрење пројектанта и надзорног органа. Висина покривног слоја не треба да прелази 2 m без неког посебног разлога.

Приликом затрпавања рова за цеви на саобраћајним површинама треба се придржавати техничких правила за израду коловозних конструкција. На одстојању од 0,3 до 0,5 m изнад горње ивице цеви гасовода у рову треба поставити упозоравајућу траку, са одговарајућим упозорењима да се ради о гасоводу високог притиска. За одступања преко ових граница потребно је донети посебне мере (нпр. челична – заштитна цев, бетонске плоче).

Гасовод мора бити заштићен од подлокавања, плављења, нестабилног тла, одрона земље и других опасности које могу условити померање или додатно оптерећење цеви. За неносива тла или тла са подземним водама, гасовод мора бити осигуран од потапања или израњања, ако је потребно. На деоницама с нагибом терена, на траси гасовода морају се предвидети посебне мере против дренажног деловања гасоводног рова. На обронцима брда се применом одговарајућих мера мора спречити клизање тла и гасовода.

Надземни делови гасовода и његови саставни делови који нису ограђени морају бити заштићени од непосредног оштећења ако то захтевају посебни услови.

Прелаз гасовода преко водотока и подводних терена

Цеви испод канала, река односно токова положити на дубину у складу са захтевима из пројектне документације. Гасовод при прелазу водотока може се положити у бетонску колону или се препрека савладава подбушивањем. При полагању гасовода у подводним теренима потребно је обезбедити се од испливавања применом одговарајућих мера.

Испитивање под притиском положеног гасовода

Након затрпавања рова за цеви, а пре пуштања у погон, гасовод треба, у целости или по секцијама, подвргнути испитивању под притиском према СРПС М.Е3.151 и СРПС.ЕН.12327

Испитивање под притиском сме изводити предузеће које поседује сертификат о акредитацији издат од Акредитационог тела Србије или извођач радова у присуству овлашћеног надлежног државног органа.

- **Мерно–регулационе станице**

Локација и конструкција станице

Захтеви који се односе на план станице зависе од карактеристике локације и типа станице, али свака станица мора бити пројектована тако да:

- може делимично и у целости да се искључи затварањем одређеног броја запорних органа;
- буде дугорочно обезбеђен ефикасан рад у свим временским условима;
- не трпи од последица слегања објекта, корозије и других штетних утицаја;
- послови одржавања могу да се обављају без прекида протока гаса; и
- буде онемогућено неовлашћено руковање уређајима у станици.

Мерне, регулационе и мерно-регулационе станице (у даљем тексту: МРС) са пратећим инсталацијама, могу бити изграђене у грађевинском (зиданом или монтажном) објекту или на отвореном простору.

Мерно-регулационе станице морају бити ограђене како би се спречио приступ неовлашћеним лицима. Ограда мора бити висине најмање 2 m и обухватати зоне опасности.

МРС мора имати бетонску стазу и плато (са или без темељних греда) за саму станицу и улазна врата у оквиру ограде.

ГМРС мора имати врата, капију ширине 3,5 m, приступни пут до објекта за прилаз ватрогасног возила.

Ако се МРС налази у ограђеним просторима индустријских објеката, онда може бити и без сопствене ограде, али видно обележена таблама упозорења и одговарајућом заштитом у виду браника или сличног. Заштита се поставља да би се спречила оштећења од возила.

Мерно-регулационе станице могу да се изграде и уз зид грађевинског објекта, с тим што кров и зид грађевинског објекта не смеју пропуштати природни гас, не смеју имати отворе (обухваћене зонама опасности) и у случају пожара морају издржати један час.

Просторија МРС у којој се налазе мерно-регулационе гасне инсталације не сме имати прозоре који се отварају.

Компоненте станице и цевних деоница непосредно уз њих пројектују се тако да напони услед неуједначеног слегања остану увек у дозвољеним границама. Приликом пројектовања обратити пажњу на опрему која вибрира, пулсира или ствара велику буку.

Услови за буку

Станице које се граде у стамбеним четвртима морају задовољити локалне прописе урбаниста у погледу буке, односно Закон о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др.закон, 72/09-др.закон и 43/11-одлука УС и 14/16) и Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Сл.гласник РС”, бр. 75/10).

Пројекти ГМРС капацитета већег од 30.000 cm^3/x морају имати посебно обрађен прорачун буке и мере заштите за снижавање нивоа буке. До објављивања српских прописа пројектанти су дужни да се придржавају немачког прописа Г 494.

Ниво буке мерен на огради станице (ако је изграђена на отвореном) или на спољашњем зиду станице (ако је у згради или кућици) не сме прећи вредност од 70 dB за индустријско подручје, односно 50 dB за стамбене четврти.

- **Дистрибутивни гасовод ниског притиска**

- Дистрибутивни гасовод се може радити и фазно по већ одређеним целинама (гранама) чија је траса и засебно описана;
- Дистрибутивна гасоводна мрежа се, ради сигурности у снабдевању природним гасом, а и ради евентуалних интервенција приликом одржавања и потребе искључења у случају ексцесних ситуација, пројектује тако да се преко секцијских

вентила дели у више одвојивих целина (блокова), што се дефинише главним пројектом.

- За цеви гасовода пречника већих од DN90 дозвољено је чеоно спајање („заваривање“), док је за гасоводе до спољног пречника DN90 обавезно спајање помоћу фитинга (електрофузионо заваривање).
- Гасовод се полаже у ров, ширине 50 cm+D, где је D пречник гасовода.
- Ров се копа без разупирања, с тим што се у тлу са лошим карактеристикама ископ врши са бочним страницама у нагибу;
- Ископ рова се врши ручно или машински, у зависности од постојећих објеката и инсталација на траси. Уколико траса планираних радова иде по постојећим инсталацијама, на тим деоницама је предвиђен ручни ископ;
- Да би се утврдило стварно стање и позиција подземних инсталација претходно се врши плицовање трасе;
- Укрштање дистрибутивног гасовода са саобраћајницама, врши се полагањем гасовода у заштитну цев, односно канал.
- При укрштању гасовода са саобраћајницама – коловозом, укрштање се врши под углом од 60° - 90° (члан 19. Правилника о техничким нормативима за пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од PE цеви за радни притисак од 4 bar)
- При укрштању дистрибутивног гасовода са саобраћајницама, прелази важнијих саобраћајница ће се, у највећем броју случајева, вршити подбушивањем, док ће се остале саобраћајнице, у зависности од услова на терену, бити подбушене или прокопане у зависности и од услова надлежних предузећа;
- При паралелном вођењу дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално светло растојање износи 40 cm (члан 5. Правилника о техничким нормативима за пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од PE цеви за радни притисак од 4 bar), а у изузетним случајевима може бити и мање, али најмање 20 cm.
- При укрштању дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално светло растојање 20 cm, а при вођењу гасовода поред темеља, 1.0 m;
- Када се гасовод поставља не нестабилном тлу, на клизиштима, на терену са подземним водама, односно када постоји могућност померања или додатног оптерећења односно оштећења гасовода, морају се предвидети посебне мере за заштиту цевовода.
- На 30 cm од горње ивице рова поставља се жута упозоравајућа трака са ознаком «ГАС» и поставља дуж целе трасе.
- По завршеном полагању у ров, а пре затрпавања рова, гасовод са својом пратећом опремом се мора снимити по закону о катастру водова и подземних инсталација и унети у пројекат изведеног стања.
- Затрпавање рова се врши у што краћем времену после полагања гасовода и геодетског снимања. Пре коначног затрпавања рова, потребно је делимично попунити ров, тако да се положени гасовод одмах заштити од сунчевог зрачења.
- Обележавање гасовода се врши бетонским стубићима са уграђеном месинганом плочицом на којој је утиснуто упозорење «ГАСОВОД». Стубићи се постављају на сваком темену и на свим правцима на међусобном растојању од 50 m. Темељи за стубиће су димензија 15x12x40 cm.
- Уколико се појаве случајеви који нису били унапред познати, треба их решавати на лицу места на бази прописа, техничких услова и детаља из пројекта и уз сагласност одговорног пројектанта.
- Дистрибутивни гасоводи се по правилу полажу испод површине земље. У изузетним случајевима , могу се полагати и надземно, уз предузимање посебних мера заштите од механичких оштећења и температурних утицаја;
- Нивелета гасовода треба да прати нивелету терена што омогућава особина савитљивости полиетиленских цеви.

- Дубина укопавања дистрибутивног гасовода износи 0.8-1.0 m, у зависности од услова терена. У изузетним случајевима, дубина укопавања може да буде и 0.5 m, под условом да се предузму додатне мере заштите.
- У изузетним случајевима, где није могуће испоштовати сигурносна растојања од других инсталација, гасовод се води испод коловоза, уз повећану дубину укопавања. Дубина укопавања дистрибутивног гасовода у коловозу је минимално 1.3 m до горње ивице цеви.
- Минимална дубина укопавања при укрштању дистрибутивног гасовода са :
  - Железничким пругама, износи 1.5 m, рачунајући од горње ивице заштитне цеви до горње ивице прага;
  - Индустријским колосецима, износи 1.0 m;
  - Путевима и улицама, износи 1.0 m;

- **КРИТЕРИЈУМИ КОЈИМА СЕ УТВРЂУЈЕ ЗАБРАНА ГРАЂЕЊА**

Посебно су дате препоруке за дефинисање мера заштите енергетске инфраструктуре, који су табеларно приказани.

Заштитна зона и могућност изградње гасовода и постројења		
Мрежа / објекат	**Заштитна зона / појас**	**Правила / могућност изградње**
Магистрални гасовод (p=50 bar) цевоводног транспорта	Мин. 30m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је "Правилником о условима за несметан и безбедан транспорт природног гаса гасоводима притиска већег од 16 бар" ("Службени гласник РС" бр. 37/13 и 87/15)
Разводни гасовод (p=50 bar) цевоводног транспорта	Мин. 30m, обострано од ивице гасоводне цеви.	
Градски (челични дистрибутивни) гасовод (p=6÷16 bar)	Мин. 3m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је Правилником о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16 бар ("Службени гласник РС" бр. 86/15)
Главна мернорегулациона станица (ГМРС)	Максимум 30m у радијусу.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини ГМРС условљена је "Правилником о условима за несметан и безбедан транспорт природног гаса гасоводима притиска већег од 16 бар" ("Службени гласник РС" бр. 37/13 и 87/15).
Мернорегулациона станица (МРС)	15m у радијусу.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини МРС условљена је Правилником о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16 бар ("Службени гласник РС" бр. 86/15)

Заштитна зона и могућност изградње гасовода и постројења		
Мрежа / објекат	**Заштитна зона / појас**	**Правила / могућност изградње**
дистрибутивни (полиетиленски) гасовод (p=1÷4 bar)	Мин. 1m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини гасовода условљена је "Правилником о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16 бар" ("Службени гласник РС" бр. 86/15).

2.5. ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ

- **Приступне мреже**

Савремене приступне мреже треба да:

- Омогуће различите типове корисничких сервиса (POTS,triple play,мултимедијални),
- Буду флексибилне и изграђене модуларном опремом,
- Обезбеђују ефикасно коришћење пропусног опсега,
- Омогућавају интегрисано управљање опремом за електронске комуникације и сервисима,
- Буду изграђене опремом која је компактна и поуздана (carrier grade),
- Отворене за будуће архитектуре (како би подржала сервисе базиране на технологијама као што су: point-to-point Ethernet, point- to- multipoint GPON,
- Буду економски исплатива.

Мрежа електронске комуникације нове генерације (Next Generation Network NGN) мора да обезбеди широк спектар различитих сервиса корисницима:

- POTS сервис,
- IN сервисе,
- Дигиталне изнајмљене линије различитих протока,
- Брзи приступ Интернету,
- Виртуелне приватне мреже на L2 нивоу (L2 VPN),
- Виртуелне приватне мреже на L3 нивоу (L3 VPN),
- Интегрисани пренос гласа, података и видео сигнала (“triple play” сервис),
- Мултимедијалне асиметричне и симетричне сервисе са пропусним опсегом до 100Mbit/s по кориснику.

Поменути сервиси ће се реализовати коришћењем IP приступних уређаја (са функцијом MSAN/DSLAM) и CPE корисничке опреме (кућни уређај RGW, SIP IAD - Integrated Access Device, STB, switch-ева, терминала оптичке приступне мреже, рутера) у приступној мрежи.

Савремена архитектура приступних мрежа подразумева примену оптичких каблова у приступној мрежи (архитектуре FTTH/B/C) и UTP или оптичке каблове на корисничкој локацији (стан, локација бизнис корисника).

С обзиром на преносне медијуме и архитектуру, приступна мрежа се може реализовати као:

- Приступна мрежа са бакарним кабловима – подразумева FTTN мрежну архитектуру у којој се IP приступни уређаји везују са централном концентрацијом коришћењем оптичких каблова (изузетно се могу повезивати међусобно у конфигурацији ланца – subtending до 3 уређаја у низу), док се за везу од

концентрације до претплатника користе бакарни DSL- каблови према IEC 62255 стандарду.
- Оптичка приступна мрежа - подразумева FTTB и FTTH мрежну архитектуру.
- Бежична приступна мрежа - подразумева коришћење CDMA технологије-фиксне бежичне, приступне мреже за фиксни телефонски саобраћај са могућношћу коришћења у оквиру целог обухвата плана.

- **Транспортна мрежа**

Нове локације приступних уређаја ће се директно преко оптичких влакана везати на агрегациони чвор или надређени Edge рутер. Повезивање 3G IP базних станица обавиће се оптичким приводом и одговарајућим уређајем система преноса или изградњом или проширењем PP линкова. Изузетно могу се користити HDSL модеми по бакарним парицама. За локације приступних чворова где није техно-економски исплатива изградња оптичког кабла или је тешко обезбедити сагласности ради се PP линк.

У агрегационом нивоу транспортне мреже планира се:
- Изградња пасивних OTN/WDM мрежа за потребе повезивања IP AN (MSAN/DSLAM), бизнис корисника, RR HUB локација, базних станица и CET(Carrier Ethernet Transport) чворова и
- Изградња CET(Carrier Ethernet Transport) мреже или проширење СДХ мреже за потребе повезивања RR HUB локација и базних станица.

- **Оптички каблови**

Оптичка мрежа Србије поседује велику и просторно дистрибуирану мрежну електронско комуникациону инфраструктуру која се континуирано унапређује са циљем да се свим корисницима на територији Републике Србије пруже квалитетни и разноврсни сервиси електронске комуникације, а инфраструктурна мрежа оптичких каблова представља основни физички медијум за пренос електронских комуникација.

Дугорочно посматрано планским документом треба предвидети проширење капацитета постојећих магистралних оптичких каблова. Такође, планира се изградња односно реконструкција оптичких каблова за повезивање нових локација приступних уређаја (MSAN/DSLAM), за потребе повезивања базних станица мобилне телефоније и CDMA базне станице, за потребе повезивања локација великих бизнис корисника, за потребе изградње редундантне и поуздане агрегационе мреже и за повезивање ТВ студија са IP/MPLS мрежом.

- **ПТТ саобраћај**

У 14 насељених места постоје одељења Јавног предузећа ПТТ, а у самом граду постоји Градска пошта и 3 испоставе. Градска пошта је првог реда и пружа све услуге поштанских пошиљака, телефонских и телеграфских саопштења, штедна служба, послови платног промета, промет и дистрибуција поштанских марака и вредносница и изградња, реконструкција и поправка ПТТ постројења, апарата и уређаја, као и активности везане за савремену компјутерску технологију. У граду је инсталисана дигитална телефонска централагде.

Поред градских, на територији града постоје поштанске јединице у следећим местима: Текериш, Тршић, Коренита, Лешница, Козјак, Јелав, Јадранска Лешница, Зајача, Драгинац, Доња Бадања, Горње Недељице, Воћњак, Бања Ковиљача и Доњи Добрић.

Развој поштанске мреже предвиђа:
- побољшање просторне дистрибуције и опремљености поштанских јединица уз увођење нових услуга у поштанском саобраћају првенствено у ценрима заједнице насеља и насељима са специфичним функцијама, али и осталим већим насељима (преко 500 становника);
- могућност функционисања дела поштанских јединица као система сталних,

односно сезонских уговорних пошти;
- реализацију поштанских јединица у зонама туристичког развоја, у већим туристичким насељима и туристичким селима.

- **Постављање инфраструктуре електронске комуникације**

Подземни водови електронске комуникације за приступне мреже постављају се испод јавних површина (тротоарски простор, слободне површине, зелене површине, пешачке стазе, паркинг простор и изузетно саобраћајница) и испод грађевинских парцела уз сагласност власника-корисника.

Подземни каблови електронске комуникације полажу се у ров ширине 0,4 m на дубини од 0,8 до 1 m према важећим техничким прописима за полагање ТТ каблова у ров.

Код приближавања и укрштања ТТ каблова са осталим инфраструктурним објектима потребно је остварити следеће минималне размаке:
- са водоводном цеви код укрштања 0,5 m, а код паралелног вођења 0,6 m,
- са канализационом цеви код укрштања 0,5 m, а код паралелног вођења 0,5 m,
- са електроенергетским каблом од 10 kV код укрштања 0,5 m, а код паралелног вођења 1 m,
- од регулационе линије 0,5 m,
- од упоришта електроенергетских водова до 1 kV 0,8 m.
- при укрштању са енергетским кабловима најмање растојање мора бити веће од 0,5m, а угао укрштања треба да буде у насељеним местима најмање 30°, по могућству што ближе 90°, а ван насељених места најмање 45°. По правилу кабл електронске комуникације се полаже изнад енергетских каблова;
- уколико не могу да се постигну размаци из претходно наведене две тачке на тим местима се енергетски кабл провлачи кроз заштитну цев, али и тада размак не сме да буде мањи од 0,3 m;
- базне станице градити по техничким препорукама и стандардима Телеком Србија, непосредни простор око антенског стуба оградити (20-30m²) и спречити блиску изградњу која ће смањити ефикасност функционисања (умањити или спречити сигнал).

Код приближавања подземног вода електронске комуникације темељу електроенергетског стуба, хоризонтална сигурносна удаљеност износи 0,8 m, а не мање од 0,3 m уколико је вод електронске комуникације механички заштићен.

Приликом реконструкције и изградње нове месне телефонске мреже, код паралелног вођења и укрштања телефонских каблова са другим инфраструктурним објектима неопходно је у свему се придржавати важећих техничких прописа ЗЈ ПТТ и других услова који регулишу ову материју.

Паралелно јавном путу, у заштитном појасу, могу се планирати паралелно вођени објекти електронске комуникације на растојању од најмање 3,0 m од крајњих тачака дотичног инфраструктурног објекта до регулационе линије јавног пута.

Могуће је укрштање објеката електронске комуникације са јавним путем уз израду одговарајуће техничке документације. Укрштање се изводи управно на осу пута, уз смештање инсталације у прописану заштитну цев која се поставља механичким подбушивањем испод трупа пута. Дубина на којој се налази горња кота заштитне цеви је на 1,35-1,50 m од горње коте коловоза и на 1,00 m од коте дна одводног канала. Цев је дужине једнаке целој ширини попречног профила, између крајњих тачака профила, увећаној за по 3,00 m са сваке стране.

2.6. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

- **Хумана гробља**

За проширење постојећих гробља и изградњу гробља на потпуно новој локацији, у случају потребе решавања локације утврђивањем јавног интереса обавезна је израда Плана детаљне регулације или Урбанистичког пројекта када је то могуће. У случају имовинско-правно решене нове локације и њеног приступа, обавезна је израда Урбанистичког пројекта. Урбанистичкој разради локације мора да претходи израда геолошког елабората и одговарајућег документа о утицају изградње гробља на животну средину.

Димензионисање гробља зависи од: броја становника гравитационог подручја (планирано стање), стопе морталитета, ротационог турнуса, димензије гробног места, система сахрањивања и организације парцеле и заступљености функција на гробљу.

Од различитих метода прорачуна, у нашим условима уобичајена је примена методе Швенкела, по којој се одређује потребни капацитет гробља:

$$\text{Број гробних места: } G = \frac{K}{1000} \times S \times T \times 1{,}25$$

K – стопа морталитета (број умрлих годишње на 1000 становника); S - броја становника; T – ротациони турнус.

$$\text{Број гробних места: } G = \frac{8}{1000} \times 1964 \times 25 \times 1{,}25;\ G = 491$$

Површина парцеле $PP = G_m \times G$; $PP = 8{,}5m^2 \times 491$; $PP = 0{,}4ha$

Површина гробља $PG = PP + 2/3PP$; $PG = 0{,}4 + 2/3 \times 0{,}4$; $PG = 0{,}7ha$

Гробље се састоји од површине за сахрањивање и приступне површине која је величином и опремљеношћу у складу са величином површине за сахрањивање. Минимум комуналне опремљености гробља представља плато са чесмом, решеним одводом употребљене воде и површинске воде са платоа (по потреби септичка јама) и капелом, потребних капацитета, са обавезним електричним прикључком.

Површину за сахрањивање треба поделити на гробна поља у којима се предвиђа сахрањивање у једном гробном месту: једног умрлог лица, два умрла лица, три или четири умрла лица.

Ширина бетонских прилазних стаза је 1,3m, а растојање између гробних места 0,5m. Габарит гробног места износи:

- за једно умрло лице је 1,1x2,4m;
- за два умрла лица 2,0x2,4m;
- за три умрла лица је 2,9x2,4m;
- за четири умрла лица је 3,8x2,4m.

За формирање гробног места користе се монтажне армиране бетонске гредице ширине 10cm. ширина гредице на страни где се налази споменик је 30cm. Бетонске гредице надвисују бетонске стазе за 10cm и прате терен тако да у случају пада проблем висине се решава каскадом, а никако повезивањем видне висине гредица. Површина гробног места је за 5cm виша од бетонске стазе, односно 15cm, нижа од бетонске гредице. Она би требала целом површином да буде затрављена.

Гробно поље треба решити у стилу пејзажног парка обогаћено мањим пластикама или једноставним малим плочама од камена са уклесаним именима покојника. Гробно место са припадајућом комуникацијом је величине 3,0 x 2,5m. Затрављена површина се преноси и на уоквирену површину око споменика, где се може засадити цвеће или украсно шибље.

Основни елеменат садржаја гробља, односно парцела је гробно место. На гробљу треба предвидети ортогоналан распоред гробних места ради оптималне искоришћености земљишта, уз једноставније обележавање на терену и истовремено максимално озелењавање међупростора.

Породична гробна места за сахрањивање две особе, као најчешћи вид сахрањивања су спољних димензија 2,0 x 2,4 m са међуразмаком од 0,5 m у реду и 1,3 m између редова.

Дубина сахрањивања износи 1,6 m.

Надгробни споменици се раде од природног камена на одговарајућем постољу. Висине надгробних споменика се типизирају на димензије по висини од 80cm, 100cm и 120cm, а ширине за појединачна гробна места су 60cm, а за двојна гробна места су 120cm.

Простор гробља се **ограђује** транспарентном оградом, уз коју треба формирати зелени заштитни појас (оградно-зимзелене врсте) висине 1,5 m са наглашеним и посебно обрађеним улазима. Ограда се поставља око целог комплекса гробља.

Опремање постојећих гробља недостајућом инфраструктуром се ради по правилима која важе за изградњу нових гробља.

- **Сточна гробља и сточне јаме**

Посебан циљ уређења и развоја у оквиру комуналног сектора је детерминисање локације за сточно гробље на територији града и уређење одговарајућег простора, који испуњава услове за обављање безбедног уклањања угинуле стоке.

За сточно гробље потребно је утврдити локацију или више локација на руралном простору које испуњавају санитарно-техничке услове за ову намену и инфраструктурно опремити простор.

У складу са Правилник о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла („Службени гласник РС“, бр. 31/ 2011, 97/ 2013, 15/ 2015, 61 /2017) формираће се, уређивати и одржавати сточна гробља на подручју града.

Будући да Лозница нема одређену локацију за сточно гробље, потребно је одредити локацију и на основу урбанистичког плана уредити одговарајући простор, који испуњава услове за обављање безбедног уклањања угинуле стоке.

Неопходно је формирати минимум 3 сточна гробља тако да њихов распоред прати планирану мрежу насеља. Тачна локација (парцела) биће накнадно утврђена. Избор нових локација за изградњу сточних гробаља је потребно вршити према Правилнику о начину нешкодљивог уклањања животињских лешева и отпадака животињског порекла и о условима које морају да испуњавају објекти и опрема за сабирање, нешкодљиво уклањање и утврђивање узрока угинућа и превозна средства за транспорт животињских лешева и отпадака животињског порекла.

С обзиром да је сточно гробље најнеповољнији начин уклањања лешина и конфиската с хигијенског и епизоотиолошког стајалишта услови за избор локације и изградњу сточног гробља су:

- локација јаме мора бити изван насеља, са што мањим коефицијентом водопропусности (најбоље је глиновито или јако заглињено);
- ниво подземних вода треба да буде што дубљи и са водонепропусним повратним слојем;
- сточно гробље мора бити ограђено оградом од бетона или цигле. На врху ограде мора бити бодљикава жица;
- унутар локације треба да има објекат са текућом водом, прибором за секцију лешева, прање и дезинфекцију;

- након секције лешина се закопава 2,0 m испод површине земље с направљеном хумком;
- за велике животиње треба место површине 4,0 m^2, а за мале 2,0 m^2;
- свака лешина се закопава у засебну јаму;
- временски турнус за сточна гробља је 10-15 година;
- сточно гробље се не сме користити за напасање, а за садњу неке културе се може користити тек 26 година након престанка употребе. До тада се на њему може садити само дрвеће.

За случај наглог помора (епидемије) стоке саставни део сточног гробља треба да представља и **јама гробница**, за истовремено збрињавање већег броја угинулих животиња.

Јама гробница се може градити и као засебан објекат изван насељеног места. За одабир локације је важан ниво подземних вода и гранулометријски састав тла. Прикладна ширина јаме је 3,0-5,0 m, а дубина 8,0-15,0 m. Дно треба бити најмање 1,0 m изнад нивоа подземних вода. На дно се ставља дренажни слој дебљине 0,5-1,0 m од туцаника или ломљеног црепа. На 1,0 m од дна стављају се две гвоздене шипке (цеви или шине које формирају мрежу налик роштиљу) на којима се лешина задржава. Јама се зида на суво и на врху се затвара армирано-бетонском плочом која уједно служи и као сто за секцију.

- **Сточне пијаце**

Сточне пијаце, као објекти који задовољавају све Законом прописане услове, се планирају на нивоу две-три заједнице насеља, у центрима заједнице насеља, на начин да се обухвати цела територија Града.

Објекти на којима се одржавају сточне пијаце, сајмови и изложбе морају да испуњавају следеће услове:

- да се налазе изван насеља;
- да се не граде на земљишту које је подводно и угрожено од поплава;
- да нису удаљени од главног пута;
- да нису за последњих 20 година служили за сточна гробља и јавно ђубриште;
- изложбене просторије могу изузетно да се налазе и у самом насељу;
- да има само један улаз довољно пространи са изграђеним вратима и
- да има посебно издвојен простор за животиње за које се приликом контроле утврдило да су заражене или су сумњиве на заразу.

Величина простора зависи од обима и врсте промета животиња водећи рачуна да просечна одређена површина се мора повећати за 15% површине на име путева и изградњу манипулативних и санитарних објеката:

- по грлу крупних животиња – 2 m2;
- по телету - 1,2 m2;
- по овци, односно свињи преко 50 kg – 1 m^2; и
- по јагњету и прасету - 0,5 m^2.

- **Управљање отпадом - рециклажни центри**

Система управљања отпадом заснива се на следећим активностима:

- повећање квалитета комуналних услуга на територији града;
- санација постојећих сметлишта (дивљих депонија);
- развој примарне селекције и рециклаже;
- одређивање локације за рециклажна дворишта.

Планирана инфраструктура за управљање комуналним отпадом обухвата:

- проширење обухвата сакупљања комуналног отпада на сва насеља;
- повећање броја "зелених острва" (са контејнерима за примарну селекцију отпада);
- уклањање постојећих сметлишта;

У циљу развоја система примарне селекције и рециклаже отпада, неопходно је формирати велики број **"зелених острва"** са три контејнера (могу бити подземни од 3 m^3) за примарну селекцију (зелени за папир, плави за метални отпад, а наранџасти за ПЕТ амбалажу). Локације треба да су ограђене тзв. баштицама. Зелена острва планирати у зони вишепородичног и породичног становања. Приоритет су центри заједнице насеља.

У периферним зонама центара заједнице насеља и осталим насељима, за сакупљање комуналног отпада користиће се контејнери 1,1 m^3 (у туристичким насељима) и канте 240l (породично становање); контејнери за ПЕТ/папир/метал/стакло (у централним деловима насеља) и додатне канте за рециклабиле 240l (породично становање).

Центар за одвојено сакупљање рециклабилног отпада јесте место одређено одлуком града, на које грађани доносе углавном кабасте предмете, као што су намештај и бела техника и материјал погодан за рециклажу. У оквиру овог дворишта могуће је, под посебним условима, предвидети сакупљање одређених врста опасног отпада из домаћинстава (отпадних уља, отпадних електричних и електронских апарата, отпадних батерија и др).

Функционална целина рециклажног дворишта (без линије за сортирање) састоји се од следећих целина (зона):
- пријемно – отпремна зона;
- хала за смештај пластике, ПЕТ амбалаже и папира;
- надстрешница за отпад од електричних и електронских производа и кабасти отпад;
- контејнерско острво за одвојено сакупљање отпада;
- одвојен простор за сакупљање аутомобилских гума, отпадних уља, акумулатора и амбалаже од кућне, хемије, боја и лакова;
- зона за третман отпадних вода.

Центри за одвојено сакупљање рециклабилног отпада (рециклажна дворишта) морају задовољити основне техничке захтеве и то:
- место мора бити ограђено и заштићено од неовлашћеног улаза;
- отпад се мора складиштити одвојено по карактеристикама, типу, и агрегатном стању;
- подна површина мора бити непропусна и резистентна на дејство ускладиштеног отпада;
- мора бити безбедно по здравље становника и радника;
- мора бити безбедно по животну средину;
- мора имати противпожарну заштиту;
- урађен план заштите од удеса и поступање у случају акцидента;
- мора поседовати све дозволе у складу са релевантним законима;
- мора бити прописно обележено са подацима о врсти отпада који се складишти.

На самој локацији рециклажног дворишта осигурати довољан простор за манипулацију возила која возе отпад и гаража за возила, а непосредно уз њу слободан простор за паркирање личних возила с теретним приколицама. Предвиђени простор мора да буде равна површина која је уређена за наведене радње и асфалтирана (водонепропусна). Посебно уредити простор на којем ће се поставити контејнери за сакупљање опасног отпада из домаћинстава који је зауљен или замашћен.

Такође, неопходно је даље развијати системе одвојеног сакупљања и третмана посебних токова отпада (амбалажни отпад, истрошене батерије и акумулатори, отпадна уља, отпадне гуме, отпадна возила, отпад од електричне и електронске опреме, отпадне флуоресцентне цеви које садрже живу, отпад контаминиран дуготрајним органским загађујућим материјама (POPS отпад), медицински отпад, отпад животињског порекла, пољопривредни отпад, грађевински отпад и отпад од рушења). Неопасне и инертне делове ових отпадака, који се не употребљавају поново или

рециклирају, могуће је даље третирати као комунални отпад, док се опасне компоненте даље морају посебно третирати, према условима домаће и ЕУ регулативе за ту врсту отпада.

За успостављање система управљања **опасним отпадом** планирана је изградња Националног центра за управљање опасним отпадом (у централној Србији), док је на територији Лознице неопходно дефинисати локације центара за сакупљање опасног отпада из домаћинстава (отпадних уља, отпадних електричних и електронских апарата, отпадних батерија и др). Ови центри се могу формирати уз локације за одвојено сакупљање рециклабилног отпада.

Општи услови уређења и изградње

Објекте намењене сакупљању, складиштењу и третману отпада пројектовати и изградити у складу са Локалним планом управљања отпадом.

Овим планом нису дефинисане конкретне локације за рециклажана дворишта тако да се прописују општа правила која ће се разрађивати даљом планском или урбанистичко – техничком документацијом.

У случају да се на локацији рециклажних дворишта планира изградња трансфер станице обавезно је приступити изради плана детаљне регулације са извештајем о стратешкој процени утицаја на животну средину, осим за локације које су прибављене као кавно земљиште на којима је могућа реализација комплекса трансфер станице уз претходну израду Урбанистичког пројекта.

Правила грађења за наведене комуналне површине:

- На комплексу величине мин. 1000m2 дозвољено је прикупљање искључиво рециклабила (папир, стакло, пластика, лименке).
- На комплексу величине мин. 1600m2 дозвољено је прикупљање рециклабила, грађевинског отпада и кућног опасног отпада за чије одлагање је потребно обезбедити затворен простор.
- На комплексу величине мин. 2400m2 дозвољено је прикупљање рециклабила, веће количине грађевинског отпада и кућног опасног отпада за чије одлагање је потребно обезбедити затворен простор, комплекс је опремљен линијом за сепарацију.
- Комплекс мора имати обезбеђен директан приступ јавној саобраћајници.
- Минимална ширина фронта према јавној саобраћајној површини је 25 m.
- Унутар комплекса, планирати једносмерни саобраћај како би се избегле конфликтне ситуације при манипулацији. Изузетно се може планирати двосмерно кретање возила али је препорука да се овакав режим ограничи на улазно излазну зону.
- Смер кретања у оквиру комплекса мора бити јасно обележен знацима вертикалне и хоризонталне сигнализације.
- Минимална ширина саобраћајница у комплексу је 3.5m како би се обезбедио несметан пролаз противпожарном возилу.
- Индекс изграђености у складу са величином комплекса:
  - величине мин. 1000m2 и=0.2
  - величине мин. 1600m2 и=0,3
  - величине мин. 2400m2 и=0,4
- Дозвољена је изградња више објеката на парцели.
- Дозвољена је фазна изградња.
- Рециклажни центар се гради на водонепропусној подлози. Отпадне и атмосферске воде се прикупљају и преко пречишћивача испуштају у канализациону мрежу.
- Објекат у коме се врши сакупљање опасног кућног отпада може се организовати из више одвојених целина – делова, а за сваку врсту отпадног материјала посебно (батерије, акумулатори и сл.). Величина сваког појединачног сакупљалишта дефинише су складу са просторним потребама типа отпада и очекиваним количинама.

- Смештај машина за ситњење или пресовање материјала остварује се у објекту чије се димензије утврђују у складу са технолошким потребама. Објекат је приземан са спратном висином у складу са примењеном технологијом.
- Дозвољена висина за објекте се одређује према технолошким потребама.
- Утврђује се обавеза израде Пројекта пејзажног уређења и озелењавања Комплекса рециклажних центара/двориштa.
- Зелене површине треба да буду заступљене мин 10%, према условима надлежних институција.
- Паркирање решити на парцели на отвореном паркинг месту у оквиру парцеле.
- Рециклажни центар се ограђује транспарентном оградом минималне висине 2,0m која може бити формирана на зиду максималне висине 0,9m.

2.7. ЗЕЛЕНИЛО И ПОВРШИНЕ ПОД ЗЕЛЕНИЛОМ

У постојећим **парковима** су дозвољени следећи радови: санитарна сеча стабала, реконструкција цветњака, нова садња, реконструкција вртно-архитектонских елемената, реконструкција стаза, реконструкција постојећих објеката, подизање нових вртно-архитектонских елемената, подизање фонтана, реконструкција и поправка постојећих објеката и дечијих игралишта, ограђивање парка. Паркове треба опремити стандардном инфраструктуром и системом за наводњавање.

Код изградње нових јавних просторно-пејзажних објеката потребно је израдити одговарајућу планску и пројектну документацију по следећим условима:

- пројекти уређења израђују се на ажурираним геодетским подлогама са уцртаном постојећом вегетацијом;
- партерна решења ускладити са наменом и функцијом просторно-пејзажних објекта, тако да се не угрозе постојеће вредности;
- нивелациона решења ускладити са конфигурацијом терена;
- пејзажна решења ускладити са трасама подземних инсталација – испоштовати потребна минимална одстојања;
- избор врста (са акцентом на аутохтоне врсте озелењавања) усагласити са наменом и функцијом објекта, као и са условима станишта;
- избор врста за дрвореде усагласити са ширином улице и утврдити адекватна растојања између садница - у зависности од врсте и прилаза објектима;
- за дрворедне саднице обезбедити отворе за садњу мин. пречника 1,2 m и мин. растојање од објекта 3,0 m;
- у зависности од намене објекта предвидети опремање одговарајућом опремом и садржајима;
- однос површина - поплочавања, травњака и високог растиња ускладити са наменом;
- у оквиру објекта јавне намене могу се поставити елементи урбаног мобилијара, телефонске говорнице, јарболи, билборди и слично, односно изградити објекти спорта и рекреације;
- у парку могу да буду подигнути следећи објекти: угоститељски са отвореним баштама, објекти у функцији одржавања парка, објекти културе, мањи отворени амфитеатри за културне манифестације и инфраструктурни објекти од општег интереса утврђени на основу закона;
- могућа је изградња мањих појединачних јавних или комерцијалних објеката у комплексима зеленила на основу планова детаљније разраде. При томе треба водити рачуна о величини зелене површине, микролокацији, њеном значају за просторну целину, статусу трајног добра и другим утицајним чиниоцима.

Ради боље прегледности и лакше примене ови услови наводе се посебно за сваку усвојену категорију јавних просторно-пејзажних објекта:

- паркови - зонирањем површина могу се издвојити следеће функционалне зоне од

укупне површине парка: миран одмор и шетња и дечија игралишта (за предшколски узраст); у оквиру парковских површина не могу се градити објекти чија је функција супротна основној функцији парка; у укупном билансу парка алеје, путеви и стазе треба да заузму од 5-20% површине; најмање 70% површине парка треба да буде под вегетацијом;
- скверове треба да чине платои, стазе и различите категорије засада; стазе и платои треба да чине 35% територије сквера, зелене површине 60-65% (од тога цветњаци 2-4%) а објекти 0-5% од укупне површине.

- **Зеленило специфичног карактера**

У поступку реконструкције, ревитализације и подизања нових зелених површина избор врста прилагодити намени простора, условима локације и функцији зеленила:
- зеленило радних зона има заштитно декоративну функцију, избор врста засновати на брзорастућим, широколисним лишћарима и примешаним четинарима;
- школски комплекси и дечје установе озелењавати високодекоративним врстама интересантних морфолошких карактеристика;
- зеленило здравствених установа има декоративно-заштитну функцију, а избор врста засновати на аутохтоним, бактерицидним, инсектицидним врстама избегавајући жалосне форме;
- зеленило гробља има декоративно заштитну функцију, а избор врста прилагодити намени: зимзелене и листопадне саднице жалосних и пирамидалних форми. Заштитно зеленило дрвореднот типа или живе ограде обавезни су садржаји уређења.

- **Парк шуме** могу да садрже следеће зоне:
- зону пасивне рекреације. У овим зонама планирати само основну опрему (нпр. шетне и планинарске стазе, рекреационе ливаде и др.).
- дозвољени капацитет подручја је 1-3 посетиоца/ha. Максимално учешће застртих и изграђених површина је 2,5%;
- зону активног одмора која може да садржи додатну опрему (нпр. бициклистичке стазе, трим стазе, игралишта за децу, мини голф, ресторане, кампинг плацеве и др.). Дозвољени капацитет у овим зонама је 5-9 посетилаца/ha. Максимално учешће застртих и изграђених површина је 5% укупне површине зоне;
- зону активне рекреације. У оквиру парк шуме могу се планирати објекти спорта, отворени терени и затворени објекти мањег капацитета (пратећи објекти уз терене, угоститељски објекти) – макс. учешће застртих и изграђених површина је 2,5%.

Део шуме може да буде парковски уређен. Потребно је обезбедити лаку приступачност, паркиралишта лоцирати на главним прилазима шуми, тежити да кроз комплекс шуме буде обезбеђено само пешачко кретање, за лоцирање нових стаза користити постојеће шумске путеве, мрежа путева треба да омогућава кружно кретање различитих дужина.

Избор преовлађујућих врста дрвећа и шибља треба да одговара природној потенцијалној вегетацији; дуж стаза, прогала и на рекреационим ливадама користити разноврснији избор врста дрвећа и шибља; на местима где је то могуће формирати визурне тачке (из шуме и унутар шуме); у склопу шуме могу да се задрже или планирају воћњаци, виногради и ливаде.

Заштитно зеленило у систему зелених површина треба да обезбеди повезивање зелених површина у грађевинском реону са шумским и зеленим површинама ван грађевинског подручја.

Заштитно зеленило обавезно формирати:
- уз бујичне водотоке у функцији антиерозивних мера;
- на парцелама које се граниче са бујичним водотоком, обавезан је појас од 6,0m уз поток који ће се третирати као уређено зеленило, односно грађевинска линија може да буде на минимум 8,0m од потока.

- уз саобраћајнице вишег реда и у оквиру железничког коридора, ово зеленило, пре свега, треба да изолује становање од саобраћаја и спречи негативне утицаје издувних гасова, буке и вибрације на околне садржаје;
- на слободним површинама уз насељска гробља, уз санитарну депонију, уз систем за пречишћавање отпадних вода и на површинама предвиђеним за рекултивацију (језера која се и даље експлоатишу, бивше депоније комуналног отпада у насељу и др).
- око зоне депоније планиране у систему функционисања пројекта „Јадар“.

Површине заштитног зеленила могу да садрже пешачке и бициклистичке стазе са пратећом опремом и објектима. У зависности од просторних могућности оне могу да садрже спортске објекте, ретензије или низ парковски уређених површина и друго.

2.8. СТЕПЕН КОМУНАЛНЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ ПО ЦЕЛИНАМА И ЗОНАМА

Минимални степен комуналне опремљености грађевинског земљишта за све стамбене намене високих густина и мешовите намене у објектима веће спратности и веће површине парцеле од 10 ари, који је потребан за издавање локацијских услова и грађевинске дозволе, подразумева:

- решен директан излаз на јавну саобраћајницу (уз сагласност ЈП Путева Србије на прикључак на државни пут);
- услове за електроенергетски прикључак;
- услове за прикључење на градски водовод;
- прикључење на градску канализациону мрежу.

Минимални степен комуналне опремљености грађевинског земљишта за стамбене намене и мешовите намене у објектима мале спратности и/или мање површине парцеле од 10 ари, који је потребан за издавање локацијских услова и грађевинске дозволе, подразумева:

- решен излаз на јавну саобраћајницу;
- услове за електроенергетски прикључак;
- услове за прикључење на градски водовод;
- прикључење на градску канализациону мрежу.

Минимални степен комуналне опремљености грађевинског земљишта за све производне и пословне и услужне намене са већим саобраћајним оптерећењем и манипулативним површинама (складишта, стоваришта, бензинске пумпе, велики маркети, радионице...), који је потребан за издавање локацијских услова и грађевинске дозволе, подразумева:

- решен директан излаз на јавну саобраћајницу (уз сагласност ЈП Путева Србије на прикључак на државни пут);
- услове за електроенергетски прикључак;
- услове за прикључење на градски водовод;
- прикључење на градску канализациону мрежу и интерни систем каналисања отпадних вода који подразумева сакупљање и пречишћавање фекалних и других отпадних вода у оквиру комплекса, у складу са прописима, уз обезбеђење одговарајућег квалитета пречишћених вода и услова за њихову евакуацију (у реципијент, односно у канализациону мрежу).

Минимални степен комуналне опремљености грађевинског земљишта за површине јавне намене, који је потребан за издавање локацијских услова и грађевинске дозволе, подразумева:

- решен излаз на јавну саобраћајницу;

- услове за електроенергетски прикључак;
- услове за прикључење на градски водовод;
- прикључење на градску канализациону мрежу;
- прикључење на систем за грејање (топловод, гасовод).

За цело подручје плана препоручује се прикључење на гасоводну/топловодну мрежу или коришћење неког алтернативног вида енергије за загревање у циљу заштите и очувања квалитета животне средине. У руралним подручјима до изградње водоводне и канализационе мреже може се прихватити: снабдевање водом из сопствених бунара, и каналисање отпадних вода у водонепропусне септичке јаме.

2.9. ПОСЕБНИ УСЛОВИ ПРИСТУПАЧНОСТИ ОБЈЕКАТА И ПОВРШИНА ЈАВНЕ НАМЕНЕ ОСОБАМА СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА

У складу са правилником дефинисани су услови за планирање простора јавних саобраћајних и пешачких површина, прилаза до објеката и пројектовање објеката (стамбених, објеката за јавно коришћење и др.), као и посебних уређаја у њима, којима се обезбеђује несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица.

Објекти за јавно коришћење, у смислу овог правилника јесу: болнице, домови здравља, школе, домови за старе, рехабилитациони центри, спортски и рекреативни објекти, банке, поште, пословни објекти, саобраћајни терминали, објекти за потребе државних органа.

Да би лица са посебним потребама у простору имала услов да се крећу тротоарима, пешачким стазама, трговима, шеталиштима, паркинг површинама, ове површине морају имати максимални нагиб од 5% (изузетно 8.3%).

Ради несметаног кретања особа у инвалидским колицима ширина тротоара и пешачких стаза треба да износи 180 cm изузетно 120 cm, док ширина пролаза између непокретних препрека износи најмање 90 cm. Ове површине треба да су чврсте, равне и отпорне на клизање.

У пешачким коридорима се не постављају стубови, рекламни панои или друге препреке, док се постојеће препреке видно обележавају. Делови зграда као што су балкони, еркери, доњи делови крошњи и сл, који се налазе непосредно уз пешачке коридоре уздигнути су најмање 250cm у односу на површину којом се пешаци крећу.

Место пешачких прелаза је означено тако да се јасно разликује од подлоге тротоара. Пешачки прелаз је постављен под правим углом према тротоару. Пешачке прелазе треба опремити и светлосном и звучном сигнализацијом. За савладавање висинске разлике између коловоза и тротоара могу се користити закошени ивичњаци, ширине 45cm са максималним нагибом закошеног дела од 20%.

Најмања ширина места за паркирање возила са посебним потребама у простору износи 370cm. Паркинг површине које се предвиђају за потребе паркирања ових лица су:

- за јавне гараже, јавна паркиралишта, паркиралишта уз објекте за јавно коришћење и веће стамбене зграде, најмање 5% од укупног броја места за паркирање;
- на паркиралиштима са мање од 20 паркинг места који се налазе уз апотеку, пошту, вртић, амбуланту, продавницу прехрамбрених производа, најмање једно место за паркирање;
- на паркиралиштима уз бензинске пумпе, ресторане и мотеле, уз државне путеве 5% од укупног броја места за паркирање, али не мање од једног места за паркирање.

За савладавање висинских разлика до 76cm између две пешачке површине и на прилазу до објекта врши се применом рампи тако да:
- нагиб рампе није већи од 1:20, изузетно 1:12;
- најмања чиста ширина рампе за једносмерни пролаз треба да је 90 cm;
- рампе треба да су заштићене ивичњацима висине 5cm, ширине 5-10 cm;
- рампа треба да је чврста, равна и отпорна на клизање.

Степенице и степеништа прилагођавају се коришћењу лица са посебним потребама у простору тако да:
- најмања ширина степенишног крака треба да буде 120cm;
- најмања ширина газишта 30cm, а највећа дозвољена висина степеника је 15cm;
- чела степеника у односу на површину газишта требало би да буду благо закошена, без избочења и затворена;
- површина чела степеника треба да је у контрастној боји у односу на газишта;
- између одморишта и степеника у дну и врху степеника постоји контраст у бојама;
- приступ степеништу, заштитне ограде са рукохватима и површинска обрада степеника треба да испоштују услове који омогућавају безбедно кретање особама са посебним потребама.

Савладавање висинских препрека од и преко 90cm, када не постоји могућност савладавања ове висине рампама, степеницама врши се покретним рампама.

Стамбене зграде и објекти за јавно коришћење треба да задовоље све услове како би их користила лица са посебним потребама.

Знакови за орјентацију треба да су читљиви, видљиви и препознатљиви. Ти знакови су:
- знакови за орјентацију (скице, планови, макете);
- путокази;
- функционални знакови којима се дају обавештења о намени простора (гараже, лифтови, санитарне просторије).

Знакови се на зидовима постављају на висини од 140 cm-160cm изнад нивоа пода или тла, или ако то није могуће на висини која је погодна за читање. Висина слова на знаковима не сме бити мања од 1,5cm за унутрашњу, односно 10cm за спољашњу употребу.

Препознавање врата, степеница, лифтова, рампи лифтова, опреме за противпожарну заштиту, опреме за спашавање и путева за евакуацију врши се употребом контрастних боја одговарајућим осветљењем и обрадом зидова и подова. Ради побољшања пријема звука за особе које користе слушне апарате, у јавним просторијама се могу поставити индукционе петље, бежични инфрацрвени системи или друга техничка средства за појачање звука.

2.10. МЕРЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ ИЗГРАДЊЕ

Унапређење енергетске ефикасности јесте смањење потрошње свих врста енергије, уштеда енергије и обезбеђење одрживе градње применом техничких мера, стандарда и услова планирања, пројектовања, изградње и употребе објеката.

Предлог мера за унапређење енергетске ефикасности изградње објеката обухвата:
- прелазак на грејања енергијом из обновљивих извора енергије;
- замена класичних сијалица у домаћинствима и пословним објектима штедљивим расветним телима;
- доношење нових прописа о спољним пројектним температурама;
- доследна примена СРПС У Ј5.600 и других релевантних стандарда;
- прелазак са паушалног на обрачун за грејање ТПВ према мерењу потрошње топлотне енергије;

- оснивање подстицајних фондова за побољшање топлотне заштите стамбених и нестамбених зграда;
- замена прозора прозорима са термичким стаклима и савременијом технологијом заптивања;
- побољшање изолације зидова објеката избором савремених материјала са већим коефицијентом заштите или додатним спољним или унутрашњим облагањем зидова;
- увођење обавезног прибављања сертификата енергетске ефикасности за зграде и свих других мера које доприносе повећању енергетске ефикасности објеката.

3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ПОВРШИНА И ОБЈЕКАТА ОСТАЛИХ НАМЕНА У ГРАЂЕВИНСКОМ ПОДРУЧЈУ

3.1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ЗА ПРЕТЕЖНЕ НАМЕНЕ

Правила уређења и грађења примењују се за све површине директног спровођења овог плана. Код израде нових планова или измене и допуне постојећих урбанистичких планова, овај просторни план представља плански основ, а правила уређења и грађења су усмеравајућа. Дозвољава се одступање од прописаних параметара овим планом за подручја са специфичним локацијским карактеристикама и за подручја у оквиру важећих урбанистичких планова.

У уређајним основама одређено је грађевинско земљиште које је претежне намене становање, исто се односи и на остала насеља у којима је приказано грађевинско земљиште.

У оквиру грађевинског земљишта могу се градити:
- стамбени објекти (намена искључиво становање);
- објекти мешовите намене - функције (стамбено-пословни, који осим стамбеног дела садрже и радне-пословне просторије функционално одвојене од становања, мањи породични производни погони који немају утицај на животну средину, занатске радње, стари и уметнички занати);
- пословни објекат (садржи просторије за одвијање пословних делатности или одређених врста производних делатности из области производње која нема утицаја на животну средину);
- економски објекти за потребе руралног становања;
- помоћни објекти у функцији објеката основне намене.

Могуће пратеће намене уз основну намену на парцели: трговинске, занатске, услужне делатности, јавне намене, мешовито пословање, пољопривредна производња и мала привреда.

Намене објеката чија градња је забрањена: делатности које вибрацијама, буком, гасовима, мирисима, отпадним водама и другим штетним дејствима могу да угрозе околину и не представљају намену компатибилну претежној намени околине. Овакви објекти се могу лоцирати издвојени од грађевинског подручја насеља у посебне радно привредне зоне са спровођењем мера заштите животне средине, живота и здравља људи.

Идентификовани проблеми у оквиру граница важећих планова (нпр. за просторе без саобраћајне доступности, за недефинисано грађевинско подручје на изграђеним површинама, за недефинисана правила грађења за све површине у обухвату са директним спровођењем, и др.), потребно је решавати израдом измена и допуна основног плана или израдом новог плана.

3.1.1. СТАНОВАЊЕ И СТАМБЕНИ ОБЈЕКТИ

Претежан тип становања у свим насељима, осим Лознице, Бање Ковиљаче и делимично Лешнице, је породично становање. Насеља у зони дринске котлине су урбанијег карактера са мањим бројем мешовитих домаћинстава (становање – пољопривреда) и у којима се може очекивати изградња вишепородичног становања. Остала насеља су руралног карактера са претежно мешовитим домаћинствима (стамбени објекти, објекти за животиње, пољопривредни и помоћни објекти).

Основна подела на породично и вишепородично становање у оквиру плана обогаћена је и облицима становања у циљу активирања простора и развоја туризма, рационалног инфраструктурног опремања и квалитетнијег урбаног развоја на:

- становање у функцији туризма (викенд куће, туристичка насеља, пансиони, апартмани);
- социјално становање (станови за социјалне групе становништва, домови за старе, ђачки дом);
- мешовити типови становања (становање са услугама и пословањем, становање у периферним и радним зонама).

Објекти становања могу бити:

- објекти вишепородичног становања;
- објекти породичног становања;
- објекти руралног становања;
- објекти викенд становања.

Подела према очекиваној густини становања дефинисана су и правила грађења:

- становање средњих густина – вишепородично (300-500 становника/ha);
- становање средњих густина – породично (100-300 становника/ha);
- становање ниских густина – породично (10-100 становника/ha).

○ СТАНОВАЊЕ СРЕДЊИХ ГУСТИНА - ВИШЕПОРОДИЧНО

Основна намена: вишепородично становање (стамбени објекти са више од 3 стамбене јединице по објекту):

- као претежна намена дозвољава се у насељима: Лешница, Јадранска Лешница, Липнички Шор, Козјак, Липница, Драгинац и у насељима која гравитирају експлоатацији јадарита (Горње и Доње Недељице, Брезјак);
- може бити компатибилна намена на површинама са основном наменом мешовита намена у том случају важе правила за мешовиту намену;
- не дозвољава се у зонама заштите природних и културних добара.

Компатибилне намене:

Уз становање, као основну намену, могу се наћи и друге намене као пратеће и допунске:

- комерцијални и пословни садржаји - у оквиру основног објекта у приземним етажама - трговине, администрација и услужне делатности. Ограничења се односе код делатности са великим саобраћајним оптерећењем, као што су велике трговине, (мегамаркети, трговине грађевинским материјалом и сл.), већи угоститељски објекти; магацини, складишта.. и све делатности које имају повећан ниво загађења околине.
- спортски објекти, терени и дечија игралишта – на парцели основне намене - потребно је предвидети заштиту од буке око отворених терена. На појединачним грађевинским парцелама компатибилна намена може бити једина. Примењују се правила дефинисана у поглављу 2.1. Површине и објекти јавне намене, поднаслов Спорт и рекрација.

Услови за формирање парцеле:

- минимална грађевинска парцела за изградњу објекта је 8 ари (800 m^2);

- минимална ширина фронта према јавној саобраћајној површини је 25 m; изузетно се може дозволити мања ширина парцеле, али не мања од 20 m, у зонама инициране изградње, где због постојећих изграђених објеката није могуће остварити прописану ширину парцеле;
- изузетно приступ јавној саобраћајној површини може бити посредно, преко приступног пута колски прилаз минималне ширине 4.5 m за једносмерни приступ и минимално 5.5 m за двосмерни приступ. Једносмеран приступ мора имати независан улаз – излаз;

Број објеката на парцели:

- поред стамбеног објекта, дозвољена је изградња само заједничке гараже. Површина гараже улази у обрачун урбанистичких параметара парцеле. У оквиру парцеле дозвољена је изградња надстрешница, сеница, базена и отворених спортских терена, које не улазе у обрачун урбанистичких параметара.

Положај објекта на парцели:

- објекат, према положају на парцели је слободностојећи и у низу. Као објекти у низу се подразумевају објекти са максимум четири ламеле јединственог архитектонског решења.

Грађевинска линија:

- мин. удаљење грађевинске од регулационе линије новог објекта:
  - 3 m од регулационе линије у претежно изграђеним блоковима,
  - 5 m од регулационе линије у претежно неизграђеним блоковима.
- уколико се приступ грађевинској парцели остварује преко приступног пута, као минимално удаљење у односу на границу грађевинске парцеле приступног пута, примењује се правило за удаљење од бочне границе парцеле за све суседне парцеле.
- код реконструкције и трансформације више од 50% површине блока, израдом Плана детаљне регулације могу се мењати површине јавне намене блоковских улица (приступних путева), али тако да се не угрози приступ јавној саобраћајној површини постојећих парцела.

Индекс заузетости: 50%

Спратност објекта: максимално П+3+Пк, (max h=16,5 m)

Услови за слободне и зелене површине:

минимални проценат зелених површина у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или делова надземних објеката) износи 30%

Кота приземља:

- кота приземља је највише 1.2 m виша од нулте коте уколико је грађевинска линија повучена од регулационе.
- уколико се грађевинска и регулациона линија поклапају, кота приземља може бити максимално 0,2 m виша од нулте коте, при чему се висинска разлика решава денивелацијом унутар објекта.

Одстојање објекта од бочне и задње границе парцеле:

- минимално растојање објекта од бочне и задње границе парцеле је 1/4 висине објекта, али не мање од 3 m.
- минимално растојање код објеката у низу је 0 m, а први и последњи објекат у низу се поставља на 1/4 висине објекта од бочне границе парцеле, али не на мање од 4 m.
- санациони објекти (потпорни зид...) се постављају у оквиру парцеле према пројекту без посебних услова о удаљењу од бочних граница парцеле.

Растојање од објекта на суседној парцели:

- минимално одстојање од објеката на суседним парцелама је 1/2 висине вишег објекта и 0,75 m висине објекта у односу на објекте који се налазе северно.
- ово правило не важи за објекте у низу где је одстојање 0 m.

Међусобно одстојање објеката на парцели:
- други објекат на парцели се може поставити на удаљењу од 0 m од основног објеката или на прописаном растојању у наредном ставу.
- минимално међусобно растојање стамбених и објеката гараже када је гаража засебни објекат је 4.0 m.

Архитектонско обликовање:
- последња етажа се може извести као поткровље. Дозвољава се изградња вишеводног крова.
- поткровље: висина назитка поткровне етаже износи највише 1.60 m рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине. Нагиб кровних равни прилагодити врсти кровног покривача. Максимални нагиб кровних равни је 45 степени. Дозвољава се изградња сложених кровова и формирање поткровне галерије.
- кров се такође може извести и као зелени кров, односно раван кров насут одговарајућим слојевима и озелењен у случају изградње објекта спратности мање од максималне планиране, односно без поткровља.

Паркирање:
- паркирање решити на парцели изградњом заједничке гараже или на отвореном паркинг месту у оквиру парцеле, према нормативима дефинисаним у поглављу 2.2. Саобраћајна инфраструктура, поднаслов Паркинг површине.
- заједничка гаража може бити у подрумском или сутеренском делу стамбеног објекта или може бити засебан објекат на парцели. Спратност заједничке гараже је максимално По+П+1 (мах надземни део h=7,0 m).
- не дозвољава се изградња појединачних гаража за стамбене објекте који имају више од 4 стамбене јединице.

Услови за ограђивање парцеле:
- грађевинске парцеле вишепородичног становања се по правилу не ограђују.
- парцелу је дозвољено оградити живом зеленом оградом која се сади на парцели и одржава са максималном висином до 1,4 m.

Минимални степен комуналне опремљености:
- нови објекат треба да има прикључак на водоводну и канализациону мрежу, електричну енергију, а пожељно је и мрежу електронске комуникације, топловодну/гасоводну мрежу или други алтернативни извор енергије.

Инжењерскогеолошки услови:
- за сваку интервенцију или изградњу новог објекта у фази израде техничке документације урадити **детаљна геотехничка истраживања** у складу са Законом о рударству (Сл. Гласник РС бр. 101/15 и 95/18-др.закон).

Спровођење плана за намену становање високих густина:
- директно спровођење за појединачне објекте; Урбанистички пројекат за изградњу комплекса објеката (више од два вишепородична стамбена објекта).

○ СТАНОВАЊЕ СРЕДЊИХ ГУСТИНА - ПОРОДИЧНО

Основна намена: породично становање (максимално 3 стамбене јединице):
- као претежна намена дозвољава се у свим насељима.
- као компатибилна намена дозвољава се у оквиру мешовите намене и тада важе правила за мешовиту намену мање густине.

Компатибилне намене:

уз становање, као основну намену, могу се наћи и друге намене као пратеће и допунске:

- комерцијални садржаји - трговине, администрација и услужне делатности. Ограничења се односе код делатности са великим саобраћајним оптерећењем, као што су велике трговине, (мегамаркети, трговине грађевинским материјалом и сл.), већи угоститељски објекти; магацини, складишта.. и све делатности које имају повећан ниво загађења околине. На појединачним грађевинским парцелама компатибилна намена може бити једина. Примењују се правила за основну намену;
- спортски објекти, терени и дечија игралишта могу се наћи у стамбеној зони. Потребно је предвидети заштиту од буке око отворених терена. На појединачним грађевинским парцелама компатибилна намена може бити једина. Примењују се правила дефинисана у поглављу 2.1. Површине и објекти јавне намене, поднаслов Спорт и рекрација;
- производне делатности се могу наћи у стамбеним зонама, само под условом да не угрожавају становање и животну средину. Дозвољени су мањи прерађивачки погони занатског тип производње (мањег капацитета и чисте технологије). Све производне делатности се морају обављати у затвореним посебно опремљеним просторима. На појединачним грађевинским парцелама компатибилна намена може бити једина. Примењују се правила за основну намену;
- пољопривреда (баште, воћњаци, виногради, економски објекти) се може наћи у оквиру породичног становања. На појединачним грађевинским парцелама компатибилна намена може бити једина. Примењују се правила за економске објекте.

Услови за формирање парцеле:

- грађевинском парцелом се сматра постојећа катастарска парцела минималне ширине фронта према јавној саобраћајној површини 7.0 m и минималне површине 150 m^2 (могућа је само изградња у низу);
- нова грађевинска парцела, настала спајањем или дељењем целих или делова катастарских парцела мора имати минималну ширину фронта према јавној саобраћајној површини 12,0 m и минималну површину 300 m^2 за породично становања;
- нова грађевинска парцела, настала спајањем две или више катастарских парцела може бити мања од 300 m^2, али не и од 150 m^2 у циљу укрупњавања парцела;
- изузетно приступ јавној саобраћајној површини може бити посредно, преко приступног пута колски прилаз минималне ширине 4.5 m за једносмерни приступ и минимално 5.5 m за двосмерни приступ. Једносмеран приступ мора имати независан улаз – излаз.

Број објеката на парцели: на свакој грађевинској парцели дозвољена је изградња више објеката у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу;

- на грађевинској парцели дозвољена је изградња помоћних и економских објеката који су у функцији коришћења главног објекта, чија намена не угрожава главни објекат и суседне парцеле у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу;
- у оквиру парцеле дозвољена је изградња надстрешница, сеница, базена, стакленика, зимских башти и отворених спортских терена, које не улазе у обрачун урбанистичких параметара.

Положај објекта на парцели:

- објекат, према положају на парцели је слободностојећи, у низу и у прекинутом низу. Дозвољени су и подтипови као што су двојни објекти, атријумски и полуатрујумски објекти;

- објекти у низу се постављају обавезно када је парцела са ширином фронта према јавној саобраћајној површини мања од 9 m;
- објекти у прекинутом низу се постављају обавезно када је парцела са ширином фронта према јавној саобраћајној површини мања од 12 m;
- атријумски објекти су основног типа објекти у низу. Минимална ширина парцеле је 12 m;
- полуатријумски објекти се по правилу постављају када су парцеле уске и дубоке. Минимална ширина парцеле је 9 m.

Грађевинска линија:

минимално удаљење грађевинске од регулационе линије је:

- за делове насеља у оквиру грађевинског подручја насеља, минимално одстојање грађевинске од регулационе линије износи 5,0 m. Дозвољено је одступање од овог правила:
  - за изградњу новог објекта у изграђеном ткиву одређује се грађевинска линија као преовлађујућа постојећа грађевинска линија суседних објеката;
  - на изграђеној парцели, за доградњу постојећег објекта или изградњу другог објекта, задржава се постојећа грађевинска линија;
- уколико се приступ грађевинској парцели остварује преко приступног пута, као минимално удаљење у односу на границу грађевинске парцеле приступног пута, примењује се правило за удаљење од бочне границе парцеле за све суседне парцеле.

Индекс заузетости:

- за новоформиране парцеле максимум је 60%;
- за постојеће парцеле које су величине од 150 – 300 m^2 индекс заузетости је 80% (без обавезних незастртих површина али са пожељним пунктним зеленилом).

Спратност објекта: П+1+Пк (мах h=9 m)

Услови за слободне и зелене површине:

минимални проценат зелених површина у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или делова надземних објеката) износи: 30%.

Кота приземља:

- кота приземља је највише 1.2 m виша од нулте коте уколико је грађевинска линија повучена од регулационе;
- Уколико се грађевинска и регулациона линија поклапају, кота приземља може бити максимално 0,2 m виша од нулте коте, при чему се висинска разлика решава денивелацијом унутар објекта.

Одстојање објекта од бочне и задње границе парцеле:

- минимално растојање објекта од бочних и задњих граница парцеле је 2,5 m са отворима стамбених просторија, сваке оријентације;
- минимално растојање објекта од бочних и задњих граница парцеле је 1.5 m, уз услов да бочне фасаде могу бити само са отворима помоћних просторија са минималним парапетом 1.6m;
- минимално растојање објекта у низу од бочних граница парцеле је 0 m у овом случају бочне фасаде су без отвора;
- растојање наспрамних објеката, када су на наспрамним странама отвори стамбених просторија је минимално 0,75 висине објекта;
- санациони објекти (потпорни зид...) се постављају у оквиру парцеле према пројекту без посебних услова о удаљењу од бочних граница парцеле;
- помоћни објекти постављају према правилима за стамбене објекте. Изузетно помоћни објекти се могу поставити на мањем удаљењу или на међи уколико не угрожавају изграђене објекте на суседним парцелама. Помоћни објекат се може поставити на међу (бочну и задњу):

- уколико на суседној међи постоји објекат, дозвољено је постављање у дужини преклапања;
- уколико је постојао легалан објекат на међи, који се замењује.

У свим другим случајевима, помоћни објекат се може поставити на међу уколико је задовољено минимално удаљење одобјеката на суседној парцели од 2,5 m за породично становање, односно 4m за свеостале планиране намене.

Није дозвољено постављање отвора на међи према суседној парцели. Дозвољено је постављање помоћног објекта на мањој удаљености која је прописана од задате бочне и задње међе под условом да је испуњено минимално удаљење помоћног објекта од објеката на суседној парцели.

Међусобно одстојање објеката на парцели:

- други објекат на парцели се може поставити на удаљењу од 0 m од основног објеката или на прописаном растојању у наредном ставу;
- минимално међусобно растојање стамбених и пословних објеката је 4.0 m, а растојање од помоћних објеката је минимум 2.5 m.

Архитектонско обликовање:

- У зонама заштићених објеката и амбијентале вредности:
  - нови објекат ускладити са карактером амбијента и вредностима урбаног и архитектонског наслеђа у погледу димензија, диспозиције, пропорција, типа градње и обликовања;
  - нове објекте градити са четвороводним крововима, односно вишеводним код слободностојећих, а двоводним код објеката у низу; нагиб кровних равни не сме да буде стрмији од суседних сачуваних објеката; у случају замене низа објеката, нагиб целог низа мора бити приближан провладавајућем у фронту блока;
  - висинске регулације се морају усклађивати према силуети и ритму улице, без обавезног уклапања венаца;
  - угаоне локације, код објеката који се мењају, посебно истаћи и архитектонски обрадити;

У осталим зонама:

- последња етажа се може извести као поткровље. Дозвољава се изградња вишеводног крова.
- поткровље: висина назитка поткровне етаже износи највише 1.60 m рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине. Нагиб кровних равни прилагодити врсти кровног покривача. Максимални нагиб кровних равни је 45 степени.
- Кров се такође може извести и као зелени кров, односно раван кров насут одговарајућим слојевима и озелењен у случају изградње објекта спратности мање од максималне планиране, односно без поткровља.

Паркирање:

- паркирање решити на парцели изградњом гараже или на отвореном паркинг месту у оквиру парцеле, према нормативима дефинисаним у поглављу 2.2. Саобраћајна инфраструктура, поднаслов Паркинг површине.

Услови за ограђивање парцеле:

- грађевинске парцеле према улици могу се ограђивати зиданом оградом до висине од 0,90 m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40 m, или комбинацијом зидане и транспарентне ограде;
- дозвољена висина ограде према суседној парцели је 1,4 m, може бити зидана или транспарентна;
- ограда се изводи тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде;

- парцелу је дозвољено оградити и живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле.
- када је објекат на регулацији ограда се не поставља на делу где је објекат.

Минимални степен комуналне опремљености:

- нови објекат треба да има прикључак на водоводну и канализациону мрежу, електричну енергију, а пожељно је и мрежу електронске комуникације, топловодну/гасоводну мрежу или други алтернативни извор енергије;
- до реализације топловодне/гасоводне мреже дозвољава се индивидуални начин грејања;
- до реализације канализационе мреже на парцелама се за потребе евакуације отпадних вода дозвољава изградња појединачних или заједничких сенгрупа (непропусних септичких јама), у свему према техничким нормативима прописаним за ову врсту објеката.

Инжењерскогеолошки услови:

- за сваку интервенцију или изградњу новог објекта у зонама клизишта (Реферална карта бр. 3) у фази израде техничке документације урадити **детаљна геотехничка истраживања** у складу са Законом о рударству (Сл. Гласник РС бр. 101/15 и 95/18-др.закон).

Спровођење плана за намену становање: директно спровођење

○ СТАНОВАЊЕ НИСКИХ ГУСТИНА - ПОРОДИЧНО

Основна намена: породично становање руралног типа (максимално 3 стамбене јединице).

- као претежна намена дозвољава се у свим сеоским насељима.

Као породично становање руралног типа дефинише се становање са пољопривредном делатношћу (мешовита домаћинства) на појединачним парцелама или групи парцела.

Дефинишу се два случаја руралног становања:

- **одвојене функције**: када је стамбени део објекта на засебној парцели, а пољопривредно економски на суседној или више суседних тако да чине целину више делова. У овом случају примењују се параметри за сваку парцелу појединачно.
- **спојене функције**: када је стамбени део домаћинства на истој парцели са економским делом домаћинства. У овом случају правила се примењују за ту парцелу и све објекте на њој.

Компатибилне намене:

уз становање, као основну намену, могу се наћи и друге намене као пратеће и допунске:

- туризам, спорт и рекреација, зеленило. Као компатибилна намена могу се дозволити производни погони који не угрожавају животну средину. Компатибилна намена може бити у оквиру основног објекта, засебан објекат на парцели или на посебној парцели у оквиру претежне намене. Уколико је на посебној парцели важе правила за компатибилну намену.
- пољопривреда (баште, воћњаци, виногради, економски објекти) се може наћи у оквиру породичног становања. На појединачним грађевинским парцелама компатибилна намена може бити једина. Примењују се правила за економске објекте.

Услови за формирање парцеле:

- грађевинском парцелом се сматра постојећа катастарска парцела минималне ширине фронта према јавној саобраћајној површини 12.0 m и минималне површине 300 m^2;

- код одвојених финкција: нова грађевинска парцела, настала спајањем или дељењем целих или делова катастарских парцела мора имати минималну ширину фронта према јавној саобраћајној површини 15,0 m и минималну површину 600 m^2;
- код спојених функција: нова грађевинска парцела, настала спајањем или дељењем целих или делова катастарских парцела мора имати минималну ширину фронта према јавној саобраћајној површини 15,0 m и **препоручену** површину 1500 m^2;
- за парцеле веће од 1500 m^2, може се извршити парцелација и издвојити пољопривредно земљиште од грађевинског. Уколико се на парцелама већим од 1500 m^2 налазе објекти производње (пољопривредне или друге као породична производња) парцела се мора издвојити и примењују се параметри за производњу.
- изузетно приступ јавној саобраћајној површини може бити посредно, преко приступног пута колски прилаз минималне ширине 4.5 m за једносмерни приступ и минимално 5.5 m за двосмерни приступ. Једносмеран приступ мора имати независан улаз – излаз.

Број објеката на парцели: на свакој грађевинској парцели дозвољена је изградња више објеката у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу;

- на грађевинској парцели дозвољена је изградња помоћних и економских објеката који су у функцији коришћења главног објекта, чија намена не угрожава главни објекат и суседне парцеле у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу.
- у оквиру парцеле дозвољена је изградња надстрешница, сеница, базена, стакленика, зимских башти и отворених спортских терена, које не улазе у обрачун урбанистичких параметара.

Положај објекта на парцели:

- објекат, према положају на парцели је по правилу слободностојећи.
- На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже):
  - стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут;
  - економско двориште се поставља иза стамбеног дворишта (наниже).
- На парцели са нагибом терена према јавном путу (навише):
  - стамбено двориште се поставља на највишој коти у задњи део парцеле;
  - економско двориште формира уз јавни пут;
- Уколико је парцела широм страном оријетисана према улици, објекти се оријентишу тако да стамбени објекти буду на вишој коти од економских и уз доминантни ветар.
- Најмања ширина приступног стамбеног пута је 2,5m, а економског 3,0m.

Грађевинска линија:

минимално удаљење грађевинске од регулационе линије је:

- за делове насеља у оквиру грађевинског подручја насеља, минимално одстојање грађевинске од регулационе линије износи 5,0 m. Дозвољено је одступање од овог правила:
  - за изградњу новог објекта у изграђеном ткиву одређује се грађевинска линија као преовлађујућа постојећа грађевинска линија суседних објеката;
  - на изграђеној парцели, за доградњу постојећег објекта или изградњу другог објекта, задржава се постојећа грађевинска линија;
- за рурално становање ван грађевинског подручја насеља или на ободу грађевинског подручја насеља, препорука је да се стамбени и економски објекти чија је градња дозвољена уз стамбени део, граде у дубину парцеле до 40 m, а остали економски објекти на растојању већем од 40 m од регулационе линије, уколико нема ограничења у конфигурацији терена и дубини парцеле;

- уколико се приступ грађевинској парцели остварује преко приступног пута, као минимално удаљење у односу на границу грађевинске парцеле приступног пута, примењује се правило за удаљење од бочне границе парцеле за све суседне парцеле.
- ако се економско двориште формира уз јавни пут растојање од грађевинске до регулационе линије утврђује се, на основу преовлађујуће грађевинске линије суседних објеката увећаним за најмање 3,0m зеленог појаса.

Индекс заузетости:
- за одвојене функције максимум је 50%;
- за спојене функције максимим је 40%.

Спратност објекта: П+1 (max h=7,5 m)

Услови за слободне и зелене површине:

минимални проценат зелених површина у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или делова надземних објеката) износи: 35%.

Кота приземља:
- кота приземља је највише 1.2 m виша од нулте коте уколико је грађевинска линија повучена од регулационе.
- уколико се грађевинска и регулациона линија поклапају, кота приземља може бити максимално 0,2m виша од нулте коте, при чему се висинска разлика решава денивелацијом унутар објекта.

Одстојање стамбених објекта од бочне и задње границе парцеле:
- минимално растојање објекта од бочних и задњих граница парцеле је 2,5 m са отворима стамбених просторија, сваке оријентације;
- минимално растојање објекта од бочних и задњих граница парцеле је 1.5 m, уз услов да бочне фасаде могу бити само са отворима помоћних просторија са минималним парапетом 1.6m;
- растојање наспрамних објеката, када су на наспрамним странама отвори стамбених просторија је минимално 0,75 висине објекта;
- санациони објекти (потпорни зид...) се постављају у оквиру парцле према пројекту без посебних услова о удаљењу од бочних граница парцеле.
- помоћни објекти за потребе гаражирања возила, летње кухиње и оставе се постављају према правилима за стамбене објекте.

Међусобно одстојање објеката на парцели:
- други објекат на парцели се може поставити на удаљењу од 0 m од основног објеката или на прописаном растојању у наредном ставу;
- минимално међусобно растојање стамбених и пословних објеката је 4.0 m, а растојање од помоћних објеката је минимум 2.5 m.

Архитектонско обликовање:
- последња етажа се може извести као поткровље. Дозвољава се изградња вишеводног крова;
- поткровље: висина назитка поткровне етаже износи највише 1.60 m рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине. Нагиб кровних равни прилагодити врсти кровног покривача. Максимални нагиб кровних равни је 45 степени;
- кров се такође може извести и као зелени кров, односно раван кров насут одговарајућим слојевима и озелењен у случају изградње објекта спратности мање од максималне планиране, односно без поткровља.

Паркирање:
- паркирање решити на парцели изградњом гараже или на отвореном паркинг месту у оквиру парцеле, према нормативима дефинисаним у поглављу 2.2. Саобраћајна инфраструктура, поднаслов Паркинг површине.

Услови за ограђивање парцеле:

- Грађевинске парцеле према улици могу се ограђивати зиданом оградом до висине од 0,90 m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40 m, или комбинацијом зидане и транспарентне ограде;
- дозвољена висина ограде према суседној парцели је 1.4 m, може бити зидана или транспарентна;
- ограда се изводи тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде;
- парцелу је дозвољено оградити и живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле;
- када је објекат на регулацији ограда се не поставња на делу где је објекат.
- економски део парцеле може бити ограђен оградом висине до 2,2 m, с тим да је за зидане ограде према улици, које су више од 0,9 m обавезна садња зелене ограде према улици уз зидану.

Минимални степен комуналне опремљености:

- нови објекат треба да има прикључак на водоводну и канализациону мрежу, електричну енергију, а пожељно је и мрежу електронске комуникације, топловодну/гасоводну мрежу или други алтернативни извор енергије;
- до реализације топловодне/гасоводне мреже дозвољава се индивидуални начин грејања;
- до реализације канализационе мреже на парцелама се за потребе евакуације отпадних вода дозвољава изградња појединачних или заједничких сенгрупа (непропусних септичких јама), у свему према техничким нормативима прописаним за ову врсту објеката.

Инжењерскогеолошки услови:

- за сваку интервенцију или изградњу новог објекта у зонама клизишта (Реферална карта бр. 3) у фази израде техничке документације урадити **детаљна геотехничка истраживања** у складу са Законом о рударству (Сл. Гласник РС бр. 101/15 и 95/18-др.закон).

Спровођење плана за намену становање: директно спровођење.

- **ЕКОНОМСКИ ОБЈЕКТИ - компатибилна намена**

Основна намена: економски објекти.

- као претежна намена није планирана;
- као компатибилна намена дозвољава се у оквиру становања средњих и ниских густина – породично и рурално становање и на пољопривредном земљишту.
  - када су економски објекти компатибилна намена становању, примењују се правила за ту врсту становања и правила за економске објекте
  - када су економски објекти на пољопривредном земљишту, примењују се правила за пољопривредно земљиште.

Економски објекти у односу на стамбени део парцеле/дворишта могу бити:

- економски објекти који се, у стамбеном делу парцеле, могу градити су: летња кухиња, млекара, санитарни пропусник, магацини хране за сопствену употребу, пушнице, сушнице, кош, амбар, надстрешница за машине и возила, објекти за смештај животиња за потребе домаћинства (до 50 ком. живине, 10 свиња, 8 говеда) и др.
- економски, пратећи и објекти за складиштење који се могу градити у оквиру руралног становања у економском делу парцеле су: економски објекти за гајење животиња (стаје за гајење коња, штале за гајење говеда, објекти за гајење живине, коза, оваца и свиња, као и објекти за гајење голубова,

кунића, украсне живине и птица); пратећи објекти за гајење домаћих животиња (испусти за стоку, бетонске писте за одлагање чврстог стајњака, објекти за складиштење осоке); објекти за складиштење сточне хране (сеници, магацини за складиштење концентроване сточне хране, бетониране сило јаме и сило тренчеви), објекти за складиштење пољопривредних производа (амбари, кошеви), рибњаци, кречане, ђумуране и други слични објекти на пољопривредном газдинству (објекти за машине и возила, пушнице, сушионице и сл.);

Услови за формирање парцеле:

- примењују се правила за становање.

Број објеката на парцели: на свакој грађевинској парцели дозвољена је изградња више објеката у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу;

- примењују се правила за становање.

Положај објекта на парцели:

- објекат, према положају на парцели је по правилу слободностојећи.
- На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже):
  - стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут;
  - економско двориште се поставља иза стамбеног дворишта (наниже).
- На парцели са нагибом терена према јавном путу (навише):
  - стамбено двориште се поставља на највишој коти у задњи део парцеле;
  - економско двориште формира уз јавни пут;
- Уколико је парцела широм страном оријетисана према улици, објекти се оријентишу тако да стамбени објекти буду на вишој коти од економских и уз доминантни ветар.
- Најмања ширина приступног стамбеног пута је 2,5m, а економског 3,0m.

Грађевинска линија:

минимално удаљење грађевинске од регулационе линије је:

- за делове насеља у оквиру грађевинског подручја насеља у предњем делу дворишта (до улице) могу бити само стамбени објекти, док се економски објекти организују у дубини парцеле;
- за становање ван грађевинског подручја насеља или на ободу грађевинског подручја насеља, препорука је да се стамбени и економски објекти чија је градња дозвољена уз стамбени део, граде у дубину парцеле до 40 m, а остали економски објекти на растојању већем од 40 m од регулационе линије, уколико нема ограничења у конфигурацији терена и дубини парцеле;
- ако се економско двориште формира уз јавни пут растојање од грађевинске до регулационе линије утврђује се, на основу преовлађујуће грађевинске линије суседних објеката увећаним за најмање 3,0m зеленог појаса.

Индекс заузетости:

- примењују се правила за становање, односно пољопривреду ако су економски објекти на пољопривредном земљишту.

Спратност објекта: П+Пк (max h=7,5 m)

Услови за слободне и зелене површине:

минимални проценат зелених површина у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или делова надземних објеката) износи: 35%.

Кота приземља:

- кота приземља је највише 1.2 m виша од нулте коте.

Одстојање за економске објекте:

- међусобна растојања објеката у економском дворишту зависе од организације економског дворишта, с тим да се „прљави“ објекти (објекти из

којих се може осећати непријатан мирис и испарења) могу постављати само низ ветар у односу на „чисте“ објекте;
- одстојање економског објекта за смештај животиња од стамбеног објекта, на истој и суседним парцелама, је мин. 15 m;
- одстојање ђубришта и јаме за осоку од стамбених објеката и бунара, на истој и суседним парцелама, је минимум 20 m;
- ако се економски делови суседних парцела непосредно граниче, растојање нових економских објеката од границе парцеле не може бити мање од 3,0m;
- ако се економски део једне парцеле непосредно граничи са стамбеним делом друге парцеле, растојање нових економских објеката не може бити мање од 10,0m од границе парцеле.
- одстојање „прљавих“ економских објеката од објеката јавне намене и објеката за јавну употребу (цркве, спортски терени, угоститељски објекти…) је од 50 до 100 m у зависности од конфигурације терена, доминантних ветрова и диспозиције јавних објеката. Када је јавни и објекат за јавну употребу на вишој коти растојање може бити мин. 50 m, у супротном растојање је 100 m.

Архитектонско обликовање:
- архитектонско обликовање је у складу са функцијом објеката;
- тежити сведеним облицима и уједначеном обрадом.

Паркирање:
- паркирање решити на парцели изградњом гараже или на отвореном паркинг месту у оквиру парцеле.

Услови за ограђивање парцеле:
- економски део парцеле може бити ограђен оградом висине до 2,2 m, с тим да је за зидане ограде према улици, које су више од 0,9 m обавезна садња зелене ограде према улици уз зидану.

Минимални степен комуналне опремљености:
- нови објекат треба да има прикључак на електричну енергију, а у зависности од функције и на водоводну и канализациону мрежу и на топловодну/гасоводну мрежу;
- до реализације канализационе мреже на парцелама се за потребе евакуације отпадних вода дозвољава изградња појединачних или заједничких сенгрупа (непропусних септичких јама), у свему према техничким нормативима прописаним за ову врсту објеката.

Инжењерскогеолошки услови:
- за сваку интервенцију или изградњу новог објекта у зонама клизишта (Реферална карта бр. 3) у фази израде техничке документације урадити **детаљна геотехничка истраживања** у складу са Законом о рударству (Сл. Гласник РС бр. 101/15 и 95/18-др.закон).

Спровођење плана за намену становање: директно спровођење.

- **ВИКЕНД СТАНОВАЊЕ СТАНОВАЊЕ - компатибилна намена**

Основна намена: викенд становање
- као претежна намена није планирана;
- као компатибилна намена дозвољава се у оквиру становања и туризма.

Компатибилне намене:
- могу бити туризам и угоститељство;
- примењују се правила дефинисана у овом поглављу.

Услови за формирање парцеле:

- минимална површина парцеле за изградњу викенд становања је 250 m^2 и минимална ширина фронта према јавној саобраћајној површини је 12.0 m;
- изузетно приступ јавној саобраћајној површини може бити посредно, преко приступног пута колског прилаза минималне ширине 4.5 m за једносмерни приступ и минимално 5.5 m за двосмерни приступ. Једносмеран приступ мора имати независан улаз – излаз.

Број објеката на парцели: на свакој грађевинској парцели дозвољена је изградња више објеката у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу.

- на грађевинској парцели дозвољена је изградња помоћних објеката који су у функцији коришћења главног објекта, чија намена не угрожава главни објекат и суседне парцеле у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу;
- у оквиру парцеле дозвољена је изградња надстрешница, сеница, базена, стакленика, зимских башти и отворених спортских терена, које не улазе у обрачун урбанистичких параметара.

Положај објекта на парцели:

- објекат, према положају на парцели је слободностојећи.

Грађевинска линија (мин. удаљење грађевинске од регулационе линије):

- положај грађевинске линије је на минимум 5 метара од регулационе линије;
- уколико се приступ грађевинској парцели остварује преко приступног пута, као минимално удаљење у односу на границу грађевинске парцеле приступног пута, примењује се правило за удаљење од бочне границе парцеле за све суседне парцеле.

Индекс заузетости: максимум је 40%;

Спратност објекта: П+1 (max h=7,5 m)

Услови за слободне и зелене површине:

- минимални проценат зелених површина у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или делова надземних објеката) износи 40%.

Кота приземља:

- кота приземља је највише 1.2 m виша од нулте коте уколико је грађевинска линија повучена од регулационе.

Одстојање објекта од бочне и задње границе парцеле:

- минимално растојање објекта од бочних и задњих граница парцеле је 2,5 m са отворима стамбених просторија, сваке оријентације;
- санациони објекти (потпорни зид...) се постављају у оквиру парцеле према пројекту без посебних услова о удаљењу од бочних граница парцеле;
- помоћни објекти за потребе гаражирања возила, летње кухиње и оставе се постављају према правилима за стамбене објекте. Изузетно помоћни објекти се могу поставити на мањем удаљењу или на међи уколико не угрожавају изграђене објекте на суседним парцелама.

  Помоћни објекат се може поставити на међу (бочну и задњу):
  - уколико на суседној међи постоји објекат, дозвољено је постављање у дужини преклапања;
  - уколико је постојао легалан објекат на међи, који се замењује.

  У свим другим случајевима, помоћни објекат се може поставити на међу уколико је задовољено минимално удаљење одобјеката на суседној парцели од 2,5 m за породично становање, односно 4m за све остале планиране намене.

  Није дозвољено постављање отвора на међи према суседној парцели. Дозвољено је постављање помоћног објекта на мањој удаљености која је прописана од задате бочне и задње међе под условом да је испуњено минимално удаљење помоћног објекта од објеката на суседној парцели.

Међусобно одстојање објеката на парцели:

- други објекат на парцели се може поставити на удаљењу од 0 m од основног објеката или на прописаном растојању у наредном ставу.
- Минимално међусобно растојање објеката је 2.5 m.

Архитектонско обликовање:

- последња етажа се може извести као поткровље. Дозвољава се изградња вишеводног крова;
- поткровље: висина назитка поткровне етаже износи највише 1.60 m рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине. Нагиб кровних равни прилагодити врсти кровног покривача. Максимални нагиб кровних равни је 45 степени;
- кров се такође може извести и као зелени кров, односно раван кров насут одговарајућим слојевима и озелењен у случају изградње објекта спратности мање од максималне планиране, односно без поткровља.

Паркирање:

- паркирање решити на парцели изградњом гараже или на отвореном паркинг месту у оквиру парцеле, према нормативима дефинисаним у поглављу 2.2. Саобраћајна инфраструктура, поднаслов Паркинг површине.

Услови за ограђивање парцеле:

- грађевинске парцеле могу се ограђивати транспарентном оградом до висине од 1,40 m;
- ограда се изводи тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде;
- парцелу је дозвољено оградити и живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле

Минимални степен комуналне опремљености:

- нови објекат треба да има прикључак на водоводну и канализациону мрежу, електричну енергију, а пожељно је и мрежу електронске комуникације, топловодну/гасоводну мрежу или други алтернативни извор енергије;
- до реализације топловодне/гасоводне мреже дозвољава се индивидуални начин грејања;
- до реализације канализационе мреже на парцелама се за потребе евакуације отпадних вода дозвољава изградња појединачних или заједничких сенгрупа (непропусних септичких јама), у свему према техничким нормативима прописаним за ову врсту објеката.

Инжењерскогеолошки услови:

- за сваку интервенцију или изградњу новог објекта у зонама клизишта (Реферална карта бр.3) у фази израде техничке документације урадити **детаљна геотехничка истраживања** у складу са Законом о рударству (Сл. Гласник РС бр. 101/15 и 95/18-др.закон).

Спровођење плана за намену викенд становање:

- директно спровођење за површине мање од 1 ha, УП за површине од 1-2 ha и ПДР преко 2 ha.

3.1.2. МЕШОВИТЕ НАМЕНЕ

Мешовите намене - обухватају шири опсег намена од становања до пословања (услуге, угоститељство, трговина, туризам) и јавних служби, спорта и рекреације, али и мањи породични производни погони који немају утицај на животну средину, занатске радње, стари и уметнички занати.

Мешовите намене подразумевају да се на истој парцели и у оквиру истог објекта могу наћи различите намене које се не угрожавају. Код објеката веће спратности, по правилу, приземна, прва и/или друга етажа су пословне намене, док је на спратовима

становање. Дозвољава се пренамена стамбеног дела у пословни уколико то не угрожава друге стамбене јединице у објекту.

Код објеката мање спратности, пословни део је у приземљу, а стамбени на спрату или у делу објекта који је повучен у унутрашњи део дворишта. Дозвољава се и да пословна намена буде једина на парцели или другачији однос стамбеног и пословног дела, као и пренамене постојећих у пословне делове и обрнуто.

У оквиру мешовите намене код објеката са вишепородичним стамбеним делом на вишим спратовима, не дозвољава се изградња појединачних помоћних објеката у функцији гаража или остава. Ово правило не важи код мешовитих намена са индивидуалним становањем. Овде се паркинг простор решава на парцели као отворено паркинг место или у гаражи.

- **МЕШОВИТЕ НАМЕНЕ СРЕДЊЕ ГУСТИНЕ – становање са услугама**

Правила се односе на намену ***мешовите намене – становање са услугама*.**

Основна намена: пословање са вишепородичним становањем. Пословна намена може бити једина намена.

- као претежна намена дозвољава се у насељима са вишепородичним становањем;
- може бити компатибилна намена на површинама са основном наменом становање у том случају важе правила за мешовите намене веће густине;
- не дозвољава се зонама заштите природних и културних добара.

Компатибилне намене:

Уз мешовите, као основну намену, могу се наћи и друге намене као пратеће и допунске:

- јавне функције и службе, образовање, дечија и социјална заштита, спорт и рекреација, услуге и пословање, зеленило;
- компатибилна намена може бити у оквиру основног објекта или на посебној парцели у оквиру претежне намене. Уколико је на посебној парцели важе правила за компатибилну намену.
- производне делатности се не дозвољавају.

Услови за формирање парцеле:

- минимална грађевинска парцела за изградњу објекта је 10 ари (1000 m^2);
- минимална ширина фронта према јавној саобраћајној површини је 35 m; изузетно се може дозволити мања ширина парцеле, али не мања од 30 m, у зонама инициране изградње, где због постојећих изграђених објеката није могуће остварити прописану ширину парцеле.
- обавезан је приступ јавној саобраћајној површини.

Број објеката на парцели: дозвољена је изградња само заједничке гараже. Површина гараже улази у обрачун урбанистичких параметара парцеле.

У оквиру парцеле дозвољена је изградња надстрешница, сеница, базена и отворених спортских терена, које не улазе у обрачун урбанистичких параметара.

Положај објекта на парцели:

објекат, према положају на парцели је слободностојећи и у низу.

Грађевинска линија:

- положај грађевинске линије је на минимум 5 метара од регулационе линије или се одређује према преовлађујућој линији у блоку.

Индекс заузетости: 60%

Спратност објекта:

- максимално П+3 (мах h=20 m)

Услови за слободне и зелене површине:

минимални проценат зелених површина у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или делова надземних објеката) износи 20%

Кота приземља:

- кота приземља је највише 1.2 m виша од нулте коте уколико је грађевинска линија повучена од регулационе;
- уколико се грађевинска и регулациона линија поклапају, кота приземља може бити максимално 0,2m виша од нулте коте, при чему се висинска разлика решава денивелацијом унутар објекта.

Одстојање објекта од бочне и задње границе парцеле:

- за слободностојеће објекте растојање објекта од бочне и задње границе парцеле је 1/4 висине објекта, али не мање од 4 m;
- минимално растојање од бочне границе парцеле код објеката у низу је 0 m:
  - у полуотвореном блоку први и последњи објекат у низу се поставља на 1/4 висине објекта од бочне границе парцеле, али не на мање од 4 m;
  - у затвореном блоку сва бочна одстојања су 0 m.
- минимално растојање од задње границе парцеле код објеката у низу је 1/4 висине објекта, али не мање од 4 m;
- санациони објекти (потпорни зид...) се постављају у оквиру парцеле према пројекту без посебних услова о удаљењу од бочних граница парцеле.

Растојање од објекта на суседној парцели:

- минимално одстојање од објеката на суседним парцелама је 1/2 висине вишег објекта и 0,75 m висине објекта у односу на објекте који се налазе северно;
- ово правило не важи за објекте у низу где је одстојање 0 m.

Међусобно одстојање објеката на парцели:

- други објекат на парцели се може поставити на удаљењу од 0 m од основног објекта или на прописаном растојању у наредном ставу;
- минимално међусобно растојање стамбених и објеката гараже је 4.0 m.

Архитектонско обликовање:

- последња етажа се може извести као поткровље. Дозвољава се изградња вишеводног крова;
- поткровље: висина назитка поткровне етаже износи највише 1.60 m рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине. Нагиб кровних равни прилагодити врсти кровног покривача. Максимални нагиб кровних равни је 45 степени. Дозвољава се изградња сложених кровова и формирање подкровне галерије.
- кров се такође може извести и као зелени кров, односно раван кров насут одговарајућим слојевима и озелењен у случају изградње објекта спратности мање од максималне планиране, односно без поткровља.

Паркирање:

- паркирање по правилу решити на парцели изградњом заједничке гараже или на отвореном паркинг месту у оквиру парцеле, према нормативима дефинисаним у поглављу 2.2. Саобраћајна инфраструктура, поднаслов Паркинг површине;
- заједничка гаража може може бити у подрумском или сутеренском делу стамбеног објекта или може бити засебан објекат на парцели. Спратност заједничке гараже је максимално По+П (мах h=3,5 m за надземни део објекта);
- не дозвољава се изградња појединачних гаража.

Услови за ограђивање парцеле:

- грађевинске парцеле мешовите намене се не ограђују.

Минимални степен комуналне опремљености:

- нови објекат треба да има прикључак на водоводну и канализациону мрежу, електричну енергију, а пожељно је и мрежу електронске комуникације, топловодну/гасоводну мрежу или други алтернативни извор енергије.

Инжењерскогеолошки услови:

- за сваку интервенцију или изградњу новог објекта у фази израде техничке документације урадити **детаљна геотехничка истраживања** у складу са Законом о рударству (Сл. Гласник РС бр. 101/15 и 95/18-др.закон).

Спровођење плана за мешовиту намену виших густина:

- спровођење је уз обавезну израду Урбанистичког пројекта.

○ МЕШОВИТЕ НАМЕНЕ МАЊЕ ГУСТИНЕ – становање са услугама

Правила се односе на намену ***мешовите намене – становање са услугама*.**

Основна намена: пословање са породичним становањем. Пословна намена може бити једина намена.

- као претежна намена дозвољава се у свим насељима;
- може бити компатибилна намена на површинама са основном наменом становање средње густине у свим насељима, у том случају важе правила за мешовите намене мање густине.

Компатибилне намене:

Уз мешовите намене, као основну намену, могу се наћи и друге намене као пратеће и допунске:

- јавне функције и службе, образовање, дечија и социјална заштита, спорт и рекреација, услуге и пословање, зеленило;
- компатибилна намена може бити у оквиру основног објекта или на посебној парцели у оквиру претежне намене. Уколико је на посебној парцели важе правила за компатибилну намену:
- производне делатности се не дозвољавају, осим делатности занатског типа које не угрожавају животну средину и окружење.

Услови за формирање парцеле:

- грађевинском парцелом се сматра постојећа катастарска парцела минималне ширине фронта према јавној саобраћајној површини 7.0 m и минималне површине 150 m^2;
- нова грађевинска парцела, настала спајањем целих или делова катастарских парцела мора имати минималну ширину фронта према јавној саобраћајној површини 10,0 m и минималну површину 300 m^2;
- нова грађевинска парцела, настала спајањем две или више катастарских парцела може бити мања од 300 m^2, али не и од 150 m^2 у циљу укрупњавања парцела;
- обавезан је приступ јавној саобраћајној површини.

Број објеката на парцели: на свакој грађевинској парцели дозвољена је изградња више објеката у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу.

- на грађевинској парцели дозвољена је изградња помоћних објеката који су у функцији коришћења главног објекта, чија намена не угрожава главни објекат и суседне парцеле у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу;

- у оквиру парцеле дозвољена је изградња надстрешница, сеница, базена, стакленика, зимских башти и отворених спортских терена, које не улазе у обрачун урбанистичких параметара;

Положај објекта на парцели:

- објекат, према положају на парцели је слободностојећи, у низу и у прекинутом низу. Дозвољени су и подтипови као што су двојни објекти, атријумски и полуатрујумски објекти;
- објекти у низу се постављају обавезно када је парцела са ширином фронта према јавној саобраћајној површини мања од 9 m,
- објекти у прекинутом низу се постављају обавезно када је парцела са ширином фронта према јавној саобраћајној површини мања од 12 m;
- атријумски објекти су основног типа објекти у низу. Минимална ширина парцеле је12 m;
- полуатријумски објекти се по правилу постављају када су парцеле уске и дубоке. Минимална ширина парцеле је 9 m.

Грађевинска линија:

мин. удаљење грађевинске од регулационе линије новог објекта је:

- 3 m од регулационе линије у претежно изграђеним блоковима;
- 5 m од регулационе линије у претећно неизграђеним блоковима.

Индекс заузетости: максимални индекс заузетости је 60%

Спратност објекта:

- максимална спратност је П+2 (мах h=15 m)
  - за објекте у низу обавезно је уклапање висине слемена и венца са суседним објектима, тако да висине новог објекта не прелазе више од спратне висине преовлађујуће (преко 50%) постојеће висине фронта блока. Не рачунају се постојећи објекти веома лошег бонитета у конструктивном смислу тако да се не могу реконструисати;
  - уколико је суседни објекат приземни, нови објекат може бити максимално П+Пк,;
  - уколико је суседни објекат веће спратне висине од П+2 нови објекат се поставља на удаљењу од 1/2 висине од постојећег објекта;
- на осталим површинама и површинама где је мешовита намена компатибилна, максимална спратност је П+2.

Услови за слободне и зелене површине:

минимални проценат зелених површина у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или делова надземних објеката) износи 20%.

Кота приземља:

- кота приземља је највише 1.2 m виша од нулте коте уколико је грађевинска линија повучена од регулационе.
- уколико се грађевинска и регулациона линија поклапају, кота приземља може бити максимално 0,2 m виша од нулте коте, при чему се висинска разлика решава денивелацијом унутар објекта.

Одстојање објекта од бочне и задње границе парцеле:

- минимално растојање објекта од бочних и задњих граница парцеле је 2,5 m са отворима стамбених просторија, сваке оријентације;
- минимално растојање објекта од бочних и задњих граница парцеле је 1.5 m, уз услов да бочне фасаде могу бити само са отворима помоћних просторија са минималним парапетом 1.6 m;
- минимално растојање објекта у низу од бочних граница парцеле је 0 m у овом случају бочне фасаде су без отвора;
- растојање наспрамних објеката, када су на наспрамним странама отвори стамбених просторија је минимално 0,75 висине објекта;

- санациони објекти (потпорни зид...) се постављају у оквиру парцеле према пројекту без посебних услова о удаљењу од бочних граница парцеле;
- помоћни објекти за потребе гаражирања возила, летње кухиње и оставе се постављају према правилима за стамбене објекте. Изузетно помоћни објекти се могу поставити на мањем удаљењу или на међи уколико не угрожавају изграђене објекте на суседним парцелама.
  Помоћни објекат се може поставити на међу (бочну и задњу):
  - уколико на суседној међи постоји објекат, дозвољено је постављање у дужини преклапања;
  - уколико је постојао легалан објекат на међи, који се замењује.

  У свим другим случајевима, помоћни објекат се може поставити на међу уколико је задовољено минимално удаљење одобјеката на суседној парцели од 2,5 m за породично становање, односно 4m за свеостале планиране намене.
  Није дозвољено постављање отвора на међи према суседној парцели. Дозвољено је постављање помоћног објекта на мањој удаљености која је прописана од задате бочне и задње међе под условом да је испуњено минимално удаљење помоћног објекта од објеката на суседној парцели.

Међусобно одстојање објеката на парцели:

- други објекат на парцели се може поставити на удаљењу од 0 m од основног објеката или на прописаном растојању у наредном ставу.
- минимално међусобно растојање стамбених и пословних објеката је 4.0 m, а растојање од помоћних објеката је минимум 2.5 m.

Архитектонско обликовање:

- у зонама заштићених објеката и амбијентале вредности:
  - нови објекат ускладити са карактером амбијента и вредностима урбаног и архитектонског наслеђа у погледу димензија, диспозиције, пропорција, типа градње и обликовања;
  - нове објекте градити са четвороводним крововима, односно вишеводним код слободностојећих, а двоводним код објеката у низу; нагиб кровних равни не сме да буде стрмији од суседних сачуваних објеката; у случају замене низа објеката, нагиб целог низа мора бити приближан провладавајућем у фронту блока
  - висинске регулације се морају усклађивати према силуети и ритму улице, без обавезног уклапања венаца;
  - угаоне локације, код објеката који се мењају, посебно истаћи и архитектонски обрадити;

  У осталим зонама:
- последња етажа се може извести као поткровље. Дозвољава се изградња вишеводног крова;
- поткровље: висина назитка поткровне етаже износи највише 1.60 m рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине. Нагиб кровних равни прилагодити врсти кровног покривача. Максимални нагиб кровних равни је 45 степени. Дозвољава се изградња сложених кровова и формирање подкровне галерије;
- кров се такође може извести и као зелени кров, односно раван кров насут одговарајућим слојевима и озелењен у случају изградње објекта спратности мање од максималне планиране, односно без поткровља.

Паркирање:

- паркирање по правилу решити на парцели, према нормативима дефинисаним у поглављу 2.2. Саобраћајна инфраструктура, поднаслов Паркинг површине.

Услови за ограђивање парцеле:

- грађевинске парцеле према улици могу се ограђивати зиданом оградом до висине од 0,90 m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40 m, или комбинацијом зидане и транспарентне ограде;
- дозвољена висина ограде према суседној парцели је 1.4 m, може бити зидана или транспарентна;
- ограда се изводи тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде;
- парцелу је дозвољено оградити и живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле;
- када је објекат на регулацији ограда се не поставња на делу где је објекат.

Минимални степен комуналне опремљености:

- нови објекат треба да има прикључак на водоводну и канализациону мрежу, електричну енергију, а пожељно је и мрежу електронске комуникације, топловодну/гасоводну мрежу или други алтернативни извор енергије.

Инжењерскогеолошки услови:

- за сваку интервенцију или изградњу новог објекта у зонама клизишта (Реферална карта бр. 3) у фази израде техничке документације урадити **детаљна геотехничка истраживања** у складу са Законом о рударству (Сл. Гласник РС бр. 101/15 и 95/18-др.закон).

Спровођење плана за мешовиту намену мањих густина:

- директно спровођење.

3.1.3. ОБЈЕКТИ ТУРИЗМА

Туризам као намена подразумева стационарни комерцијални туризам са једне стране и бањски туризам са друге који су међусобно компатибилни и могу се просторно преплитати уз одређена ограничења. Ограничења се односе на поштовање мера заштите у првом реду од буке и заштите ваздуха и воде од саобраћаја у зонама бањског туризма у односу на хотелски и угоститељски, односно комерцијални туризам.

Према начину коришћења земљишта и диспозицији у простору дефинисане су три врсте туристичких услуга на подручју плана:

1. Хотелско - апартмански објекти и туристички комплекси,
2. Апартманско – пансионски,
3. Здравствено бањски.

Допунске намене туризму могу бити:

- комерцијални: продајни објекти за снабдевање корисника туристичких зона и сл. – примењују се правила за мешовите намене мањих густина;
- угоститељски: ресторани, кафеи и сл. и - примењују се правила за мешовите намене мањих густина;
- рекреативни и спортски: отворени и затворени базени, купалишта, игралишта итд. - примењују се правила за спорт и рекреацију.

○ ТУРИСТИЧКИ КОМПЛЕКСИ

Основна намена површина: туристичке комерцијалне услуге хотелског типа стационарне намене.

- као претежна намена дозвољава се у Бањи Ковиљачи, Бањи Бадањи, Лозници, Тршићу, на подручју Гучева и Цера;
- може бити компатибилна намена у свим другим насељима, где је могуће обезбедити услове прописане овим планом;

Компатибилне намене:

- услуге у функцији туризма (угоститељство), спорт и рекреација, здравство, бањски туризам. Однос пратећих намена у односу на претежну може бити максимално 50% на нивоу намене. На парцели се може наћи и само пратећа намена. Правила изградње основне намене примењују се и за компатибилну намену.
- Искључиво туристичке намене (у подцелинама 5.1, 5.2, 5,4 и 5.7) са компатибилним наменама у смислу допуне туристичких садржаја, су зоне у којима није дозвољена изградња објеката становања, производње, услуга које нису у директној функцији туристчког комплекса и апартманско - пансионски туризам, осим у подцелини 5,4 где се задржавају објекти постојећег становања са планским опредељењем да се ови објекти трансформишу у апартманско-пансионски вид туризма.

Услови за формирање парцеле:

- катастарска парцела може постати грађевинска уколико има облик и површину који омогућавају изградњу објекта у складу са правилима грађења и техничким прописима и која има приступ јавној саобраћајној површини;
- грађевинском парцелом се сматра постојећа катастарска парцела минималне ширине фронта према јавној саобраћајној површини 40,0 m и минималне површине 0,5ha (5000 m^2);
- нова грађевинска парцела, настала спајањем или дељењем целих или делова катастарских парцела мора имати минималну ширину фронта према јавној саобраћајној површини 60.0 m и минималну површину 1,0 ha.

Број објеката на парцели: на свакој грађевинској парцели гради се један основни (главни објекат са рецепцијом) хотелски објекат;

- поред класичне организације са једним објектом хотела са смештајним капацитетима, може се комплекс организовати и по принципу једног главног објекта са рецепцијом, рестораном гаражом... и више мањих типских објеката (смештајне јединице апартманског типа по правилу приземне). Цео комплекс се гради као јединствена урбанистичка целина и може бити на више парцела;
- могућа је изградња других објеката у функцији допуне стационарног смештаја, то су објекти за спорт и рекреацију, угоститељство, паркирање у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу;
- у оквиру парцеле дозвољена је изградња надстрешница, сеница, отворених базена, стакленика, зимских башти и отворених спортских терена, које не улазе у обрачун урбанистичких параметара

Индекс заузетости парцеле:

максимални индекс заузетости на парцели је 25%

Спратност објекта:

- максимална спратност је П+3 (мах h=15,5 m);
- уколико се комплекс организује са централним објектом, тада је тај објекат максималне спратности П+3, а остали објекти су максимално П+Пк (мах h=6,6 m).

Слободне и зелене површине:

- минимални проценат слободних површина на парцели је 65% .
- минимални проценат зелених површина у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или делова подземних објеката) износи 50%;
- обавезно је максимално очување постојећих зелених површина и квалитетне вегетације на парцели, посебно вредних стабала и група стабала;

- на стрмим теренима правилним избором вегетације обезбедити дренажу површинских вода без спирања горњег слоја и са спречавањем појава ерозије;
- обавезан је полупорозан застор са вегетацијом за надземне паркинг просторе и дрворедна стабла на свака 2 паркинг места;
- све равне кровове или терасе одржавати као зелене површине са минимум 30% озелењене површине (или „зелени" равни кровови - кровне баште или зеленило у посудама).

Положај објекта на парцели: објекат, према положају на парцели је слободностојећи.

Грађевинска линија: дефинише се урбанистичким пројектом али не може бити на мањем растојању од 3 m од регулационе линије.

Кота приземља:

- уколико је грађевинска линија повучена од регулационе, кота приземља је максимално 1.2 m виша од нулте коте, а приступ мора бити прилагођен особама са смањеном способношћу кретања;
- кота приземља објекта, када се објекат гради изнад нивоа саобраћајнице, не може бити нижа од коте те саобраћајнице.

Одстојање од бочне границе парцеле:

- минимално растојање објекта од бочних граница парцеле је 10 m;
- минимално одстојање других садржаја (који не улазе у обрачун параметара - отворени базени, сеници, стакленици, зимске баште и отворени спортски терени) је 2,5 m.

Растојање објекта од бочног суседног објекта:

- минимално растојање објекта од другог објекта на суседној парцели је 12 m.

Растојање од задње границе парцеле:

- растојање грађевинске линије планираног објекта према задњој линији парцеле је минимално 1/4 висине објекта, али не мање од 3 m;
- изузетно мања растојања условљена специфичним обликом и пропорцијама парцеле и изградњом у непосредном суседству могу се утврдити израдом урбанистичког пројекта. Меродавно је растојање од објекта на суседној парцели.

Међусобно растојање објеката на парцели:

- међусобно растојање је минимално 1/2 висине вишег објекта, а за објекте ниже од 8 m не може бити мање од 4 m, а у складу са потребама организовања противпожарног пута.

Паркирање:

- паркирање решити на парцели изградњом гараже или на отвореном паркинг месту у оквиру парцеле, према нормативима дефинисаним у табели бр. 5 Нормативи за паркирање;
- максимална заузетост подземном гаражом је 20% површине парцеле;
- уколико је грађевинска линија подземне гараже изван габарита објекта, горња кота плоче гараже на равном терену мора бити усклађена са котом терена, насута земљом и партерно уређена.

Услови за ограђивање парцеле:

- Грађевинске парцеле према улици могу се ограђивати зиданом оградом до висине од 0,90 m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40 m;
- дозвољена висина ограде према суседној парцели је 1.4 m;
- ограда се изводи тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде;

- парцелу је дозвољено оградити и живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле.

Минимални степен комуналне опремљености:

- нови објекат мора имати прикључак на водоводну и канализациону мрежу, електричну енергију, мрежу електронске комуникације, гасоводну мрежу или други алтернативни извор енергије;
- до изградње гасовода дозвољава се други начин грејања уз обавезно постављање одговарајућих филтера код грејања на фосилна горива.

Спровођење плана за намену туристички комплекси:

- Обавезна израда Урбанистичког пројекта;
- Када се намена туристички коплекси налази као компатибилна на површини планираној за неку другу намену, примењују се правила за туристичке комплексе и обавезна је израда урбанистичког пројекта.

○ ТУРИЗАМ - ХОТЕЛСКО - АПАРТМАНСКИ

Основна намена површина: туристичке комерцијалне услуге хотелског и хотелско-апартманског типа стационарне намене:

- као претежна намена дозвољава се у свим насељима;
- може бити компатибилна намена у свим другим целинама, где је могуће обезбедити услове прописане овим планом.

Компатибилне намене: услуге у функцији туризма (угоститељство), спорт и рекреација, здравство, бањски туризам. Однос пратећих намена у односу на претежну може бити максимално 50% на нивоу намене. На парцели се може наћи и само пратећа намена. Правила изградње основне намене примењују се и за компатибилну намену.

Становање се може појавити као допунска намена и то једна стамбена јединица за стално становање на појединачној парцели.

Услови за формирање парцеле:

- катастарска парцела може постати грађевинска уколико има облик и површину који омогућавају изградњу објекта у складу са правилима грађења и техничким прописима и која има приступ јавној саобраћајној површини;
- грађевинском парцелом се сматра постојећа катастарска парцела минималне ширине фронта према јавној саобраћајној површини 14.0 m и минималне површине 500 m^2;
- нова грађевинска парцела, настала спајањем или дељењем целих или делова катастарских парцела мора имати минималну ширину фронта према јавној саобраћајној површини 20.0 m и минималну површину 700 m^2.

Број објеката на парцели: на грађевинској парцели планираној за туризам и угоститељство, гради се један објекат претежне намене – хотелски или угоститељски објекат. Могућа је изградња других објеката у функцији допуне стационарног смештаја, то су објекти за спорт и рекреацију, угоститељство, паркирање у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу.

У оквиру парцеле дозвољена је изградња надстрешница, сеница, отворених базена, стакленика, зимских башти и отворених спортских терена, које не улазе у обрачун урбанистичких параметара

Индекс заузетости парцеле:

максимални индекс заузетости на парцели је 40%.

Висина објекта: максимална планирана спратност је П+3 (мах h=15,5 m).

Слободне и зелене површине:

- минимални проценат слободних површина на парцели је 45%;

- минимални проценат зелених површина у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или делова подземних објеката) износи 30%;
- обавезно је максимално очување постојећих зелених површине и квалитетне вегетације на парцели, посебно вредних стабала и група стабала;
- на стрмим теренима правилним избором вегетације обезбедити дренажу површинских вода без спирања горњег слоја и са спречавањем појава ерозије;
- обавезан је полупорозан застор са вегетацијом за надземне паркинг просторе и дрворедна стабла на свака 2 паркинг места;
- све равне кровове или терасе одржавати као зелене површине са минимум 30% озелењене површине (или „зелени" равни кровови - кровне баште или зеленило у посудама).

Положај објекта на парцели:

објекат, према положају на парцели је слободностојећи.

Грађевинска линија:

- мин. удаљење грађевинске од регулационе линије је 5 m.

Кота приземља:

- уколико је грађевинска линија повучена од регулационе, кота приземља је максимално 1.2 m виша од нулте коте, а приступ мора бити прилагођен особама са смањеном способношћу кретања;
- кота приземља објекта, када се објекат гради изнад нивоа саобраћајнице, не може бити нижа од коте те саобраћајнице.

Одстојање од бочне границе парцеле:

- минимално растојање објекта од бочних граница парцеле је 1/4 висине објекта, али не мање од 3 m.
- уколико је на суседној парцели постојећи објекат на граници парцеле, минимално растојање новог објекта од бочних граница парцеле је 4.0 m;
- минимално одстојање других садржаја (који не улазе у обрачун параметара - отворени базени, сенице, стаклености, зимске баште и отворени спортски терени) је 2,5 m;

Растојање објекта од бочног суседног објекта:

- минимално растојање објекта од другог пословног објекта на суседној парцели је 1/2 висине вишег објеката, али не мање од 4 m.

Растојање од задње границе парцеле:

- растојање грађевинске линије планираног објекта према задњој линији парцеле је минимално 1/4 висине објекта, али не мање од 3 m;
- изузетно мања растојања условљена специфичним обликом и пропорцијама парцеле и изградњом у непосредном суседству могу се утврдити израдом урбанистичког пројекта. Меродавно је растојање од објекта на суседној парцели.

Паркирање:

- паркирање решити на парцели изградњом гараже или на отвореном паркинг месту у оквиру парцеле, према нормативима дефинисаним у поглављу 2.2.
- максимална заузетост подземном гаражом је 80% површине парцеле
- уколико је грађевинска линија подземене гараже изван габарита објекта, горња кота плоче гараже на равном терену мора бити усклађена са котом терена, насута земљом и партерно уређена

Услови за ограђивање парцеле:

- грађевинске парцеле према улици могу се ограђивати зиданом оградом до висине од 0,90 m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40 m;

- дозвољена висина ограде према суседној парцели је 1.4 m;
- ограда се изводи тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде;
- парцелу је дозвољено оградити и живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле.

Минимални степен комуналне опремљености:

- нови објекат мора имати прикључак на водоводну и канализациону мрежу, електричну енергију, мрежу електронске комуникације, гасоводну мрежу или други алтернативни извор енергије;
- до изградње гасовода дозвољава се други начин грејања уз обавезно постављање одговарајућих филтера код грејања на фосилна горива.

Спровођење плана за намену туризам, хотелско-апартмански:

- обавезна израда Урбанистичког пројекта.

○ ТУРИЗАМ - АПАРТМАНСКО - ПАНСИОНСКИ

Основна намена површина: становање са туризмом апартманског и пансионског типа.

- као претежна намена дозвољава се у свим насељима;
- може бити компатибилна намена у свим другим целинама, где је могуће обезбедити услове прописане овим планом.

Као објекти апартманско - пансионског типа дефинишу се вишефункционални објекти на појединачним парцелама, минималне величине 400 m^2 са максимум две стамбене јединице (за стално становање) и максимум 8 апартманских јединица са по максимум три лежаја.

Компатибилне намене: услуге, трговина на мало, спорт и рекреација, зеленило. Однос пратећих намена у односу на претежну може бити максимално 30% на нивоу намене. На парцели се може наћи и само пратећа намена, али може се наћи и у оквиру основне намене као део функционалне стамбене јединице. Правила изградње основне намене примењују се и за компатибилну намену.

Услови за формирање парцеле:

- катастарска парцела може постати грађевинска уколико има облик и површину који омогућавају изградњу објекта у складу са правилима грађења и техничким прописима и која има приступ јавној саобраћајној површини;
- грађевинском парцелом се сматра постојећа катастарска парцела минималне ширине фронта према јавној саобраћајној површини 14.0 m и минималне површине 400 m^2;
- нова грађевинска парцела, настала спајањем или дељењем целих или делова катастарских парцела мора имати минималну ширину фронта према јавној саобраћајној површини 20.0 m и минималну површину 600 m^2.

Број објеката на парцели: на грађевинској парцели планираној за туризам апартманско - пансионског типа, гради се један објекат претежне намене. Могућа је изградња других објеката у функцији допуне стационарног смештаја, то су објекти за спорт и рекреацију, угоститељство, паркирање у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу. Није дозвољена изградња помоћних објеката и монтажно демонтажних објеката (киоска…).
У оквиру парцеле дозвољена је изградња надстрешница, сеница, отворених базена, стакленика, зимских башти и отворених спортских терена, које не улазе у обрачун урбанистичких параметара.

Индекс заузетости парцеле:

максимални индекс заузетости на парцели је 50%.

Висина објекта:

- максимална планирана спратност је П+2+Пк (мах h=14 m).

Слободне и зелене површине:

- минимални проценат слободних површина на парцели је 50%;
- минимални проценат зелених површина у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или делова подземних објеката) износи 30%.

Положај објекта на парцели:

објекат, према положају на парцели је слободностојећи.

Грађевинска линија:

- мин. удаљење грађевинске од регулационе линије је 5 m.

Кота приземља:

- уколико је грађевинска линија повучена од регулационе, кота приземља је максимално 1.2 m виша од нулте коте, а приступ мора бити прилагођен особама са смањеном способношћу кретања;
- кота приземља објекта, када се објекат гради изнад нивоа саобраћајнице, не може бити нижа од коте те саобраћајнице.

Одстојање од бочне границе парцеле:

- минимално растојање објекта од бочних граница парцеле је 1/4 висине објекта, али не мање од 3 m.
- уколико је на суседној парцели постојећи објекат на граници парцеле, минимално растојање новог објекта од бочних граница парцеле је 4.0 m.
- минимално одстојање других садржаја (који не улазе у обрачун параметара - отворени базени, сеници, стакленици, зимске баште и отворени спортски терени) је 2,5 m.

Растојање објекта од бочног суседног објекта:

- минимално растојање објекта од другог пословног објекта на суседној парцели је 1/2 висине вишег објеката, али не мање од 4 m.

Растојање од задње границе парцеле:

- растојање грађевинске линије планираног објекта према задњој линији парцеле је минимално 1/4 висине објекта, али не мање од 2,5 m.
- изузетно мања растојања условљена специфичним обликом и пропорцијама парцеле и изградњом у непосредном суседству могу се утврдити израдом урбанистичког пројекта. Меродавно је растојање од објекта на суседној парцели.

Паркирање:

- паркирање решити на парцели изградњом гараже или на отвореном паркинг месту у оквиру парцеле, према нормативима дефинисаним у табели бр. 5 Нормативи за паркирање.

Услови за ограђивање парцеле:

- грађевинске парцеле према улици могу се ограђивати зиданом оградом до висине од 0,90 m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40 m;
- дозвољена висина ограде према суседној парцели је 1.4 m;
- ограда се изводи тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде;
- парцелу је дозвољено оградити и живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле.

Минимални степен комуналне опремљености:

- нови објекат мора имати прикључак на водоводну и канализациону мрежу, електричну енергију, мрежу електронске комуникације, гасоводну мрежу или други алтернативни извор енергије;
- до изградње гасовода дозвољава се други начин грејања уз обавезно постављање одговарајућих филтера код грејања на фосилна горива.

Спровођење плана за намену туризам, апартманско-пансионски:

- директно спровођење.

○ ЗДРАВСТВЕНО БАЊСКИ ТУРИЗАМ

Основна намена површина: бањски туризам, са здравствено - рехабилитационим садржајима у складу са прописима из ове области. Овај вид туризма може бити јавне намене у том случају је по основној намени секундарна здравствена заштита. Уколико је у приватном сектору, односно на површини остале намене, онда је по основној намени бањски туризам. У оба случаја примењују се иста правила уређења и грађења, односно морају се применити правила и за здравсво и за бањски туризам:

- као претежна намена може се јавити у Бањи Бадањи;
- може бити компатибилна намена у свим другим целинама, где је могуће обезбедити услове прописане овим планом.

Компатибилне намене: спорт и рекреација, здравство, услуге (мање трговине). Однос пратећих намена у односу на претежну може бити максимално 20% на нивоу намене. На парцели се може наћи и само компатиблна намена. Правила изградње основне намене примењују се и за компатибилну намену.

Услови за формирање парцеле:

- катастарска парцела може постати грађевинска уколико има облик и површину који омогућавају изградњу објекта у складу са правилима грађења и техничким прописима и која има приступ јавној саобраћајној површини;
- грађевинском парцелом се сматра постојећа катастарска парцела минималне ширине фронта према јавној саобраћајној површини 14.0 m и минималне површине 600 m^2;
- нова грађевинска парцела, настала спајањем или дељењем целих или делова катастарских парцела мора имати минималну ширину фронта према јавној саобраћајној површини 20.0 m и минималну површину 800 m^2;

Број објеката на парцели: на грађевинској парцели планираној за бањски туризам са здравственим карактером, гради се један објекат претежне намене. Могућа је изградња других објеката у функцији допуне бањског турима, то су стационарни смештај типа апартманског и пансионског смештаја, објекти за спорт и рекреацију, угоститељство, паркирање у оквиру дозвољених урбанистичких параметара за парцелу.

У оквиру парцеле дозвољена је изградња надстрешница, сеница, отворених базена, стакленика, зимских башти и отворених спортских терена, које не улазе у обрачун урбанистичких параметара

Индекс заузетости парцеле: максимални индекс заузетости на парцели је 50%.

Висина објекта: максимална планирана спратност је П+2+Пк (мах h=14 m).

Слободне и зелене површине:

- минимални проценат слободних површина на парцели је 45%;
- минимални проценат зелених површина у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или делова подземних објеката) износи 30%;

- обавезно је максимално очување постојећих зелених површине и квалитетне вегетације на парцели, посебно вредних стабала и група стабала;
- на стрмим теренима правилним избором вегетације обезбедити дренажу површинских вода без спирања горњег слоја и са спречавањем појава ерозије;
- обавезан је полупорозан застор са вегетацијом за надземне паркинг просторе и дрворедна стабла на свака 2 паркинг места;
- све равне кровове или терасе одржавати као зелене површине са минимум 30% озелењене површине (или „зелени" равни кровови - кровне баште или зеленило у посудама).

Положај објекта на парцели: објекат, према положају на парцели је слободностојећи.

Грађевинска линија: дефинише се урбанистичким пројектом, али не на мањем растојању од 5 m од регулационе линије.

Кота приземља:

- уколико је грађевинска линија повучена од регулационе, кота приземља је максимално 1.2 m виша од нулте коте, а приступ мора бити прилагођен особама са смањеном способношћу кретања;
- кота приземља објекта, када се објекат гради изнад нивоа саобраћајнице, не може бити нижа од коте те саобраћајнице.

Одстојање од бочне границе парцеле:

- минимално растојање објекта од бочних граница парцеле је 1/4 висине објекта, али не мање од 3 m.
- уколико је на суседној парцели постојећи објекат на граници парцеле, минимално растојање новог објекта од бочних граница парцеле је 4.0 m.
- минимално одстојање других садржаја (који не улазе у обрачун параметара - отворени базени, сеници, стаклености, зимске баште и отворени спортски терени) је 2,5 m.

Растојање објекта од бочног суседног објекта:

- минимално растојање објекта од другог пословног објекта на суседној парцели је 1/2 висине вишег објеката, али не мање од 4 m.

Растојање од задње границе парцеле:

- растојање грађевинске линије планираног објекта према задњој линији парцеле је минимално 1/4 висине објекта, али не мање од 3 m;
- изузетно мања растојања условљена специфичним обликом и пропорцијама парцеле и изградњом у непосредном суседству могу се утврдити израдом урбанистичког пројекта. Меродавно је растојање од објекта на суседној парцели.

Паркирање:

- паркирање решити на парцели изградњом гараже или на отвореном паркинг месту у оквиру парцеле, према нормативима дефинисаним у поглављу 2.2.
- максимална заузетост подземном гаражом је 80% површине парцеле;
- уколико је грађевинска линија подземене гараже изван габарита објекта, горња кота плоче гараже на равном терену мора бити усклађена са котом терена, насута земљом и партерно уређена

Услови за ограђивање парцеле:

- грађевинске парцеле према улици могу се ограђивати зиданом оградом до висине од 0,90 m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40 m;
- дозвољена висина ограде према суседној парцели је 1.4 m;
- ограда се изводи тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде;

– парцелу је дозвољено оградити и живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле

Минимални степен комуналне опремљености:

– нови објекат мора имати прикључак на водоводну и канализациону мрежу, електричну енергију, мрежу електронске комуникације, гасоводну мрежу или други алтернативни извор енергије;
– до изградње гасовода дозвољава се други начин грејања уз обавезно постављање одговарајућих филтера код грејања на фосилна горива.

Спровођење плана за намену здравствено бањски туризам:

– обавезна израда Урбанистичког пројекта за постојеће објекте, нове јавне објекте уколико је прибављена површина јавне намене и нове објекте који нису јавни; и ПДР за нове јавне објекте уколико није прибављена површина јавне намене.

3.1.4. ОБЈЕКТИ ПОСЛОВАЊА, ПРИВРЕДЕ И ПРОИЗВОДЊЕ

Основна намена: производња и пословање – комерцијални објекти:

– као претежна намена дозвољава се у свим насељима уз ограничење за производне делатности на подручјима под заштитом;

Комерцијалне делатности могу бити организоване као:

– појединачни садржаји у ткиву (примењују се правила за мешовите намене) и
– комерцијални и пословни комплекси у привредним зонама.

- **Објекти пословања, привреде и производње у привредним/радним зонама**

Објекти производње, који својим капацитетом превазилазе властите потребе домаћинства и који на било који начин могу да утичу на начин живота у непосредном окружењу, морају се градити у, за то посебно издвојеним просторима (радним зонама) или у ободном делу грађевинског подручја на довољном растојању од суседних објеката других намена на које, евентуално, могу да имају утицаја.

Комплекси у радним зонама углавном су организовани као вишефункционални мешовити производно-комерцијални комплекси.

Дозвољене су све групе делатности осим оних које угрожавају људе и животну средину (земљиште, ваздух и воду).

Производни комплекси су већи производни погони, обично међусобно технолошки повезани или локације намењене разноврсним привредним активностима: грађевински погони, складишта, робно-транспортни центри и др.

Комерцијално-пословни комплекси су комплекси различите величине са преовлађујућом комерцијалном наменом. Они могу бити у оквиру осталих компатибилних намена, али најчешће су то комерцијални и пословни објекти у склопу привредних зона, дуж примарних саобраћајница: мегамаркети, складишта, дистрибутивни центри, и сл.

Развој привредних/радних зона усмеравати у насеља: Липнички Шор, Јелав, Лешница, Ново Село, Јадранска Лешница, Руњани, Грчара, Горње Недељице, Доње Недељице, Слатина и Драгинац. Специфичне радне зоне су подручја експлоатације минералних сировина, уз која се могу формирати комплекси пратећих делатности и производње, то су насеља, Зајача и Брезјак.

Компатибилне намене: услуге и пословање. Правила изградње основне намене примењују се и за компатибилну намену.

Услови за формирање парцеле:

- грађевинском парцелом се сматра постојећа катастарска парцела минималне ширине фронта према јавној саобраћајној површини 20.0 m и минималне површине 800 m^2;
- нова грађевинска парцела, настала спајањем или дељењем целих или делова катастарских парцела мора имати минималну ширину фронта према јавној саобраћајној површини 25.0 m и минималну површину 1000 m^2;
- изузетно се може дозволити мања ширина парцеле, али не мања од 15 m, у зонама инициране изградње, где због постојећих изграђених објеката није могуће остварити прописану ширину парцеле.
- обавезан је приступ јавној саобраћајној површини.

Број објеката на парцели:

- на грађевинској парцели планираној за производњу и пословање број објеката зависи од технолошког процеса. Могућа је изградња других објеката у функцији производње, магацини, гараже, надстрешнице;
- у оквиру парцеле дозвољена је изградња надстрешница, фабрички димњаци, ветрењаче, водоводни торњеви, рекламни стубови, ови објекти не улазе у обрачун урбанистичких параметара;
- за све помоћне објекте и надстрешнце важе правила хоризонталне регулације као за основни објекат.

Положај објекта на парцели:

- објекат, према положају на парцели је слободностојећи.

Грађевинска линија:

- мин. удаљење грађевинске од регулационе линије је 5 m.
- испред грађевинске линије дозвољава се изградња портирнице уз улаз у комплекс, максималне површине 50 m^2.

Индекс заузетости:

- максимални индекс заузетости на парцели је 60%.

Спратност и висина објекта:

- максимална планирана спратност је управног (дела) објекта је П+3 (мах h=20 m);
- максимална спратност и висина производног дела зависи од технолошког процеса.

Услови за слободне и зелене површине:

минимални проценат зелених површина у директном контакту са тлом (без подземних објеката и/или делова надземних објеката) износи 25%.

Кота приземља:

- кота приземља је највише 1.2 m виша од нулте коте;
- свака денивелација се решава у оквиру парцеле;
- приступ мора бити прилагођен особама са смањеном способношћу кретања.

Одстојање објекта од бочне и задње границе парцеле:

- минимално растојање објекта од бочних и задње граница парцеле је 1/4 висине објекта, али не мање од 5 m;
- санациони објекти (потпорни зид...) се постављају у оквиру парцеле према пројекту без посебних услова о удаљењу од бочних граница парцеле.
- изузетно мања растојања условљена специфичним обликом и пропорцијама парцеле и изградњом у непосредном суседству могу се утврдити израдом урбанистичког пројекта.

Растојање објекта од бочног суседног објекта:

- минимално растојање објекта од другог пословног објекта на суседној парцели је 1/2 висине вишег објеката, али не мање од 8 m.

Међусобно одстојање објеката на парцели:

- други објекат на парцели се може поставити на удаљењу од 0 m од основног објекта или на прописаном растојању у наредном ставу;
- минимално међусобно растојање пословних и производних објеката је 4.0 m, а растојање од помоћних објеката је минимум 3 m.

Архитектонско обликовање:

- објекти се граде у складу са технолошким процесом;
- тежити једноставним сведеним формама, посебно код објеката великих волумена;
- примењени материјали морају да буду трајни и еколошко прихватљиви.

Услови за уређење парцеле:

- није дозвољено складиштење материјала и сировина тако да оне буду видљиве ван производног комплекса;
- није дозвољено складиштење готових производа тако да они буду видљиви ван производног комплекса;
- све незастрте површине се морају озеленети и уредити;
- Уколико се поставља транспарентна ограда комбиновати је са оградним зеленилом;
- објекти се морају одржавати, а фасаде редовно освежавати. Сви постојећи објекти лошег бонитета (фасаде, крова, браварије, столарије…) морају се или уклонити или реконструисати;
- слободне просторе уредити за боравак на отвореном, пејзажним уређењем, садњом вегетације која ће правити засен и сл.
- према суседним блоковима и парцелама јавне и стамбене намене формирати тампон заштитног зеленила комбинацијом виских и жбунастих структура, минималне ширине 1,5 m.

Паркирање:

- паркирање решити на парцели изградњом гараже или на отвореном паркинг месту у оквиру парцеле, према нормативима дефинисаним у поглављу 2.2.
- све отворене паркинг површине у партеру обавезно је озеленити високим лишћарима (једно стабло на 100 m^2 паркинг површине);
- максимална заузетост подземном гаражом је 70% површине парцеле;
- уколико је грађевинска линија подземне гараже изван габарита објекта, горња кота плоче гараже на равном терену мора бити усклађена са котом терена, насута земљом и партерно уређена.

Услови за ограђивање парцеле:

- грађевинске парцеле према улици могу се ограђивати зиданом оградом до висине од 0,90 m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 2,2 m;
- дозвољена висина ограде према суседној парцели је 2,2 m;
- ограда се изводи тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде;
- парцелу је дозвољено оградити и живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле,

Минимални степен комуналне опремљености:

- нови објекат треба да има прикључак на водоводну и канализациону мрежу, електричну енергију, а пожељно је и мрежу електронске комуникације, топловодну/гасоводну мрежу или други алтернативни извор енергије.

Инжењерскогеолошки услови:

- за сваку интервенцију или изградњу новог објекта у фази израде техничке документације урадити **детаљна геотехничка истраживања** у складу са Законом о рударству (Сл. Гласник РС бр. 101/15 и 95/18-др.закон).

Правила за посебне објекте у комплексима:

- дозвољава се изградња посебних објеката који се не урачунавају у корисну БРГП, као што су инфраструктурни - фабрички димњаци, ветрењаче, водоводни торњеви, рекламни стубови, и др.;
- посебни објекти морају бити позиционирани на парцели (комплексу) у оквиру грађевинских линија;
- дозвољена висина за рекламне стубове је 30m, а за инфраструктурне објекте се утврђује изузетно и већа висина, према технолошким потребама. Уколико су виши од 30m неопходно је прибавити мишљење и сагласност институција надлежних за безбедност ваздушног саобраћаја. Овакви посебни објекти се постављају тако да не представљају опасност по безбедност и да не ометају значајно сагледљивост објеката. Потребна је верификација идејног пројекта на Комисији за планове, пре издавања Грађевинске дозволе.
- на грађевинским парцелама уз пословне, производне и комуналне објекте у стамбеном ткиву или у производним зонама могу да се граде помоћни објекти и то: гараже, оставе, портирнице настрешнице, тремови и сл..

Спровођење плана за производњу и пословање:

- обавезна израду урбанистичког пројекта за комплексе веће од 0,3 до 2 ha;
- обавезна израда ПДР за комплексе веће од 2 ha.

3.1.5. ВЕРСКИ ОБЈЕКТИ

Верски објекти се раде на прибављеним локацијама, а на захтев одређене верске заједнице. Верски објекти су по својој намени објекти јавног карактера који се не граде на површинама јавне намене.

Због своје архитектуре, намене, уређења и духовног значаја за заједницу ови објекти у просторном смислу представљају често реперне објекте који су од посебне амбијенталне вредности и који најчешће у насељеним местима представљају централне објекте.

Локација за изградњу новог објекта се обавезно разрађује урбанистичким пројектом на основу следећих функционалних, локационих и амбијенталних услова:

- провера генералне подобности места (број и концентрација верника, гравитационо подручје, веза са садржајима центра, саобраћајна приступачност);
- минимално потребна површина парцеле се одређује по стандарду 0,3-0,5m² по кориснику;
- карактер функционалног окружења (места где се сустичу кретање и интерес житеља, у близини садржаја који им по традицији, функцији и обележју припадају;
- повезаност са амбијенталним и природним целинама, визуре и сагледивост у слици краја.

У саставу грађевинске парцеле верског објекта, поред богомоље, треба обезбедити простор за изградњу пратећих садржаја, стамбених и управно-административних садржаја. Садржаје комплетирати са образовно-културним, резиденцијалним и пратећим (комерцијалним) изграђеним простором и слободним површинама. Максимална спратност објеката пратећих садржаја је П+1 (max h=8,5 m).

Ако се верски објекат ограђује и формира двориште (порту, код верских објеката Православне цркве) на том делу грађевинске парцеле дозвољена је само изградња објеката у функцији основног верског обреда, укупне површине 10% од површине верског објекта,

спратности П+0. У порти је забрањена изградња објеката у функцији становања. Стамбени објекат за потребе свештенства може бити на парцели верског објеката, али функционално одвојен од верског објекта.

За грађевинску парцелу верског објекта максимални индекс заузетости је 35%. Сви објекти пратећих садржаја (укључујући и становање) својим положајем и габаритом не смеју да угрожавају верски објекат.

За реконструкцију постојећих објеката важе правила дата за изградњу нових објеката.

За објекте утврђене или евидентиране као културно добро за све интервенције на објекту или парцели обавезно је прибављање услова од надлежног завода за заштиту споменика културе.

Основне потребе за површинама стационарног саобраћаја обавезно се решавају у границама властите парцеле.

3.1.6. ПОСТОЈЕЋЕ ИЗГРАЂЕНЕ ПАРЦЕЛЕ

За постојеће изграђене парцеле прописују се следећа правила:

- сви објекти који су изграђени на парцелама мањим од овим планом минимално прописаних, а већим од 1 ара, могу се дограђивати у циљу повећања корисног стамбеног простора по урбанистичким правилима датим у Плану за одређену намену умањеним за 10% и максималном спратношћу П+1, осим у случају изградње у непрекинутом низу где се спратност усклађује са суседним објектима;
- сви постојећи изграђени објекти који су заузели 100% површине парцеле, могу се доградити за поткровну етажу са максималном висином назитка 1,6 m, максималном светлом висином у слемену 4 m у односу на коту пода поткровне етаже и максималним нагибом кровних равни 35°, без обзира на удаљења суседних објеката;
- сви постојећи објекти на парцели могу се реконструисати, доградити или надзидати у оквиру дозвољених урбанистичких параметара и осталих правила грађења, уколико положај објекта према јавној површини задовољава услов дефинисан правилима;
- постојећи објекти на парцели који нису у складу са спратношћу и процентом заузетости, прописаним овим планом, не могу се дограђивати, већ је дозвољено текуће одржавање, санација, адаптација, као и побољшавање услова коришћења (замена инсталација, увођење гаса/топловода, побољшање енергетске ефикасности и сл.). Ако се такав објекат уклања и замењује другим, за њега важе правила као и за сваку нову изградњу;
- постојећи објекти који не припадају планираној (или компатибилној) претежној намени се задржавају до привођења земљишта намени, с тим што је забрањена њихова доградња, а дозвољени су радови на текућем и инвестиционом одржавању, санацији и енергетској санацији. Реконструкција и адаптација су дозвољени само у функцији прилагођавања планираној намени;
- на постојећем објекту који се својим делом налази на постојећој или планираној грађевинској парцели за површине јавне намене, осим текућег одржавања нису дозвољене никакве друге интервенције. Такав објекат се, код реализације планских решења, уклања (у целини или делом);
- постојећи објекат на парцели чији индекс заузетости и спратност не премашују параметре из овог плана, али није у складу са грађевинском линијом или линијама зоне градње, може се:
  а) доградити у хоризонталном и вертикалном габариту према условима прописаним овим планом до испуњења прописаних параметара;
  б) доградити у постојећем габариту за једну етажу. Не дозвољава се изградња надзитка кровне етаже. Поткровни, односно тавански простор може бити користан у деловима са висином већом од 1,6 m. Максимални угао кровних равни је 35 степени. На објектима који се налазе на међи дозвољен је кров са

падом кровне равни ка међи, али се вода са крова не може усмеравати на суседну парцелу;

– дозвољава се изградња кровова код објеката са равним кровом.

3.2. КОМПАТИБИЛНИ САДРЖАЈИ И ВРСТЕ ОБЈЕКАТА ПО ПЛАНИРАНИМ ПРЕТЕЖНИМ НАМЕНАМА

Претежне намене су преовлађујуће намене, односно заузимају преко 50% простора (блока или зоне). У оквиру одређене намене могу се наћи и друге компатибилне и комплементарне намене у функцији основне намене као допунске или пратеће, или као самосталне.

Принцип организације намена на подручју Плана мора да буде такав да се у оквиру исте просторне целине не могу наћи намене које једна другу угрожавају својим функционисањем. Целине се морају формирати тако да се конфликти између суседних намена сведу на минимум. На пример – индустрија – која није компатибилна становању, централним садржајима и туризму, треба да се граничи са пословно комерцијалним садржајима или занатском производњом или заштитним зеленилом.

У наредној табели је приказана компатибилност намена, односно која се намена као пратећа, допунска или основна може наћи у оквиру претежне намене, а да на графичком прилогу није приказана.

Табела бр.19: *Компатибилност намена*

	ПРАТЕЋА ИЛИ ДОПУНСКА НАМЕНА / ПРЕТЕЖНА НАМЕНА	ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	ЗЕЛЕНИЛО	СПОРТ РЕКРЕАЦИЈА	КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ	САОБРАЋАЈНИ ОБЈЕКТИ	СТАНОВАЊЕ	ТУРИСТИЧКИ САДРЖАЈИ	УСЛУГЕ СНАБДЕВАЊЕ	ПОСЛОВАЊЕ, ПРИВРЕДА И ПРОИЗВОДЊА	ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ	ПОЉОПРИВРЕДНО ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ
СА ОВОМ НАМЕНОМ ЈЕ КОМПАТИБИЛНА	ЈАВНЕ СЛУЖБЕ		X		X	X			X			
	ЗЕЛЕНИЛО	X		X	X			X	X		X	
	СПОРТ,РЕКРЕАЦИЈА	X	X					X	X		X	
	КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ	X	X			X				X		
	САОБРАЋАЈНИ ОБЈЕКТИ	X	X		X				X	X		
	СТАНОВАЊЕ	X	X	X	X			X	X	X	X	X
	ТУРИСТИЧКИ САДРЖАЈИ	X	X	X			X		X		X	X
	УСЛУГЕ	X	X	X	X	X	X	X				
	ПОСЛОВАЊЕ, ПРИВРЕДА И ПРОИЗВОДЊА	X	X	X					X			
	ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ	X	X						X			X
	ПОЉОПРИВРЕДНО И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ	X	X	X	X	X	X	X			X	

Зеленило (парковско зеленило, заштитно, линијско..), **јавне службе**, **спортски садржаји и услуге** се могу наћи, као допунска или пратећа намена уз све друге намене.

У случају да је пратећа намена преовлађујућа на нивоу грађевинске парцеле, за њу важе урбанистички параметри дати за основну намену.

Ако је основна намена парк или зеленило, допунска намена не може да буде преовлађујућа на више од 50% површине парцеле.

Уз **становање** као основну намену могу се наћи и друге намене као пратеће и допунске, односно као потребне и пожељне.

Услужне делатности су пожељне у свим стамбеним зонама. Ограничења се односе код делатности са великим саобраћајним оптерећењем, као што су велике трговине, (мегамаркети, велетрговине грађевинским и другим материјалом,); већи угоститељски објекти; магацини, складишта и сл. Овакве објекте треба лоцирати у улазно излазним зонама насеља и пословним и пословно - производним зонама. Обавезна је примена заштитних мера од буке, вибрација, аерозагађења.

Спортски објекти и терени и дечија игралишта могу се наћи у свим стамбеним зонама. Потребно је предвидети заштиту од буке око отворених терена.

Производне делатности се могу наћи у стамбеним зонама само под условом да не угрожавају становање и животну средину. Дозвољени су производња и пласман хране у обиму и на начин који не угрожава основну намену становања, оријентисани на породичну производњу са чистим технолошким процесом и потребним мерама заштите. Занатски тип производње (мањег капацитета и чисте технологије) је дозвољен у свим зонама. Потребно је овај тип производње подстицати и везивати за јединствене туристичке понуде.

Пољопривреда (баште, воћњаци, виногради) се може наћи уз становање.

Уколико је простор инфраструктурно неопремљен, а постоји захтев за изградњу на више од 30% површине, потребна је израда одговарајућег урбанистичког плана.

3.3. КРИТЕРИЈУМИ КОЈИМА СЕ УТВРЂУЈЕ ЗАБРАНА ГРАЂЕЊА

У складу са законским обавезама, условима надлежних предузећа, установа и институција, одговарајућим уредбама или одлукама, техничким прописима и другим обавезама установљавају се заштитни појасеви, заштитне зоне, зоне контролисаног коришћења и забрањене или ограничене изградње – заштићени простори или објекти.

Заштићени простори и објекти су дефинисани у плану на одговарајући начин. текстуално и (или) графички.

Заштитни појас утврђен условима надлежног предузећа или институције је обавезујући за планове у изради или планове који ће се радити.

Прописане зоне или објекти се утврђују, на основу одговарајућег планског документа, одговарајућим одлукама на републичком или локалном нивоу.

За коришћење и изградњу на земљишту на коме је установљен вид заштите надлежан је орган који је утврдио заштиту и предузеће или институција која управља земљиштем.

У заштићеним просторима се морају поштовати утврђене мере заштите.

У зонама забрањене изградње није дозвољена изградња нових објеката осим у случају да дође до промене у режиму заштите па се у складу са тиме промене и услови надлежног предузећа или институције.

Постојећи објекти изграђени у зонама забрањене градње могу се реконструисати у постојећем габариту и са постојећом спратношћу само уз сагласност предузећа или институције која је утврдила зону заштите.

4. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ЗА ПРОСТОРЕ ОСТАЛОГ ЗЕМЉИШТА (изван грађевинског земљишта)

4.1. ПОСТОЈЕЋИ ОБЈЕКТИ ИЗВАН ГРАЂЕВИНСКОГ ПОДРУЧЈА НАСЕЉА

За постојеће објекте изграђене, до доношења овог плана, изван планираних граница грађевинских подручја, дозвољена је:

- Доградња и надградња постојећег стамбеног објекта са максималним урбанистичким параметрима за део стамбеног дворишта:
  - спратност објекта.....П+1+Пк (мах h=9 m);
  - индекс заузетости стамбеног дворишта 40%;
  - постојећа грађевинска линија.
  - међусобна одстојања објеката и одстојања од границе парцеле утврђују се у складу са правилима овог плана за становање ниских густина.
- Изградња и реконструкција објеката економског дворишта са максималним урбанистичким параметрима:
  - спратност објекта.....П+1 (мах h=7,5 m);
  - индекс заузетости стамбеног дворишта 40%;
  - међусобна одстојања објеката и одстојања од границе парцеле и друга правила утврђују се у складу са правилима овог плана за економске објекте.
- Постојећи објекти нестамбене намене могу се реконструисати за потребе постојеће и компатибилне намене уз максималну доградњу:
  - за објекте до 200,0m² до 20% постојећег габарита и са максималном спратношћу од П+1 (мах h=7,5 m);
  - за објекте веће од 200,0m² до 10% постојећег габарита и са максималном спратношћу од П+1 (мах h=7,5 m);
  - изузетно више од 20% у случају да је у питању производни објекат па је доградња неопходна за функционисање основне намене.
  - међусобна одстојања објеката и одстојања од границе парцеле утврђују се у складу са правилима за намену објекта.

Обавезни услов за функционисање објекта нестамбене намене је решавање одвођења отпадних вода, на еколошки прихватљив начин, унутар властите парцеле, или у складу са условима надлежног предузећа.

- Величина потребне грађевинске парцеле (у случају потребног одвајања грађевинског земљишта из пољопривредног односно шумског) је:
  - за стамбени објекат без економског дворишта.....максимално 600m²;
  - за стамбени објекат са економским двориштем.....максимално 1000m²;
  - за објекте нестамбене намене.....оптимално 1 000-1500m².

За претварање пољопривредног и шумског земљишта у грађевинско земиљште већих површина од наведених у претходном ставу, потребна је израда Плана детаљне регулације.

4.2. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Пољопривредно земљиште се састоји од површина намењених пољопривредној производњи: оранице, баште, воћњаци, виногради, ливаде, пашњаци, плантаже, расадници, стакленици и пластеници, рибњаци, вишегодишњи засади и сл.

На пољопривредном земљишту је могућа изградња само под одређеним условима:

- на пољопривредном земљишту на коме је завршена комасација могућа је изградња само објеката инфраструктуре уз поштовање чл. 31-37 Закона о пољопривредном земљишту („Сл. гласник РС“, бр. 62/06, 68/08-др.закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18-др.закон);
- за изградњу објеката инфраструктуре и објеката за производњу у функцији пољопривредне производње и прераде са листе 1 Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Службени гласник РС" бр. 114/2008) претварање пољопривредног земљишта у грађевинско земљиште је могуће само израдом Плана детаљне регулације;
- за изградњу објеката у функцији пољопривредне производње, чувања, прераде и пласмана пољопривредних производа: магацини репроматеријала (семе, вештачка ђубрива, саднице и сл.), објекти за смештај пољопривредне механизације, објекти за производњу воћа и поврћа у затвореном простору (стакленици, пластеници), објекти за производњу гљива, рибњаци, сушаре за воће и поврће, хладњаче, објекти за финалну прераду пољопривредних производа и објекти намењени за интензиван узгој стоке и перади (фарме, кланице и сл.) дозвољена је изградња на пољопривредном земљишту. У складу са чл. 47. Закона о накнадама за коришћење јавних добара („Сл.гл. РС“ број 95/18, 49/19 и 86/19-усклађени дин.изн) за наведену врсту објеката не плаћа се накнада за промену намене пољопривредног земљишта;
- промена намене пољопривредног земљишта у грађевинско земљиште могућа је израдом одговарајућег Урбанистичког плана или Урбанистичког пројекта;
- Парцелација и препарцелација пољопривредног земљишта је могућа у складу са Законом о државном премеру и катастру и Закону о изменама и допунама закона о државном премеру и катастру („Сл. гласник РС“ бр. 72/09, 18/2010, 65/13, 15/15, 96/15, 47/17, 113/17, 27/18 и 41/18);
- Обрадиво пољопривредно земљиште се не може уситнити на парцеле мање од 0,5 ha, а обрадиво комасирано земљиште се не може уситнити на парцеле чија је површина мања од 1,0 ha, у складу са чланом 27. Закона о пољопривредном земљишту, осим за формирање грађевинског земљишта према условима овог плана који су дефинисани у поглављу II Пропозиције просторног развоја.
- у случају формирања зона повременог становања (викенд становања), зона се не може формирати за мање од десет објеката и за њу је обавезна израда Плана детаљне регулације;
- изградња мреже и објеката инфраструктуре као и објеката у функцији објеката инфаструктуре је дозвољена у коридорима саобраћајница уз сагласност надлежног предузећа за путеве;
- могу се градити објекти туристичких и пратећих садржаја на парцелама непосредно наслоњеним на саобраћајницу, површине максимално до 0,5 ha, са решеним приступом на јавну саобраћајну површину, израдом Урбанистичког пројекта;
- изван грађевинског подручја, могу се градити стамбени објекти у функцији пољопривредне производње и економски објекати који се користе за примарну пољопривредну производњу, односно који су у функцији примарне пољопривредне производње, а власнику је пољопривреда основна делатност и ако не поседује друго одговарајуће пољопривредно земљиште;
- без промене намене пољопривредног земљишта, дозвољена је изградња или реконструкција породичног стамбеног објекта пољопривредног домаћинства или у случају природног раздвајања пољопривредног домаћинства највише до 200 m^2 стамбеног простора.

- **Објекти и комплекси примарне пољопривредне производње**

У оквиру пољопривредног земљишта друге намене не смеју да угрозе основну намену, односно пољопривреду, могу се дозволити само компатибилне намене као допунске основној намени простора – пољопривреди.

Величина производног комплекса утврђује се зависно од врсте и интензитета производње. За све пољопривредне производне комплексе на површинама већим од 0,5 ha потребна је израда одговарајуће планске или пројектне документације. За производне комплексе (објекте и пољопривредне културе које се узгајају) оптимална величина парцеле дата је у табели бр. 19:

Табела бр.19: *Димензионисање производних комплекса у пољопривреди*

пољопривредни објекти	**минимално потребна површина**	**Потребна планска +; пројектна * документација**
виноград и објекти на поседу	0,5 ha	
расадник цвећа и објекти	0,25 ha	
воћњак или повртњак и објекти	1 ha	+* ако су објекти за прераду и производњу; * аку су објекти за складиштење
ратарска производња и објекти	1 ha	
сточна фарма	2 ha	+ *
за узгој перади	0,5 ha	+ *

Објекти намењени пољопривредној производњи су слободностојећи објекти или групације објеката међусобно функционално повезаних.

- **Урбанистички параметри**

Дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле је:
- за производне и пољопривредне комплексе максимално 30%;
- за туристичко-услужне намене максимално 40%;
- за објекте повременог становања максимално 20%;
- за рурално становање (пољопривредна домаћинства) по ободу грађевинског подручја по правилима датим у урбанистичком плану за зону становања на коју се парцела непосредно наслања;
- за стамбене и друге објекте у функцији пољопривредне производње макс. 20%

Монтажно-демонтажни објекти (стаклености, пластеници, кошеви, настрешнице и сл.) се не обрачунавају индексом заузетости.

Дозвољена спратност објеката је:
- за производне објекте у складу са производним процесом П+3 (мах h=20 m);
- за туристичко-услужне садржаје максимална спратност је П+1+Пк (мах h=10 m);
- за објекте повременог становања максимална спратност је П+Пк (мах h=5,5 m);
- за објекте руралног становања максимална спратност је П+1+Пк (мах h=11 m);.
- за стамбене и друге објекте у функцији пољопривредне производње максимална спратност је П+Пк (мах h=7,5 m).

Положај објекта и позиционирање производног комплекса:
- минимална заштитна растојања која се морају испоштовати при формирању нових производних комплекса или објеката за пољопривредну производњу су:
  - од насељеног места – грађевинског подручја 500,0 m, у случају интензивнијег коришћења хемикалија-пестицида не мање од 800,0 m;
  - од водотока 10,0 m;
  - од државних путева 100,0 m и општинских путева 50,0 m.
- Минимална заштитна одстојања између границе комплекса сточне фарме и објеката у суседству су:
  - од стамбених зграда, државних путева I ред, као и већих речних токова – 200m;
  - од државних путева II ред, као и мањих речних токова – 100 m;
  - од општинских путева 50,0 m.
  - од изворишта водоснабдевања - 800 m.

Наведена растојања могу бити и већа ако то покаже процена утицаја на животну средину за фарме са преко 500 условних грла.

Минимални капацитет основне производње уз који може да се одобри изградња објекта примарне дораде или прераде (кланица, хладњача, и сл.) износи 100 условних грла.

- **Правила за изградњу објеката за прераду и финалну обраду производа пољопривреде**

У ове објекте се сврставају објекти у којима се прерађују примарни производи биљног и животињског порекла (прерађивачи воћа, поврћа, лековитог биља, млека, меса и сл.). Поред наведених, у ове објекте могу се сврстати и објекти за занатске производе (производи од вуне, трске и сл.). Правила за изградњу ових објеката су:

– граде се на земљиштима лошије бонитетне класе (од III);
– поред производних капацитета, унутар комплекса могуће је планирати и градити објекте пословних, услужних и снабдевачких функција;
– обавезан прилазни пут са тврдом подлогом;
– обавезна снабдевеност инсталацијама неопходним за производни процес; препоручује се коришћење алтернативних извора енергије;
– загађене отпадне воде је обавезно пречистити пре испуштања у реципијент;
– неорганski отпад одвозити на одговарајуће депоније, а органски на даљу прераду.

○ **Правила за изградњу стаја за гајење стоке – фарме**

– стаје за гајење стоке лоцирати на мање квалитетним типовима земљишта (V - VIII бонитета класе);
– обавезна је израда Процене утицаја на животну средину;
– објекти се не смеју лоцирати на правцу ветрова који дувају ка насељеном месту;
– земљиште не сме бити подводно и мора имати добре отоке атмосферских вода;
– круг фарме мора бити довољно пространа да обезбеди функционалну повезаност објекта и мора бити озелењен;
– фарма мора бити ограђена. Висина ограде је мин. 2,0 m и мора онемогућити пролаз животиња;
– у оквиру фарме обезбедити два одвојена блока: технички (објекти за запослене - пословни објекти, објекат за боравак, као и потребни пратећи објекти – котларнице, машинске радионице, складишта) и изоловани - производни део;
– уколико се граде фарме за узгој различитих врста животиња, производне целине за сваку врсту животиња морају бити међусобно удаљене 250-500 m, зависно од капацитета фарме, са посебним улазом и ветеринарско-санитарним чвором;
– повезивање фарме са мрежом јавних путева треба да је прилазним путем са тврдом подлогом или истим коловозним застором као и јавни пут (у дужини од 50 m) на који се прикључује, ширине мин. 5,5 m;
– обавезно је снабдевање фарме довољним количином воде која мора бити бактериолошки и хемијски исправна. Унутар комплекса обезбедити водоводну мрежу;
– објекти на фарми морају имати канализациону мрежу за прихватање и одвођење отпадних вода. Отпадне воде и осека се обавезно морају пречистити пре испуштања у реципијент;
– обавезно је снабдевање свих објеката на фарми електричном енергијм и другим инсталацијама и енергентима неопходним за несметано коришћење објеката;
– могуће је градити и мини фарме (до 50 условних грла стоке) односно мање производне погоне за прераду пољопривредних производа (мини кланице капацитета до 50 условних грла стоке, мини млекаре, млинови, сушаре) уз примену свих хигијенско-техничких и еколошких услова.

○ **Правила за изградњу рибњака**

– подизање рибњака на обрадивом пољопривредном земљишту дозвољено је уз сагласност Министарства за пољопривреду, водопривреду и шумарство;

- границе рибњака морају бити означене видљивим ознакама;
- уколико је могуће, рибњак треба да је ограђен;
- дозвољена је изградња објеката на површини од 20% од површине рибњака;
- рибњак мора да располаже уређајима за упуштање и испуштање воде, уређајима за регулисање нивоа воде, као и уређајима који спречавају пролаз риба, рибље млађи и икре у или из рибњака;
- рибњак мора бити заштићен од поплава; и
- уклањање смећа и штетних отпадака врши се у оквиру изграђеног техничког уређаја који онемогућава загађење рибњака и његове околине.

○ **Правила за изградњу воћарско - виноградарских кућица**

- површина нових парцела на којима се гради виноградарска кућица износи мин. 5000m2;
- облик парцеле је, по могућству, правилан - правоугаони;
- најмање 70 % површине парцеле мора се користити као воћњак или виноград;
- максимална спратност објекта је По + П + Пк (мах h=7,5 m), односно 70,0 m2 (затворени део објекта);
- дозвољена је изградња надстрешнице, трема, перголе испред и у склопу објекта, с тим да тада укупна површина објекта износи макс. 120 m2;
- на парцели није дозвољена изградња других објеката; и
- објекат градити од природних материјала.

4.3. ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

На шумском земљишту се не дозвољава изградња која би угрозила основну намену простора. Промена намена шума и шумског земљишта дефинисана је чланом 10 Закона о шумама („Сл.гл. РС“ број 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18-др.закон) и може се вршити:

- када је то утврђено планом развоја шумске области;
- ако то захтева општи интерес утврђен посебним законом или актом Владе;
- ради изградње објеката за заштиту људи и материјалних добара од елементарних непогода и одбране земље;
- у поступку комасације и арондације пољопривредног земљишта и шума;
- ради изградње економских или стамбених објеката сопственика шума на површини до 10 ари;
- ради изградње објеката за коришћење осталих обновљивих извора енергије малих капацитета (мале електране и други слични објекти, у смислу прописа којим се уређује област енергетике) и експлоатације минералних сировина, ако је површина шума и шумског земљишта за ове намене мања од 15 ha.

Планом развоја шумског подручја мора бити утврђена свака промена намене шумског земљишта.

Планирана техничка инфраструктура остаје у коридорима постојећих саобраћајница са минималним угрожавањем шумског земљишта. За формирање заштитних шумских појасева на контакту:

- изграђених стамбених зона и планираних привредних зона;
- зона планираних за стамбену изградњу и планираних радних зона и
- канала и планираних привредних зона,
- минимална ширина је 10,0 m и то увек у оквиру нестамбених намена.

Објекти који могу да се граде на шумском земљишту, али искључиво на **непошумљеним површинама** (чистине, пропланци, девастиране површине уз пут и сл.) уз обавезну израду урбанистичког пројекта су:

- објекти за туристичко-рекреативне сврхе;
- планинарски домови;

- пратећи објекти (шанк-барови, настрешнице, одморишта, просторије за опрему и сл.) и
- партерно уређење (одморишта, стазе и сл.).

За изградњу објеката и уређење површина обавезно употребљавати искључиво природне материјале (дрво, камен, шиндра) и традиционалне форме усклађене са окружењем.

Пратећи објекти (шанк-барови, одморишта, просторије за опрему и сл.) могу бити површине до 40 m², максималне спратности П+Пк (мах h=7,5 m);.

Највеће дозвољене висине настрешница су 7 m.

Објекти за туристичко-рекреативне сврхе и планинарски домови могу бити максималне површине 400 m², максималне спратности П+1+Пк (мах h=9 m), мин. удаљење од међа (предња, бочне и задње) је 3 m; (уз услов да је изградња ових објеката утврђена планом развоја шумског подручја). За изградњу већих комплекса потребна је израда ПДР.

Правила за коришћење, уређење и заштиту **ловишта** су:
- санитарни лов у циљу очувања оптималне бројности животиња и спречавања заразних болести;
- забрану свих делатности које мењају услове станишта;
- заштиту ретких и проређених врста дивљачи;
- гајење главних гајених врста дивљачи (јелен обичан, срна, дивља свиња и фазан) и споредних врста дивљачи на „природан" начин за отворена ловишта, до постизања економског капацитета;
- заштиту дивљачи од болести, предатора, криволова и елементарних непогода (поплава), и
- уређивање ловишта изградњом ловно-техничких објеката, ловних објеката, одржавање просека, ловних путева и комуникација у ловишту.

У ловиштима предвидети и:
- изградњу ловно-техничких објеката у зависности од бројног стања дивљачи, а градити их од природних материјала и уклопити у природни амбијент ловишта;
- ограђивање делова ловишта ради интензивног гајења и заштите и лова дивљачи,
- изградњу ловно - производних објеката и
- подизање ремиза на оним местима у ловишту где нема природних површина које могу да пруже заштиту дивљачи.

Комерцијално ловиште уређивати, опремати и изграђивати уважавањем следећих критеријума:
- обавезно је простор комерцијалног ловишта оградити;
- неопходна је строга изолација простора у односу на остале посетиоце;
- забрањена је измена аутохтоне вегетације и карактеристичног еко система;
- обавезна је контролисана изградња објеката, тако да не поремете природну средину и начин обликовања и да њихова величина и остала својства буду у функцији намене простора; и
- дозвољена је изградња ловачког дома (мах По+Пр);

Риболов и риболовно подручје се спроводи кроз уређивање подручја риболова и подразумева:
- организовање чуварске службе;
- уређење риболовних места;
- уређење приступа реци; и
- дозвољена изградња објеката у складу са правилима грађења на водном земљишту.

4.4. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

Водно земљиште јесте земљиште на коме стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални екосистем. Обала јесте појас земљишта (ширине до 10 m) који се налази непосредно уз корито водотока, језера, акумулација и других површинских вода.

Приобално земљиште је појас земљишта непосредно уз корито за велику воду водотока који служи одржавању заштитних објеката и корита за велику воду и обављању других активности које се односе на управљање водама. На подручју незаштићеном од поплава, приобално земљиште је појас ширине од 10 m уз корито за велику воду. На подручју заштићеном од поплава, приобално земљиште је појас земљишта ширине 50 m рачунајући од унутрашње ножице насипа. Саставни део насипа за одбрану од поплаве чине заштитни појас са шумом и заштитним зеленилом у инундационом подручју у ширини од 50 m поред насипа, односно од границе корита при протоку велике воде 1%. Због феномена стварања ерозионе јаме при проласку поводња, сви стубови на мостовима и другим грађевинама у рекама морају да буду фундирани на стенској маси, испод речног наноса. Ово правило се односи на крилне и потпорне зидове дуж путева, који су, такође, били рушени искључиво због плитког фундирања и поткопавања.

У складу са чланом 77 Закона о водама („Сл.гл. РС број 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон), земљиште и водене површине у подручју **шире и уже зоне заштите изворишта водоснабдевања**, заштићени су од намерног или случајног загађивања. Обавезно је уређење и одржавање уже зоне заштите изворишта, које обухвата редовну контролу наменског коришћења земљишта.

На подручју шире зоне заштите водоизворишта успоставља се режим селективног санитарног надзора и заштите од загађивања животне средине те на тим просторима није дозвољена интензивна употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе.

У зонама **водног земљишта** око свих водотока не дозвољава се подужно вођење саобраћајних и инфраструктурних система. На преласку плавних зона линијски системи (саобраћајнице, објекти за пренос енергије, цевоводи) морају се висински издићи и диспозиционо тако решити да буду заштићени од поплавних вода вероватноће 0,5% (тзв. двестогодишња велика вода).

Дуж магистралних цевовода којим се спајају сада изоловани водоводни системи успоставити непосредну зону заштите коридора (по 2,5 m од осовине), како би се омогућило несметано одржавање (исти Правилник).

Хидрантску мрежу за гашење пожара у индустријској зони реализовати у складу са Правилником о техничким нормативима за хидрантске мреже („Сл. лист СФРЈ“ 30/91, који је још на снази).

Канализацију постојећих насеља реализовати по сепарационом систему, стриктно раздвајајући колекторе за отпадне воде од колектора за атмосферске воде. Забрањује се увођење вода из олука зграда и одводњаваних површина у колекторе за отпадне воде, као и обратно, отпадних вода у колекторе кишне канализације.

При реализацији и ревитализацији канализационих система придржавати се следећих пројектних критеријума: минимални пречници колектора ∅250, степен испуњености при $Q_{max.čas}$ 0,75 за секундарну мрежу, односно 0,50 за главне колекторе; брзине у колекторима: v_{min} = 0,75 m/s, v_{max} = 3 m/s. Опсези укопавања канализационих колектора, због корисника система: H_{min} = 1,8 m, H_{max} = 5 m.

У канализацију за отпадне воде смеју се уводити само оне воде које задовољавају услове прописане Правилником о опасним материјама у водама („Сл. гласник СРС“,

31/82). Инспекцијским службама остварити контролу да отпадне воде из тзв. кућне мале привреде које се упуштају у канализацију задовољавају услове Правилника.

Упуштање отпадних вода индустрија у градску канализацију дозвољено је само уколико су испуњени сви услови правилника о МДК опасних материја које се смеју евакуисати јавном канализацијом.

Изградња **малих акумулација** дозвољена је на свим оним потезима на водотоцима који нису намењени другим корисницима простора. Мале акумулације градити након реализације антиерозионих радова. Мора се обезбедити гарантовани еколошки проток низводно према дефинисаним критеријумима. Мале акумулације се могу градити и само за потребе рибњака и спортског риболова.

Порибљавање вештачких језера сме се обављати само на бази ихтиолошких студија и пројеката, урађених од стране за то лиценцираних институција.

Експлоатација речних наноса врши се на основу члана 89 Закона о водама. Експлоатација се врши на локалитетима где је то од интереса за очување или побољшање водног режима. Експлоатација је дозвољена само уз одговарајућу пројектну документацију којом се пројекат експлоатације потпуно усаглашава са пројектима регулације река на тим ширим потезима. То подразумева и стриктан надзор, по принципима као да се изводе радови на регулацији реке.

За експлоатацију речних наноса, изградњу рибњака, и других радова и експлоатације водног земљишта, потребно је прибавити услове Завода за заштиту природе Србије.

Захватање воде из водотока дозвољено је само уз одговарајуће водопривредне сагласности, уз обавезу обезбеђења гарантованог водопривредног минимума и гарантованог еколошког протока, дефинисаног за хладан и топли део године ($Q_{95\%}^{\min.mes.}$ и $Q_{80\%}^{\min.mes.}$), са ограничењима која утврђују колико се воде мора оставити у току након захватања воде за технолошке потребе, према важећој методологији за одређивање гарантованог еколошког протока.

Регулације река у зони насеља поред функционалних критеријума треба примерити и урбаним, естетским и другим условима, који омогућавају урбанистички складно повезивање насеља са акваторијом. Дуж тих водотока у зони насеља са обе стране предвидети кејове, односно, уређене обале које омогућавају несметан приступ реци. Дуж обала река се мора оставити слободан простор од најмање 7 m.

Сва локална коришћена **изворишта** у алувионима крај река заштитити по принципима заштите изворишта подземних вода, чак и ако се напуштају спајањем са регионалним системима, јер и даље задржавају важну функцију резервног изворишта водовода насеља за случај хаваријских ситуација. Та изворишта се могу користити за потребе обезбеђивања воде за технолошке потребе, уз заштиту као у случају изворишта за снабдевање насеља.

У **сливовима акумулација** није дозвољено грађење производних погона и других објеката који као отпадне воде имају нутријенте и/или друге загађујуће материје. На том простору се могу реализовати објекти виших нивоа финализације, са „чистим“ технологијама које немају чврсте или течне отпадне и опасне материје.

Прикључење изолованих водовода на регионалне системе могуће је уз испуњење следећих услова: (а) губици воде у мрежи се морају свести на мање од 20%, (б) мора се успоставити поуздан мерни систем са контролом свих кључних чворова у мрежи, који омогућава да се тачно и континуирано региструје ко колико троши воде (обавеза увођења водомера свим потрошачима) и колики су губици у појединим гранама система, (в) продајна цена воде мора бити у складу са ценама дефинисаним Стратегијом дугорочног развоја водопривреде Србије, што значи да мора да покрије све трошкове просте репродукције система, трошкове заштите изворишта, као и део трошкова проширене репродуције (око 30%) који подразумева даљи развој система.

Без испуњења тих предуслова регионални системи би брзо доживели економски, технолошки и физички слом, јер би се вода користила на непримерен, нерационалан начин, и не би било средстава за одржавање система.

На водном земљишту забрањено је:

- на насипима и другим водним објектима копати и одлагати материјал, напасати крупну стоку, вући посечено дрвеће, прелазити и возити моторно возило, осим на местима на којима је то дозвољено и обављати друге радње којима се може угрозити стабилност тих објеката;
- на водном земљишту:
  - градити објекте којима се смањује пропусна моћ корита,
  - одлагати чврсти отпад и опасан и штетан материјал,
  - складиштити дрво и други чврст материјал на начин којим се ремете услови проласка великих вода,
  - вађење речног наноса супротно издатој водној сагласности или без водне сагласности;
  - прати возила и друге машине,
  - вршити друге радње, осим у случају: спровођења мера очувања, унапређења и презентације природних вредности и предузимања радњи ради заштите људи, животиња и имовине;
- у поплавном подручју градити објекте на начин којим се омета протицање воде и леда или супротно прописима за градњу у поплавном подручју;
- садити дрвеће на одбрамбеном насипу, у инундацијском појасу ширине најмање 10 m од небрањене ножице насипа према водотоку, а у брањеној зони супротно издатој водној сагласности;
- копати бунаре, ровове и канале поред насипа у појасу ширине најмање 10 m од небрањене ножице насипа према водотоку, односно до 50 m према брањеном подручју, осим ако је њихова функција заштита од штетног дејства вода или је техничком документацијом, урађеном у складу са овим законом, доказано да није угрожена стабилност насипа;
- мењати или пресецати токове подземних вода, односно искоришћавати те воде у обиму којим се угрожава снабдевање питком или технолошком водом, угрожавају минерална и термална изворишта, стабилност тла и објеката;
- мењати правац и јачину тока површинске воде која природно протиче или отиче са водног земљишта које је у приватној својини;
- градити објекте, садити дрвеће, орати и копати земљу и обављати друге радње којима се ремети функција или угрожава стабилност мелиорационих канала за одводњавање и у обостраном појасу ширине од најмање 5 м од тих канала предузимати радње којима се омета редовно одржавање ових канала;
- одлагати чврсти отпад и друге материјале у водотоке, акумулације, ретензије, мелиорационе и друге канале, упуштати загађене воде или друге материје и вршити радње, којима се може оштетити корито и обала водотока, утицати на промену његове трасе, нивое воде, количину и квалитет воде, угрозити стабилност заштитних и других водних објеката или отежати одржавање водног система;
- вршити, без одговарајућих водних аката, интервенције у кориту (осигурање обала, преграђивање корита, проширење и продубљење корита и друго);
- изводити радове који би могли угрозити стабилност бране или њену намену, као и мењати природне услове у околини акумулационих и ретензионих басена на начин којим би се проузроковало клизања терена, појаве ерозије или настајање вододерина и бујица;
- изводити друге радове који би могли да угрозе стабилност и отежају одржавање регулационих, заштитних и других водних објеката.

Забрана вршења радњи из става 1. овог члана може се проширити и изван граница водног земљишта, ако би се тим радњама угрозио водни режим или водни објекти.

На водном земљишту дозвољена је:
- изградња објеката компатибилних водном земљишту под условом да се у пројектовању и извођењу обезбеди каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са стандардима прописаним законом;
- изградња објеката за рекреацију и туризам под условима заштите животне средине у складу са законом; и
- неопходно да сви постојећи објекти обезбеде каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са законом.

Водно земљиште се може користити без водопривредне сагласности, као пашњак, ливада и ораница.

Купање је дозвољено само на уређеним плажама, које имају санитарне уређаје и на којима се потпуно спречава уношење у језеро и водоток отпадних вода и чврстог отпада.

Објекти који могу да се граде на обали и водном земљишту уз претходно прибављање сагласности надлежног водопривредног предузећа, су:
- објекти за туристичко-рекреативне сврхе;
- пратећи објекти (шанк-барови, просторије за пресвлачење и сл.);
- дрвене сојенице и настрешнице;
- партерно уређење (спортски терени, опрема, мобилијар, плаже и сл.);
- рибњаци;
- акумулације; и
- системи за пречишћавање вода.

Пратећи објекти (шанк-барови, одморишта, просторије за опрему и сл.) могу бити површине до 40m^2, максималне спратности П+Пк (мах h=7,5 m).

Објекти за туристичко-рекреативне сврхе, комерцијални и угоститељски могу бити максималне површине 400 m^2, максималне спратности П+1+Пк (мах h=9 m).

Забране и ограничења коришћења водног земљишта прописана су чланом 133 Закона о водама („Сл.гласник РС број 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон).

4.5. ЗАВРШНА ПРАВИЛА

Правила уређења и изградње служе за издавање информације о локацији и локацијских услова.

На целом подручју плана, осим у оквиру важећих планова, за парцеле које се граниче са границом грађевинског подручја, а имају приступ на јавну саобраћајну површину, служба надлежна за издавање локацијских услова, услове издаје на основу правила овог плана за преовлађујућу намену у окружењу предметне парцеле.

Преовлађујућа намена грађевинског земљишта, које није јавно, је становање, мешовите намене, туризам, пословање, привреда или производња, док се поједине парцеле могу наменити компатибилним наменама.

Објекат може добити локацијске услове на површинама друге претежне намене, под условима прописаним законом и овим планом.

За помоћне објекте може се потврдити пријава радова у складу са наменом постојећих објеката на грађевинској парцели, а за помоћне објекте за пољопривреду на постојећем пољопривредном земљишту.

III ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

1. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

Просторни план ће се спроводити двојако:

- непосредно – издавањем локацијских услова (или другог одговарајућег акта, у складу са важећим законом), на основу планских решења и пропозиција овог плана.
- разрадом планских решења: урбанистичким плановима, доношењем програма уређења грађевинског земљишта и гранских планова и програма у складу са законом.

1.1. НЕПОСРЕДНА ПРИМЕНА ПЛАНА

Овај план представља основ за издавање информације о локацији, локацијских услова, као и за израду пројекта препарцелације, парцелације и урбанистичког пројекта, на површинама предвиђеним за директно спровођење, у складу са Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС'' бр.72/09, 81/09– исправка, 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 и 09/20).

Одредбе овог плана се **не примењују** директно на подручје ПГР за насељено место Лозница („Сл. лист града Лознице, бр. 3/14), ПГР за насељено место Бања Ковиљача („Сл. лист града Лознице“, бр. 4/11), ПГР за насељено место Доња Бадања („Сл. лист града Лознице“ број 6/13), ПГР за насељено место Лешница („Сл. лист града Лознице“ број 7/11), односно за подручје планова који ступањем на снагу овог плна остају на снази, у целости или деловима (дефинисано у наредном пглављу).

Непосредна примена правила Просторног плана спроводи се издавањем локацијских услова за:

- подручја у оквиру уређајних основа насеља, осим за објекте и намене за које је прописана израда урбанистичког плана;
- подручја ван уређајних основа за која није прописана израда урбанистичког плана и подручја за која не постоји стечена урбанистичка обавеза (важећи урбанистички план);
- изградњу, реконструкцију и измештање линијских инфраструктурних објеката у складу са општим правилима овог плана и другим планским решењима овог плана;
- израду урбанистичких пројеката;
- израду пројеката парцелације или препарцелације,

у складу са Законом о планирању и изградњи.

- **Обавезна је израда урбанистичког пројекта за:**

- изградњу, доградњу и реконструкцију објеката јавне намене за које не постоји урбанистички план;
- изградњу или проширење гробља;
- реконструкцију и изградњу објеката у заштићеној околини природног и културног добра;
- уређење зоне заштите утврђеног непокретног културног добра;
- изградњу станица за снабдевање горивом и пратећих садржаја јавног пута (одморишта, паркиралишта) на општинском путу;

- комплекса и локалитета површине до 2 ha за: индустрију и МСП, објекат у функцији пољопривредне производње, пословања и услуга, туризам и куће за одмор, спорт и рекреација;
- изградњу и уређење објаката и површина на водном и уз водно земљиште површине до 2 ha – приобаља, купалишта и плаже, вишенаменске ретензије и акумулације, воденице у функцији туризма, угоститељства и сл;
- изградња комплекса објеката вишепородичног становања (више од два);
- изградњу и уређење верских објеката;
- за изградњу на пољопривредном и шумском земљишту и превођење у грађевинско, према правилима овог плана у поглављима 4.2 Пољопривредно земљиште и 4.3 Шумско земљиште;
- изградњу објеката и система обновљивих извора енергије.

Урбанистичким пројектом (у складу са чланом 60. ЗПИ) се задати урбанистички параметри могу применити на начин да се користи или највећи дозвољени индекс заузетости или највећи дозвољени индекс изграђености грађевинске парцеле, односно највећа дозвољена висина или највећа дозвољена спратност објеката, у зависности од карактеристика локације и архитектонско – урбанистичког контекста. У складу са наведеним могуће је, уколико је висина постојећег објекта мања од максималне висине дефинисане ППГ, применити највећу дозвољену висину за објекат (израдом УП-а), укључујући и повећање броја етажа у оквиру задате висине.

Урбанистички пројекат се може израдити и за изградњу објеката јавне намене за потребе утврђивања јавног интереса, без измене планског документа, изузев за утврђивање јавног интереса за пројекте у заштићеним подручјима.

- **Обавезна је израда пројекта парцелације или пројекта препарцелације:**

У оквиру уређајних основа насеља могућа је парцелација и/или препарцелација јавних саобраћајних површина са могућношћу фазне реализације, тако да свака фаза представља функционалну целину.

На осталом земљишту пројекти парцелације / препарцелације се раде према општим правилима парцелације за конкретну намену.

Обавезна је израда пројеката парцелације / препарцелације за парцеле код којих је овим планом планирано грађевинско земљиште на делу парцеле. Израдом пројекта парцелације се може делимично одступити од границе грађевинског земљишта, тако да се планирана парцела не увећа више од 10% од површине планиране овим планом.

За све локације и објекте постоји могућност **расписивања конкурса или израда урбанистичког пројекта**, за које се процени значај:
- за урбани идентитет насеља или његовог дела у просторном, функционалном или било ком другом смислу;
- за објекте и намене уколико су од утицаја на непосредно или шире окружење.

Приликом израде техничке документације, ради унапређења решења, у оквиру дефинисане регулације могуће је мењати елементе попречног профила и нивелације саобраћајница, као и планирану инфраструктуру и њен распоред. Локацијски услови могу се издавати фазно за све планиране линијске инфраструктурне објекте.

Начин и поступак израде урбанистичко-техничких докумената спроводи се у складу са члановима 85-95 Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Сл. гласник РС“ бр. 32/19).

1.2. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ НИЖЕГ РЕДА

Просторним планом града Лознице прописује се могућност израде планова генералне регулације и планова детаљне регулације који ће се радити на основу пропозиција овог плана. Правила уређења и грађења и претежна намена, која су дата овим планом су усмеравајућа и могу се, урбанистичком разрадом, мењати и/или прецизније дефинисати, у складу са прописаним конкретним условима, у обиму који не угрожава функционисање и животну средину непосредног окружења, целине и насеља.

- Потребна је израда:

- Измена и допуна плана генералне регулације за насељено место Лешница – у деловима који су у супротности са овим планом и планом детаљне регулације државног пута бр. 26. Препорука је да се уради и Измена и допуна у целости.
- Измена и допуна плана генералне регулације за насељено место Лозница у деловима који су у супротности са плановима детаљне регулације државних путева бр. 26 и 27. Препорука је да се уради и Измена и допуна у деловима насеља Трбушница, Воћњак и Руњани.
- Измена и допуна Плана генералне регулације насеља Доња Бадања („Сл. лист града Лознице“ број 6/13).
- Измена и допуна свих важећих планова могућа је у складу са Законом о планирању и изградњи, а према потреби корисника простора.

- Обавезна је израда **планова детаљне регулације**, у зависности од потреба градске управе и потенцијалних инвеститора, за:

- насеље Тршић, минимални обухват ПДР је граница II степена заштите локалитета Тршић (прпорука је да се изради план генералне регулације за грађевинско подручје насеља Тршић);
- изградњу радних и привредних зона већих од 2 ha;
- изградња туризма и спортско рекреативних зона већих од 2 ha;
- изградње или реконструкције саобраћајних и инфраструктурних објеката за које је неопходно одредити површине јавне намене;
- изградњу и уређење објаката и површина на водном и уз водно земљиште површине веће од 2 ha – приобаља, купалишта и плаже, вишенаменске ретензије и акумулације, воденице у функцији туризма, угоститељства и сл;
- за површине јавне намене које нису дефинисане планском документацијом и за које није утврђен јавни интерес или прибављено земљиште;
- просторе за које су потребна посебна правила грађења, а која нису дефинисана овим планом;
- претварања пољопривредног или шумског у грађевинско земљиште;
- изградњу станица за снабдевање горивом и пратећих садржаја јавног пута (одморишта, паркиралишта) на државном путу;
- експлоатацију и прераду минералних сировина.

На Рефералној карти 4 „Спровођење плана”, дати су симболи (ознаке) за очекивана подручја развоја за која ће бити потребна израда урбанистичких планова, односно пројеката, а граница ће се утврдити након потребних претходних анализа и поступака (мерења, израде техничке документације, израде студија и сл.) и одлуком о изради плана.

Уколико се, у било ком тренутку, укаже потреба за израдом урбанистичког плана Одлуку о томе доноси надлежни градски орган у складу са чланом 46 Закона о планирању и изградњи, у том случају, овај план представља његов плански основ и садржи смернице за његову израду.

1.3. НАЧИН СПРОВОЂЕЊА ПОСТОЈЕЋЕ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

- **Постојећа планска документација која се директно спроводи:**

- **Просторног плана подручја посебне намене за реализацију пројекта експлоатације и прераде минерала „Јадарит“**, („Сл. гласник РС“ број 26/20). Директно се спроводе регулациона решења, правила уређења и грађења за:
  - објекте у обухвату Комплекса посебне намене (Подзоне приступа руднику (1А), Подзоне производно-индустријских активности (2А), Подзоне депоније (3А));
  - саобраћајне и инфраструктурне системе и објекте у обухвату Зоне саобраћајно-инфраструктурног коридора (4), и то за:
    - деонице планиране железничке пруге Ваљево-Лозница, укључујући све сервисне и приступне саобраћајнице, денивелисана укрштања, регулацију делова речних токова, железнички станицу Јадар, индустријски колосек и друге инфраструктурне системе у функцији планиране железничке пруге;
    - планирани бочни гасовод високог притиска, укључујући локацију прикључка на постојећи гасовод са приступном саобраћајницом и главну мерно-регулациону станицу (ГМРС);
    - планирани цевовод техничке воде;
  - објекте изван Комплекса посебне намене и зоне саобраћајно-индустријског коридора, и то за:
    - планиране јавне саобраћајнице С1, С2 и С3, укључујући и планиране раскрснице на државном путу Iб реда број 27, као и све инфраструктурне водове који се налазе у планираним регулацијама саобраћајница С1, С2 и С3 и њихова прикључења на постојећу инфраструктурну мрежу (део локалног водовода који се измешта у регулацију саобраћајнице С2, мрежа електронске комуникације и др.);
    - планирани далековод 110 kV и прикључно разводно постројење;
    - планирана дистрибутивна електроенергетска мрежа 35 kV и 10 kV за потребе Комплекса посебне намене;
    - цевовод отпадне воде из Комплекса посебне намене;
    - позајмиште глине;
  - режими коришћења, уређења и заштите простора у подзонама утицаја на околину: Подзоне рудника и утицаја рударских активности на околину 1Б, Подзоне утицаја производно-индустријских активноти на околину 2Б, Подзоне утицаја депоније на околину 3Б), инфраструктурног и заштитног појаса планиране железничке пруге, трасе и заштитних појаса планираног гасовода, трасе и заштитне зоне планираног далековода 110 kV, трасе планираног цевовода техничке воде и цевовода отпадне воде.

  За површине у обухвату ППППН за реализацију пројекта експлоатације и прераде минерала „Јадарит“, за које није прописана директна примена ППППН и није прописана обавезна израда плана нижег реда, примењије се овај ППГ Лознице у који су уграђене смернице плана вишег реда.

- **Просторног плана подручја посебне намене планине Цер,** (Одлука о изради плана објављена у Службеном гласнику РС бр. 78/17). Директно се спроводе, а на начин дефинисан у поглављу 2. Смернице за спровођење просторног плана, регулациона решења, правила уређења и грађења и мере заштите за:
  - за целину I „Манастир Чокешина“ за објекте мање од 50 m^2 и Меморијални комплекс „Цер“ (целина II);
  - одговарајуће режиме заштите природе датих у поглављу II, део „1. Заштита природних вредности“.

  У случају измена Нацрта ППППН планине Цер, примењиваће се усвојени план.

Остали делови ПППН планине Цер су усмеравајућег карактера и примењује се овај ППГ Лознице.

- **Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора железничке пруге Ваљево – Лозница** („Службени гласник РС", број 1/13), осим у делу који је стављен ван снаге усвајањем ППППН за реализацију пројекта експлоатације и прераде минерала „Јадарит".

Важећа планска документација која остаје на снази након доношења овог плана:

1) План генералне регулације за насељено место Лозница („Сл. лист града Лознице" број 3/14) и Измене и допуне плана генералне регулације за насељено место Лозница („Сл. лист града Лознице" број 13/18) – осим у деловима који су у супротности са:
   - Планом детаљне регулације инфраструктурног коридора државног пута ІБ реда број 26 на административној територији града Лознице;
   - Планом детаљне регулације нове деонице дела државног пута ІБ реда број 27 Ваљево-Лозница на територији града Лознице;
2) Плана генералне регулације за насељено место Бања Ковиљача („Сл. лист града Лознице" број 4/11);
3) Измена и допуна Плана генералне регулације за насељено место Бања Ковиљача – извориште „Зеленица" („Сл. лист града Лознице" број 14/17);
4) Измена и допуна Плана генералне регулације за насељено место Бања Ковиљача („Сл. лист града Лознице" број 4/19);
5) План генералне регулације за насељено место Доња Бадања („Сл. лист града Лознице" број 6/13);
6) План генералне регулације за насељено место Лешница („Сл. лист града Лознице" број 7/11) – примењује се у целости до доношења измена и допуна, осим делова који су у супротности са овим планом и планом детаљне регулације инфраструктурног коридора државног пута ІБ реда број 26 на административној територији града Лознице;
7) Измена и допуна Плана генералне регулације за насељено место Лешница (КП 4283 КО Лешница) - („Сл. лист града Лознице" број 13/15);
8) План детаљне регулације инфраструктурног коридора државног пута ІБ реда број 26 на административној територији града Лознице („Сл. лист града Лознице" број 4/20);
9) План детаљне регулације индустријске зоне Зајача у Зајачи („Сл. лист града Лознице" број 13/13);

- сви планови нижег реда који су у границама важећих Планова генералне регулације.

Планови детаљне регулације чија израда је у току:

10) План детаљне регулације за изградњу заштитног водног објекта – насипа на десној обали реке Дрине на подручју насељених места Липнички Шор и Јелав у Лозници (Одлука о изради плана објављена у Службеном листу града Лознице бр. 4/20);
11) План детаљне регулације нове деонице дела државног пута ІБ редабр. 27 Ваљево – Лозница на територији града Лозница (Одлука о изради плана објављена у Службеном листу града Лознице бр. 4/20);
12) Планови детаљне регулације за за гробља у насељима: Јелав, Тршић, Зајача, Клупци, Башчелуци, Лешница и Краишници.

Сва остала планска документација се, након преиспитивања, ставља ван снаге у целости или у деловима који су у супротности са овим планом.

1.4. СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА У ГРАНСКИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА И ДРУГОМ ПЛАНСКОМ ДОКУМЕНТАЦИЈОМ

Спровођење и разраду планских решења и правила утврђених Просторним планом у **гранским плановима и програмима и другом планском документацијом** у складу са законом обезбедиће:

- Скупштина града Лознице, у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду, асоцијацијама пољопривредних произвођача и власницима земљишта, доношењем програма уређења пољопривредно-шумског земљишта у зонама заштите изворишта водоснабдевања и других посебно осетљивих екосистема, програма унапређења пашњачког сточарења и програма развоја органске производње хране.
- Јавно предузеће за газдовање шумама „Србијашуме" ревизијом опште и посебних основа за газдовање шумама; у сарадњи са власницима земљишта израдом програма газдовања шумама и пошумљавања земљишта у приватном власништву, којима би се поузданије утврдило стање ових шума, а плановима газдовања уважили општи заштитни и посебни поседнички интереси за сваки део шуме.
- Министарство надлежно за водопривреду, тј. Републичка дирекција за воде, у сарадњи са Јавним водопривредним предузећем „Србијаводе" усклађивањем годишњих програма изградње, реконструкције и одржавања објеката хидротехничке инфраструктуре у Републици Србији; израдом и реализацијом пројеката антиерозивне заштите за сливове акумулација; доношењем програма мониторинга квалитета вода.
- Корисници ловног подручја, односно ловишта доношењем ловних основа за газдовање ловним подручјем и ловиштем и годишњих планова газдовања ловиштем.
- Јавно предузеће „Путеви Србије" надлежно за управљање државним путевима, у сарадњи са Градском управом Лознице, усклађивањем средњорочних и годишњих програма изградње, рехабилитације и одржавања државних путева.
- Градска управа, односно јавно предузеће надлежно за општинске путеве, усклађивањем средњорочних и годишњих програма развоја мреже општинских путева.
- Скупштина града, доношењем средњорочних и годишњих програма развоја водоводне и канализационе инфраструктуре; плана проглашења ерозивних подручја; плана и двогодишњих програма управљања отпадом и одлуком о комуналном реду у граду.
- Ј.П.“Електропривреда“ Србије у сарадњи са ЕПС-ПД „Електросрбија“, ће вршити усклађивање средњорочних и годишњих планова развоја енергетике, односно дистрибуције електричне енергије.
- Управа града кроз своје планове развоја енергетике, којима се утврђују потребе за електричном енергијом, начин обезбеђења потребних електроенергетских капацитета, ближе локације и услови за изградњу обновљивих извора енергије коришћењем расположивих енергетских потенцијала и програмом рационализације потрошње електричне енергије спровођењем мера енергетске ефикасности.
- Управа града, у сарадњи са надлежним министарствима, фондовима, јавним установама, месним заједницама, приватним сектором и невладиним организацијама, утврђивањем градске политике здравствене заштите, социјалне заштите и развоја културе и физичке културе; доношењем акта о мрежи објеката дечјих вртића и основних школа и акционог програма пружања услуга здравствене и социјалне заштите у граду.
- Управа града, у сарадњи са министарством и агенцијама надлежним за туризам, доношењем акционог програма одрживог развоја туризма и двогодишњих програма изградње туристичке инфраструктуре и уређења туристичких простора.

- Управа града, уз помоћ надлежног министарства, агенција, туристичких организација и туроператера, различитих невладиних и других организација, доношењем програма промотивних активности за презентацију туристичких производа и понуде у простору.
- Завод за заштиту природе Србије, у сарадњи с Градском управом и приватним сектором, усклађивањем средњорочних и годишњих програма заштите и уређења природних добара у складу са одредбама чл. 8.и 9. Закона о заштити природе.
- Републички завод за заштиту споменика културе и Завод за заштиту споменика културе Ваљево, у сарадњи са Градском управом приватним и невладиним сектором, утврђивањем средњорочних и годишњих програма истраживања и заштите непокретних културних добара.

2. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА

У складу са статешким (општим, посебним, специфичним) циљевима и опредељењима дефинисани су најважнији приоритети, који представљају оквир за развој, уређења и заштиту простора града Лознице:

- Квалитетно и квантитетно унапредити саобраћајну инфраструктуру
  Специфични циљ 1. Развој саобраћајне инфраструктуре
- Успоставити модерну и ефикасну локалну самоуправу:
  Специфични циљ 1. Успостављање одговарајућег пословног окружења,
  Специфични циљ 2. Унапредити ефикасност градске администрације,
  Специфични циљ 3. Унапредити квалитет и квантитет јавно – комуналних услуга,
  Специфични циљ 4. Покретање активности на формирању центра заједнице подрињских општина – Лозница, Мали Зворник, Крупањ и Љубовија.
- Достићи одржив економски развој:
  Специфични циљ 1. Повећати конкурентности локалне привреде,
  Специфични циљ 2. Ојачати пољопривреду и рурални развој,
  Специфични циљ 3. Унапредити туризам коришћењем локалних потенцијала,
  Специфични циљ 4. Образовање за економски раст и развој.
- У области енергетике:
  Специфични циљ 1. Унапређење енергетске ефикасности на целој територији града.
- Истицати специфичности града Лознице кроз:
  Специфични циљ 1. Реализација пројекта експлоатације јадарита
  Специфични циљ 2. Заштита животне средине
  Специфични циљ 3. Развој туризма.

Утврђени приоритетни задаци и циљеви, са конкретним задацима у појединим областима за текући период, су:

- заштита најквалитетнијег пољопривредног земљишта (долине река Дрине, Јадра и Лешнице), као и заштитне мере и радови на теренима угроженим ерозионим процесима (североисточни и југозападни брдско–планински део територије града) подизањем и гајењем пољозаштитних појасева, сађењем вишегодишњих дрвенастих биљака;
- пошумљавање огољених површина, посебно у горњим деловима речних токова (приобални делови), ради заустављања неповољног дејства бујичних токова и очувања земљишног покривача;
- водоснабдевање насеља и привредних капацитета;
- заштита вода и заштита од вода;
- наводњавање пољопривредних површина;
- обука становништва за рад у пољопривреди, туризму и угоститељству;
- адаптација и реконструкција постојећих објеката јавних служби или изградња нових;

- организација и формирање мобилних здравствених служби;
- адекватан смештај и брига о старим лицима;
- инфраструктурно и комунално опремање радно-привредних зона;
- уређење излетишта и плажа;
- одржавање путне мреже и обезбеђивање свих путно-пружних прелаза;
- изградња бициклистичких стаза;
- заштита свих водоизворишта и формирање санитарних заштитних зона;
- изградња ППОВ;
- наставак изградње насипа дуж реке Дрине;
- заустављање непланске експлоатације шљунка; и
- уклањање дивљих депонија и увођење система за рециклажу.

3. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА И КООПЕРАЦИЈА СА СУСЕДНИМ ОПШТИНАМА

Основно планско опредељење је постизање *већег степена функционалне интегрисаности подручја* Просторног плана. Битним се сматра обезбеђење услова за знатно *већу саобраћајну, инфраструктурну и економску интеграцију* у односу на окружење, у првом реду са суседним функционалним подручјима, чему посебно погодују саобраћајно-географски положај, положај уз границу са Републиком Босном и Херцеговином и планирани развој привредно-радних зона и инфраструктурних система (првенствено изградња државног пута првог реда ка АП Војводини, железничке пруге Ваљево – Лозница, и др.).

Упоришта равномернијег развоја су: (а) подизање нивоа квалитета живота кроз модернизацију и изградњу комуналне и саобраћајне инфраструктуре, као и објеката јавних служби; (б) подстицајне мере од стране државних и других фондова за развој локалних заједница; и (в) технолошко унапређење постојећих и изградња нових привредних објеката у оквиру планираних радних зона, туристичких капацитета и мреже објеката компатибилних пољопривредном земљишту.

Активности развоја сеоских насеља усмеравати ка постепеној и одрживој економској, социјалној и физичкој обнови. Поред основних планских решења, спроводиће се и следеће мере равномерног територијалног развоја, и то:

- подједнако третирање сеоских насеља када је у питању квалитет живота становништва - све услужне садржаје „приближити“ сеоском становништву побољшањем локалних саобраћајних веза и инфраструктурним опремањем;
- унапређивање квалитета живљења на селу - комбиновани развој пољопривреде и других привредних, услужних и посредничких делатности (мали и средњи производни погони, етно-туризам, домаћа радиност, занатство, трговина, сервисне услуге);
- повољнији услови садржани у одговарајућој пореској и стимулативној политици;
- развој неаграрних и других активности везаних за ангажовање сеоског становништва (укључивање становништва у развој услужних делатности, едукација пољопривредног становништва, обнављање етно-заната, стимулисање приватне иницијативе у сектору јавних служби, подстицање посебних програма у култури, спорту и рекреацији, у циљу даљег развоја духовне и материјалне вредности села);
- чување природних вредности уз сталну бригу о заштити животне средине, као и неговање вредности културе и обичаја;
- организовање културних манифестација;
- обнова и промоција традиционалног градитељства; и
- просторно-системска интеграција насеља.

4. РЕГИОНАЛНИ И ПРЕКОГРАНИЧНИ КОНТЕКСТ ПЛАНСКОГ РАЗВОЈА

Интегрисање Планског подручја у шири регионални контекст подразумева уважавање европских докумената којима је дефинисан просторни развој, као и примену њихових препорука за остваривање међународне, међудржавне и међурегионалне сарадње.

Успостављање регионалне и трансграничне сарадње условљено је просторно-функционалним односима између урбаних центара различитог хијерархијског ранга који опредељују формирање развојних осовина националног и трансграничног значаја.

Регионални аспект развоја датог подручја просторног плана, функционалне везе и односи са ширим окружењем одређује позиција града Лозница у оквиру Дринског појаса (Подрињa) и територије Мачванског управног округа. Дрински појас је контактни и интегративни део Републике Србије, Републике Српске, Федерације Босне и Херцеговине и Црне Горе. Требало би да има интегративну улогу у коришћењу хидроенергетског потенцијала Дрине, коришћењу и заштити вода, привредном развоју, развоју туризма и саобраћајном повезивању појаса трансграничне сарадње са окружењем.

Дрински појас заузима део Региона Шумадије и Западне Србије, односно делове територије Колубарског, Мачванског и Златиборског управног округа који се директно ослањају на Дрину. Планирање и развој трансграничних подручја је значајан потенцијал, уколико се са државама у окружењу (партнерима из Републике Српске (Босне и Херцеговине) и Републике Црне Горе) дефинишу оваква подручја и приступи заједничком планирању и усмеравању њиховог развоја. За функцијско повезивање Дринског појаса значајан је Савски појас (развојна осовина II ранга), преко којег се остварује веза са Дунавским појасем (развојна осовина I ранга). Преко Дринског појаса омогућава се интеграција регионалног окружења суседних држава које остварује или може да остварује инфраструктурне и привредне везе. Битан предуслов је боље повезивање, како према суседним функционалним подручјима у Републици Српској, тако и у правцу Јужног Јадрана и Сарајева. За саобраћајно и привредно повезивање Републике Србије и Босне и Херцеговине значајна ће бити изградња железничке пруге Ваљево-Лозница, преко подручја Просторног плана посебне намене наведеног инфраструктурног коридора, и даље ка Републици Српској (Зворник-Брасина). Такође, Дрински појас представља простор веома богатог биолошког, културног и предеоног диверзитета који треба очувати и одрживо користити за развој туризма, енергетике, заштиту животне средине, умрежавање урбаних центара, итд.

Билатерална сарадња Републике Србије и Босне и Херцеговине заснива се на интензивирању сарадње на плану европских интеграција на основу чега је потписан Протокол о сарадњи у области евроинтеграција (2005. година). Гранични положај овог подручја иницирањем интеграционих процеса губи условне карактеристике периферности. Иницијативи за сарадњу на овом простору пружена је могућност за реализацију оснивањем Еврорегиона Дрина-Сава-Мајевица 2003. године у Брчком дистрикту. Оснивачи Еврорегиона[4] су општине и градови доњег Подрињa, из Федерације Босне и Херцеговине: општине Бијељина, Зворник, Угљевик и Лопаре из Републике Српске и Брчко Дистрикт, а из Републике Србије су градови Шабац и Лозница и општине Мали Зворник и Богатић. Циљ Еврорегиона, који је формиран у

[4] Еврорегиони су добровољне интересне асоцијације, формиране на регионалном и локалном нивоу, које покривају погранична подручја суседних држава ради поспешивања међурегионалне сарадње у циљу унапређивања економских, социјалних и културних потреба, као и захтева заштите животне средине. Еврорегиони своје основе налазе у географском положају, заједничким ресурсима и потенцијалима, историјским везама и односима, мањинама са обе стране границе, стању међудржавних односа, међудржавним и регионалним пројектима.

оквиру иницијативе ,,Балкан без граница," је стабилизација и даљи развој прекограничне сарадње између ове две државе.

Значајнији градови залеђа су Шабац, Бијељина и Брчко, док је код Лознице, двојног центра Зворник-Мали Зворник и на потезу Бадовинци–Бијељина река Дрина премошћена и тиме су олакшани прекогранични промет људи, робе и информација, што све доприноси и бољој сарадњи ових двеју области. Заједнички интерес чланица је прекогранична сарадња ради:

- повезивања и унапређивања заједничких природних ресурса и саобраћајних веза,
- реализације међусобних заједничких регионалних пројеката,
- подстицања сарадње грађана, културних и јавних институција,
- активирања привредних субјеката и потенцијала чланица,
- развоја пољопривредне производње,
- развоја екологије и заштите човекове околине,
- утврђивања заједничких интереса и стратешких развоја чланица,
- међусобног информисања и сарадње,
- формирања и организације заједничких институција ради лакшег остваривања људских права,
- унапређивања слободног протока робе и људи и
- унапређивања мултиетничког повезивања грађана чланица еврорегиона.

Такође, један од циљева заштите, уређења и одрживог развоја планине Цер из области туризма је:

- јачање регионалног и географског идентитета планског подручја и активирање туризма као кључне функције у развоју планског подручја, базираног на презентацији и одрживом коришћењу природних вредности, споменика културе и историјски значајним местима, уз интегрисање у ширу туристичку дестинацију Подриње.

Док, у погледу развоја железничког саобраћаја, изградња пруге Ваљево-Лозница, која повезује Мађарску, Србију, Хрватску и Босну, допринети ће следећим посебним циљевима, и то:

- повезивању железничке пруге Београд-Ресник-Бар са пругом Рума-Шабац–Зворник;
- повезивању општина Мачванског и Колубарског управног округа и Тузланског кантона у Федерацији Босни и Херцеговини и општине Зворник (Република Српска);
- јачању регионалних веза и економске сарадње унутар региона и прекогранично;
- комплетирању транзитног пута од истока ка западу и обратно (граница са Бугарском-Сталаћ-Краљево-Пожега и Зворник-Тузла-Добој-Бања Лука-Граница са Хрватском); и
- повезивању постојеће мреже пруга Републике Србије и Федерације Босне и Херцеговине, пре свега пруга Београд-Бар и Шамац-Сарајево-Плоче.

5. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ

За ефикасну реализацију просторног плана потребно је остварити координацију предвиђених активности и различитих актера – учесника у имплементацији.

Учесници у спровођењу просторног плана су у складу са својим надлежностима и делокругом рада: органи управљања града и градска управа, републички ресорни органи и фондови, републичка и градска јавна предузећа, јавне установе и посебне организације, регионалне и локалне пословне асоцијације, домаће и стране банке, заинтересовани пословни субјекти, трећи сектор (невладине организације) и становништво града Лозница.

Кључни учесници на републичком нивоу управљања су министарства са одговарајућим управама за послове пољопривреде, шумарства, водопривреде,

саобраћаја, туризма и услуга, просвете, здравствене заштите, социјалне политике, изградње објеката и заштите животне средине; затим јавна предузећа надлежна за послове водопривреде, електропривреде, шумарства, железнице и електронске комуникације, посебна организација/јавно предузеће надлежно за путеве; као и заводи надлежни за заштиту природе и споменика културе и други републички ресорни органи, организације, агенције и фондови.

Кључни учесник на **локалном нивоу** управљања су органи градске управе, градска јавна комунална предузећа, дирекције, агенције, фондови, јавне установе и месне канцеларије са подручја града.

Поред наведених учесника неопходно је анимирати и организовати **учешће других актера** у спровођењу овог просторног плана, у првом реду пословне (привредне) субјекте, пословне асоцијације, невладине организације, удружења грађана и становништва.

6. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

Основне мере и инструменти за имплементацију решења Просторног плана за период до 2035. године базирани су на постојећем систему управљања у Србији, а у одређеној мери се сугеришу мере и инструменти који ће у овом периоду бити дефинисани и примењивани током процеса приступања ЕУ.

Захтеви за спровођење/остваривање произилазе из захтева за објектима и услугама да би градска управа достигла прихватљив стандард за своје становништво. Ови захтеви/циљеви су вредновани и прорачуни/биланси полазе од претпоставки и норми који ће се мењати са временом. Да би се они остварили биће потребне промишљене одлуке о употреби земљишта, о коришћењу финансијских средстава од стране локалне власти.

За ефикасну реализацију просторног плана потребно је остварити координацију предвиђених активности и различитих актера – учесника у имплементацији.

Код спровођења мера опште економске политике рачуна се на могућност коришћења различитих фондова на нивоу Републике Србије, и Европске Уније.

Мере и инструменти других политика обухватају обезбеђење и удруживање средстава из буџета Републике Србије преко надлежних Министарстава и средстава јавних предузећа за реконструкцију постојећих и изградњу планираних инфраструктурних система и објеката.

- **Планско-програмске мере и инструменти:**

– Студија саобраћаја градског насеља Лозница;
– израда Опште основе газдовања шумама за шуме и шумско земљиште којима газдује ЈП „Србијашуме"; израда планова и пројекта рекултивације и пошумљавања деградираних земљишта;
– израда студија за потребе наводњавања, као и комасације; Програма за дугорочни развој пољопривреде и села; Плана рекултивације деградираних површина; и педолошке карте подручја града Лозница;
– израда хидрогеолошких и инжењерскогеолошких карата детаљније размере 1:1000 до 1:2500, првенствено на планираним коридорима важнијих саобраћајница и других инфраструктурних објеката;
– израда елабората о зонама санитарне заштите изворишта; израда Студије одрживог коришћења локалних изворишта;
– израда програма за подстицање младих да остану и организују своје пословање у сеоском подручју;
– израда студије зона експлоатације речног агрегата;
– израда студије за дугорочни развој пољопривреде и села;

- израда техничке документације за обнову матичних основних школа и изградњу нових капацитета дечјих вртића; израда техничке документације за обнову здравствених станица и амбуланти у центрима заједнице села; израда техничке документације за обнову домова културе; израда програма рада мобилних лекарских екипа у сеоским насељима;
- доношење Стратегије туристичког развоја Града на принципима одрживости, што подразумева целовиту валоризацију свих расположивих ресурса, оцену економске конкурентности истих, као и комплементарности са околним општинама;
- израда Програма брендирања са циљем регистрације производа по европском систему заштите географског порекла;
- комплетирање информационог система о локалитетима/зонама које се могу понудити за смештај МСП и стварање базе података о локалним предузећима;
- израда програма за дефинисање услова и критеријума за изградњу и појачано одржавање општинских и некатегорисаних путева; израда планске и техничке документације за улице на примарној путној мрежи; израда планске и техничке документације за улице и путева на локалној путној мрежи;
- израда техничке документације за изградњу електроенергетских система и објеката;
- израда студије енергетске ефикасности; израда техничке документације за изградњу нових топлана и проширење топловодне мреже;
- израда пројекта дистрибутивне гасоводне мреже и мерно-регулационе станице;
- студија изводљивости за успостављање система одвојеног прикупљања свих врста отпада и њиховог третмана (грађевински отпад, посебни токови отпада, медицинског отпада итд);

  - **Организационе мере и инструменти:**

- едукација пољопривредних произвођача о значају и мерама заштите квалитета плодности пољопривредног земљишта;
- истражни радови на налажењу нових минералнних сировина и рудних ресурса у ширим зонама познатих лежишта и израда геолошких карата;
- формирање јединствене базе података о хидрогеолошком саставу терена, лежиштима и појавама металичних и неметаличних сировина;
- стимулисање приватног сектора на локалном нивоу (пореским олакшицама) који би понудио нове програме у функционисању јавних делатности, посебно култури;
- стручна и техничка помоћ произвођачима и удружењима у поспешивању пољопривредне производње: а) микроспецијализација у пољопривреди, инвестирење у високопрофитабилну постојећу повртарску производњу, ширење нових култура за које постоје повољни услови; б) помоћ и подршка при формирању удружења, регистрација и промоција удружења пољопривредних произвођача, повезивање са научним институтима и стручним установама, помоћ у изради аплицирању пројеката према фондовима; в) убрзавање и помоћ регистрацији пољопривредних газдинстава; д) подстицај обуке и едукације пољопривредних произвођача;
- стручна и техничка помоћ произвођачима и удружењима у стварању и заштити брендова и сертификовању примарних пољопривредних и секундарних прехрамбених производа;
- промовисање концепта органске пољопривредне производње; пружање информација, савета и техничка помоћ произвођачима, подршка у уснивању удружења, пружање подршке у смислу ослобађања од пореза, додела средстава помоћ у пласману;
- поједностављења и стандардизовања процедура добијања свих потребних дозвола за рад и регистрацију на једном месту, изградњу стимулативне и транспарентне регулативе, посебно везане за поступке конверзије права својине на грађевинском земљишту и давања попуста новим инвеститорима, а у функцији привлачења инвестиција (домаћих и страних) и већег запошљавања;

- успостављање ефикасне администрације по принципу „one stop shop“, кластерско повезивање предузећа и привредних делатности, оснивање ИП и оператора ИП, бизнис инкубатора, иновационог центра, формирање информационог система са локалитетима за развој индустрије и МСП;
- презентација туристичких вредности, унапређење маркетинга везаног за информисање потенцијалних туриста о вредностима града Лозница;
- спровођење перманетнтне, мултидисциплинарне едукације стручњака и становништва у вези значаја и улоге туризма;
- успоставити информациони систем управљања отпадом, формирати катастар генератора отпада и успоставити мониторинг и обраду података о настанку отпада, саставу отпада и физичко-хемијским карактеристикама;
- информациона основа и база података о природном вредностима и стању животне средине града Лозница.

- **Нормативно-правне и финансијске мере и инструменти:**

Основне финансијске мере односе се на коришћење средстава Буџета града Лозница, Буџета Републике Србије, а у складу са могућностима и IPA фондова и других извора финансирања од стране међународних организација. Као посебне финансијске и нормативно-правне мере и инструменти издвајају се:

- субвенционисање анализа хемијског састава пољопривредног земљишта;
- унапређење пољопривредне производње путем регресирања куповине и постављања нових пластеника; регресирање набавке нове пољопривредне механизације; стимулација осигурања приноса у пољопривредној производњи;
- доношење решења о одређивању зона санитарне заштите изворишта;
- примена инструмената фискалне, земљишне и комуналне политике за стварање пословног амбијента за привлачење и усмеравање инвестиција како на гринфилд (новим) тако и браунфилд локацијама (раније коришћеним);
- предузимања подстицајних мера (пореских и других) за успостављање боље равнотеже између развоја производње и услуга; али и побољшања перформанси и повећања капацитета локалне привреде (већег запошљавања, више стопе профитабилности, бољег коришћења територијалног капитала, израженије социјалне и просторне кохезије).

IV ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПЛАНА

Ступањем на снагу овог Просторног плана града Лознице – ставља се ван снаге Просторни план града Лознице („Службени лист града Лознице“ бр. 12/11 и 13/11).

Надлежно одељење за праћење планске документације, пратиће примену Просторног плана и најмање сваке четврте године подносити Скупштини града извештај о спровођењу Просторног плана. Саставни део тог извештаја је оцена спровођења Просторног плана, са евентуалним предлогом допуне и измене плана.

На основу извештаја из претходног става, Скупштина града ће утврђивати потребу да се приступи допуни и измени Просторног плана.

Саставни делови плана су:

КЊИГА 1:

- **ТЕКСТУАЛНИ ДЕО ПЛАНА**
- **ПРИЛОЗИ КЊИГЕ 1**
  - Радни тим на изради Плана,
  - Списак табела,
  - Индекс скраћеница,
  - Списак Закона и подзаконских аката.
- **ГРАФИЧКИ ПРИКАЗИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА**
  - РЕФЕРАЛНЕ КАРТЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА – размера Р 1:50 000
    1. Реферална карта број 1 „Намена простора“,
    2. Реферална карта број 2 „Мрежа насеља и инфраструктурни системи“,
    3. Реферална карта број 3 „Туризам и заштита простора“,
    4. Реферална карта број 4 „Карта спровођења“.

КЊИГА 2 (2.1 и 2.2):

- **ПРИЛОЗИ КЊИГЕ 2**
  - Координате саобраћајница,
  - Координате површина јавне намене.
- **ГРАФИЧКИ ПРИКАЗИ**
  - УРЕЂАЈНЕ ОСНОВЕ СЕЛА – размера Р 1:2500
    1. Уређајна основа села Драгинац и делова КО Јаребице, Симино Брдо и Цикоте
    2. Уређајна основа села Јадранска Лешница (карте 2.1, 2.2 и 2.3)
    3. Уређајна основа села Јелав (карте 3.1. и 3.2)
    4. Уређајна основа села Ново Село (карте 4.1. и 4.2)
    5. Уређајна основа села Тршић – Троноша (карте 5.1. – 5.5)
    6. Уређајна основа села Липнички Шор (карте 6.1. – 6.3)
  - **ГРАЂЕВИНСКА ПОДРУЧЈА – размера Р 1:10 000**

бр. гр. прилога	**насеље**	**бр. гр. прилога**	**насеље**
1.	Брадић	**23**	Коренита
2.	Брњац	**24**	Липница
3.	Велико Село	**25**	Милина
4.	Воћњак	**26**	Ново Село
5.	Горња Бадања	**27**	Пасковац

6.	Горња Борина	**28.**	Помијача
7.	Горња Сипуља	**29.**	Рибарице
8.	Горње Недељице	**30.**	Руњани
9.	Горњи Добрић	**31.**	Симино Брдо
10.	Грнчара	**32.**	Слатина
11.	Доња Сипуља	**33.**	
12.	Доње Недељице	**34.**	Стража
13.	Доњи Добрић	**35.**	Ступница
14.	Драгинац и делова КО Јаребице, Симино Брдо и Цикоте	**36.**	Текериш
15.	Зајача	**37.**	Трбосиље
16.	Јадранска Лешница	**38.**	Трбушница
17.	Јаребице	**39.**	Тршић
18.	Јелав	**40.**	Филиповићи
19.	Јошева	**41.**	Цикоте
20.	Југовићи	**42.**	Чокешина
21.	Каменица	**43.**	Липнички Шор
22.	Козјак		

КЊИГА 3:

- **ДОКУМЕНТАЦИОНИ ДЕО ПЛАНА**

Општа докумантација

Планска документација

1. Одлука о приступању изради плана;
2. Рани јавни увид (текстуални део и графички прилози);
3. Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину;
4. Услови и документација надлежних организација и институција;
5. Документација добијена у току израде Плана (одлуке, анкете, подлоге);
6. Подаци о обављеној стручној контроли, јавном увиду и другим расправама о Плану;
7. Одлука о усвајању плана.

СКУПШТИНА ГРАДА ЛОЗНИЦЕ

број: 06-16/21-11-1/1
датум 29. јул 2021. године
Лозница

Председница
Скупштине града
Милена Манојловић Кнежевић, с.р.

Тачност оверава
СЕКРЕТАР
СКУПШТИНЕ ГРАДА
Дејан Марковић